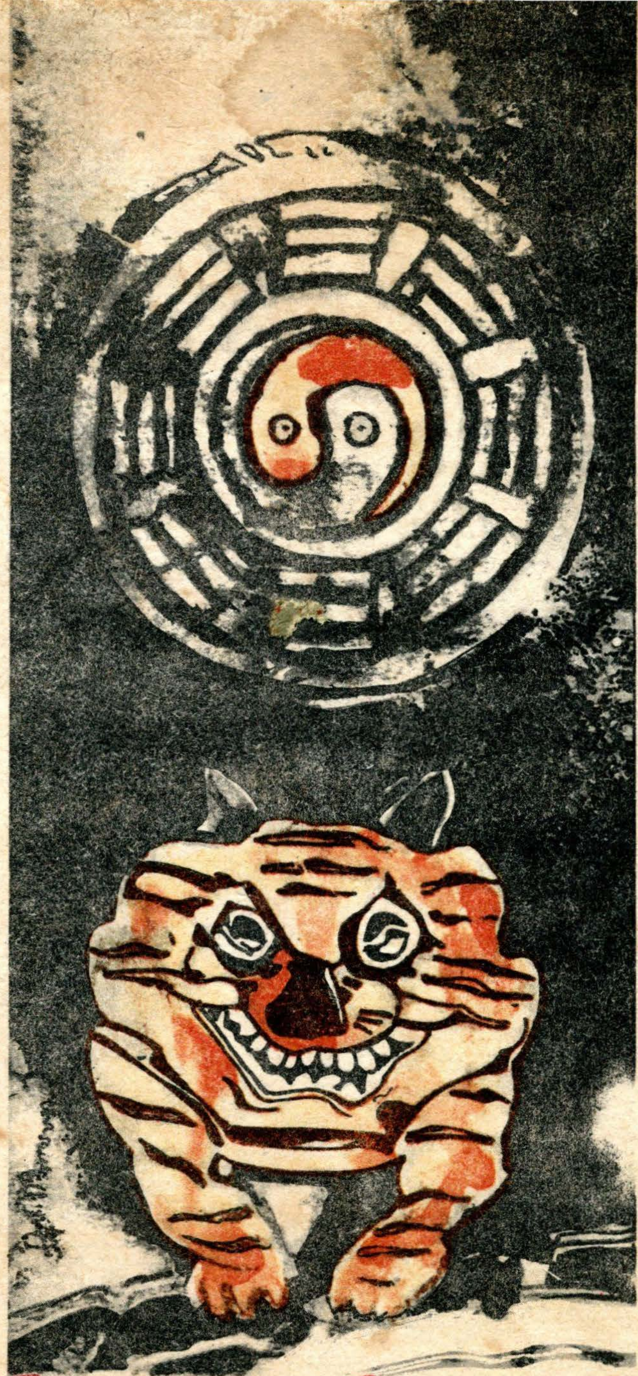

legende chinezești

Editura Univers
BUCUREŞTI, 1988

Coperta de : *Mircea Dumitrescu*

legende chinezești

(De la facerea lumii la Confucius)

VERSIUNE ROMÂNEASCĂ DE
LI JIAYU și Elvira IVAȘCU

CUVÎNT ÎNAINTE DE
Marin SORESCU

POSTFAȚĂ DE
Ileana HOGEA-VELIȘCU

ALTE ANALE SCRISE PE BAMBUS

Pentru noi europenii, mitologia chineză este închisă într-o frumoasă gogoașă de mătase. Ca s-o înțelegem, trebuie să refacem, în sens invers, drumul mătăsii, sărind ca Arhimezi — arși de idee — din bazinul mediteranean, luînd în lung pustiuri și șiruri de oaze, călărind cămile și tot călărind cămile... Și aruncînd înainte buzduganul, să se lovească de zidul chinezesc și să vină înapoi și el nenimerind... Și, apoi, aruncînd nuca, spre a se lovi de zid, ca nuca-n perete... Și iarăși nenimerind... Pentru că e foarte departe pentru noi lumea chineză, cu farmecele și misterele ei închise în tainica gogoașă de mătase... Și atunci, încercăm și cărarea pe scurt: studiind poveștile ei.

Cei care au făcut primii, din cîrpe, hîrtie, mototolind și destrămînd kimonoul pentru a-lrețese altfel și a-l pregăti să îmbrace abstracțiuni: gînduri și idei. Cei care au inventat tiparul, obligînd aceleași sunete să ștampileze în același fel, la infinit, cu marea răbdare a picăturii chinezești de cerneală. Cei care au pus pe nordul tuturor mărilor acul unei busole... Ce fel de suflet or fi avut ei și cum gîndeau ei, în vechime, ba hăt, mai în vechime decît în vechime, atunci la început, cînd se botezau lucrurile?

Această carte familiarizează cu sufletul arhaic și cu gîndirea, populară, este un fel de introducere în lumea basmului chinezesc, pe care traducătorii ei au știut să ni-l facă foarte apropiat simțirii noastre, tălmăcindu-l direct în limba lui Petre Ispirescu.

În adînc, cugetul tuturor popoarelor se aseamănă. Sau, măcar, tonul acestei cugetări. Cerul poate fi „reparat“ — aflăm din aceste pagini. Zeii locuiesc în munți, iar aceștia sînt „mutați“ de un uriaș. O fată rămîne grea doar călcînd — cu multă sfială

desigur — în urma unui pas de voinic. Imaculata concepție extrem orientală! Dintre animale, un loc important ocupă broasca-țestoasă și dragonul. Prima e stîlpul lumii — care se mișcă încet dar sigur se mișcă. (Metaforă a deplasării cosmosului intuită — așadar — de mult). Dragonul e balaurul nostru ridicat la puterea n. „La-nceput pe cînd ființa nu era, nici neființă", exista, totuși, în această parte a inexistenței cosmosului un ou, din care, după optsprezece mii de ani — ce ți-i anul! — a ieșit Pang Gu, spărgînd coaja întunericului cu toporul. El desparte cerul de pămînt și — stîlp — veghează să nu se împreune iarăși. Tot el împodobește cerul cu soare, lună și stele, iar pămîntului îi dăruiește viețuitoarele și formele de relief. De la cosmogonie se trece la întîmplări mai domestice și la aspecte „cotidiene", toate povestite cu nerv. Fraza rămîne mereu miniaturală, sfătoasă, sărată și iute ca o hamsie.

E multă, multă mișcare uriașească în aceste legende și un tîlc blînd de înțelegere și împăcare cu toată creația.

Înainte de a ajunge la învățătura lui Confucius, pe care îl găsim, de asemenea, aici, pierdut în aburul unei legende, luăm aceste pagini ca pe un necesar și tămăduitor exercițiu de ținută mitică.

Folclorul rămînînd poarta de jad, pe care, dacă ai puterea să o dai de perete — și cu cîtă voluptate faci asta! — ți se deschide orizontul unei civilizații fascinante.

MARIN SORESCU

CARTEA ÎNTÎI

Legendele începuturilor

Pangu [1]

La începutul începuturilor cerul și pămîntul se întregeau într-o formă ciudată, aidoma unui ou uriaş, iar strămoşul nostru Pangu în el se plămădea. Dar zămislirea lui nu s-a petrecut așa cît ai bate din palme, sau cît ai număra nouă luni de-a rîndul. În găoacea aceea a crescut el dormind și a dormit crescînd vreme îndelungată, vreo optsprezece mii de ani. Dar într-o bună zi, iată că Pangu s-a trezit, și cînd a deschis ochii ce-i fu dat să vadă? Pustiu! De jur împrejur numai întunecime și liniște. Lui Pangu nu-i plăcu deloc ba chiar începu să-i fie urît. Se necăji din cale-afară și de supărare căută o secure, pe care o și găsi, nu se știe de unde, și izbi cu toată puterea în întunericul ce-l înconjura. S-a auzit o bubuitură îngrozitoare. Oul cel mare în care se afla Pangu se sparse și fel de fel de materii începură a curge. Unele dintre ele mai tulburi și mai groase, atîta s-au tot încolăcit, că din încolăcirea lor, se ivi pămîntul. Altele mai limpezi și mai ușoare, se ridicară și cer s-au făcut. Așa că dintr-o singură izbitură de secure a lui Pangu, se ivi și cerul şi pămîntul? Da, numai că Pangu începu să se teamă ca nu cumva abia înălțatul cer și abia frămîntatul pămînt să se împreune iar, așa că își propti zdravăn picioarele în pămînt, iar cu capul se sprijini de cer, și se rostogoli deodată cu cerul și pămîntul. Și atunci să vedeţi minune, că cerul prinse a se înălța, și se tot înălța în fiece zi, cu cîte un zhang[2],

---

[1] Omul cosmic primordial în mitologia chineză. Prima variantă a acestui mit o găsim în romanul *Însemnări despre cei trei crai și cinci împărați* al clasicului scriitor Xu Zheng, (Această notă şi toate ce urmează au fost alcătuite de Julius Vajda).

[2] Zhang, unitatea de măsură chinezească, un zhang echivalează cu circa 3,3 metri.

iar pămîntul se tot mărea și se-ngroșa, iar trupul lui Pangu se lungea, lungea, tot cu un zhang, în fiece zi. Și așa au trecut optsprezece mii de ani pînă cînd cerul a ajuns sus, sus de tot, pămîntul se mări iar trupul lui Pangu se făcu atît de lung, că atinsese nouăzeci de mii de li[3]. Falnic era, doamne, ca un stîlp fără de sfîrșit, bine înfip și neclintit, păzind cu străşnicie prea înălțatul cer de prea îndepărtatul pămînt. De știut nu se știe cît a stat el de veghe, așa singuratic și tăcut. Se știe numai că pînă la urmă, ostenit, simți că venise vremea hodinei sale întru veşnicie încredinţat că pămîntul și cerul n-or să se mai împreune niciodată. Se stinse ca oricare dintre noi, numai că răsuflarea lui Pangu se preschimbă în nori și vînt, graiul în tunet, ochiul cel stîng în soare, cel drept în lună, mîinile, picioarele și trupul în cele patru zări și cinci munți vestiți de astăzi, din sîngele lui ieșiră curgeri de ape, din vine drumuri și cărări, din netezimile trupului poiene, livezi și ogoare, barba și mustața înspuziră cerul cu stele, pielea și părul se făcură flori, ierburi și copaci; dinții, oasele, ba și măduva, deteră stînci, pietre strălucitoare și nestemate mărgăritare. Pînă și sudoarea lui se preschimbă. Din ea obîrșiră roua și ploaia.

Iată așadar, cum s-a zămislit lumea prin truda și jertfa lui Pangu.

---

[3] Li — unitatea de măsură chinezească echivalentă cu circa 500 m.

Nüwa [1]

După ce Pangu rostui cerul și pămîntul, dăruind bolții soare, lună și stele, iar pămîntului munți, ape, ierburi și copaci, luară ființă păsările, jivinele, gîzele și peștii.

În vremea aceea, a necuvîntării, poposi pe pămînt — nu știm bine cum și de unde — Nüwa. Lunecînd printre ierburi sau pășind prin pustiuri, se zice că și chipul și-l putea schimba, nu o dată, de două, de nouă, ci chiar de șaptezeci și nouă de ori pe zi.

Într-una din zile, dînd ea ocol cu privirea peste nemărginire, de mare jale fu cuprinsă și își zise : „Lumii ăsteia îi trebuie mai mult decît văd eu că are". Și tot gîndind așa, merse ce merse, tristă și singuratecă, pînă ce ajunse lîngă un iaz. Poposi acolo și-n apă se oglindi. Zîmbi apoi și iarăși se oglindi. Tot jucîndu-se așa, de la o vreme nu-i mai plăcu și se posomorî, dar trupul de un fior îi fu străbătut și atunci simți că avea să se petreacă o minune, că avea să facă ceva ce, pînă atunci nu se mai văzuse. „Da, da, grăi Nüwa, pe lume sînt atîtea vietăți, dar niciuna după chipul și asemănarea mea". Spunînd aceste vorbe, îngîndurată, luă un bulgăre galben de lut și începu să-l frămînte, și tot frămîntîndu-l făcut cocoloș, iar din cocoloș ieși o mogîldeață, din mogîldeață o arătare cu cap, trup, mîini și picioare. Nu-i venea să-și creadă ochilor. O așeză alăturea și să vedeți minune ! Arătarea începu să țopăie, să rîdă și s-o cheme cu dezmierdare : „Maică, Măiculița mea !". Mirării, fericirea îi luă locul, și sufletul ei mai înainte nemulțumit și năpădit de

---

[1] Zeitate în mitologia chineză căreia i se datorează apariția omului și care e considerată protectoarea căsniciilor.

întrebări, răsplată își găsi: „Iată omul! Ce dulce înălțare-i mamă să fii!".

Și Nüwa se porni cu și mai multă rîvnă să muncească din zori și pînă-n asfințit alți omuleți să plămădească. Sîrgul ei se preschimba în tot mai multe glasuri ce mîngîietor o strigau: „Mamă, mamă!".

Ziua începu să i se pară prea scurtă. Căutînd s-o lungească, nu isprăvea cu munca nici măcar atunci cînd cerul își aprindea toate făcliile. La lumina stelelor și a lunii ea noi făpturi așeza în juru-i.

Se odihnea cu capul sprijinit de-o stîncă și dormea puțin, dar visa mult. Visa să umple lumea cu făpturile acestea minunate. „Dar lumea e atît de mare și întinsă, cum am s-o pot umple cu omuleți? Am ostenit. Ba nu. N-am să mă las pradă deznădejdii!". Și rupse un vrej din acel perete stîncos pe care fugara hodină-și aflase. Cu vrejul în mînă coborî la iaz, îl scufundă în apă și începu a răscoli cu tărie mîlul, pînă ce simți cum mojogul se încarcă cu nămol. Scoțîndu-l apoi, îl roti în văzduh, cît putu ea mai bine, ca mulțimea de picături să cadă preschimbată de-a dreptul în pui de oameni. Noi strigăte vesele umplură văzduhul, chemînd-o cu veselie: „Mamă, mamă!".

De-acum Nüwa știu că visul avea să i se împlinească ușor, și învîrtea, tot învîrtea ojogul mereu alți omuleți semănînd de-a lungul și de-a latul, de-a crucișul și curmezișul, umplînd lumea cu veselia lor.

„Ce-am să mă fac oare cînd aceste făpturi și-or găsi sfîrșitul? Avea-voi puterea să fac alții, tot alții, fără contenire?", se întreba cu înfrigurată îngrijorare, buna Nüwa.

La cumpănă ajunsă, măiastră cum era, pe dată un nou gînd îi înflori. Să împartă acea mulțime în bărbați și femei, perechi să se facă și din ei urmași să se nască.

De atunci omenirea împerecheată rămase, și știindu-și menirea, prin prunci, mulțime se face mereu.

Cum a dres Nüwa cerul surpat

După ce Nüwa a plămădit omul și a împărțit apoi toată suflarea în bărbați și femei, lumea s-a bucurat de veselie și tihnă. Părea că nimic n-avea să tulbure această fericire. Și așa s-au perindat anii, unii după alții, mulți, mulți, pînă într-o zi, neașteptată zi, cînd nu se știe din ce pricină Gonggong[1] — Zeul apei, și Zhurong[2] — Zeul focului, porniră război unul împotriva celuilalt. Lupta lor a început în cer, dar mai apoi s-a întins pînă jos, pe pămînt îndurerînd locuitorii cei pașnici. Din această luptă a ieșit învingător Zeul focului, dătătorul de lumină, iar Zeul apei, adică Gonggong, a fost învins, și de rușinea înfrîngerii sale se izbi cu capul de muntele Buzhou[3]. Altuia i-ar fi crăpat țeasta. Lui, ba! Neostoit în a face fărădelegi, gîndi să pricinuiască niscai rele atît oamenilor cît și bunului Yu cel mare[4], care în vremea aceea, împreună cu pămîntenii, tocmai se chinuia să îmblînzească puhoaiele iscate de izbitura lui.

Cum le-a iscat ? Iaca, vă spunem : muntele acela Buzhou, priponea partea dinspre soare-apune a bolții cerești și atunci cînd Gonggong s-a izbit de el, muntele se prăbuși și din prăbușirea lui un colț al pămîntului suferi stricăciuni, și chiar cerul s-a surpat pe jumătate. Găuri înfricoșătoare se iviră în tăriile văzduhului, iar pe pămînt se căscară pră-

---

[1] Zeul apei care avea chip de om și trup de șarpe și era temut pentru cruzimea sa.

[2] Zeul focului, considerat drept un zeu bun. Potrivit legendei era tatăl lui Gonggong. Își avea sălașul deasupra norilor și trona pe un car tras de doi dragoni.

[3] Muntele Buzhou era considerat a fi unul din stîlpii de sprijin ai cerului.

[4] Potrivit legendei Yu cel mare a trăit 360 de ani după care devine nemuritor și se înalță la ceruri. Cînd potopul se abate asupra pămîntului, cuprins de milă revine printre oameni spre a-i ajuta să stăvilească puhoaiele.

păstii adînci, cît hăul! Codrii cei frumoși luară foc, jivinele, de spaima flăcărilor, părăsiră în goană pădurile și puhoaiele țîșniră din străfundurile pămîntului. Cît vedeai cu ochii era numai prăpăd.

Blînda Nüwa își simți inima sfîșiată de durere pentru fiii și fiicele sale. Sufletul ei de mamă nu putea răbda asemenea urgii, dar nici să se încaiere cu Gonggong nu era în stare. Avea așadar să înceapă a trudi la refacerea vieții. Munca era istovitoare, dar gîndul la fericirea și pacea oamenilor pe care îi zămislise o îndîrjea, și, fără pic de hodină trudea și iar trudea. Mai întîi alese din albiile apelor pietre în cinci culori, numai de ea știute. Încinse apoi un foc mare în care le aruncă, lăsîndu-le acolo pînă se topiră și se prefăcură într-un fel de clei, cu care începu să astupe, una cîte una, găurile cerului. „De bună seamă că mîndrul cer nu mai arată așa cum a fost el croit la începuturi, dar nici ciuruit nu mai este", își zise buna Nüwa, trudind mai departe. „Ei, dar dacă cîrpelile ce le făcui n-or ajuta cerul să se țină zdravăn și s-o prăbuși iar? N-ar trebui oare să-l și proptesc într-un fel?" se mai întrebă Nüwa. Chibzuind cu înțelepciune, găsi cu cale pentru binele omenirii, să jertfească o broască-țestoasă. Cum anume? Îi reteză picioarele care se prefăcură pe dată în patru stîlpi numai buni de sprijinit bolta cerească, întinsă precum o pînză nemărginită. „Proptit pe asemenea stîlpi, cerul n-are să se mai prăbușească niciodată", gîndi mulțumită Nüwa.

Dar truda ei nu se încheie aici, căci tot în vremea aceea, chiar în mijlocul pămîntului, își găsise sălaș un dragon negru, și cînd zicem negru, îl vedem rău, pentru că în juru-i doar rele făcea. Așa că mai întîi omorî dragonul, și isprăvind cu bine astă treabă se apucă să izgonească și păsările de pradă și fiarele, mîntuindu-i astfel pe bieții pămînteni de dihănii.

Mai avea să lupte cu puhoaiele. Măiastra Nüwa le veni și ăstora de hac. Cît ai bate din palme reteză trestii de pe malurile rîurilor, le dădu foc, iar cenușa o presără în calea viiturilor. Furiile dezlănțuite și prăpădul înfăptuit de Gonggong au fost alungate cu pricepere de Nüwa cum numai o mamă o poate face. Fiii și fiicele sale izbăvite, puteau să-și reînceapă viața. Chiar așa se și întîmplă: lumea

reînvie dintr-o dată! Primăvara, vara, toamna și iarna începură din nou a se roti. Unele din jivinele cele fioroase pieriră, altele se îmblînziră și de folos deveniră oamenilor, care începură să-și are ogoarele. Livezile s-au încărcat de poame, iar pajiștile păreau smălțate de flori.

Pămîntenii s-au întors la viață! Trăiau în tihnă și veselie.

„Să le mai fac o bucurie copiilor mei!", gîndi cu dărnicie Nüwa. „Să poată cînta aș vrea!".

Zis și făcut. Rostui un căuș de lut, împlîntă în el treisprezece vergi de bambus, și le potrivi asemenea unei cozi înfoiate de păun și cînd suflă o dată în ele ieșiră sunete atît de minunate de încîntară și urechile și inimile. Numi darul acesta Shenghuang[5]. Îi învăță pe oameni să-l mînuiască, și aceștia bucuroși prinseră a cînta și viața le păru de-atunci și mai frumoasă.

---

[5] Instrument muzical tradițional de suflat pe care-l regăsim și-n zilele noastre la naționalitatea miao din sudul Chinei sub denumirea de *lusheng*.

Munţii zeilor

Cu toate că Nüwa a cîrpit cu măiestrie bolta cerului ce se surpase, se spune că aceasta nu mai arăta ca mai înainte şi că de atunci a rămas înclinată spre miazănoapte. Aşa se face că soarele, luna şi stelele începură să alunece într-acolo, iar în partea de miazăzi a pămîntului a apărut o prăpastie adîncă, spre care porniră apele a se vărsa, şi vărsîndu-se mereu, mereu, acea prăpastie s-a preschimbat în mare. Şi dacă cineva ar fi întrebat cu îngrijorare: „Păi tot curgînd aşa întruna acele ape, oare într-o bună zi nu s-ar fi putut ca şi marea să se reverse, iar omenirea să cadă din nou pradă potopului?" Noi i-am fi răspuns, că aşa ceva n-are să se mai întîmple niciodată! Dar legenda mai povesteşte, că dincolo de Marea Bohai [1], către soare-răsare, la o depărtare de nu se ştie cîte milioane de li, se afla un hău adînc, căruia i se spune Valea d'înapoi, şi unde încap toate apele din lume fără să se reverse.

Aici, în Valea d'înapoi se aflau cinci munţi: Daiyu [3], Yuanjiao [4], Fanghu [5], Yingzhou [6] şi Penglai [7]. Fiecare se înălţa pînă la treizeci de mii de li, iar depărtarea dintre ei măsura şaptezeci de mii de li. Semeţi şi neasemuiţi erau, şi să nu vă cuprindă mirarea că erau acoperiţi cu palate de aur şi de jad alb. Păsările şi jivinele ce vieţuiau acolo erau strălucitoare, pasămite după pofta zeilor, căci ai lor erau acei munţi, şi acolo îşi duraseră lăcaşu-

---

[1] Marea Bohai — mare situată în interiorul Chinei avînd o suprafaţă de 80 000 km². Insulele acestei mări au generat multe legende.

[2] Valea d'înapoi, în chineză Guixu.

[3], [4], [5], [6] Daiyu, Yuanjiao, Fanghu şi Yingzhou — toponime mitice.

[7] Penglai — localitate purtînd numele unuia din cei cinci munţi legendari, aflată în provincia Shandong în apropierea oraşului Yantai.

rile cele zeiești. În grădini, cît vedeai cu ochii, tot soiul de pomi împodobiți de roade! Boabe de smarald, de jad și perle. Și ce mai veșminte purtau zeii — sclipitoare ca razele de lună! Zeii aveau și aripi! Cu ajutorul lor puteau zbura deasupra mării, de la un munte la altul, dintr-un palat într-altul, ducînd o viață de huzur și mare veselie. Bucuria lor era însă umbrită de o îngrijorare. Ce-i drept una era, numai că ea le apăsa greu sufletul! Și cum să nu-i apese cînd munții lor cei minunați pluteau pe mare! De n-ar fi fost așa, sloboziți s-ar fi simțit zeii de necazul ce-i muncea. Dar cum, ori de cîte ori marea își preumbla talazurile și munții o porneau odată cu apele, n-aveau cum să se scuture de necaz.

Într-o bună zi, sfătuindu-se zeii între ei, hotărîră să pună capăt răului trimițînd o jalbă împăratului cerului.

De cum primi această plîngere, Împăratul cerului se întunecă. „N-or să rămînă zeii fără adăpost din pricina acestor munți?", se întreba el, poruncindu-i pe dată Zeului mării — Yu qiang[8], să trimită degrabă spre locul cu pricina cincisprezece din cele mai mari broaște-țestoase. Porunca fu împlinită și broaștele adunate cîte trei în cinci grămezi. În vreme ce una purta un munte, celelalte două îi stăteau în preajmă gata să-i ia povara în spinare. Treaba asta fu bine socotită, că abia la șase mii de ani odată se făcea schimbul.

„De-acu, își ziseră zeii, am scăpat de griji". Și chiar așa a și fost, multe sute de mii de ani, că nici o scamă de necaz nu le-a mai întunecat fericirea. Pînă într-o zi cînd, — Cine s-ar fi așteptat? — un uriaș de baștină din îndepărtatul ținut Longboguo[9], s-a găsit să vină să pescuiască taman aici, în Marea cea mare, unde se aflau Munții zeilor, străjuiți, din porunca Împăratului cerului pe cele cincisprezece broaște-țestoase.

Uriaș cum era, cît ai bate din palme a cutreierat toate împrejurimile și mulțumit că-l găsise,

---

[8] În mitologia chineză considerat a fi zeul mărilor și nepotul împăratului Yuqiang. Avea trup de pasăre și față de om, fiind împodobit la urechi cu șerpi în chip de cercei. În alte variante, apare cu trup de pește călare pe doi dragoni.

[9] Ținut mitologic al uriașilor (99 m) și al longevivilor (18 000 de ani).

a și aruncat momeala în apă. Și ce să vadă? În nadă se prinseră șase mari broaște-țestoase! Bucuros, le azvîrli în spinare și plecă spre casa lui.

Dar pe cît de bucuros era uriașul, pe atît de amărîți ca vai de ei erau munții Daiyu și Yuanjiao. Aceștia, rămași fără de sprijin începură a pluti. Și-au plutit, au tot plutit purtați de vînt în zări depărtate, pînă ce s-au scufundat. Zeii ce sălășluiau acolo s-apucară de mutat. Și tot văzduhul era cuprins de forfotă. Și ce de cufere, de scrinuri, straie scumpe și alte lucruri minunate zburau deasupra apei!

Aflînd el, Împăratul cerului, de astă hîdă întîmplare, năprasnic se mai mînie pe cei uriași și porunci ca tot ținutul Longboguo de îndată să fie micșorat, iar statu' lor cel uriaș, să fie retezat, încît să nu mai poată nicicînd și nimănui pricinui vreo supărare.

Așadar longboguoienii, începură a scădea și au tot scăzut, pînă ce veniră la cîrmă regii Fu Xi[10] și Shengnong[11]. Aceștia socotiră că mai mult nu se cade a-i micșora, cu toate că în ochii oamenilor din alte ținuturi străbune uriașii din Longboguo dacă nu mai erau înalți ca altă dată cu cîțiva zeci de zhang mai mari ca ei tot păreau.

Treaba lor, de vreme ce nu mai tulburau liniștea!

Dar poate vreți să știți ce s-a ales de munții din Valea d'înapoi?

După cum v-am povestit, doi dintre ei, Daiyu și Yuanjiao s-au scufundat, iar ceilalți trei, Penglai, Fanghu și Yingzhou au rămas pe mai departe purtați în spinare, de cele fără hodină mari broaște-țestoase.

---

[10] Fiul tunetului considerat a fi Împăratul cerului de răsărit, i se atribuie construirea unei scări cu care se putea urca de la Pămînt spre Cer.

[11] Zeul naturii și vegetației, reprezentat de obicei cu un cap de bou și trup de om.

Pasărea Jingwei[1]

Zeul Yandi[2], adică Împăratul arșiței, avea o fiică pe nume Nü Wa[3], mezina lui, pe care o iubea nespus.

Într-o zi, Nü Wa s-a dus cu luntrea să se preumble de una singură pe Marea dinspre soarerăsare. Cum vremea era minunată, cine s-ar fi putut gîndi că dintr-o dată avea să se iște o năprasnică furtună? Nimeni! Și totuși stihiile se dezlănțuiră, și valuri mari începură a se rostogoli unul după altul cu atîta furie, că biata Nü Wa se răsturnă cu luntrea și dusă a fost în adîncuri.

Cîtă durere, cîtă amărăciune și tristețe pe capul bietului părinte. Cu toată dragostea și dorul lui de tată, cu toată lumina și puterea lui de Împărat al arșiței, n-o mai putu găsi pe Nü Wa.

Și sufletul copilei era năpădit de tristețe. Pierită în mare nu mai putu îndura să zacă acolo în întunecime, așa că se preschimbă într-o pasăre pestriță cu ciocul alb și gheare roșii. Frumoasă era astă pasăre, numită Jingwei, ce aducea cu prințesa Nü Wa de altădată.

Și-a tot zburat Jingwei în căutarea unui sălaș, pînă ce-l găsi, hăt-departe, în muntele Fajiu[4] dinspre miazănoapte. Dar de marea ce-i răpi tinerețea nu uită și îndîrjită hotărî cu încrîncenare să se răzbune. Putea o biată pasăre să-nfrîngă marea? „Va trebui să pot și am să pot!“ își zise ea cu îndrăzneală și începu să ia în cioc din Munții dinspre soare-apune ba o pietricică, ba o crenguță și țușt în zbor spre mare; acolo le arunca. Aceasta,

---

[1] Pasăre legendară.
[2] Considerat Zeul soarelui și al agriculturii, după unii se spune că ar fi identic cu Shennong.
[3] A nu se confunda cu Nüwa, creatoarea omului.
[4] Toponim mitologic.

dezlănțuindu-se și arătîndu-și colții fioroși de valuri, îi spunea rînjind :

— Păsărico, păsărico, încetează-ți truda zadarnică ! Un milion de ani de-ar fi să robotești și tot n-ai să mă poți răpune !

De sus din văzduh Jingwei îi răspundea :

— Nu un milion de ani, ci pînă la sfîrșitul lumii de-ar fi să mă zbat, eu fără contenire m-oi zbate să te-acopăr !

— Da' de ce mă urăști așa de tare ?

— Pentru că mi-ai răpit viața, nemiloaso, și pentru ca să izbăvesc și alte vieți tinere din calea furiilor tale.

— Ha, ha, ha ! rîse marea în hohote. Atunci vezi-ți mai departe de lucru, păsărică prostuță ce ești !

— Fii încredințată că așa voi face ! Și să știi de la mine că odată și-odată tot voi birui și-n pămînt te-oi preface ! striga Jingwei cu glasu-i plin de obidă.

Așa se face că pasărea Jingwei tot zboară amărîtă de-atunci și pînă-n zilele noastre între Munții dinspre soare-apune și mare, urmîndu-și cruda soartă.

Kuafu care a vrut să prindă soarele

De mult, tare de mult, trăia undeva un prostănac ce era ultimul urmaș al uriașilor Kuafu.

Așadar să-i spunem Kuafu ăstui prostănac, care văzînd cum zi după zi soarele tot într-un loc răsare, și într-alt loc apune și-apoi lăsîndu-se noaptea nici că-l mai vede, se mînie pe el foarte, zicîndu-și că negreșit trebuie să-l prindă și să-l priponească pe bolta cerului, ca lumină să fie mereu. Precum zise așa și făcu.

Dis-de-dimineață se așeză la pîndă, și cum văzu soarele răsărind o și apucă la fugă. Fugi, fugi cu iuțeala fulgerului și cît ai clipi din ochi străbătu o mie dacă nu chiar două mii de li.

Tot urmărind el minunea cerească, nici că băgă de seamă că ajunse la Valea Yu [1] unde asfințea soarele. Acolo, Kuafu îl văzu ca pe un bolovan încins, ce-l învălui într-o lumină orbitoare. Bucuros, nevoie mare, prostănacul, își ridică brațele în sus cu gîndul să-l prindă taman atunci cînd era gata să apună. Numai că îl cuprinse o sete năprasnică. La drept vorbind nu era de mirare, după ce alergase cît îi ziulica de mare în fierbințeala soarelui de vară. Și-apoi era și tare ostenit — așa că se aplecă să soarbă din apa rîului Weishui. Dar nepotolindu-și setea bău și toată apa Fluviului galben, pornind-o apoi spre Lacul cel mare. Lacul cel mare sau Marea cea întinsă cum i se mai spunea, se afla undeva prin preajma trecătorii Yanmen [2], acolo unde păsările se înmulțesc și unde-și lasă penele. „Da, da, acolo îmi voi astîmpăra pîrdalnica asta de sete !“ apucă uriașul să zică și se prăbuși de zgudui și munții și apele.

---

[1] Toponim din mitologia chineză.

[2] Poarta gîștelor sălbatice (trad. din lb. chineză).

Soarele — la asfințit — se scufundă parcă în Valea Yu, împrăștiindu-și ultimele raze aurii pe obrajii uriașului. Kuafu cu ochii spre acele fire calde, oftă adînc și cu ultima suflare aruncă toiagul înspre ele și... își dădu duhul.

La ce i-a folosit uriașului fuga și zbaterea de a prinde ce nu poate fi prins ? Neghiobia l-a mînat spre moarte.

A doua zi în zori, cînd soarele se înălța luminînd întreaga fire — Kuafu era preschimbat într-un munte[3] înalt, înalt, iar în partea de miazănoapte pe locul unde uriașul își aruncase toiagul, iată se ivise o livadă întinsă și bogată de piersici mari și zemoase. Pasămite livada era darul lui Kuafu făcut oamenilor iubitori de lumină și frumusețe, spre a le potoli setea pînă la izbîndă.

---

[3] Muntele Kuafu se află în provincia Hunan de astăzi în apropierea localității Taoyuan (Izvorul piersicilor).

Yugong[1] *care a mutat munții*

În vremurile de demult trăia la poalele munților de la miazănoapte un moșneag pe nume Yugong. La ai săi nouăzeci de ani se mai simțea încă în putere, numai că îl măcina o mare supărare. Apoi să vedeți care era pricina. Doi munți, Taihangshan și Wangwushan ce-i acopereau casa îi împiedecau drumul dinspre miazăzi. Pe acești munți era Yugong înciudat, așa că într-o bună zi îi adună pe toți ai săi și astfel le grăi : „M-am gîndit că de ne-om uni puterile, am putea dărîma piedicile astea și ne-am tăia calea dreaptă spre miazăzi. Ei, ce ziceți ? Vă învoiți ori ba ?“

Se învoiră cu toții, în afară de nevasta lui Yugong, care cuprinsă de mare îndoială glăsui : „Moșule, moșule, uiți că tinerețile ți s-au dus și nici dealului Kuifu nu-i mai poți ține piept, darămi-te munților ? Și-apoi, unde avem să ducem pămîntul și pietrele ce zac pe el ?“ Bătrînului îi săriră degrabă în ajutor feciorii, ținîndu-i partea : „Le-om căra la miazănoapte pe povîrnișul cu nisip în cea deschizătură a mării Bohai !“.

Fără a mai pierde vremea s-au și apucat de treabă. Yugong împreună cu trei dintre fiii săi, dar și cu nepoții — în stare să care greutăți — începură a săpa muntele, a umple coșurile cu pămînt și pietre și a le deșerta în mare. În ajutor le sări și copilul unei vecine. Micuțul n-avea mai mult de șapte ani, dar era voinic și tare inimos.

Trudiră ei din zi în noapte, trecu și vara, veni și iarna, dar din apriga lor muncă mai nimic nu se vedea.

Zhisou[2], un alt moșneag din partea locului, rîdea de Yugong și căuta întruna să-l abată de la

---

[1] Moșneagul cel prostănac (trad. din lb. chineză).
[2] Moșneagul cel înțelept (trad. din lb. chineză).

gîndul cel năstrușnic de a reteza munții, zicîndu-i :

— Isprăvește omule, nu fi prost. Ești bătrîn, n-ai să biruiești !

Auzind una ca asta, amărît, Yugong i-o întoarse :

— Ba prost ești tu ! Mai prost decît pruncul văduvei, care iaca se încumetă să se însoțească cu noi la astă treabă. Și-apoi să știi de la mine, că după ce eu m-oi stinge, viața o merge înainte prin urmașii mei, prin urmașii urmașilor mei, care la rîndul lor s-or înmulți și alți prunci s-or ivi. Așa că neamul meu s-o înlănțui și-o crește întruna, iar munții ăștia s-or tot micșora. Și-om trudi să-i năruim, viața să ne-o facem mai ușoară.

Zhisou tăcu. Nu mai avu ce răspunde. Ei, dar să vedeți, vorbele lui Yugong rostite cu atîta îndîrjire au ajuns la urechile Zeului munților, ce se afla taman atunci pe creasta unui nor. Acesta, speriat, alergă să-l vestească pe Împăratul cerului, care la rîndul lui înduioșat de voința și rîvna lui Yugong porunci pe dată celor doi flăcăi ai lui Kuae[3] — să mute ei munții ! Isprava se făcu cît ai bate din palme. Trimișii luară fiecare cîte un munte în spinare și înfipseră unul la răsăritul ținutului Shu, altul în partea de miazăzi a ținutului Yong. Așa că Yugong scăpă de supărare și trăi în tihnă alături de urmașii săi, în mîndra lui casă ce pe drumul drept nestăvilit de munți, acum, se zărea hăt de departe.

---

[3] Zeul puterii în mitologia chineză, după unii considerat a fi chiar uriașul Kuafu.

Xing Tian cel rămas fără de cap

În vremurile de demult, tare de demult, trăia un uriaș pe nume Xing Tian. Viteaz cum nu s-a mai văzut altul, a îndrăznit chiar să se războiască cu Împăratul cerului, vroind să-l răstoarne. Pornit într-acolo, cu scutul într-o mînă și securea în cealaltă, fără măcar să-l vestească, năvăli de-a dreptul în marele palat.

Împăratul, mînios foarte de astă neobrăzare, a înșfăcat sabia și bătaia s-a încins. Se luptară ei așa pe viață și pe moarte, de erau, cînd unul cînd celălalt ba pe scut, ba sub scut. Într-atît se încrîncenară în bătaie că nici nu băgară de seamă cum de ajunseră din înălțimea cerului jos pe pămînt. Fiecare își dovedea iscusința și puterea, și nici unuia nu-i venea la îndemînă să se lase înfrînt. Și cum spuneam, iată-i coborîți pe pămînt și ajunși la poalele muntelui Changyang, în partea lui dinspre soare-apune. Acolo, Împăratul cerului se folosi de acea clipă cînd uriașul își potrivea mai bine scutul și harșt, îi tăie capul. Atunci se auzi o bubuitură îngrozitoare, ca de trăznet, de răsunară văile, și capul uriașului, mare cît o colină, căzu, rostogolindu-se peste copacii codrilor bătrîni.

Xing Tian înspăimîntat că-și pierduse capul, mută securea în mîna stîngă, și cu dreapta începu a cotrobăi printre dealuri, văgăuni și păduri. Din atingerea mîinii sale, copacii falnici se prăbușiră, stîncile se fărîmară, crengi și pietre zburau în toate părțile și văzduhul tot fu învăluit de pulbere, de puteai crede că-i sfîrșitul lumii.

În vremea aceasta Împăratul cerului, de teamă ca nu care cumva uriașul să-și găsească nepreţuitul cap, și lupta să reînceapă mai aprig, lovi cu putere în piscul muntelui Changyang care se despică în două cu un vuiet înfricoșător, iar capul uriașului care se afla acolo, se prăvăli în hăul ce se căscase,

Şi îndată ce capul se rostogoli în căscătura din adîncuri, muntele se făcu la loc, ca la începuturi, de parcă nici clintit n-a fost, iar Împăratul cerului rînji de astă biruinţă.

Nimeni nu ştie dacă Xing Tian va fi auzit bubuitura cea înfricoşătoare ori ba. Dar ce se ştie este că uriaşul s-a oprit din căutare şi pricepu pe dată crudul adevăr de a fi rămas fără cap.

Să fi fost oare înfrînt viteazul Xing Tian ? Nicidecum ! Învîrtind securea şi scutul cu măiestrie de oştean între oşteni se înverşună mai departe în luptă spre duşmanul pe care n-avea cum să-l mai vadă. Cu toate că oamenii din cea-ndepărtată vreme, socoteau că uriaşul tot mai vedea. Dar cum să fie cu putinţă, v-aţi întreba pe bună dreptate. Legenda spune că Xing Tian îşi prefăcuse sfîrcurile-n ochi, iar buricul şi-l preschimbă în gură. E frumos să crezi în viteji şi în puterea lor de a vieţui. Să-i dăm şi noi crezare.

Neînduplecat în dorinţa de a-l răpune pe Împăratul cerului, acest uriaş vedea şi simţea cu tot trupul, care-i ţinea loc şi de cap. Ochii din piept ar fi vărsat văpăi de ură — de-ar fi putut, iar gura de pe burtă n-ar fi pregetat cu sudălmi şi blesteme să-şi împroaşte potrivnicul. Paloşul duşmanului i-a retezat capul, dar puterea nu i-a putut-o înfrînge. Legenda mai spune că Xing Tian a rămas tot acolo, la poalele muntelui Changyang, înrădăcinat parcă, şi învîrte securea fără oprire !

Războiul dintre Împăratul galben și Chi You

Nu departe de lăcașul Zeului arșiței care stăpînea o bună întindere din țăriile văzduhului, apăru dinspre soare-apune un zeu și mai mare. Din bătrîni se spune că era puternic cum nu s-a mai văzut și că se numea Împăratul galben. Și se mai spune, că nici unul dintre zei, nici chiar Dijun, ce era înscăunat la hotarul de la soare-răsare și avea zece feciori — sub chip de soare, fiecare și douăsprezece fiice, sub chip de lună fiecare — nu s-a putut asemăna vreodat' cu atotputernicia mărețului împărat.

Se povestește că-și avea palatul în mijlocul cerului, străjuit fiind în cele patru părți de cîte un zeu, ce vegheau și asupra primăverii, verii, toamnei și iernii, păzind cu strășnicie ca ele să se rotească în fiece an, cu rost și după cuviință. Împăratul galben așadar era mai marele peste toți, adică era Zeul zeilor, și avea patru fețe, așa că nimic nu-i scăpa și pe toate le vedea. Mai avea el Împăratul galben o mulțime de urmași, unii zei, alții pămînteni. Bunăoară Yu Gou — Zeul mării cel cu cap de om și cu trup de pasăre, și cu doi șerpi galbeni atîrnați la urechi era unul din fiii lui. La rîndul său, Yu Gou avea și el un fiu, Yu Jing, tot zeu al mării. Yu guo — tatăl, era Zeul mării dinspre soare-răsare, iar fiul său, Yu Jing, stăpînea peste Marea dinspre miazănoapte.

Legenda mai pomenește și de zeul Gun, vestit pentru a sa faptă bună săvîrșită pămîntenilor. El ar fi fost acela care a furat din rai Xirang[1] cu care se îmblînzeau viiturile. Zeul Gun, se număra printre nepoții Împăratului galben, iar Zhuan Yu care

---

[1] Xirang — lut fermecat ce-și sporea masa prin umflare.

mai tîrziu i-a și ținut o vreme locul, îi era strănepot. Cum tot strănepot al împăratului era și Zhurong [2], dar și mulțimi de pămînteni : Quanrong, Bei di, Miao Ming, Mao Ming. Așadar Împăratul galben a fost tatăl, bunul și străbunul nemuritorilor, dar și al muritorilor, și de aceea preacinstit a rămas în cărțile chineze.

*
* *

Multe întîmplări nemaipomenite s-au petrecut în vremea Împăratului galben, dar războiul dus de el împotriva lui Chi You a zguduit lumea. Acest Chi You era și el un zeu puternic. Dar acum cinstiți prieteni, să vă povestim cum Împăratul galben, se gîndi într-o bună zi să-și adune la sfat toți zeii și toate duhurile. Locul de întîlnire avea să fie pe muntele Taishan dinspre soare-răsare.

Zis și făcut. Împăratul se porni la drum într-o caleașcă împodobită pe de-a-ntregul cu nestemate și însoțită de șase dragoni. Bifang pasărea cea șchioapă, mîna caii, iar Fong Bo [3] și Yu Shi [4] mergeau înainte măturînd calea în fața alaiului împărătesc.

Dar în fruntea tuturor se afla Chi You cu slujitorii săi — o haită de tigri și lupi — puși să vegheze la tihna drumului. Dar prin ce avea să treacă Împăratul galben vom afla !

Acest Chi You pismuind atotputernicia Împăratului galben, care stăpînea cuprinzătoarea lume, vroia cu orice chip să-l înlăture de pe tron și să se înscăuneze el ca Zeu al zeilor.

Legenda mai spune că Chi You avea șaptezeci și doi, ba chiar optzeci și unu de frați, care mai de care mai fioros. Unii, cu capete de bronz și frunți de fier, cu cîte două coarne ascuțite, cu fire de păr în urechi, asemenea unor săbii, alții, cu cîte patru ochi, șase mîini și picioare cu copite de taur. Și-apoi frații lui Chi You nu numai că arătau înfricoșător, dar și hrana lor era ciudată. Înfulecau hălci de fier, bolovani și pietre. Și-apoi tare mai

[2] Zeul focului în mitologia chineză.
[3] Moșneagul vîntului (trad. din lb. chineză).
[4] Dascălul ploii (trad. din lb. chineză).

erau iscusiți în născocirea feluritelor arme: suliți ascuțite, halebarde, securi, scuturi grele, săgeți ușoare care zburau cu iuțeala gîndului. Pe deasupra aveau o putere uriașă, ca de pe alt tărîm.

De bună seamă că și pe acești frați de pe pămînt se bizuia Chi You, în neastîmpărul cu care punea la cale uzurparea Împăratului galben. Așa că acum, pogorît din înălțimea cerului, înfățișă fraților săi gîndul care-l muncea. Aceștia se învoiră bucuroși și nu doar ei, ci și alți viețuitori li se alăturară spre ajutor.

În vremea aceea, Împăratul galben, ajuns în palatul său de hodină, își petrecea acolo zilele în tihnă. Dar liniștea i-a fost tulburată de vestea răzvrătirii lui Chi You. „La o asemenea faptă necugetată nu m-aș fi așteptat. Nu-l pot lăsa pradă nelegiuirilor, voi încerca să-l îmbunez și să-l aduc pe calea cea dreaptă", își zise Împăratul galben.

Dar spusele sale în van au rămas, căci hotărîrea lui Chi You era de nestrămutat și astfel se porni războiul la Zoulou [5].

Oștirea lui Chi You, alcătuită din mulțimea lui de frați și dintr-un număr mare de viteji Miao Ming [6], iar cea a Împăratului galben din zeii și duhurile ce străjuiau cele patru colțuri ale împărăției cerești, la care se alipiră de pe pămînt urși, tigri, lupi, vulpi, precum și alte jivine fioroase. Bătălia a fost crîncenă și nici una din cele două oștiri nu se vedea înfrîntă ci biruitoare!

*
* *

La începutul luptei oastea lui Chi You se arăta puternică, nevoie mare, așa că haita de jivine a Împăratului galben nu i-a putut veni de hac. Ba se mai ivi și-o treabă necurată. Șiretul Chi You, stîrni o negură cu care învălui oștirea vrăjmașă, punînd-o la grea încercare. În astă negură, frații lui Chi You, cu capetele lor de bronz și frunțile cu coarne de fier, porniră să spintece în stînga și în dreapta, în față și în spate, înspăimîntîndu-și dușmanii.

---

[5] Localitate în raza județului cu același nume, din provincia Hebei de astăzi.
[6] Clanul Miao Ming.

Oastea Împăratului galben fu cuprinsă de mare jale și deznădejde, și degeaba îi tot îndemna el cu glasul lui ceresc, tunînd fără oprire : „Înainte ! Înainte ! Să ieșim din astă neagră încercuire !"

„Înainte ! Înainte !" strigau cu îndemn de luptă și zeii și duhurile. Tigrii, urșii, jivinele toate urlau la rîndul lor, cu spaima sfîrșitului, îngroziți de blestemata negură de care nu se mai vedeau scăpați. Zeii păreau neputincioși. Împăratul galben de asemenea. În focul deznădejdii, cum sta în carul său de luptă, îl văzu pe bătrînul Feng Hou, moțăind. Mîniat îi spuse :

— Stai și dormi, istețule, în loc să născocești o ieșire din ăst' măcel !

— Nu dorm Măria Ta. Ce-i drept stau cu ochii închiși, da-mi bat capul !

Și nu mințea de fel, căci tocmai se gîndea : „Oare cum o ține Carul Mare oiștea înainte, mereu, de-i primăvară, vară, toamnă sau iarnă ? Păi, dacă oi găsi și eu tot așa, calea cea bună, nu se cheamă că scăpăm de măcel ?" Și de îndată se puse pe treabă. Cu mintea-i isteață și mîinile-i măiastre, făcu degrabă o roată arătătoare[7], și-n inima roții puse un omuleț de fier, care ținea un braț ridicat arătînd spre miazăzi. „Hei", își zise Feng Hou, „acu' om putea găsi și celelalte părți ale lumii : miazănoaptea, răsăritul și apusul".

Și iaca-așa, cu ajutorul acelei roți, călăuziți de ea, Împăratul galben și oastea lui scăpară din încercuirea dușmană, dar războiul tot n-a contenit. „Am să curm eu vicleșugurile acestui netrebnic Chi You, cu ajutorul dragonului meu Yin Long — aducătorul de ploaie ! Tăria ploii are s-o întreacă pe cea a negurii !" rosti împăratul plin de furie, și-l trimise pe supus într-acolo. Numai că nici n-ajunse bine la locul cu pricina, și nici n-apucă să poruncească ploii să cadă, că Chi You prinzînd de veste, i-o luă înainte, și chemă în ajutor pe Feng Bo, și pe Yu Shi. Aceștia, cît ai clipi din ochi, stîrniră o vijelie nemaipomenită, care începu să bată în oștile împărătești cu o furie dezlănțuită. Yin Long, dragonul, rămase neputincios în fața unor asemenea stihii, iar Împăratul galben văzîndu-și oastea pusă pe fugă, căzu în grea cumpănă.

---

[7] Busolă.

Nemaiştiind cum s-o scoată la capăt, fu nevoit s-o cheme pe fiica lui, zeiţa Ba. Aceasta îşi avea palatul pe tăpşanul Gong Gong din munţii Kunlun. Fata de-mpărat purta straie cernite, nu era de fel frumoasă, ba mai era şi cheală, dar din trupul ei ieşea o căldură neasemuit de mare. Vrînd să-şi ajute tatăl o luă spre cîmpul de bătaie, şi pe loc îndepărtă ploaia şi furtuna, acoperind vrăjmaşii de zăduf. Loviţi de arşiţă năprasnică, potrivnicii se poticneau pe rînd. Dragonul trecu şi el la atac. Drept urmare, o mulţime din locuitorii Miao şi vreo cîţiva din fraţii lui Chi You au fost răpuşi. Dar zeiţa Ba, după ce-l ajută pe tatăl ei să dobîndească izbînda îşi pierdu mult din putere, aşa că nu mai apucă să se întoarcă în sălaşul ei, silită fiind să rămînă pe pămînt. Asta n-ar fi întristat-o prea mult, numai că vedeţi dumneavoastră, pe oriunde trecea, pîrjolea cîmpurile şi roadele, iar oamenii sufereau într-un asemenea hal, că o izgoneau cu furci şi cu lopeţi, hăituind-o din zi şi pînă-n noapte strigîndu-i întruna: „Piei, duh al secetei, piei din aste locuri!“ Şi nimeni nu mai ştie ce s-a ales de zeiţa Ba, rămasă în părăsire după ce-şi ajută tatăl.

Dar să vedem ce s-a petrecut şi în cealaltă tabără. D-apoi, cu toate că s-au prăpădit destui, tot unul şi unul erau cei teferi şi nevătămaţi. Gata era să uităm a vă spune că din fraţii Chi, unii ştiau să zboare, avîntîndu-se sus de tot printre nori, iar alţii se căţărau pe stînci, de ziceai că umblă pe netedul pămînt! Şi-atunci n-avea oare Împăratul galben a se teme mai departe de ei? Ba avea, mai cu osebire că oştirea lui începu a da mari semne de osteneală.

Cum să facă şi ce să facă să-i scoată din astă istovire?

— O tobă! Asta-mi lipseşte! Da' din ce s-o fac?

Zărindu-l pe Kui, după un bob de gîndire, îl hărăzi morţii. Kui acesta era o pocitanie care trăia pe Muntele valurilor curgătoare dinspre Marea de la miazăzi şi semăna cu un taur fără coarne. Era cenuşiu şi doar un picior avea. Şi sărea din apă pe uscat şi de-acolo înapoi cu o uşurinţă fără pereche. Şi de cîte ori ieşea din apa mării furtună şi potop stîrnea. Vă mai putem spune că acest Kui, strălucea mai abitir decît soarele, iar de-l priveai fără de văz rămîneai. Pe deasupra mai scotea şi

niște răgete, de ziceai că-i tunet nu alta. Așadar, Împăratul galben pe acesta îl jertfi, și porunci să fie jupuit, iar din pielea lui să se croiască o tobă uriașă! Zis și făcut! Da' tobă fără ciocan cine-a mai văzut? N-a văzut nici Împăratul galben, așa că-și îndreptă pe dată gîndul spre lacul Leize, unde sălășluia Zeul tunetului! Ciudată arătare mai era și ăsta, cu capul lui de om și trupul de dragon. Potera împărătească îl prinse pe cînd se bălăcea în lac și fără veste îl omorî pe loc, făcînd din osul lui cel mare, un ciocan pe măsura tobei. Legenda spune că bubuitul ăstei tobe putea fi auzit la cinci sute de li. Aflați mai departe, că mare și grea cum era, mulți oșteni au trebuit s-o care pe cîmpul de luptă spre locul ales de Împărat. Și cînd începură a bate în ea, munții și văile văzduhului întreg se zguduiră. Oștirea lui Chi You fu rău băgată în sperieți, că nici să zboare, nici să umble nu mai fu în stare. Asta și dorise Împăratul galben, și porni la atac, pricinuind grele pierderi dușmanilor.

Chi You, cu toată înfrîngerea, nu se lăsă bătut, ceru sprijin locuitorilor Kuafu, care nu erau alții decît feciorii marelui Hou Tu, zis Tartorul! Copitații ăștia sălășluiau în muntele Cheng Du Zai Tian din pustietatea de la miazănoapte. Erau uriași, puternici nevoie mare, dar cam neghiobi.

Oștenii lui Chi You, împuținați cum se aflau după înfrîngere, ajutați acu' de odraslele lui „Ucigă-l toaca", semănau cu un tigru înaripat! Împăratul galben încremeni! Cum să-i poată birui și pe ăștia?

În cele din urmă îi învinse. În ce fel? D-apoi prin minte și învățătură, că fără de asta nimic nu poți înfăptui. Ca să duci un război și să ieși biruitor trebuie să deprinzi o seamă de lucruri, fie chiar vicleșuguri și asta mai întîi tu, care ești căpetenia, ca pe urmă să-ți înveți și oastea.

Împăratul galben avu norocul să-și afle învățătura de la o făptură cu cap de femeie și trup de pasăre, tot o zeiță și ea, numită Xuan Nü căreia i se făcu milă de Zeul zeilor și coborî pe pămînt să-l dăscălească. Acesta prinzînd iute învățămintele, le împărtăși la rîndu-i oștenilor. Acuma erau în stare să-i nimicească pe potrivnici în frunte cu Chi You cu tot!

În ultimul atac asupra oastei răzvrătitului Chi You, a intrat și Yinglong dragonul, care cu un urlet

prelung din înălțimi, se năpusti asupra fraților Chi You și a ostașilor din neamul Kuafu, prăpădindu-i. Dușmanii Împăratului galben fură prinși ca-ntr-un clește uriaș, însuși Chi You căzu în mîinile împăratului.

Numai că Yinglong, dragonul cel credincios și viteaz, avu aceeași soartă cu a zeiței Ba. Apucat de duhurile rele nu s-a mai putut întoarce în împărăția lui, iar Zeul zeilor l-a dat și pe el uitării ca și pe propria lui fiică.

Vrînd să scape de necuratul, bietul Yinglong, fu nevoit să fugă și să se ascundă într-o mlaștină din partea de miazăzi, și de aceea acolo, pînă-n zilele noastre, plouă mai mult decît la miazănoapte. Ploile acestea, se spune c-ar fi necontenitul plîns al dragonului Yinglong, cel rămas fără cuvenita răsplată.

Ce s-a ales de Chi You ? Împăratul galben nu l-a putut ierta, și chiar de acolo, la Zhulong, unde se desfășurară cele mai crîncene lupte l-a pus în lanțuri și cătușe și-apoi l-a despicat cu paloșul.

Se mai spune, că abia după ce a murit, i s-au desfăcut fieroșeniile cu care fusese înlănțuit, și pline de sînge cum erau, au fost aruncate hăt-departe în pustiu.

Și tot așa se spune că lanțurile și cătușele lui Chi You s-au prefăcut într-o dumbravă de arțari, și în fiece toamnă, frunzele lor se însîngerează, ca și cum ar vrea să arate că ura lui Chi You n-a încetat.

Copilul lepădat pe gheață

Într-o așezare numită Youlin trăia în vremuri străvechi, o tînără fată care se chema Jiang Yuan. O dată, cînd tocmai se întorcea din preumblare, ce-i văzură ochii ? O urmă mare de picior. Să fi trecut pe acolo vreun uriaș? Căci de bună seamă uriaș trebuie să fi fost cel ce lăsase o asemenea urmă. „Da' cum de nu-l zării ?", se întreba Jiang Yuan și cuprinsă de uimire se aplecă, vrînd să măsoare cu piciorul ei mic, urma cea mare. Dar abia ce-o atinse, că un dulce fior îi străbătu întreaga făptură.

Întoarsă acasă, simți că rămăsese grea. Și după o vreme, iată că născu un cocon voinic și frumos. Numai că oamenii nu-l vedeau cu ochi buni pe noul născut din pricină că tatăl copilului nu le era cunoscut, așa că hotărîră să-l dea pieirii. Îl smulseră din brațele mamei și-l aruncară într-o uliță pe unde treceau vitele la păscut, socotind că acolo are să fie strivit de copitele lor. Dar să vedeți minune : vacile, mai miloase decît oamenii, nu numai că nu l-au călcat ba l-au și alăptat ! Răii satului văzînd că pruncul trăiește și se-mplinește, alt gînd necurat îi hărăziră: să fie dus în adîncul codrului întunecos ! Da'nici de astă dată nu li se împlini netrebnica voie, căci în drumul lor întîlniră niște tăietori de lemne, oameni pașnici și de omenie. Așa că părăsiră codrul și cugetară să-l lepede într-o pustietate acoperită de gheață, unde negreșit avea să moară de frig. Și fără să mai zăbovească, făcură întocmai. Dar acum să vedeți altă minune ! În ajutorul copilașului, coborîră păsările care-l încălziră, rînd pe rînd, cu aripile lor, încît pruncul rămase viu. La una ca asta nu se așteptară sătenii, și cînd merseră-ntr-o zi să-l caute, în loc să-l găsească înghețat bocnă, numa'bun de aruncat în vreo copcă, pruncul era întreg și nevătămat !Și zărindu-l pe copil plîngînd cu ochii la păsările ce se roteau în văzduh,

inimile lor se înduioşară. „E nevinovat! De bună seamă e nevinovat, altminteri murea de mult“ îşi ziseră între ei, şi-l duseră înapoi la măicuţa lui care-l jelea întruna. Fără de margini i-a fost bucuria şi printre lacrimi îngînă : „Puiul meu, cel lepădat!“. De-atunci Lepădatu' îi rămase numele.

Legenda spune că Lepădatu' ăsta, avea să fie, strămoşul neamului Zhou, neam vrednic şi de soi între neamuri. D-apoi nu-i de mirare, că de mic i-a plăcut să-şi facă de lucru pe cîmp. Culegea boabe de grîu, de orez, de soia şi de sorg pe care apoi le resemăna cu mînuţele lui. Şi ce mai roade ieşeau! Nemaivăzute pînă atunci. Aşa că urmaşii lui, îl pomeneau cu mare cinste sub numele de Hou Ji.

Viaţa era grea pe meleagul acela. Oamenii se îndeletniceau cu vînătoarea, creşterea vitelor şi culesul poamelor sălbatice.

Ajuns mare, Hou Ji — aşa să-i spunem şi noi, că prea sună a tristeţe numele de Lepădatu' — împătimit de munca ogoarelor, născoci fel de fel de unelte de lemn şi de piatră, pe care împărţindu-le consătenilor i-a învăţat cum să le folosească. Şi în ăst' fel, oamenii deprinseră mai cu spor muncile pe ogoare şi viaţa lor prinse a se îmbelşuga văzînd cu ochii. Sătenii ştiau prea bine că lui Hou Ji îi datorau această înflorire, aşa că îl cinsteau cu toată recunoştinţa. Vestea bunăstării lor ajunse şi la urechile Măriei Sale regele Wao care-l pofti la curte pe Hou Ji, şi-l numi mai marele peste ogoarele ţării. Mai tîrziu, după ce Wao se stinse, şi la tronul său urmă regele Shun, acesta îi dărui drept răsplată lui Hou Ji ţinutul Youlin, ca aici să-şi poată dovedi întreaga iscusinţă.

Acu' mai trebuie să aflaţi că maica Lepădatului se mărită în lege şi dete naştere unui alt fiu, pe nume Tai Xi, iar acesta mărindu-se, şi ajuns falnic fecior, se însură şi avu şi el un flăcău, pe care-l numi Shu Jun. Toţi aceşti bărbaţi ai neamului, trăiau în bună înţelegere cu Hou Ji învăţînd pe lîngă el cu rîvnă, cum să are şi să semene mai bine pămîntul. Nepotul,, Shun Jun, avu şi el un gînd bun, acela de a înjuga boii şi de a uşura truda la cîmp. De-atunci viaţa începu să le fie mai uşoară şi mai frumoasă.

După atîta osteneală lui Hou Ji i se sfîrşiră zilele. Norodul îl jeli şi-l îngropă într-o vale plină

cu verdeață, brăzdată de ape și străjuită de munți, ce se afla chiar în cîmpia Duiye, nu departe de scara Jianmu, care urca la porțile cerului. Se știe că zeii cu ajutorul ăstei scări coborau și urcau ori de cîte ori pofteau.

Prin grija lui Hou Ji, cîmpia Duiye se făcu tare mănoasă. Aici începură să crească tot felul de grîne, iar boabele de orez arătau așișderea mîndrelor mărgăritare.

Așadar în astă cîmpie binecuvîntată[1] își găsi tihna de veci preaslăvitul Hou Ji. Și întru cinstirea lui și azi se aude ciripitul păsărilor ce parcă amintesc de el. Și tot aici o poți zări pe preafrumoasa și nemuritoarea Phenix care-ți încîntă ochii, așa cum Hou Ji a știut altădată să încînte sufletele.

---

[1] În zilele noastre în raza județului Wengxi, provinciacia Shangxi, pe muntele Jiwang, poate fi văzut un fel de pietriș multicolor, ale cărui forme seamănă cu boabele de orez, de porumb, cu cele ale semințelor de pepene și dovleac, de soia și mazăre. Localnicii numesc acest pietriș „al culturilor cerealiere" și că ele ar fi urmele acelor semințe lăsate de Nou Ji, de pe c nd învăța el să cultive pămîntul.

Xiang cel înduioşat de fratele său Shun

Într-o bună zi, pe cînd ţara era cîrmuită de Împăratul Yao, într-o casă de oameni sărmani de pe malul rîului Gui, veni pe lume un copilaş care primi numele de Shun. Nenorocul lui, ca la scurtă vreme după naştere să i se prăpădească mama, iar tatăl, Gu Shou să-şi ia altă nevastă. Femeia de-a doua născu doi copii : un băiat, pe nume Xiang şi o fată, pe nume Xi. Numai că în loc de pace şi bună înţelegere, Tartorul îşi vîrî coada, şi-n casă începu larma şi gîlceava. Tatăl, după ce că nici nu vedea şi nici nu auzea bine, mai era şi-ntr-o doagă şi se lăsa mînat de voia nevestei, care nu-l avea la inimă pe nevinovatul Shun. Şi oricît de bine şi de frumos se purta copilul, ei îi căşuna că-i neastîmpărat şi le face pe toate de-a-ndoaselea. Maştera se dovedea o femeie rea şi pismaşă şi cel dintîi născut al bărbatului îi sta ca un ghimpe în ochi. În mare păcat cădea şi Gu Shou, prins în jocul netrebnic al nevestei sale, dar şi cei doi copii, care n-aveau nici un pic de milă pentru năpăstuitul Shun, ce înghiţea sudălmi, batjocuri şi aprige bătăi de la toţi. Îndură el, bietul prunc, cît îndură caznele, pînă-ntr-o zi, cînd îşi luă lumea-n cap şi se duse, se tot duse pînă ce ajunse pe malul rîului Gui, de la poalele muntelui Lishan, unde tot într-un plîns o ţinu strigîndu-şi maica cea bună, ca şi cînd aceasta i-ar fi putut veni într-ajutor :

— Mamă, măicuţa mea, grea soartă îmi hărăzişi. „Ba nu, ba nu !...", auzi el parcă sunînd prelung glasul blînd al mamei.

Azi aşa, mîine tot aşa, pînă ce copilul crescu mare şi voinic. Pasă-mi-te îl veghea de-acolo de sus, cea care îl zămislise.

Cu dulcea icoană a mamei sale în suflet, flăcăul începu a-şi croi viaţa la poale de munte. Îşi ridică

o căsuță, desțeleni pămîntul și începu a-l lucra. Plugarii de prin preajmă rămaseră uimiți de hărnicia și mai cu seamă de înțelpciunea cu care știa el să le aducă împăcarea ori de cîte ori se isca vreo sfadă între ei.

Shun se dovedi iscusit în toate. Apucîndu-se de pescuit, aduse și printre pescarii din lacul Leize omenia și buna înțelegere.

Într-una din zile, stînd pe malul rîului Gui, aproape de căscioara lui, îi mai răsări în minte un gînd bun : să sé apuce de olărit. Localnicii, se învoiră ca sub îndrumarea lui să meșterească din lut ars oale, cățui, tămîiernițe și fel de fel de lucruri de podoabă, care de care mai frumoase.

În vremea aceea, Împăratul Yao, cum n-avea urmaș pe potrivă și simțind că tinerețea i s-a dus, că puterile îl lasă, și că zilele încep a i se împuțina, trimise soli prin țară în căutarea unui tînăr vrednic care să-i urmeze la tron.

Toate veștile primite îl înștiințau că Shun ar fi cel mai cu har, și numai lui i s-ar putea încredința cîrmuirea.

Socotind că alegerea a fost bine gîndită, Împăratul îl chemă la sine și după ce-l cumpăni în toate chipurile și pe toate laturile cu înțeleaptă chibzuință, îl primi ca ginere împărătesc dîndu-i pe cele două fete ale sale, Ehuang și Nüyng de neveste. Îi mai dărui o casă mare și o mulțime de straie, un qin, o turmă de oi și cîțiva slujitori. Dar tot atunci le porunci și celor nouă fii ai săi să pornească cu alaiul de nuntă într-acolo, să vegheze cu ochi-n patru asupra purtării tînărului Shun. Și curînd aveau cu toții să se încredințeze de bunătatea lui. Numai tatăl acestuia, Gu Shou, maștera, fratele și sora, cu vitregie dar și cu păcat erau în gîndurile rele ce-i puseră celui pe care-l năpăstuiră de mic și care, iată, ajunsese ginere împărătesc ! Cel mai pismaș dintre ei, se arătă Xiang, fratele din a doua însoțire a tătînelui său. Și să vedeți pînă unde putea merge mîrșăvia acestui Xiang, pînă la a-l omorî pe Shun și a-i lua nevestele. Rîvnea la ele, căci una era mai frumoasă ca cealaltă, și amîndouă neasemuite făpturi. Maștera și neghiobul de Gu Shou vroiau și ei să puie mîna pe avuția lui Shun, așa că se însoțiră cu Xiang să-l ajute să-i facă de petrecanie celui ce le sta în cale. Asemenea unor netrebnici au pus la cale toată noaptea în casa lor scîr-

navă, mîrşava faptă. Şi treaba avea să se petreacă chiar a doua zi. Xiang se duse la Shun şi îi zise :

— Dragă frate, tata te roagă să vii mîine cît mai devreme pe la noi, să ne ajuţi să dregem hambarul care s-a surpat.

— Bine ! Am să vin chiar de dimineaţă, îi răspunse cu seninătate Shun, văzîndu-şi mai departe de fînul pe care tocmai îl aduna în claie.

Ehuang şi Nüyng, nevestele lui Shun, după ce-l văzură pe Xiang plecînd, ieşiră să-şi întrebe bărbatul ce gînd îl aduse la ei.

— Mai nimic, treburi gospodăreşti, răspunse Shun. Tata mă cheamă să le dreg hambarul.

— Vai de noi şi de noi ! Să nu te duci căci vor să te dea pradă focului !

— Ce să fac ? Nu se cuvine să nesocotesc chemarea tatei.

Crăiesele, se gîndiră ce se gîndiră, şi-apoi astfel îi grăiră :

— Fie, cum vrei tu ! Da'mîine cînd te-oi pregăti de drum să te-nveşmînţi cu ce ţi-om alege noi. Dorim să te păzim de rele.

Ehuang şi Nüyng scoaseră dintr-un sipet un strai ţesut cu felurite şi împestriţate chipuri de păsări cu care soţul lor să se gătească a doua zi înainte de a porni la drum.

Răii pămîntului, văzîndu-l pe Shun cît de împăunat vine la moarte, rîseră pe înfundate.

Îl primiră, vezi doamne, cu bucurie : da' de-o asemenea bucurie să n-aibe nimeni parte, şi pe dată îi şi arătară locul cu pricina. În fapt hambarul nu se surpase ci doar în vîrf avea o stricăciune. Îi aşezară scara şi-l poftiră să urce.

Ajuns sus, Shun se apucă de treabă. Cei de jos însă îi luară scara şi începură a stivui sub hambar vreascuri.

Zărindu-i, şi bănuind cam ce-l aşteaptă, Shun întrebă cu groază :

— Tată, tată, ce faceţi ?

— Hei, băiete, băiete, răspunse maştera, iaca-ţi pregătim întîlnirea cu maică-ta în cer ! Ha, ha, ha...

— Ha, ha, ha îşi potrivi rîsul şi nătîngul de Gu Shou, fără pic de milă faţă de propriul său fiu.

Iar Xiang, aprinzînd focul rîse şi el :

— Ha, ha, ha, acu' să te văd cum îţi scapi pielea de pîrjol, doar de-ai avea aripi, să poţi zbura, da'cum

n-ai, ha, ha, ha, ce ai să mai arzi, ginere de împărat ce te-ai ajuns!

Nu-i era de fel ușor bietului Shun. Vreascurile aprinse ridicară trîmbe de flăcări pînă înspre vîrf, cuprinzînd întreg hambarul care ardea vîlvătaie, gata, gata să-l înghită, pe nevinovat.

Înspăimîntat de moarte, Shun, ridicîndu-și brațele în sus apucă să strige cu un vaiet prelung: „Cerule!"...

Și-atunci se săvîrși minunea. Toate păsările din straiul cu care era înveșmîntat, își întinseră aripile și-și luară zborul, spre înaltul cerului, cu Shun cu tot.

Cei de jos rămaseră loviți ca de trăznet și multă vreme stătură așa locului, înlemniți.

Așadar, dădură greș. Dar credeți cumva că le-a fost de învățătură? Nicidecum, căci vorba aceea „năravul din fire n-are lecuire!". Așa că puseră la cale altă mișelie. Îl mînară pe Gu Shou la feciorul său Shun, învățîndu-l cum să-i grăiască. Fără zăbavă acela se duse, și ajuns la scara de piatră a casei celei mari, începu mieros a glăsui:

— Iartă-ne fiule, întîmplarea de deunăzi s-a datorat prostiei noastre, așa că în marea ta bunătate, lasă pustiului trecutul și fă bine de ne ajută să curățăm fîntîna năclăită cu mocirlă, că io-s de-acu bătrîn și nu mai pot, iar Xiang, îl știm doar cît de nepriceput îi. Rogu-te, dă-ne o mînă de ajutor.

— Bine tată. Fii pe pace, oi veni chiar mîine! zise cu blîndețe Shun.

Dar de cum plecă tătîne-său, se duse să le dea de veste crăieselor. Acestea, înspăimîntate, iar îl povățuiră să nu meargă, căci o altă mișelie i se punea la cale de cei răi.

— Oricum, e tatăl meu și i-am făgăduit că mă voi duce, chiar mîine! căuta Shun să se facă înțeles.

— Bine! Fie cum vrei tu, du-te.

Și încă de cu seară îi pregăti un alt veșmînt pentru a doua zi. De astă dată cu-n dragon pe el.

— Bagă de seamă bărbate, haina asta pune-o de-a dreptul pe piele și pe deasupra pune-ți straiele de rînd, și cînd ți-o fi greu, dezbracă-te de cele de deasupra și rămîi numai cu cea pe care ți-o aleserăm noi!

Primindu-le sfatul, Shun plecă înspre casa cea zisă părintească. . . . .

Ai lui, văzîndu-l că poartă straie de rînd, șopotiră între ei : „Acu își va găsi sfîrșitul ! N-are cum să ne mai scape !".

Nestingherit, cu uneltele trebuincioase asupra-i, Shun se agăță de frînghie și coborî în adîncul fîntînii. Dar numai ce atinse cu vîrful picioarelor fundul puțului, că cei de sus îi și retezară frînghia, ba azvîrliră peste el și bolovani, boscorodind la blesteme.

Shun nu mai așteptă, își lepădă în grabă straiele de deasupra și pe loc se preschimbă într-un dragon cu solzii de argint. Astfel alunecă ușor spre gura Izvorului galben și înotînd alene prin adîncuri ieși afară, departe, prin gura altei fîntîni.

Cei rămași la ghizdurile fîntînii din ograda părintească, nu se lăsară pînă ce n-o astupară de tot, și pămîntul de deasupra îl bătuciră cu picioarele lor scîrnave, strigînd și țopăind de bucurie că-n cele din urmă tot îl prăpădiră pe Shun, și de-acu or intra ei în avuția celui fără de întoarcere.

Înștiințate de cele petrecute, dar nu pe deplin încredințate că lucrurile ar sta așa, Ehuang și Nüying își acoperiră fețele cu cele mîneci largi ale straielor împărătești, și se puseră pe vaiete și plîns, în vreme ce Xiang cu ai săi, lacomi, își împărțeau avutul.

— Eu am pus fapta la cale, așa că mie mi se cuvine să aleg, cuvîntă Xiang cu gura-i de broascărîioasă. Vouă vă las, oile, vitele, pămîntul și casa. Ale voastre să fie ! Mie mi-ajung doar qinul, arcul și cele două cumnățele ! Hi, hi, hi !

Și luînd qinul de pe perete începu a cînta la el, cu multă trufie.

Părinții, la rîndul lor, îmbătați de bucuria stăpînirii unui asemenea avut, dădeau tîrcoale prin odăi, cercetînd cu privirea și pipăind lucrurile, în vreme ce bocetul celor două tinere văduve se auzea tot mai jalnic. Plînsul lor trezi în Xi, sora mezină, păreri de rău, rușinîndu-se de toate mîrșăviile la care fu părtașă. Pătrunsă de asemenea noi simțăminte, cum sta așa, cu gîndurile ei îmbunate, își ridică deodată privirile și pe cine credeți că văzu intrînd sănătos și voios în curte ? Chiar pe fratele ei Shun !

Ivirea lui în afara oricăror așteptări, îi băgă în sperieți pe toți răii și fățarnicii.

— Neîndoios că a murit, doar noi i-am făcut seama, dar cum de învie? Ori poate-i umbra lui venită să ne-nfricoșeze, gîndiră ei cu mare spaimă.

Da' cum Shun înainta agale, văzîndu-l în carne și oase, orice îndoială pieri. Pînă și ticălosul Xiang care ședea în iatacul stăpînului cîntînd la qin, conteni și ridicîndu-se umil, prinse cu glas stins a-l saluta cu lingușeală:

— Frate, bine c-ai venit! Mi-a fost urît fără tine și mult ți-am purtat dorul!

Shun îi răspunse cu blîndețea sa dintotdeauna:

— Știu cît de dor ți-a fost! Și apoi s-a lăsat tăcerea. Nimeni nu mai scoase o vorbă, dar nici să clintească măcar vreunul nu mai îndrăznea. Numai Xi, mezina, vroia cu orice preț să se-ndrepte pe calea cea bună.

„Am să fiu cu ochi-n patru și-am să-l apăr pe bunul Shun de fărădelegile ăstorlalți, de-o mai îndrăzni careva să pună la cale vreo netrebnicie", hotărî în sinea ei pe drumul de întoarcere spre casă. Și nu gîndi de prisos, căci răufăcătorii, tot răufăcători rămaseră, vrînd a mai încerca o dată pierderea celui reîntors, prin a-l pofti la ei în ospeție, să-l îmbete și-apoi... să-l ucidă!

Mezina Xi aflînd de astă nouă ticăloșie, repede, repejor făcu cale-întoarsă și-și încunoștiință cumnatele. Ehuang și Nüying primiră vestea fără teamă.

— Îți mulțumim surioară, pentru grijă! Te du liniștită acasă și nu-ți mai fie frică, avem noi ac de cojocul lor!

Soarele n-apucă a se ridica la amiază, că iată-l pe Xiang venind iar la curte și, cu multă prefăcătorie, astfel îi glăsui lui Shun:

— Frate dragă și mult iubit, rău ne pare și tare ne mai căim pentru cele ce-ți făcurăm. Taica și mama pregătesc un ospăț cu bucate bune și vin ales întru cinstirea ta și împăcarea noastră. Așa că rogu-te cu smerenie, poftește mîine pe la noi.

Bietul Shun nu mai știu ce să facă și se duse să-și întrebe nevestele:

— Mă duc ori ba?

— Cum ai putea să faci o necuviință? Te duci, vezi bine!

În 'cea zi, domnițele sculate cu noaptea-n cap, au scos din lada lor de zestre un chiup, în care se afla o pulbere albă. O amestecară cu scîrnăvie de cîine, și trezindu-l pe Shun, i-o deteră cu vorbele:

— Ia-o, unge-te cu ea pe tot trupul, las-o să se zvînte și-apoi spală-te bine, bine. Apa caldă e pregătită.

Shun făcu precum îl învățară crăiesele, apoi își puse straie de sărbătoare, se înclină în fața ocrotitoarelor sale și plecă în ospeție.

Acolo, ce să vedeți, masă mare, încărcată de bunătăți și vinuri de soi. Da, după colțul mai întunecos al ușii, era bine pitit un topor din cale-afară de ascuțit.

— Gan bei! Gan bei! [1] se auzeau uralele în timpul prînzului, și gazdele umpleau de zor pocalul cu licoare chihlimbărie. Și-l îmbiau, îl îmbiau întruna pe Shun, fără oprire tot închinînd cu el, și bînd și ei, pînă ce capetele începură a li se îngreuna, iar limbile li se umflară scăpîndu-și vorbele bolborosite.

Shun sta drept și cuviincios la masă, iar ăilalți se îmbătară criță. Băură pînă ce goliră toate ulcioarele. Socotind că ospățul s-a încheiat, Shun se ridică, mulțumi și plecă. Gazdele rămaseră cu ochii holbați cît cepele și pironiți locului, a neputință. În odaie se lăsă o liniște tulburătoare, numai tăișul rece al toporului de după ușă, sclipea batjocoritor.

*
* *

Despre cîte se petrecură și despre felul în care se poartă Shun, potrivit înțelegerii, crăiesele și cei nouă frați ai lor, avură grijă să-l vestească pe Împăratul Yao. Acesta mulțumit de cele aflate și bucuros de alegerea făcută, își zise că liniștit poate să-i încredințeze lui Shun cîrmuirea. Dar mai înainte voia să-l mai pună la o încercare. Așa că le porunci ispravnicilor să-l ducă pe ginere, în hăt îndepărtatul codru din creierii munților, și acolo să-l lase, fără hrană, fără apă, fără, arme, vrînd să vază cum avea să se descurce. Apoi dragii noștri, credeți cumva că Shun s-ar fi putut speria de ceva ori cineva, cîtă vreme se știa cu cugetul curat? Nici vorbă! Se preumbla prin codru minunîndu-se de copacii falnici, ce mîngîiau înălțimile cerului cu

---

[1] Gan bei — formulă de urare folosită în timpul meselor cînd se ciocnesc pocalele, semnificînd în limba română: „Noroc", „La mulți ani".

vîrfurile lor. Șerpii cei veninoși se fereau din calea pașilor lui, iar tigrii, lupii, toate jivinele și fiarele pădurii îl ocoleau. Tot umblînd el așa prin cel codru, iată-l ajuns în inima lui, cînd deodată se iscă o furtună nemaipomenită. Tuna și fulgera, turna cu găleata. De jur-împrejur firea toată se schimbase, dobîndind înfățișări înspăimîntătoare, de ziceai că duhurile rele încolăciră mîndrețea de codru, cu brațele lor uriașe, și erau gata să-i sfîrtece pe Shun, într-o clipită. Nici o geană de senin nu se putea întrezări, potop în toată legea ! Shun, înțeleptul, nu se pierdu cu firea. Mergea tot înainte, străbătînd pădurea și înfruntînd stihiile. În cele din urmă izbuti să iasă la lumină.

Împăratul Yao, pe deplin împăcat că urmașul lui a trecut cu bine și peste această grea încercare, îl primi cu inima deschisă la pieptul său, și-i dărui dreptul la cîrmuire, ungîndu-l împărat.

Ajuns pe tron, Shun se gîndi la norod, da și la meleagurile sale de obîrșie. Așa că fără să mai pregete, porni cu tot alaiul, în mîndră caleașcă împărătească spre satul lui de altădată. Reîntîlnirea cu ai săi a fost pe cît de neînchipuită, pe atît de mișcătoare. Gu Shou, tatăl cel orb și surd, abia atunci își dete seama ce fiu minunat are și cît de plin de netrebnicie s-a purtat cu el, încă mic fiind, d-apoi și mai tîrziu, cînd, de-atîtea ori, a vrut să-l piardă. Căindu-se pentru toate fărădelegile săvîrșite căzu în genunchi, cuprinzîndu-i picioarele bunului Shun, și cu lacrimi amare îl ruga de iertare, să poată muri izbăvit de cele grele păcate.

— Ridică-te, tată ! Nicicînd nu ți-am vrut răul, iar căința ta de astăzi are să te ajute pe lumea cealaltă, dar acum că ți-ai găsit împăcarea, o să ai parte de zile tihnite ! Moșul, surd fiind, n-avea cum auzi rostirile fiului, dar blîndețea îmbrățișărilor lui Shun a simțit-o, și-i pătrunseră adînc în suflet ca o primenire.

Fratelui său vitreg, Xiang, îi dărui o moșie-ntinsă și la rang de crai îl ridică peste ținutul Youbi [2]. Înduioșat peste fire se lepădă de toate ticăloșiile trecutului și intră și el, cu inima primenită, în rîndul oamenilor de omenie.

---

[2] Ținutul Yaobi de astăzi.

Urmară cîţiva zeci de ani buni pentru ţară. Shun a cîrmuit-o cu dragoste, pricepere, înţelepciune şi nenumărate au fost faptele bune pe care le-a săvîrşit pentru popor. Sub domnia lui, viaţa înflori, şi norodul trăi în belşug şi-n mare tihnă.

Dar cum orice început are şi-un sfîrşit, Shun, ajuns la bătrîneţe, vru să mai vadă cum merg cele treburi prin partea de miazăzi a împărăţiei, aşa că se-ndreptă într-acolo. Călătoria avea să fie lungă şi grea pentru anii lui, dar cum flacăra bunăvoinţei ardea într-însul neîncetat, plecă. Însă drumul lung îl osteni în aşa măsură, că se îmbolnăvi, şi la scurtă vreme, cu toate îngrijirile, îşi dădu obştescul sfîrşit în locul numit Cangwu[3]. Trista veste se răspîndi cu iuţeala fulgerului şi întreaga ţară începu a-l jeli. Cu cernit zăbranic se acoperi parcă şi soarele şi luna şi stelele, d-apoi bietele crăiese Ehuang şi Nüyiung. Căci drag le-a fost Shun al lor, şi sfîşiate îşi simţiră inimile, aflînd năprasnica veste.

Plîngînd amarnic, porniră de la palat cu caleaşca pînă-ntr-un loc, apoi luară o corabie, care urma să le ducă pînă la Cangwu, să-l petreacă spre lumea d-apoi pe soţul lor cel fără de pereche în bunătate, împăratul Shun.

Pluteau ele, pluteau pe întinsul apei, şi lacrimile le curgeau ca apa de izvor, şi-acolo unde se vărsau, vlăstari de bambuşi[4] se-nălţau.

Ajunseră cu greu pînă la apa cea mare numită Xiangshi[5], de unde nu mai aveau mult de mers dar s-a iscat o furtună cu valuri mari cît casa, care răsturnîndu-le corabia, le înghiţi pe cele două surori, nemîngîiate, de a nu-şi fi putut vedea pentru ultima dată iubitul soţ. Pentru dragostea pe care i-au purtat-o, soborul ceresc le-a cinstit cu numele de Zeiţe ale apei Xiangshui.

---

[3] Cangwu — denumirea unui ţinut din antichitatea Chinei, care se află în sud, în perimetrul oraşului Wuzhou, regiunea autonomă Guangxi Zhuan.

[4] Legenda este evocată de Maozedong în poemul : *Răspuns unui prieten* pe melodia lui Qi Lü : „Zboară norii albi deasupra muntelui Jiuyi. / Călărind vîntul prinţesele coboară de pe dealuri verzi. / Odinioară cu boabe de lacrimi stropiră bambuşi, / Iar robele lor strălucitoare, unduiesc prin puzderia de trandafiri roşii...".

[5] Xangshui — astăzi Xiangjiang, socotit cel mai mare fluviu din provincia Hunan. Izvorăşte de pe versantul vestic al muntelui Haiyang şi se varsă în lacul Dongting.

Shun a fost așezat într-o raclă de lut ars, smălțat în culori de curcubeu și așezat în partea de rărăsit a muntelui Jiuyi[6] din ținutul Cangwu.

La poalele ăstui munte, povesteau localnicii, în fiecare primăvară și toamnă se putea vedea un elefant uriaș, arînd pămîntul din preajma mormîntului împărătesc. De unde venea elefantul, cine-l mîna într-acolo și-l punea la muncă, n-aflară muntenii multă vreme. Dar într-o zi, iată că văzură venind de departe, un bărbat în straie cernite, cu barba neagră-n vînt, cu fața trasă de durere, și care îngenunchind în dreptul mormîntului, începu a plînge nestăvilit de jalnic. Și ca în vis, bărbatul se preschimbă într-un elefant, care începu mai întîi a alerga încolo și-ncoace fără oprire, icnind întruna. Plîngea elefantul ! Și-apoi cu rîvnă, începu să are. Abia atunci deslușiră oamenii că elefantul nu era altul, decît Xiang, cel care căindu-se pentru multele rele ce i le pricinuise, în pruncie ca și-n tinerețe, fratelui său, Shun, se preschimba în elefant și ara pămîntul din jurul locului de veci al prea slăvitului întru mărinimie împărat, Shun.

Trecură ani, destui ani, și într-o toamnă elefantul nu se mai văzu. Urmă primăvara, și nici atunci nu apăru. Oamenii își ziseră că, de bună seamă, își găsi și el sfîrșitul, așa că se gîndiră ca nu departe de mormîntul împărătesc să ridice un foișor pe care să-l numească Pavilionul elefantului. Și chiar îl ridicară, ba zidiră, și un altar în foișor, loc de închinăciune pentru Zeul trompei !

În acest fel — ne mărturisește legenda, dincolo de hotarele vieții pămîntene, cei doi frați au rămas de-a pururi uniți.

---

6 Muntele Jiuyi, sau altfel zis Muntele Cangwu, se află în partea de sud a județului Ningyuan, provincia Hunan.

Arcaşul Yi cel iscusit şi Zeiţa Chang'e

Legenda ne povesteşte că în vremea Împăratului Yao, pe cer au răsărit zece sori deodată, ca şi cînd bolta cerească ar fi fost numai şi numai a lor. Ei, dar asta n-ar fi supărat pe nimeni, dacă n-ar fi adus şi mari daune pe pămînt. Semănăturile s-au pîrjolit, pietrele s-au încins, arama şi fierul se muiară aşa de tare, că au şi început a curge, iar bieţilor oameni le fierbea sîngele în vine.

De mîncare nici că putea fi vorba! Cu ce să te poţi hrăni? Cu arsuri şi cenuşă? Pîrjolul ca pîrjolul, da' focul foamei ardea şi mai aprig. Şi, colac peste pupăză, tot din pricina arşiţei, de prin codrii încinşi şi din apele clocotite, ieşiră tot soiul de dihanii: *yayu, zuochi, jiuying, dafeng, fengri, xiushe*[1], şi cîte altele de nu le mai ştiai spune. Şi pe cît de fioroase erau ele şi altminteri, acu' se făcură şi mai şi, năpustindu-se asupra oamenilor, pe care gogîl-gogîlţ, îi înfulecau. Mare prăpăd, că mai mare nici că s-a pomenit.

Împăratul Yao nu s-ar fi gîndit niciodată că avea să ajungă într-o asemenea stare jalnică încît începu să se roage la zeul cerului cu zi, cu noapte, să-l scape de la pieire. Treaba nu era însă chiar aşa la îndemînă, căci toţi acei zece sori erau fiii marelui Împărat al cerului de răsărit, adică ai lui Di Jun, care ţinea de soaţă pe Xihe — Zeiţa soarelui, ce-şi avea împărăţia la Ganyuan dincolo de Marea dinspre soare-răsare. Aşadar Di Jun şi Xihe erau părinţii celor zece sori cărora le-au făcut palate în Valea apei clocotitoare ce se afla dincolo de Marea dinspre soare-răsare a mamei lor. Apoi de unde credeţi că-i veni numele acelei ape? I se zicea clocotitoare, de-acolo, că cei zece sori

[1] Animale fantastice din mitologia chineză.

împărătești, taman într-însa se scăldau. Și azi așa-mîine așa, pînă ce apa se înfierbîntă de începu a clocoti și, clocotitoare îi rămase numele. Și oleacă mai încolo creștea un dud. Un dud uriaș ! Păi da, că măsura mii de zhang și era gros de o mie de brațe ! Priceput-ați oare ? Dar să vă spunem ce e cu dudul. Apoi în ăst dud se cocoțau sorii și porunca era, cîte unul să urce pe boltă, și-apoi coborînd, altul să se suie în loc, și tot așa mereu cu schimbul. Astfel că bieții muritori nu știau că aveau de-a face cu zece, că ei tot numa' unul zăreau.

Dar copiii, tot copii, chiar de-s os de împărat ori zeu, tot năzdrăvani rămîn, așa și cu ăștia care nu deteră ascultare rînduielii celei împărătești, și într-o bună zi se aburcară toți zece, crezînd că or să minuneze lumea de-atîta lumină, cînd colo, vai ce le fu dat să îndure pămîntenilor !

Marele împărat Di Jun-tatăl și zeița Xihe-mama se cam mîniară văzînd isprava pruncilor lor și amarnic îi dojeniră pentru neascultare, dar parcă aveau pe cine dojeni ? Că sorii, tot neastîmpărați rămaseră și nici că se gîndeau să se cumințească. Joaca-i joacă, numai că joaca lor se dovedi tare păgubitoare.

Rugăciunile împăratului Yao curgeau întruna a mare jale către Zeul-zeilor, iar acesta, sătul de atîtea jalbe, îl înștiință pe Di Jun-tatăl sorilor, să-și potolească fiii, că de nu, s-a mînia peste fire. Supărat de zbenguiala nebunească a pruncilor, acesta hotărî să le înțarce neobrăzarea, trimițînd mai întîi pe Yi-Zeul arcului să nimicească jivinele care prăpădeau oamenii cu sălbăticia lor, și totodată să-i bage în sperieți și pe cei zece neastîmpărați de sori.

Primind atare poruncă și un arc vrăjit de la însuși împăratul Di Jun viteazul și neîntrecutul Yi părăsi împărăția cerească dimpreună cu nevasta lui, numita Chang'e. Vrem să vă mai spunem că săgețile pe care le primi Yi, pentru acel arc sfînt, erau și ele fermecate și puțini nemuritori le puteau avea, așa că să nu vă mirați, că în lumea muritorilor ele nici că se cunoșteau !

— Copiii mei sînt din cale afară de neastîmpărați, vezi de-i potolește, poate s-or învăța minte,

da'ferește-i de năpaste, mai adăugă împăratul Di Jun.

— Înțeles-am, prea mărite! răspunse Yi cu smerenie și coborî cu soața lui pe pămînt, înfățișîndu-se împăratului Yao, pe care-l găsiră nu în palat ci într-un bordei, și-acela încins de zăpușeală. De îndată ce Yao află temeiul pentru care Yi coborîse pe pămînt, răsuflă ușurat, învoindu-se cu dragă inimă să-l însoțească prin țara cuprinsă de jale. Unii locuitori muriseră pe ogoare, alții de foame, iar cei ce mai rămaseră, erau ca vai de ei, așa că tare se mai bucurară cînd îl văzură pe împăratul lor însoțit de Yi, ce avea să-i mîntuiască de prigoana sorilor.

— Am să le vin eu de hac ăstor neobrăzați, chiar de-s feciori de împărat! rosti Yi în fața norodului adunat în piața mare a cetății.

Întinzînd arcul ținti pe unul din cei zece. Și pe loc puzderii de scîntei se răspîndiră în văzduh, asemeni unei răsfirate cozi de păun. Apoi un ghemotoc roșu ca para focului căzu pe pămînt. Oamenii se apropiară și ce le fu dat să vadă! O cioară aurie nemaivăzut de mare și care avea trei picioare.

Priviră apoi spre înaltul cerului și acum doar nouă sori se mai vedeau. Oamenii începură a striga de bucurie și a-l preaslăvi pe Yi, arcașul cel destoinic. Acesta însă presimți că are să tragă ponoase de pe urma faptei sale. Di Jun îi spusese doar să-i sperie, nu să-i ucidă pe copiii-sori. „Întîmple-se ce s-o întîmpla" își zise el, și tot trase la săgeți una după alta, pînă ce sorii pieiră.

Împăratul Yao ce privea cu uimire la neîntrecuta măiestrie de arcaș al lui Yi, văzîndu-l cum sfîrtecă sorii cu săgețile sale, fu străfulgerat de un gînd ce-i izvorîse taman la vreme: „Pe cer trebuie să rămînă un soare, așa cum a fost lăsat de cînd lumea!". Porunci așadar unui oștean, să scoată din tolba lui Yi pe nevăzutelea, ultima săgeată, așa că atunci cînd vroi să mai tragă, arcașul băgă de seamă că tolba i se golise, semn că le trăsese pe toate.

Doar un singur copil mai rămăsese pe bolta cerească, dar și acela de spaimă se zgribulise, iar oamenii începură a striga că le e frig. În cele din urmă soarele văzînd că nu-l mai paște nici o primejdie își întinse toate razele pe pămînt ca altădată.

Fără îndoială că Yi i-a scăpat pe muritori de o năpastă, dar mai erau de înlăturat și altele : dihăniile și păsările răpitoare. Yi hotărî să le vină și lor de hac. O începu cu Yayu [2], o arătare înfricoșătoare, cu cap de dragon și gheare de tigru. Se hrănea cu oameni și mulți pămînteni ajunseră în rărunchii hulpavei arătări. Începu dar' vînătoarea. Yayu se împotrivi cît se împotrivi, dar pînă la urmă căzu răpus de săgeata lui Yi. Arcașul înainta acum mai în adîncul codrilor în căutarea altei dihănii și mai fioroase numita Zuochi, ce avea cap de jivină și trup de om, iar în gură un singur dinte în formă de fierăstrău, lung de șase chi [4]. Cu ăst'dinte ataca și tot cu el se și apăra. Credeți cumva că a putut s-o răpună cineva în afară de Yi ? Nicidecum !

Lupta cu Zuochi n-a fost ușoară de loc, dar cum iscusința arcașului era fără seamăn, se înțelege că, dintr-o singură săgeată o răni de moarte, mîntuind oamenii și de astă fiară.

Dar mai rămăseseră și altele, drept care o luă spre meleaguri necunoscute în căutarea lui Jiuying [5], fiara cea cu nouă capete, care sălășluia în apă și mari pagube pricinuia, vărsînd prin gurile-i hîde, cînd potop, cînd trîmbe de flăcări. Cu toate acestea, puterea lui Jiuying fu mai prejos decît cea a lui Yi, așa că pieri de săgeata arcașului.

Neostenit, viteazul se îndrepta acum spre soare-răsare, dar iată numai că i se ivi în cale, mult răufăcătoarea pasăre Dafeng [5]. După chip și asemănare pasărea părea un păun uriaș, numai că atunci cînd își înfoia aripile, stîrnea un vînt atît de năprasnic de ziceai că-i sfîrșitul lumii, și pe deasupra mai ataca și oameni la drumul mare. Yi cunoștea puterea astei păsări, dar și marea ei șiretenie, așa că temîndu-se ca nu care cumva, rănind-o, Dafeng să-și vindece rănile și încă mai răzbunătoare să se întoarcă, legă săgeata pregătită cu o sfoară cît un odgon, și ochi ! O nimeri drept în piept și-apoi trăgînd-o pînă la picioarele lui, o făcu bucăți, bucățele. Scăpînd și de netrebnica de pasăre, Yi o luă

[2-3] Animale fantastice din mitologia chineză.

[4] Chi — unitatea de măsură chinezească, un chi — 0,333 metri.

[5] Dafeng în limba chineză înseamnă briza mării,

către lacul Dongting[6] în apele căruia viețuia Xiushe, un șarpe mare și înfricoșător în fapte: răsturna bărcile pescarilor și-i înghițea cu năvoade cu tot. Mulți din cei ce plecaseră să pescuiască în lacul acela pieiră. „Am să-l răzbesc cu și pe nemernicul ăsta ferecat în solzi!" își zise Yi, pe cînd urca într-o luntre și după ce ajunse în mijlocul apei, îl și văzu scoțîndu-și capul cu limba lui nemaipomenit de lungă ce stîrnea valuri mari cît cele case boierești. Cu iuțeala fulgerului trase săgeată după săgeată, și cu toate că nici una nu-și greși ținta, șarpele înainta mereu spre luntrea lui Yi de parcă nici n-ar fi fost țintit. Lupta a fost crîncenă, pe viață și pe moarte, dar viața a cîștigat-o Yi! Șarpele fu sfîrtecat în zeci și sute de bucăți și lacul s-a împurpurat de sîngele răpusului.

Localnicii aflați pe maluri îl preacinstiră pe mîntuitorul lor, dar arcașul nu se lăsă preaslăvit, căci mai avea de isprăvit o treabă în pădurea Sanglin hăt departe în inima țării. Într-acolo își mînă pașii, în căutarea fiarei Fengxi, cu care avea să-și încheie urmărirea. Fengxi era un soi de mistreț uriaș, cu lungi colți și gheare ascuțite ca tăișul paloșului, iar puterea lui dezlănțuită, era mai mare decît a zece tauri laolaltă. Fengxi nimicea holdele, prăpădea vitele, omora oamenii și nu s-a pomenit să scape careva din ghearele și colții săi. Yi începu a trage în el dar săgețile nu-i nimereau decît picioarele. Și atîta risipă de săgeți făcu, pînă ce mistrețul rămase nemișcat. Yi îl spintecă și pe acesta, scăpînd oamenii de fărădelegile pustiitorului Fengxi.

Și așa, cu îndîrjire și bărbăție arcașul îi izbăvi pe oameni de sori, de cele lighioane Yayu, Zuochi, Jiuying, a păsării Dafeng, a șarpelui Xiushe și a mistrețului Fengxi. De-acum norodul avea să poată trăi fără spaime și să-și vadă de viață în tihnă.

Împăratul Yao, despovărat de multele griji, îi purtă o adîncă recunoștință și nici nu știa cum să-i mulțumească lui Yi. Acesta la rîndul său era bucuros de faptele bune ce le săvîrșise pentru pămînteni, și în ajunul reîntoarcerii sale în palatul lui Di Jun, se gîndi că frumos ar fi să i se înfăți-

---

6 Lacul Dongting se află la sud de fluviul Iangzi, în provincia Hunan. Lacul are o suprafață de 2 820 km² fiind socotit al doilea mare lac cu apă dulce din China.

șeze cu o tipsie mare pe care să așeze un pilaf făcut din carne de mistreț. Și precum se gîndi așa și făcu. Bietul Yi n-avea de unde să știe că Di Jun nici n-are să bage de seamă ofranda, și nici n-are să-l laude pentru isprăvile săvîrșite ba dimpotrivă avea să-l primească cu adîncă tristețe.

— Fără îndoială, pentru pămînteni ai săvîrșit fapte mărețe, dar mi-ai omorît nouă copii, copiii mei, și jalea asta nu mi-o poți alunga nici cu tipsia ce mi-ai adus-o și nici cu însăți ființa ta. Mă lipsesc de tine. Întoarce-te dimpreună cu Chang'e pe pămînt, trăiți în rîndul muritorilor, acolo vă e locul! În palatul ceresc nu mai aveți ce căuta!

Yi plecă spre casă, cu mare amărăciune, zicîndu-și: „Nedreptatea este și-n cer ca și pe pămînt. De ce am fost osîndit? Pentru că am mîntuit un norod întreg? Oare viața cîtorva copii netrebnici este mai scumpă decît viața mulțimilor de oameni?"

Ajuns acasă îi împărtăși toate acestea zeiței Chang'e. Și dacă sufletul lui era plin de obidă, al ei — cu toate că era nemuritoare — mult mai îngust se arăta. După ce l-a ascultat pe Yi, începu a-l mustra și a-l ocărî printre suspine vaiete și plînsete și nici în ruptul capului nu putea pricepe cum de nu i se mai îngăduia a locui în cer. Bietului Yi asta-i mai lipsea, gîlceava cu nevasta. Își găsi alinare, hălăduind prin munți și prin cîmpii, ținînd piept vîntului ce bătea puternic. Nădăjduia chiar, că vîntul i-ar putea spulbera suferințele lăuntrice. Și așa, zi de zi, singur, sau însoțit de puținii slujitori pe care îi avea, hoinărea fără țintă, abătut și înnegurat.

În ochii celor din preajmă, viteazul Yi mai ieri atît de proslăvit, începu să pălească. Părerea acestora credeți că l-a făcut și mai nefericit? Poate da, poate nu. Oricum bine nu-i era de vreme ce nu-și mai găsea nici un rost și umbla pribeag. Într-o asemenea zi, lui îi fu dat s-o întîlnească pe Luopin — zeița rîului Luoshui [7]. Despre Luopin, sau Mifei, cum se mai numea, se spunea că ar fi

---

[7] Luoshui — rîul Luoshe de astăzi; situat în provincia Henan din fluviul Galben și a fost numit de împăratul Suprem al Cerului, Zeu al acestui fluviu din partea centrală a Chinei.

fost fiica lui Fuxi[8] și că odată pe cînd se plimba cu o luntre pe rîul Luoshui, ar fi căzut în apă și mai apoi s-a întruchipat în zeița acestui rîu. Frumusețea ei era neasemuită, și astă frumusețe i-a înaripat pe mulți muritori care i-au închinat stihuri pline de farmec. Dar trebuie să știți că zeița Mifei pe cît era de minunată, tot pe atît era și de nefericită din pricina desfrînatului ei soț, care nu era altul decît Hebo[9] Zeul fluviului galben.

Acestuia îi plăcea să trăiască în mare huzur, înconjurat de un alai de femei, să se preumble cu plutele acoperite de lotuși și trase de șerpi, să benchetuiască prin cele ascunse locuri de la vadul apelor, ba cu duhurile munților, ba cu duhurile văilor, el știa mai bine cu cine, numai cu soața lui nu. De ea nu-i păsa, o dăduse uitării, doar lui i se cuvenea totul, iar ei, firimiturile. Deși viața în Palatul apelor era bogată, Mifei cum vă spuneam, era tare amărîtă și pe bună dreptate. Ea jinduia după dragostea bărbatului ei, iar acesta după dragostea altor femei. Așa că preafrumoasa Mifei, încercînd să-și îndepărteze tristețea mai ieșea uneori din palat, însoțită de alte cîteva zeițe și se preumbla prin dumbrăvi sau lunci, culegea floricele sau pene de pescăruși și se minuna de mărgăritarele mari, sclipitoare ce le găsea în scoici. Frumoase erau zînele, că la soare te puteai uita, dar la ele ba ! Dar cea mai frumoasă dintre frumoase, tot Mifei era. Deși mereu zîmbea, sufletul îi era năpădit de tristețe.

În ziua aceea, căci i-a fost sorocită acea zi, îl întîlni pe neîntrecutul și frumosul Yi, în care se retreziră simțămintele de bărbat. Numai că mierea din fagurele iubirii se amestecă cu vinul amar al dojenilor, căci Hebo și Chang'e aflară de cea dintîi întîlnire dintre Mifei și Yi și-apoi de cele ce urmară. Hebo trimise iscoade pe urmele lor și înverșunat, de trufie se preschimbă într-un dragon alb ce se ținea tot prin preajma celor doi care-și culegeau din priviri florile iubirii. Afurisita asta de is-

---

[8] Fuxi — părintele omenirii — după mitologia chineză. Omenirea, potrivit mitologiei chinezești, s-a născut din căsătoria lui Fuxi cu Nü Wa, legenda spune că el i-a învățat pe oamenii primi, primitivi să împletească plasa de pescuit.

[9] Hebo se mai numea și Feng Yi ; legenda spune că s-a înecat.

codeală a lui Hebo, stîrni asemenea talazuri, încît primejdui ogoarele gospodarilor, ba îi și înecă pe mulți nevinovați. Yi recunoscu în dragonul alb pe fățarnicul Hebo și neiertîndu-i josnicia îi trase o săgeată drept în ochiul stîng. Neputința îl mînă pe Hebo spre Palatul din cer unde începu a se jelui Zeului-zeilor, ponegrindu-l pe Yi și cerînd ca acesta să fie omorît. Prealuminatul, care le știa pe toate și nici nu-l prea avea la suflet pe Hebo, Zeul apei i-o reteză :

— Isprăvește cu smiorcăielile. De ce n-ai stat acolo unde se cuvenea, în palatul tău ? Și cine te-a pus să te prefaci în dragon să tulburi rînduielile muritorilor ? Pe bună dreptate ai fost săgetat.

Cătrănit Hebo se întoarse acasă, hotărît s-o acopere cu sudălmi și ocări pe biata Mifei. Aceasta pe cît de frumoasă, pe-atît de înțeleaptă, puse capăt întîlnirilor curate ca limpedea rouă, făcîndu-l pe Yi să înțeleagă că dragostea lor n-are să se împlinească niciodată, așa că bine ar fi să nu se mai vadă. Iubirea lor să rămînă un vis țesut cu raze de lună, și-n ea să-și găsească reazim fiecare pentru a putea îndura nefericirea de-a avea de bărbat un netrebnic ca Hebo, și de nevastă o îngîmfată ca Chang'e.

— Viteazule ce-mi ești, știi oare că după ce-om muri, om fi hărăziți a trăi în întunecimea pămîntului, printre diavoli ? îl întîmpină Chang'e pe bărbatul ei ce se întorcea de la vînătoare.

— Știu, femeie ! Dar aflat-ai vreo altă cărare, care să ne ducă într-un loc mai luminat ?

— Da, se iți Chang'e. Ai auzit că în munții Kunlun [10] trăiește o zeiță căreia i se spune Regina-mamă de la soare-apune [11] ?

— Am auzit !

---

[10] Lanțul muntos Kulun începe la vest de podișul Pamir, străbate regiunile autonome Xianjiang și Tibet și se termină la est, în raza provinciei Qinghai, avînd o lungime de 2 500 km. Piscul cel mai înalt — Gongger — este cu 7 719 m deasupra nivelului mării.

[11] Regina-mamă de la Soare-apune, personaj din mitologia antică a Chinei. Se spune că avea o coadă de leopard și dinți de tigru, scotea sunete asurzitoare, avea o grădină de piersici numită „pantao" — care dădea roade odată la trei mii de ani, iar cînd se coceau, această regină îi poftea pe toți zeii să se înfrupte din ele. Și se mai spunea că acela care mînca dintr-o astfel de piersică avea tinerețea veșnică. Potrivit concepției populare, Regina-mamă de la soare-apune era simbolul longevității.

— Dar aflat-ai că Regina-mamă de la soare-apune are licoarea nemuririi? îl mai întrebă Chang'e.

— Nu! răspunse Yi cu ochii aprinși de nădejdi. Dar dacă-i așa chiar mîine m-oi duce într-acolo, fără zăbavă.

— Du-te neîntîrziat! Drum bun, să ne vedem sănătoși, spuse Chang'e.

A doua zi la ivirea zorilor, Yi încălecă un cal alb și cu tolba plină de săgeți la șold și arcul pe umăr, porni voinicește spre acei munți de la soare-apune ce se numeau Kunlun. Acolo se afla și cetatea de scaun a Împăratului galben și tot acolo sălășluia și Regina-mamă de la soare-apune. Ei, dar credeți cumva că doar așa, cît ai clipi din ochi ar fi putut Yi să și ajungă? Nicidecum. Avea el multe vămi de trecut și încercări de biruit. Bunăoară, la poalele acestor vestiți munți era o apă adîncă plină de vîrtejuri că nimeni nu se-ncumeta s-o treacă. Și-apoi dincolo de ea, alte piedici: Munții de foc! Ardeau în flăcări necontenit și ziua și noaptea și oricine ar fi îndrăznit să se apropie de ei se preschimba în cenușă. Numai că Yi nu era oricine! În el zăceau puteri nebănuite și o voință neînduplecată! Scăpînd de încercuirea apei și a flăcărilor, urcă vitejește munții, a căror înălțime se zvonise că ar fi de unsprezece mii o sută patrusprezece pași, doi chi și șase cun[12]. Și dacă picior de om n-a trecut vreodată pe aici, iată că Yi a izbutit să străbată, și ce de minunății i-a fost dat să vadă, printre care și un soi de orez, cu spice lungi, lungi de cîțiva zhang! Dar Yi nu-și pierdu vremea cu cele văzute ci se grăbi să ajungă neîntîrziat la Regina-mamă, zeița ciudată cu trup de panteră, dinți de tigru, cu părul încîlcit și-n păr cu o pafta de jad. Această zeiță ce scotea strigăte prelungi de băga toată firea în sperieți, avea și puterea să răspîndească molimele printre muritori, dar să le și stîrpească. Și tot ea împărțea și osîndele. Sălășluia în cea mai încăpătoare dintre peșterile munților Kunlun, păzită de trei păsări uriașe cu capete roșii și ochi de tăciune. Ele vegheau cu schimbul intra-

---

[12] Potrivit unei metode de măsurare a lungimii în China Antică, un pas era echivalent cu un chi, iar 10 chi echivala cu un zhang. Un zhang, după cum ați aflat din legenda „Pang Gu care a despicat cerul și pămîntul" era egal cu 3,333 metri.

rea la Regina-mamă și tot ele îi aduceau și hrana cea de toate zilele.

După ce Yi ajunse în fața aprigei făpturi, și după ce i se închină după cuviință, prinse a-i povesti de-a fira-păr întreaga-i viață plină de suișuri și coborîșuri, precum și temeiul care-l aduse cale atît de lungă pînă la dînsa. Arcașul îi plăcu Reginei-mamă și vrînd să-i răsplătească îndrăzneala de-a fi învins atîtea piedici pînă la ea îi dete un chiup cu licoare vrăjită, și astfel îi grăi :

— Află de la mine, fătul meu, că astă licoare a fost stoarsă din florile unui copac nemuritor, care odată la trei mii de ani înflorește și rod leagă odată la șase mii de ani. Și roadele-s tare puține la număr, așa că de-i vrea să-mi dai ascultare, bine ți-a merge, și tot pe dos ți-a fi de nu mi-i asculta, că numai ăst chiup îl mai am și vă ajunge să beți și tu și Chang'e din el, ca-n veșnicie să trăiți ! Dar de va soarbe doar unul din voi din chiup, spre cer se va înălța și-n zeu se va preface de-a pururi ! Ia-l și bagă de seamă să nu-l pierzi ! Ochii și chiupul ! Chiupul și ochii ! Auzitu-m-ai ?

— Da, preaînțeleapto. Și nevrednic mă simt a-ți mulțumi.

— Mergi sănătos viteazule Yi ! îi zise la plecare Regina-mamă dinspre soare-apune, și-l petrecu cu privirea pînă hăt-departe, de nu se mai văzu.

Și după ce trecu mii de munți și zece mii de ape Yi ajunse acasă viu și nevătămat și-i dete soației sale chiupul și-i zise să-l țină în sfîntă păstrare, pînă ce s-or hotărî să bea dimpreună licoarea dătătoare de viață fără de moarte.

Iubiți prieteni, trebuie să știți că Yi nu prea era dornic să se întoarcă în cer. Chang'e, însă, numai la asta visa ! Și dacă Yi se învoi să facă drumul cel lung și plin de primejdii pînă la Regina-mamă dinspre soare-apune, o făcu de groaza iadului și a întunecimii sale.

Chang'e de cum se văzu stăpînă pe chiup începu a ticlui felurite gînduri de izbăvire, dar numai pentru sine ! „Necredincios mi-a fost, din pricina lui am fost izgonită din cer, la ce bun atunci să-l fac părtaș la nemurire ? oi bea singură licoarea !“

Ticlui azi, ticlui mîine și-ntr-o bună seară, pe cînd Yi zăbovea la vînătoare, puse chiupul la gură și dintr-o sorbitură înghiți toată licoarea. Minunea

se înfăptui pe dată. Chang'e își simți trupul ușor, picioarele i se desprinseră de pămînt și prin fereastra deschisă se pomeni zburînd spre înaltul văzduhului. Era o noapte senină. Pe boltă, luna și puzderia de stele sclipeau ca nestematele. Chang'e plutea printre ele înălțîndu-se tot mai sus și se gîndea : „Cît am să mai zbor așa, și unde am să mă opresc ? În Palatul ceresc ? Nu ! Acolo n-am ce căuta c-or rîde de mine toți zeii că l-am trădat pe Yi. Mai bine aici, în Palatul lunii". Dar de cum pătrunse înăuntru un frig neașteptat o cuprinse și se trezi într-o pustietate neprimitoare.

În tot palatul acela nu se aflau decît un iepure alb, o broască-țestoasă și un arbore de scorțișoară și abia după mulți ani apăru pe acolo o făptură, Wu Gang pe nume, care pe pămînt era un harnic truditor și atîta muncea toată ziulica, că uita și de hodină, doar-doar o găsi calea spre viața veșnică.

Numai că Împăratul cerului socoti că mare păcat săvîrșise dorindu-și veșnicia și hotărî să-l pedepsească trimițîndu-l să doboare arborele de scorțișoară.

Wu Gang își lua avînt și cu toată puterea izbea în arbore cu securea. Dar unde îl crăpa, arborele pe dată la loc se făcea, așa că sărmanul Wu Gang acolo rămase în vecii vecilor, tot căznindu-se fără sorți de izbîndă să taie cel arbore.

Dar să ne întoarcem la Chang'e care mase în Palatul lunii, unde de fel nu-i plăcea și cu cît vremea trecea cu atît urîtul o potopea. Începu a tînji după viața pămînteană, după dragostea lui Yi de care se bucurase cîndva, și-o frămînta păcatul ce-l săvîrșise bînd de una singură licoarea. Nesăbuința ei o aduse în astă singurătate. Ce n-ar fi dat să poată ajunge acasă plină de căință și plîngînd pe umărul lui Yi să-l roage, de iertare. Dar licoarea odată băută, soarta i se pecetluise să rămînă de-a pururi în Palatul lunii departe de bucuria celor de pe pămînt.

Ne-ați putea întreba ce s-a mai petrecut cu Yi ? Păi, să vedeți, în seara cînd se întorsese acasă, găsi pe masă chiupul golit, iar pe Chang'e, ia-o de unde nu-i. Și numaidecît înțelese că în nechibzuința ei a plecat să-și caute într-aiurea fericirea.

Cu ochii-n gol, pironit și fără grai rămase el la fereastră, alinat de razele alburii ale lunii.

Părăsit, Yi trăia de pe o zi pe alta, doar în tovărăşia argaţilor săi. Cel mai apropiat îi era un tinerel isteţ foc şi plin de îndrăzneală. Pe acesta îl învăţă să tragă cu arcul şi nu-l slăbi pînă ce nu-l făcu ochitor de seamă. Atîta bucurie avea, să se mîndrească cu Feng Meng, căci aşa îl chema pe îndrăgitul slujitor.

Cu vremea, măiestria în tragerea cu arcul a tînărului ajunse să fie aidoma cu cea a stăpînului. Feng Meng dobîndi mare faimă în toată împărăţia, iar cînd localnicii vorbeau de arcaşii iscusiţi, numele lui Feng Meng era întotdeauna rostit alături de cel al dascălului său, Yi.

Ei, dragii noştri, bine-ar fi dacă toate îndemnurile ar fi călăuzite pe calea cea bună şi dreaptă, da' vedeţi că mai totdeauna binele cu rău se întoarce, şi pînă a-l învinge trece-atîta apă pe gîrlă că poţi să te îneci fără să fi păcătuit cu nimic. Cam aşa stăteau şi simţămintele nedrepte ale lui Feng Meng, faţă de cinstitul Yi.

Se mai povesteşte că într-o bună zi, Yi l-ar fi poftit pe Feng Meng la o întrecere cu arcul. Şi iată că deasupra lor se ivi un stol de cocori. Yi îl îndemnă pe Feng Meng să tragă el prima săgeată. Şi trase nu una ci trei, şi odată cu zbîrnîitul corzii, trei cocori le căzură la picioare. Veni rîndul lui Yi. Acesta cînd îşi ridică privirea ce să vadă? Cocorii speriaţi zburau care încotro în mare neorînduială. Totuşi Yi ridică arcul, ţinti, şi alţi trei cocori căzură la picioare. Feng Meng pricepu atunci, că mai e cale lungă pînă să-l ajungă pe Yi, în măiestrie, şi de aici răsări sămînţa pismei. Numai că pisma asta sporea pe zi ce trecea şi gîndul de a-l ucide pe Yi crescu în el ca o nălucire de vise urîte. Îl pîndi azi, îl pîndi mîine, vrînd cu orice chip să scape de el. Dar, de cînd Chang'e îl lăsase pe Yi, acestuia nu i se mai putea intra în voie, toate îi păreau pe dos, şi-i mustra întruna pe argaţi. Lui Feng Meng atîta i-a trebuit că şi începu a-i aţîţa pe slujitori împotriva stăpînului. Prea mult nu s-a ostenit netrebnicul căci mînia şi ura sălăşluiau deacum în cei fără de recunoştinţă şi înţelegere. Căpiţa de vreascuri aştepta amnarul!

Ziua cea din urmă a lui Yi se apropia fără ca el s-o ştie. Într-o dimineaţă însoţit de hăitaşi porni la vînătoare. Valea răsuna de strigătul oamenilor şi parcă nicicînd o veselie mai mare ca asta n-a

pomenit, că pentru o clipită Yi uită de povara ce-i apăsa sufletul, Dar chiar atunci o lovitură cruntă de ciomag îl izbi în moalele capului. Cerul se răsuci, copacii păreau cu rădăcinile-n sus, și întunericul nemilos îl înghiți.

Yi muri fără a scoate măcar un geamăt. Și precum i-a fost dat să trăiască nefericit în viață, crudă i-a fost și moartea. Norodul însă rămas credincios, îl jelui îndelung, și n-avea să uite niciodată că Yi l-a izbăvit de la multe rele.

Yi cel coborît din ceruri, Yi cel de pe pămînt, ajunse Zeul Zong-Kui, căpetenia iadului! Și de acolo, din întunecime, Zong-Kui cîrmuia cu luare aminte, neîngăduindu-le diavolilor a face fărădelegi oamenilor de omenie. Și dacă pe pămînt Yi s-a luptat pentru binele semenilor, apoi tot așa a rămas și sub pămînt, cu un ochi blînd veghind asupra dreptății și cu celălalt stăvilind samavolniciile.

Cum au îmblînzit puhoaiele Gun și Yu

Despre Yao, pe bună dreptate se spunea că era un împărat lipsit de tihnă întrucît, în vremea domniei sale, după ani îndelungați de cumplită secetă, au apărut viiturile. Mai toată țara era sub ape. Puhoaiele aduseră pagube nenumărate. Bieții oameni rămași fără adăpost luară drumul pribegiei. Unii urcară în munți, alții-și găsiră lăcașuri prin cele peșteri, iar mulți se încumetară chiar să se cocoațe prin copaci, făcîndu-și cuiburi, asemenea păsărilor.

Sub năvala apelor, pămînturile arătau jalnic, iar semănăturile au fost înghițite de viituri. Nici păsările, nici jivinele n-o duceau mai bine și se încăierau cu oamenii pentru un locșor de adăpost.

Împăratul Yao, cînd a văzut puhoaiele aducătoare de bejenie, tare s-a necăjit, dar în van își măcina gîndurile. Nici o scăpare nu întrezărea.

Oare cum de se iscară pustiitoarele viituri ? Se spune că Împăratul cerului, mîniat de fărădelegile pe care pămîntenii le săvîrșeau fără contenire, porunci Zeului apei — Gonggong să dezlănțuie asupra lor stihiile. Despre acest zeu mai auzit-ați ! El a fost acela care s-a războit crîncen cu Zeul focului — Zhurong, și de ciudă că a fost învins, s-a izbit cu capul de munții Buzhou, a murit și-apoi iar a înviat. Așa că primi cu bucurie această poruncă, zicîndu-și că avea el acu să-și arate puterea ! Bietul pămînt al Chinei zăcu sub ape ani îndelungați, să tot fi fost vreo douăzeci.

Să încuviințăm și noi, că oamenii au mai păcătuit, că unii s-au mai și înrăit, dar ca să îndure asemenea urgii pedeapsa era prea împovărătoare. Păi gîndiți-vă și dumneavoastră, de puhoaie erau urmăriți, de jivine încolțiți, de boli și foamete vlăguiți, de case lipsiți. Cît mai puteau oare răbda aceste osînde ?

În cer, mai toţi zeii rămaseră nepăsători faţă de necazurile ce se petreceau pe pămînt, în afară de unul singur, Zeul Gun, pe care-l cuprinse o mare tristeţe aflînd de cele ce se abătură asupra pămîntenilor.

Gun acesta, mai întîi şi întîi, înainte de a ajunge zeu, o să vă minunaţi, a fost cal! Un cal alb, ceresc. Tatăl lui se numea Luo Ming, iar tatăl acestuia, era însuşi Împăratul galben. Aşadar, Gun, se ştia nepotul Marelui împărat galben şi de vreme ce bunicul său era Împăratul cerului, care stăpînea şi întreaga lume, negreşit şi nepotul trebuia să ajungă zeu, şi încă unul din cei mai vestiţi!

Legenda spune că acest zeu Gun, era tare milostiv şi că nu putea pricepe cum de bunicul său se oţărîse atît de aprig împotriva bieţilor oameni. Aşa că se înfăţişă lui, cu ruga de a-i ierta pe pămînteni şi de a le înapoia viaţa dinainte. Dar Măria Sa, bunicul, nu-l ascultă. Gun mai încercă o dată şi încă de nouăzeci şi nouă de ori, dar tot degeaba. Împăratul cerului nu numai că nu-i dete ascultare, dar îl mai şi dojeni cu asprime pentru îndrăzneala şi neobrăzarea de a-l fi tulburat de atîtea ori şi de-a se fi amestecat în treburi ce nu-s de nasul lui!

Abătut, Zeul Gun hotărî să găsească el calea izbăvirii oamenilor! Uşor nu era, o ştia prea bine, dar cu răbdare avea s-o afle negreşit! Şi cum sta el aşa pe gînduri din zori şi pînă-n noapte, într-o bună zi, numai că se pomeni că veniră la el o bufniţă şi o broască-ţestoasă. Şi după ce-l întrebară cu blîndeţe care-i pricina de-i aşa îngîndurat, Gun îşi goli sufletul plin de amărăciune.

— Nu te omorî cu firea. Treaba ce te munceşte, de a îmblînzi puhoaiele, nu-i aşa de grea precum crezi, grăiră cea bufniţă şi cea broască-ţestoasă.

— Cum adică să nu fie grea? întrebă cu nedumerire Gun.

— Păi nu ştii oare că în Palatul ceresc se află o comoară de mare preţ, care Xirang se cheamă?

— Ba aflat-am, da' nu ştiu nici unde-i zăvorîtă şi nici la ce poate folosi?

— Iaca, îţi spunem noi: Xirang este un soi de pămînt dătător de viaţă. Acu' să nu-ţi închipui că e o bucată cine ştie cît de mare, nu, dar nici n-ai nevoie decît de o fărîmă, căci ţărîna asta de-o arunci pe pămînt, se-nmulţeşte cît ai clipi şi movilă, deal,

ba chiar munte se face! Ei, dacă ar fi să presari din astă comoară peste ape, nu s-ar retrage ele oare?

— De bună seamă! Dar dragele mele, spuneți-mi unde poate fi ascunsă comoara asta nepreţuită şi unde s-o caut în nemărginirea cerului?

— Ştim, şi nu ştim! Ştim că este cea mai preţuită comoară a Împăratului cerului. Da' nu cumva vrei s-o furi?

— Ba chiar aşa am de gînd!

— Vai de noi! Nu te temi că bunicul tău are să te pedepsească cu asprime?

— Facă ce-o vrea cu mine! răspunse-n pripă Gun.

Nu se ştie prin ce minune, comoara-comorilor Împăratului cerului, păstrată în loc tainic şi păzită de nişte zei dintre cei mai vajnici, precum şi de nişte suflete dintre cele mai încercate, a fost găsită de Gun. Acesta, mînat de vrerea nestrămutată de a mîntui pămîntenii, făcu el ce făcu, nu se ştie cum şi în ce fel, dar izbuti a lua mult rîvnitul Xirang. Cu această comoară în mînă, se îndreptă în grabă spre pămînt. Xirangul era cu adevărat vrăjit, numai ce presăra din el, că pe dată stavilă se înălţa în calea viiturii, ba mai mult, cît ai bate din palme pămîntul înghiţea apa.

Fericit, Gun presără Xirang pe ici pe colo, prin cele mai încercate locuri, puhoaiele ce se întinseseră pînă la buza dintre cer şi pămînt, începură să nu se mai vadă, lăsînd în urma lor cîmpiile crude şi colţul ierbii reavăn. Oamenii coborîră de prin munţi, de prin cuiburile cocoţate în copaci, ieşiră din peşterile unde se adăpostiseră, şi pe feţele vlăguite se aşternură din nou surîsurile cele îmbietoare de viaţă, gîndind cum, şi de unde să înceapă a-şi întemeia gospodării ca cele dinainte de potop, dacă nu chiar mai mîndre. Gun fusese mîntuitorul lor! Lui aveau să-i rămînă recunoscători din neam în neam şi pe el îl proslăveau ca pe cel mai bun dintre zei!

Ei, dar cum bucuria niciodată nu poate să ţină mult, se sfîrşi repede şi de astă dată, şi cu mare jale se lăsă. Împăratul cerului află de furtul săvîrşit de Gun. Mîniat că în împărăţia lui sălăşluieşte un trădător, care pe deasupra mai era şi os din osul său domnesc, întunecat de furie, porunci Zeului focului-Zhurong să coboare pe pămînt fără zăbavă şi să-l pedepsească cum o şti mai aspru pe

făptaș. Acesta nu pregetă. Îl găsi pe Gun în muntele Yushan, îl omorî și luă înapoi Xirangul. Urgia se lăsă din nou. Apele începură a se revărsa-n puhoaie, iar nădejdile oamenilor se spulberară-n patru zări. Frigul și foamea îi chinuia ca mai înainte și pe deasupra mai erau și nemîngîiați de moartea binefăcătorului lor.

Aflat-am din legende, aflați și dumneavoastră acum, că muntele acela Yushan, unde a fost omorît Gun, sta dincolo de cea mai îndepărtată parte a pămîntului, acolo unde razele soarelui nu mai ajungeau. La poalele ăstui munte, înspre partea lui de răsărit, se afla o trecătoare cunoscută drept trecătoarea Yanmen[1], și acolo viețuia Dragonul-luminare, care avea cap de om și doar trupul era de dragon ; dar uriaș era, căci măsura de la cap la coadă, o mie de li[2]. Viețuia de mult în trecătoare, de pe vremea cînd Pang Gu plămădise cerul și pămîntul. Atunci chiar a zvîcnit într-acolo, purtînd în gură o lumînare uriașă, folosind-o în loc de soare, să lumineze partea cea întunecată a pămîntului și de strajă pe acel meleag a rămas! Cetatea întunecimii despre care vorbesc legendele s-ar putea să fie chiar acolo, în cel tărîm pustiu și trist, unde i-a fost dat lui Gun să se stingă, apărînd cu propria-i viață, dreptul la viață al pămîntenilor. Sufletul lui însă rămase în trupul trecut în neființă, care după trei ani, încă se păstra ca și cînd s-ar fi odihnit doar. Ba mai mult, în pîntecul său se zămislea o nouă viață, și anume, fiul său Yu. Și sufletu-i era plin de nădejdi la ziua cînd acest urmaș al lui are să ducă la bun sfîrșit cauza dreaptă, de el începută. În acești trei ani, Yu creștea acolo în pîntecul lui tătîne-său, dobîndind puteri tot mai mari care aveau să le și întreacă pe cele ale zămislitorului său.

Înștiințat că trupul neînsuflețit al lui Gun nu putrezise de atîta vreme, și temîndu-se ca nu cumva să se prefacă în cine știe ce duh necurat, care ar putea isca alte încurcături, Împăratul cerului porunci unuia dintre zei să ia paloșul fermecat Wu și să coboare în grabă spre locul unde zăcea Gun, și să-i deo o lovitură de moarte, despicîndu-l în două. Trimisul ajunse pe muntele Yushan și îndeplini po-

---

[1] Yanmen — astăzi ținut în provincia Shanxi din China.
[2] Unitate de măsură chinezească, un li = 0,5 km.

runca întocmai. Dar, minune! Din pîntecul despicat al lui Gun sări un pui de dragon Qiulong. Încolăcindu-se, puiul acesta își luă avînt și se înălță spre cer, iar sfîrtecatul trup al lui Gun luă la rîndul său o înfățișare de dragon galben, ca lanurile de grîu în pîrg, și cu ultima-i putere se aruncă în iazul prăpastiei Yuyuan din apropierea muntelui Yushan. Acolo viețui ascuns și neștiut de nimeni, cu un singur rost să apuce să-l vadă pe fiul său împlinind ceea ce n-apucase el să săvîrșească pe de-a-ntregul: izbăvirea oamenilor de puhoaie! Și fiul acesta al lui Gun, dragonul Qiulong, moștenind dîrzenia tatălui său și împătrite puteri, hotărî să-i implinească vrerea cea dreaptă.

Împăratul cerului află îndată de astă întîmplare fără de asemănare și căzu pe gînduri: „Măi să fie! Dacă în pîntecul fără viață al lui Gun s-a putut zămisli o asemenea făptură, s-o numesc Wu că-mi sună bine ăst nume, și dac-ar fi s-o despic și pe asta ce drăcovenie s-ar mai găsi? Oare nu cumva, greșit-am atunci cînd prea aspru i-am pedepsit pe oameni?“ își zicea Luminăția Sa, și întrînsul încolțiră părerile de rău. Așa că, să nu vă fie cu mirare că-n ziua cînd tînărul Yu i se înfățișă, cerîndu-i să-i asculte păsul, și să-i dăruiască Xirangul, Împăratul cerului încuviință pe dată, dîndu-i pe deasupra și un ajutor de nădejde, pe Yinglong, dragonul care săvîrșise fapte mari de vitejie în bătălia purtată cu Chi You, dacă vă mai amintiți? Cu asemenea daruri peste așteptări, Yu însoțit de Yinglong, coborîră în mare grabă pe pămînt.

Numai că astă nouă hotărîre a Împăratului cerului mînie rău pe Gonggong-Zeul apei. „Cum vine asta“, se întrebă el, „mai înainte îmi porunci el mie, să dezlănțui viiturile ca să-i pedepsească pe muritori, și acum vrea să mi le retrag, din pricina băietanului căruia nici nu-i crescură tuleiele? Asta-i prea de tot! Lasă tinere, că ți-oi veni eu de hac și să nu crezi că tot ce zboară se mănîncă!“ bombăni Gonggong și pe dată stîrni cu și mai multă furie puhoaiele, pînă departe spre Kongsang[3]. Mulți dintre bieții pămînteni, fură înghițiți de valuri, căzînd hrană peștilor, numai și numai din pricina prigoanei

[3] Kongsang, situat în districtul Qufu, provincia Shandong de astăzi — așadar în extremitatea estică a Chinei.

lui Gonggong. Dar nici Yu nu se lăsă mai prejos. „La neîndurare, cu neîndurare voi răspunde!" zise cu îndîrjire tînărul, și potrivit gîndurilor ticluite în depărtatele vremi de străbunicul său, Împăratul galben, hotărî și el să adune toți zeii din divan, la loc ferit, hăt în munții Huiji[4]. Toți cei poftiți veniră neîntîrziat, în afară de căpetenia celor numiți Fangfengshi[5], care apăru, după ce se adunară toți ceilalți. Yu socoti aceasta drept o mare necuviință și porunci pe loc să-i reteze capul.

După vreo două mii de ani[6], cînd regele statului Wu se războia cu regele statului Yue, pe care-l și încercui în munții Huiji, oștenii descoperiră un os. Un os ce nu semăna a fi nici de om, nici de fiară. Uriaș era osul! Și cum nimeni nu era în stare să ghicească a cui o fi fost, îl așezară cu destulă greutate într-un car mare, și-l coborîră la vale, ducîndu-l să-l arate dascălului Kong, recunoscut pentru mintea sa luminată. Marele înțelept, cercetîndu-l, le zise că osul fusese chiar al lui Fangfengshi, cel osîndit de Yu.

Cu bună vrere v-am împărtășit și astă întîmplare mai tîrzie, ca să deslușiți și mai bine cît de mare i-a fost puterea neîntrecutului Yu.

Dar să ne întoarcem de unde-am rămas. Toți zeii adunați în divan de către Yu, încuviințară că samavolnicul de Gonggong trebuie pedepsit printr-un crîncen război. Fiind mulți, și unde-s mulți puterea crește, în scurtă vreme Gonggong a fost învins și pus pe fugă, că de, fuga-i rușinoasă, dar sănătoasă! Sănătoasă, se-nțelege, pentru cei lipsiți de dreptate și vitejie.

După ce Yu încheie acest război se apucă de treaba pentru care se afla pe pămînt. Și porni călare pe o broască-țestoasă, presărînd din Xirangul

---

[4] Munții Huiji se află astăzi, la sud de Fluviul Iangzi, întinzîndu-se din provincia Jiangsu pînă în provincia Zhejiang.

[5] Fangfengshi — numele ce-l purtau locuitorii din partea de sud-est a Chinei Antice. Legenda spune că strămoșul lor avea un cap de dragon și urechi de bou și un singur ochi între sprîncene. Fiind neînchipuit de înalt, de trei zhang, dulăului care avea să-i rupă capul, i s-a ridicat un zid monumental, ca să-l poată ajunge și înșfăca pe vinovat.

[6] În perioada Primăverii și Toamnei, o perioadă din istoria Chinei care a durat din anii 722—481 î.e.n.

ce-l ținea în mînă, pulbere vrăjită, stăvilind astfel puhoaiele. Dar Yu socoti că lucrul nu-i chiar pe de-a-ntregul bine făcut și că fără apă nu se poate trăi, îl puse pe Yinglong să meargă înainte și pe unde-și trăgea dragonul coada, pe acolo săpau oamenii albiile îndreptînd cursurile de apă către cea Mare de la Soare-răsare[7].

Muncind așa, cu sîrg și biruință, Yu împlini treizeci de ani, dar tot holtei era.

Într-o zi, aflîndu-se în loocul numit Tushan[8] cu treburi pentru binele pămîntenilor, își zise : „Iată am ajuns la vîrsta la care se cuvine să mă însor ! Dar cine să-mi arate sorocita ?" Și taman ca-n poveste, pe dată îi apăru în față, o vulpe nouă cu nouă cozi ! Arătarea asta, îi aminti de un cîntec, pe care-l auzise în popor și care suna cam așa :

Cel ce-n cale va vedea
Vulpea albă ca de nea
Ce cu nouă cozi te-abate,
Împărat v-ajunge, fără doar și poate
Și cine-o fată din Tushan și-alege
Norocul, și-l va culege !

„Oare vulpea ce mi se arătă, să fie un semn ?" se întrebă cu înfiorare Yu.

Zicala cea cîntată, de-adevăratelea se împlini. În Tushan era o mîndrețe de fată. Numele ei era Nü Jiao. Și era gingașă, că alta ca ea, în toată lumea nu se mai afla !

Nu-i fu greu s-o găsească și de cum o văzu, o și plăcu, hotărînd s-o ceară de nevastă, de îndată ce s-o întoarce de la treburi. Nü Jiao, s-o spunem pe a dreaptă, îl plăcu și ea pe slăvitul Yu, așa că îi așteptă cuminte reîntoarcerea. Și poate ați ghicit, s-a făcut o nuntă ca-n povești, că mii de ani a tot fost pomenită. Numai că vedeți dumneavoastră, Yu nu era dedat cu petrecerile, fără numai a trudi știa, așa că a patra zi după cununie, luîndu-și rămas bun de la Nü Jiao, pe care o trimise la Anyi[9], unde se

---

[7] Alte versiuni mai noi de legendă, precizează că toate fluviile mari ce curg astăzi pe teritoriul Chinei, au apărut datorită iscusinței și tenacității lui Yu și a oamenilor săi.

[8] Localitate din China Antică, situată în partea de Nord-Vest a județului Shaoxing, provincia Zhejiang de astăzi.

[9] Anyi — ținut care se situează astăzi în partea de nord-est a județului Jiexian, provincia Shanxi.

afla casa lui, își văzu mai departe de îndrumarea oamenilor la treabă gospodărească. Și dacă lui Yu, rînduiala asta i se păru de înțeles, nu la fel gîndea tînăra soață, căreia îi era urît singură ; și-apoi îi mai era dor și de meleagurile ei. Yu prinse de veste, dar n-avea el vreme de mîngîieri ; în schimb porunci slujitorilor să zidească în partea de răsărit a cetății Anyi, un foișor pentru Nü Jiao, în care să se urce, ori de cîte ori o potopea urîtul. De-acolo, de sus, avea să poată zări vatra părintească, rămasă la o depărtare de mii de li.

În van fu ridicat foișorul, căci Nü Jiao nu putea îndura singurătatea ; așa că într-una din zile, cînd Yu veni acasă, îl rugă cu cerul și pămîntul s-o ia cu sine. Neavînd încotro, Yu consimți, cu toate că știa cîte treburi grele îl așteptau, și că pe soția lui iubită tot rar avea s-o aibă prin preajmă. Dar făcîndu-i pe plac, o luară împreună spre muntele Huanyuan [10].

Acolo avea de gînd Yu, să străpungă muntele, tăind cale apelor. Dar de cum se apucă de lucru, își dete seama că n-avea să-i fie de fel ușor a duce la bun sfîrșit treaba ce-o plămădise în minte, și fără nici o fereală, i-o și mărturisi frumoasei Nü Jiao astfel :

— Aici am să trudesc mai mult decît am socotit. Nici la prînz n-oi putea veni la tine. Da' uite cum om face : eu oi atîrna o tobă de unul din pereții ăștia stîncoși, și cînd îi auzi bubuitul ei, ti-i găta și-i veni să-mi aduci mîncarea. Vrei ? o mai întrebă cu blîndețe Yu.

— Vreau ! răspunse cu bucurie Nü Jiao și-și văzu de drum spre noul sălaș.

Rămas singur, Yu începu lucrul. Și lucra de-l treceau sudorile și parcă tot nu înainta. Necăjit nevoie mare, în mintea cuprinsă de osteneală o geană de lumină îi licări : „M-oi preschimba într-un urs din cei mari, și în ăst' fel mi-oi spori puterile". Și răsucindu-se pe călcîie, iacătă-l în toată măreția lui, ditamai ursul ! Treaba începu a merge mai repejor. Yu săpa de zor, cu botul, cu labele-i uriașe, cu ghearele. Deodată însă, din nebăgare de seamă atinse o piatră care se rostogoli, se tot rostogoli pînă

---

[10] Muntele Huanyuan se află în partea de sud-est a județului Yanshi, provincia Henan de astăzi.

ce nimeri în tobă ! Apoi alte pietre se prăvăliră după cea dintîi, și toate se izbiră de toba ce începu a bubui prelung. Nü Jiao răspunse, de parcă Yu ar fi putut s-o audă : „Vin, vin, am auzit ! Bietul de tine, tare trebuie să fi flămînzit de bați întruna toba aceea !" Și așezînd frumos mîncarea într-un coș, se grăbi s-o ducă bărbatului. Acesta, în munca-i fără preget, n-auzea și nu vedea nimic. Dar Nü Jiao cînd ajunse sus, în loc să-l întîlnească pe Yu, dete peste dihania de urs. Se sperie așa de tare că trase un țipăt de spaimă și aruncînd coșul cu merinde cît-colo, o rupse la fugă. Strigătul înfricoșător al soației ajunse la urechile bietului Yu, care contenindu-și munca, alergă după dînsa, vrînd s-o liniștească. Dar în graba mare, uită să-și schimbe înfățișarea, așa că Nü Jiao iuțindu-și pașii mărunți, fugea, fugea și ursul tot așa, cu labele-i mari alerga în urma ei. Fugea să rupă pămîntul nu alta și Nü Jiao ajunse la muntele Songshan [11] și văzînd că altă scăpare n-are, și că ursul era gata-gata s-o apuce, se preschimbă-ntr-o stîncă ! Yu se aruncă la picioarele stîncii, rugînd-o să-i dea ascultare, dar stînca neclintită și nepăsătoare rămase !

Peste fire de amărît, nemaiștiind cum s-o înduplece, Yu urlă :

— Ești neîndurătoare, dar măcar dă-mi copilul !

Vedeți, luîndu-ne cu vorba, ba cu o întîmplare, ba cu alta, uitarăm să vă încunoștiințăm că Nü Jiao rămase grea, și-un pruncușor purta sub sîn. La strigătul dureros însă, stînca se crăpă ușurel dinspre partea lui soare-apune, și lăsă să iasă un coconaș dolofan, pe care Yu îmbrățișîndu-l cu dragoste, îl numi Qi [12].

Yu, neostoitul Yu, cutreiera în lung și-n lat întreaga lume, dînd sfaturi oamenilor, punînd chiar umărul și brațele sale vînjoase în munca de domolire și de folosire a apelor. Și tot umblînd el așa, ajunse la Fusang, apoi în Jiaozhî [13], apoi în munții Sanwei unde-și aveau cuibul cele trei păsări albastre ale Reginei-mamă, le știți, iar cînd ajunse la Marea dinspre miazănoapte, aici mase și-ndelungi vorbe

---

[11] Muntele Songshan se situează în partea de nord a județului Dengfeng, provincia Henan de astăzi.

[12] Qi, în limba chineză, înseamnă a se crăpa, a se deschide.

[13] Jiaozhî — Vietnamul de astăzi.

avu cu zeul acesteia, Yu Qiang ; după care vroi a se întoarce spre miazăzi, numai că în pustietatea aceea fără de margini parcă, și acoperită toată de omăt gros, s-a rătăcit fără să știe. El credea că se află pe drumul cel bun, și cînd colo, tot mai mult se afunda spre miazănoapte. Într-un tîrziu, băgă de seamă că nici o vietate nu zărește în cale, nici tu arbori, nici tu ierburi, nici tu păsări, nici jivine. Pustiul-pustiului, nu alta. Nedumerit, urcă pe o colină și din vîrful ei, văzu că pe ailaltă parte, numai ce se întindea o cîmpie mare, împînzită de rîuri, iar pe maluri buluc de oameni : bărbați și femei, tineri și tinere, bătrîni și copii. Unii stăteau tolăniți, alții cîntau, alții jucau, iar încă alții aplecați deasupra apei, cu mîinile făcute căuș, beau dintr-însa. Se vede treaba că aceia se cam întrecură cu băutul, că altminteri nu s-ar fi împleticit într-atîta, că picau lați și-adormeau ca legănați ; ălorlalți, nepăsîndu-le de cei ce se-mbătară, își vedeau de petrecere mai departe.

Yu, vrînd să cunoască obiceiurile și datinele acelor oameni, coborî înspre ei și după cîteva întrebări, se dumiri că se găsea în țara Zhongbei, aflată la marginea cea mai îndepărtată a pămîntului, dinspre soare-apune. Țara asta, privită de sus, semăna cu o piatră de moară, iar dealurile ce-o împrejmuiau, părea a fi chiar muchiile ăstei pietre de moară și totodată hotarul ei. În mijlocul țării acesteia, se ridica un munte, căruia localnicii îi spuneau Huling. Ciudată formă avea muntele. Semăna cu un butoi, din cel de acrituri pentru iarnă. Și din piscul muntelui țîșnea o apă care se-mprăștia de-a lungul și de-a latul cîmpiei. Apa era dulce, cu miros de flori și pare-se vrăjită. „De-i gusta din ea, și setea și foamea ți-a potoli ; da' de-i bea mai mult, te-mbată de nici nu știi cum te mai cheamă, și zece zile-n șir îi tot dormi și sforăi", povestiră cunoscuții cei noi. Yu mai află și altele : că vremea pe-acolo nu era nici prea caldă, nici prea rece, nici vîntul nu bătea, nici că ploua, nici omăt că se zărea. Zilele se-nșirau una după alta într-o primăvară fără de sfîrșit. De bătut capul pentru hrană și straie ? ferit-au zeii ! De trudit nu trudeau, pizmă nu era, că nici unul n-avea mai mult ca celălalt, și-n bună pace trăiau.

Băștinașii îl primiră cu prietenie pe Yu, dar acesta știa cîte treburi mai avea de împlinit în țara lui, așa că după zilele de ședere în Zhongbei, porni spre meleagurile sale.

Înfruntă el iscusitul, viteazul și iubitorul de dreptate Yu, multe piedici și greutăți nenumărate, dar pînă la urmă izbuti să îmblînzească puhoaiele. Numai că necazurile nu încetară odată cu zăgăzuirea apelor, ci altele se iviră, datorate lui Xiang Liu. Cine era acest mîrșav? Sfetnicul lui Gonggong — Zeul apei, cel izgonit și înfrînt de Yu. Xiang Liu era o dihanie cu nouă capete, trup de șarpe și care prăda pentru hrana-i cea de toate zilele viețuitoare de pe nouă munți. Și mai păgubea oamenii și cu aceea, că pe unde trecea, bălți mari, tulburi și rău mirositoare lăsa în urma lui. Pămîntenii însetați, care se potriveau a trece pe-acolo, și se-ncumetau să bea din acea baltă, mureau pe loc, iar păsările zburau bietele cît le țineau aripile, să iasă din putregaiul acelor otrăvite bălți. Aflînd Yu și de astă belea, pîndi dihania, și-o ciopîrți. Țîșni atunci din scîrnavul Xiang Liu un șuvoi de sînge negru ca smoala, iar pe unde se scurgea, nimic nu mai creștea, și oamenii de duhoarea cea rea nici că mai puteau trage aer în piept. Atunci Yu încercă să acopere scursorile cu pămînt. Dar pe unde arunca țărîna, mocirlă se făcea. „Cum să isprăvesc și astă treabă?“, se întrebă Yu cu îngrijorare. „Voi împrejmui bălțile cu mari zăgazuri“.

Zeii îi săriră în ajutor și le veniră de hac arătărilor care nici c-au mai săvîrșit rele oamenilor.

Ce-i mai rămăsese lui Yu de făcut? Mai nimic și totuși, scormonitoarea sa minte, mai vroia să afle, cît măsoară pămîntul țării în care a văzut lumina zilei? Și dete astă treabă ispravnicilor săi Tai Zhang și Shu Hai, vestiți în iuțeala cu care știau umbla. Cel ce străbătu de-a lungul țara, fu Tai Zhang, care se întoarse, cu repeziciunea cu care și plecă, vestindu-l pe Yu, că a numărat două sute de milioane, douăzeci și trei de mii cinci sute șaptezeci și cinci de pași. Iar Shu Hai, care porni deodată cu ortacul său „Iuțilă“, măsurînd de-a latul țara, și totodată cu Tai Zhang se întoarse, vesti că tot atîția pași a

numărat și el în partea lui. Ce se poate înțelege din astă măsurătoare? Că în vremea lui Yu, pămîntul Chinei era pătrat, aidoma unei bucăți de brînză din cea bună, mult plăcută chinezilor, și anume brînza de soia.

După atîtea minunate fapte săvîrșite de binefăcătorul Yu, oamenii ca renăscuți, începură a trăi în tihnă și bucurie, nepregetînd să-l proslăvească pe Yu cel fără de hodină, pentru liniștea ce le-o aduse. Dar și căpeteniile altor neamuri și regii altor țări i se închinau cu bunăcuviință. În vremea aceasta, împăratul Yao îl unsese mai demult domn pe Shun, iar acesta însuși, ajunse la bătrînețe. Poporul întreg ca unul, s-a ridicat cerînd ca Yu să preia cîrma țării, urmîndu-i la tron împăratului Shun. Și chiar așa s-a și împlinit vrerea norodului.

Domnia împăratului Yu a fost vrednică de toate laudele și nedomolit a rămas în facerile de bine pînă la capătul zilelor sale, care-l ajunse tot într-o călătorie de îndrumare. Pesemne îi sunase ceasul, sau de atîta nehodină se-mbolnăvi, și la scurtă vreme închise ochii acolo la Huiji, unde odinioară dimpreună cu toți zeii, ținuse divanul cel mare. Curtenii, toți supușii, întreaga suflare omenească l-au jelit adînc. Și dacă a mai rămas vreunul din cel neam al neamului de demult, de bună seamă că-l jelește și astăzi.

Alți povestitori mai bătrîni ca noi, care trăind mai mult, auziră și văzură multe, spun că Yu nici n-ar fi murit, ci doar trupul l-a lăsat să hodine acolo, în Huiji[11], iar el, cu sufletul mare s-a înălțat la ceruri, și Zeu s-a făcut!

---

[11] La poalele muntelui Huiji se mai poate vedea și astăzi o grotă mare, care poartă denumirea de Grota lui Yu, și se spune că Yu acolo ar fi fost înmormîntat. Impresionante ca număr și deosebit de bogate sînt legendele cu privire la vitejia cu care Yu a îmblînzit puhoaiele. Și o seamă de vestigii presărate în toate regiunile Chinei atestă aceste vitejii.

Pang Hu

Cu mulți, foarte mulți ani în urmă, domnea în China un împărat care se numea Gao Xin. Numai că, să vedeți dumneavoastră, acesta avea o împărăteasă, cu niște urechi din cale afară de mari, care într-o bună zi începură s-o doară, dar tare, cum nu s-a pomenit. Și au tot durut-o așa vreme de trei ani încheiați. Degeaba veniră la palat doftori vestiți vraci cu renume, că toate încercările lor de a o vindeca, în van au rămas și durerile n-o lăsau. Dar tocmai cînd împărăteasa era la capătul puterilor, în poarta palatului bătu cineva. Straja îi deschise imediat, aflînd că străinul e doftor. Străin nu era, dar venea hăt din colțul cel mai îndepărtat al țării, și cum vorbele ajung ca duse de vînt, aflase și el de suferințele împărătesei. Încredințat că are să-i ghicească leacul, iată-l acum înfățișat la curte. Împărăteasa mai că nu vroia să se lase căutată, dar cum împăratul și curtenii toți stăruiau pe lîngă ea, în cele din urmă încuviință.

Apoi, dragi prieteni, să știți dumneavoastră, că acest doftor a fost și cel mai iscusit. A căutat-o bine în urechea dreaptă și nimic n-a găsit, pesemne că o durea și asta, de la cealaltă, acolo avea să fie buba. Da' ce bubă! Căută el bine, bine de tot și în urechea stîngă, și deodată sculele cu care cerceta în adîncime urechea, se opriră într-un fel de dop, ori cum să-i zicem? Doftorul apucă atunci un soi de clește, și trase. Și trase, trase pînă ce scoase — mirați-vă — un vierme auriu și lung, lung, să tot fi fost de trei cun!... Și pe dată, împărăteasa fu scăpată de cele pîrdalnice dureri. Mirată însă peste fire de bîzdîgania pe care o purtase fără știre în ureche, privi îndelung la viermele acela și-apoi se gîndi că de vreme ce se aciuise într-însa, să nu-l îndepărteze, ci să-l păstreze; așa că luînd o tigvă uscată, puse viermele într-însa adăugă și cîteva

boabe de orez, drept hrană, și îl acoperi cu un blid. Viermele crescu, tot crescu, pînă ce gînganie se făcu. Era de așteptat, nu? Dar ca într-o bună zi să se preschimbe într-un cîine dragon, căci așa s-a întîmplat, nimănui nu i-ar fi trecut prin minte. De la cap la coadă avea o lungime de doi chi, trupul îi era pestriț și strălucea ca o nestemată. Trebuia să primească un nume și pentru că a crescut într-o tigvă acoperită de un blid, găsiră cu cale să-i zică chiar Pang Hu [1].

De cum îl văzu pe acest cîine-dragon, împăratul îl plăcu așa de mult, că nu se mai despărțea de el, ducîndu-l cu sine peste tot. Dar numa' ce scăpă de o grijă, că veste tulbure ajunse la el. Un anume crai, Fang Wang, se ridica cu oastea împotriva sa. Îngrijorat de soarta împărăției, Gao Xin își adună în grabă toți sfetnicii și mai marii oștirii și astfel le grăi: „Acela dintre voi care are să-mi aducă la picioare capul mîrșav al răsculatului Fang Wang, are s-o primească pe fiica mea de soață!".

Peste rostirile împăratului se așternu o tăcere de mormînt. Tuturor celor de față le era tare frică de răzvrătitul Fang Wang, despre care aflaseră ei mai de mult că avea viteji neîntrecuți și cai vînjoși, așa că își fereau pielea, nevrînd să și-o piardă, nici pentru întreaga împărăție, necum pentru crăiasă. Împăratul rămase tare întristat și-apoi și mai îndurerat cînd se trezi și fără Pang Hu. Cîinele-dragon ieși din palat și în van îl căutară curtenii peste tot, că nu-l găsiră, de parcă l-ar fi înghițit pămîntul. Pierise? Unde? Cum? se întrebau împăratul și împărăteasa cu jale. Aveți de-ndată să aflați. Pang Hu plin de îndrăzneală și mînat de dragostea pentru stăpînii lui, și poate, da, și de cea a frumoasei crăiese, alergă spre tabăra dușmană ce se afla de cealaltă parte a mării. Ajuns pe mal, înghiți o gură de apă și se preschimbă într-un falnic dragon, și în ăst fel trecu marea. Ajuns pe țărmul celălalt, își roti de trei ori spre dreapta și de trei ori spre stînga trupul, și luîndu-și din nou înfățișarea de cîine, dar de astă dată, arăta chiar ca orice cîine de ogradă, sări în cortul craiului Fang Wang! Acolo se dete pe lîngă el, i se gudură la picioare, făcu tumbe, încîntîndu-l pe îngîmfatul crai, care

[1] Pang înseamnă în limba chineză farfurie, iar Hu — tigvă.

știind că prin acele locuri nici picior de cîine nu se află, își dete cu presupusul că de bună seamă javra ce se pripășise în cortul său, trebuie să fi venit de dincolo, ba poate că era chiar cîinele iubit al împăratului ? Și cum sta el, Fang Wang, tolănit și umflat în pene, le grăi supușilor :

— Se vede treaba că se zgîlțîie jilțul lui Gao Xin și că împărăția simte că se apropie de pieire, de vreme ce pînă și cîinele lui a trecut de partea mea. Ia uitați-vă la el cum îmi dă tîrcoale.

Și porunci să se pregătească pentru cină un ospăț în lege ca să cinstească acest semn bun. Se încinse astfel un chiolhan pînă tîrziu în noapte, cînd Fang Wang, care se cam întrecuse cu vînul, căzu beat criță. Slujitorii îl duseră în cort și-l culcară așa cum se afla. Pang Hu rămas singur cu răzvrătitul, care sforăia dus, se aruncă asupră-i și harșt ! îi smulse craiului capul, și azvîrlindu-l pe spinare o zbughi. Străjerii auziră mișcare și cînd să intre-n cort îl găsiră pe stăpînul lor mort, fără cap, într-un lac de sînge, iar cîinele, ia-l de unde nu-i ! Ostașii se-mpărțiră în pîlcuri-pîlcuri și alergară cît putură în căutarea cîinelui, dar nici măcar nu-l zăriră, necum să-l poată prinde.

Ajuns pe țărmul mării Pang Hu se dete peste cap și se preschimbă în dragon zburător ; apoi cuibărindu-se într-un nor, trecu cu bine marea zbuciumată.

În vremea aceasta împăratul Gao Xin ținea sfat cu căpeteniile oștirii sale, pentru apărarea cetății. Și cum erau adînciți ca-ntr-o țesătură de paing, auziră un pocnet. Mare fu mirarea împăratului și supușilor lui, cînd îl văzură pe Pang Hu și un cap de om azvîrlit pe jos. Pocnetul se făcu auzit, era taman capul lui Fang Wang pe care Pang Hu îl aruncase la picioarele împăratului. Gao Xin își freca mîinile de bucurie, supușii așișderea nu-și mai găseau locul de fericire că scăpară ca prin urechile acului de măcel. Tot împăratul fu însă cel dintîi care se domoli, și privindu-l galeș pe Pang Hu, porunci să i se aducă o tipsie cu tocătură de carne drept răsplată pentru fapta ce-o săvîrșise. Nu se aștepta însă ca Pang Hu, doar să adulmece darul, să mîrîie de cîteva ori și-apoi să se culce într-un colț. Acolo rămase fără să se miște de fel. Nici chiar la chemările împăratului nu clipi. Trecură așa cîteva zile și cîteva nopți, și-n loc de bucurie că

scăpară de dușman, în palat se cuibări tristețea. Pang Hu nu mai da nici un semn de viață și asta tare-l mîhnea pe împărat. După ce se gîndi și se tot gîndi, se aplecă spre cîine și mîngîindu-i spinarea îl îndemnă să mănînce și să se ridice o dată, să zburde ca odinioară. Dar Pang Hu nemișcat și surd rămînea mai departe, numai cîte o bobiță de lacrimă se prelingea din ochii-i închiși. Și atunci împăratului i se aprinse în gînd, o luminiță ca-n întunericul nopții, și mai aplecîndu-se o dată spre el, începu astfel a-i grăi :

— Te-am mîhnit oare cu ceva ? Ori te așteptai să-ți dau de soață pe fiica mea ? Nu cumva de asta ești așa de supărat, că nu mi-am ținut făgăduiala rostită ? Să știi că niciodată nu mi-am încălcat cuvîntul și nici acu' n-aș fi făcut-o, dar spune și tu, poate trăi ca bărbat și femeie, un cîine cu o crăiasă ?

Și acu' să auziți minunea !

Pang Hu prinse grai omenesc și astfel îi răspunse :

— Măria ta, nu te căina, mai degrabă poruncește să mi se facă un clopot de aur și apoi lasă-mă să stau sub el șapte zile și șapte nopți, după care om m-oi înfățișa și de nu i-oi plăcea Înălțimii tale și Măritei crăiese, m-oi duce în lumea largă și nici că-ți mai auzi de mine !

Împăratul rămase ca pironit. Dezmeticindu-se o luă către făurărie și porunci, cît de grabă clopotul de aur să fie gata.

*
* *

O zi, două, trei trecură, și de sub clopot nu se-auzea nici o mișcare. În cea de-a șasea zi crăiasa nu mai avu răbdare să mai aștepte, sau poate de teamă că ursitul ei ar putea să moară de foame sau de sufocare, așa că se apropie pe furiș și ridică într-o parte clopotul cel cu totul și cu totul de aur, și trup de om văzu ! Degeaba însă lăsă la loc clopotul, că Pang Hu și sări prinzînd-o în brațe ! O zi de-i mai lăsa i se preschimba și capul, căci trupul se făcu de-o mare frumusețe bărbătească !

Cununați au fost în palatul împăratului Gao Xin. Pang Hu purta straie de mătase, ca feciorii de împărați, iar crăiasa avea o căciulă în forma unui cap de cîine.

După nuntă, tinerii hotărîră să plece în munții cei din miazăzi, pe unde picior de om n-a trecut, și acolo să trăiască în bună pace. Și chiar așa au și trăit. Crăiasa și-a schimbat veșmintele cele scumpe, cu unele țesute din pînză de cînepă și singură își vedea de treburile gospodărești, iar Pang Hu se îndeletnicea cu vînătoarea, pescuitul și alte munci hărăzite bărbatului.

* * *

După cîțiva ani sălașul lor se umplu pe rînd cu trei băieți și o fată, erau acum șase la număr, șase flori de munte. Fericiți, părinții plecară la curtea împărătească să-și arate comorile !

Copiii n-aveau încă nume. După cuviință urma să le dea împăratul Gao Xin. Și așa nepotul cel mare, fiind tare micuț cînd s-a născut, a fost pus într-un blid, și dăruit cu numele de Pang ; al doilea nepot a fost pus într-un coș cînd a dat de lumina zilei, așa că Lan[2] l-a numit. La cel de-al treilea nepoțel însă, împăratul se opri, neștiind ce nume să-i potrivească. Îl ajută Pang Hu, care-i povesti că atunci cînd prichindelul se născuse, din cer se auzise un tunet măreț.

— Bine ! zise bunicul, atunci Lei[3] are să se cheme !

Mezina, rămase Mezina. Și-abia după ce se mărită cu un oștean viteaz, care, închipuiți-vă, se chema Zhong, adică clopot, luă numele acestuia.

* * *

După zeci și zeci de ani, urmașii celor patru : Pang, Lan, Lei și Zhong ajunseră cele mai de vază, de nădejde și înfloritoare neamuri din țară, și niciodată n-au uitat să-l cinstească pe viteazul lor strămoș Pang Hu.

---

[2] Lan — coș.
[3] Lei — tunet (numele căpătate de acești copii nu sînt de fapt prenume, ci nume de familie, date după onomatopee în limba chineză.

Calul și zeița mătăsurilor

În vremuri tare îndepărtate trăia un gospodar care avea o fată. Într-o bună zi omul plecă la un drum lung. Fata rămase singură acasă. În ogradă pustiu, doar în grajd era o vietate și anume un cal. Copila nu era împovărată de treburi, doar de armăsar urma să se îngrijească. Tătîne-său tot întîrziind, fetii i se făcu dor de el și mereu ieșea la portiță, uitîndu-se în susul și josul uliței, dar tot degeaba. Intră în grajd și îi duse calului fîn, ovăz, apă. Deodată îi veni în gînd să stea de vorbă cu armăsarul și mai în glumă, mai în serios, ca și cînd acesta ar fi putut s-o înțeleagă, îi zise :

— Calule, drăguțule, adă-mi-l pe taica acasă, că de mi-l aduci să știi că te iau de bărbat !

Auzind asemenea vorbe, armăsarul rupse căpăstrul și-o zbughi afară. Alergă el din prînz și pînă-n seară, de la culcatul găinilor și pîn-la cîntatul cocoșilor și-apoi iar așa pîn-ce ajungea soarele-n amiază, zile și nopți la rînd, și în cele din urmă, îl găsi pe stăpînul său, tatăl fetei. Văzîndu-și calul în spume, omul se temu ca nu care cumva să se fi petrecut cine știe ce rele pe-acasă, de veni calul să-l vestească, și fără a mai zăbovi de fel, îl încălecă și o luă înapoi la fugă. Tare se mai bucură fata cînd își zări părintele și plină de voioșie îi sări în întîmpinare. Tatăl văzînd că toate-s la locul lor, o întrebă pe fată, ce l-o fi apucat pe cal de-a bătut atîta amar de drum ca să-l afle și-acasă să-l aducă ? Fata dînd din umeri și-ntorcîndu-se pe călcîie, îi zise :

— Ce să-l fi apucat ? Nimic. Da' deștept cum îl vezi, simțind că mi-i dor de tine, s-a dus să te caute și iaca mi te-aduse acasă.

Viața se așeză iar pe făgașul de mai înainte ; gospodarul îl țesăla cu sîrg pe armăsar și se îngrijea în semn de prețuire, să aibe hrana la vreme și din cea mai bună.

În schimb calul, nici că-l băga în seamă, iar de nutreț nu se atingea. Numa' cînd apărea fata în preajmă-i, începea a da din copite și a necheza.

— Măi să fie ! se minuna gospodarul. D-apoi ce-i cu calul ăsta, că lucru curat nu-i la mijloc ? Ori poate știi tu ceva, fata tatii, și-mi ascunzi ? o întrebă cumva poruncitor, părintele.

Fata-și dete cu socoteala că multă vreme n-are să mai poată tăinui vorbele ce-i vorbise calului în cea zi, și prinse dar, să-i povestească tatălui. La început îi zise pe ocolite, că-i era urît singură, și tare dor de el, și de-acu-ncolo să nu mai plece, și abia în cele din urmă îi mărturisi ce i-a făgăduit armăsarului.

— Nerușinată ce ești ! Asemenea vorbe n-aveai să rostești nimănui, dar-mi-te unei dobitoace ! Piei din ochii mei și să nu-mi ieși din casă, pîn' nu ți-oi îngădui eu !

Gospodarul ținea la cal, da' la cinstea fetei lui ținea mai mult, și de teamă ca nu cumva armăsarul, cuprins de nădăjdi să-i facă vreo necuviință, hotărî să-l înjunghie chiar în grajd. Apoi îl jupui și pielea i-o întinse la uscat pe un par, din ogradă. După aceea plecă liniștit să-și vadă de cele treburi prin tîrg, îngăduind fetei să iasă din casă. Și ea chiar ieși, căci îi veniră niște prietene de prin vecini, cu care încinse un joc de duduia pămîntu-n bătătură. Se veseliră, așa cum le sta bine codanelor. Deodată însă fata văzînd pielea calului pusă la zvîntat și, împinsă de cine știe ce simțuri, plină de furie, începu a da cu picioarele într-însa, ocărînd :

— Dobitoacă blestemată ! Îndrăzneai să gîndești că ți-aș putea fi nevastă ? Uite ce-a mai rămas din tine ! O terfeloagă de piele. Așa ți-a trebuit ! Că de poftit acu' la...

Și nici n-apucă fata a-și isprăvi vorbele, că pielea și sări din par, și ca un mire ce-și fură mireasa, înșfăcă fata și o luă la fugă. Dispărură dincolo de zare cît ai clipi din ochi.

Suratele rămaseră pironite locului ! La asemenea întîmplare, care se și petrecuse sub văzul lor, nu s-ar fi așteptat nici în vis !

Pe înserate cînd tatăl se întoarse acasă, ia fata de unde nu-i ! Aleargă în dreapta, aleargă în stînga și abia după ce îndrăzni a bate la poarta vecinilor, de unde în grabă se adunară fetele, află de la ele cele întîmplate.

Își afurisi viața amărîtă, că numa' de tristeți avusese parte, că și pe biata nevastă-sa o pierduse la facere, de rămase singur, să-și crească odrasla. Și-acu' iacă ce pacoste mai căzu pe capul lui. Căinîndu-se ca vai de el, plecă s-o caute. Abia după îndelungi zile și nopți o găsi printre frunzele unui copac, dacă se poate chema că a găsit-o, căci fiica lui preschimbată era într-o arătare moale asemenea unui vierme ce-și tot înclina încetișor capul și din gură-i curgea un fir alb, strălucitor, fir care înfășura crengile copacului într-o horbotă.

Veniră mulți localnici să vadă minunea și Can[1] o numiră, iar copacul, unde fata și-a pierdut frageda-i viață, l-au numit Sang[2]. În legendă se pomenește că mai tîrziu Can, ajunse Zeița mătăsurilor, iar pielea calului de care fusese răpită a însoțit-o pe vecie... Poate de aceea oamenii depănînd povestea ei, o numeau și Fata cu capul de cal.

---

1 Can — în limba chineză după pronunție înseamnă și „a înfășura" și „gogoașă de mătase".

2 În chineză acest cuvînt este bisemantic însemnînd și „a muri" și „dud".

Cucul

Legenda spune, că în vremurile străvechi, statul Shu[1] ar fi avut un rege care se numea Duyü[2] și că el ar fi coborît din ceruri, nimerind în așezarea Zhuti[3]. Întîmplarea făcu să apară tocmai atunci și o fată, pe nume Lidy, despre care se știa că ar fi ieșit dintr-o fîntînă de pe malul apei celei mari[4]. Cei doi se întîlniră, se plăcură și de îndată se și luară. Nu după multă vreme, Duyü fu ales rege al statului Shu, iar cetatea de scaun o așeză la Napi[5].

Domnia acestuia fu vrednică de laudă, căci Duyü se îngrijea cu mare dragoste de viața poporului său, învățîndu-l cum să lucreze pămîntul, cînd și cum să facă însămînțările și cîte altele. Numai că statul acesta Shu, era mai în toți anii bîntuit de puhoaie, iar bietul Duyü cu toată grija ce i-o purta norodului, nu găsi nici o scăpare de astă pacoste.

Într-un an, localnicii văzură un înecat purtat de ape. De văzut mai văzură ei vite și oameni înecați și duși de ape la vale, dar nicicînd nu văzură vre-

---

1 Shu — denumirea antică a actualei provincii chineze Sichuan.

2 Duyü este numele literar al cucului, căruia Hu Zeng din dinastia Tang (618 — 907 e.n.) i-a și dedicat un poem, intitulat tocmai : „Cucul", care în fapt se referea la legenda pe care încercăm să v-o repovestim și anume cum regele statului Shu, s-a preschimbat într-un cuc. Retranscriem pentru dumneavoastră menționatul poem : „În vremuri vechi, nu se știe cînd / Regele statului Shu, Duyü era ! / După plecare-i, preschimbat în pasăre, țara a rămas părăginită. / An de an, în luna florilor de piersici, / Duyü vine și cu jale o cîntă... /". Menționăm că această legendă continuă să circule în China pînă în zilele noastre, cu deosebire în provincia sa de origine, anume în Sichuan.

3 Zhuti — județul Yibing — se situează astăzi în partea de sud a provinciei Sichuan.

4 Este vorba de fluviul Iantzi cel mai mare fluviu din China.

5 Napi — Județul Pixian, provincia Sichuan de astăzi.

unul dus în susul ei. Așa că se grăbiră să-l scoată și de cum îl așezară pe uscat, mortul învie! Să vezi și să nu crezi! Ba începu chiar a grăi către ei, mulțumindu-le că l-au scăpat și-apoi le povesti cum că el, din statul Chu[6] se trage, și că din nebăgare de seamă a căzut în cea apă mare, care l-a tot dus „pînă ce, iaca, ajunsei prin bunăvoința domniilor voastre să văd iar lumina zilei. Mă cheamă Bie Ling".

Vestea se împrăștie repede și ajunse și la urechile Măriei Sale Duyü. Acesta mirat de asemenea întîmplare și, ca să se încredințeze, porunci ca acel om să-i fie adus la curte. Bie Ling se înfățișă, și regelui i se păru pe dată că acesta nu era un fi-te cine, ba chiar, că în el sălășluiește o minte ageră, de care cîrmuirea s-ar putea folosi. Îl primi dară să-i stea prin preajmă, și tot cîntărindu-l și azi și mîine, Duyü hotărî să-l facă mai marele peste sfetnici, altfel spus, mîna lui dreaptă, și tare bine se mai înțelegeau. Da' urgia, bat-o vina nu se lăsă așteptată, ci veni să le tulbure tihna, scurtă de altminteri, și numai ce se treziră cu viitură și mai pustiitoare decît cele de mai înainte, și asta, din pricină că valea muntelui Wushan[7], era prea strîmtă. Puhoaiele astea, trebuie să știți, nu erau cu nimic mai prejos decît cele cunoscute pe vremea împăratului Yao, de care mai povestirăm, așa că vă închipuiți ce necaz se abătu și peste regele Duyü, care trimise în grabă pe înțeleptul său Bie Ling să facă ce-o ști mai bine, și să pună capăt prăpădului.

Acesta plecă pe dată, și dînd dovadă de mare pricepere, porni în fruntea norodului lucrînd zi și noapte fără preget ca să taie din muntele Wushan, și să lărgească valea, slobozind astfel apele zăgăzuite, care porniră a curge domol. Puhoaiele se potoliră, de parcă nicicînd nu s-ar fi dezlănțuit.

Regele Duyü socoti că această faptă a lui Bie Ling era mai presus de toate cele săvîrșite de el însuși, și judecînd cu dreptate spre binele poporului, hotărî să-i încredințeze cîrmuirea lui Bie Ling, iar el să se retragă și să ia drumul sihăstriei, spre muntele de la soare-apune.

---

[6] Chu era în antichitatea Chinei, un stat ducal, situat în bazinul fluviului Iantzi — pe cursul său mijlociu.

[7] Muntele Wushan se situează la granița dintre provincia Sichuan și provincia Hubei, unde se află trei defilee primejdioase pe cursul fluviului Iantzi.

Mișelia omenească nu pregetă însă a-și arăta colții, născocind fel de fel de povești mîrșave, împroșcînd venin cu nemiluita asupra neîntinatului Duyü, care la urma urmei nu le mai sta în cale. Potrivit ticăloșilor, fostul rege ar fi păcătuit cu soața lui Bie Ling, în vreme ce acesta se lupta cu puhoaiele. Și văzîndu-l întors biruitor, l-ar fi mustrat cugetul și, nemaiputînd îndura gîndurile ce-l chinuiau ca să scape cu fața curată îi lăsă lui Bie Ling locul domnesc iar el se duse să se ascundă în pustiu.

Iată cinstiți prieteni, cum a putut fi răstălmăcită dreapta hotărîre a cinstitului Duyü de a se retrage.

Vorbele ca vorbele, știți dumneavoastră, se duc ca vîntul și poposesc cu nevrednicie pe unde nici nu te aștepți și tot așa ajunseră și la urechile curate ale fostului rege Duyü.

„Nici cu fapta, nici cu gîndul n-am păcătuit. N-am prigonit, n-am urgisit, fără numai binele l-am urmat ! Atunci cum îndrăzniră potrivnicii — și care potrivnici, că eu nu-i știui — a scorni asemenea nedrepte fapte pe socoteala mea ?" se întreba cu adîncă jale Duyü, afundîndu-se și mai mult în hățișul pădurii unde nici păsările să nu-l mai ajungă, că de vorbe era îndeajuns de otrăvit. Gînd de întoarcere nu sălășluia în mintea sa și nici să-și facă auzită pînă la cer dezvinovățirea. La ce bun, cînd faptele îi erau limpezi ca roua !

Nedreapta învinuire îl mîhni însă într-așa hal, că pe zi ce trecea, se topea ca o lumînare, pînă ce se stinse de tot. Muri neștiut de nimeni, dar sufletul său neîmpăcat, se cuibări într-o pasăre, într-un cuc. Și de atunci în fiece primăvară, căci primăvara își dăduse Duyü plin de amărăciune duhul, striga neîncetat cu mare tristețe : „Bu-ru-gui-qü ! Bu-ru-gui-qii[8] !".

Dar de întors, Duyü nu s-a mai întors, doar cucul în care s-a întrupat își cîntă jalea[9] neîncetat.

---

[8] Bu-ru-gui-qii, în limba chineză înseamnă : „Ar fi mai bine să mă întorc !"

[9] Mulți șlefuitori de stihuri, trecuți în posteritate, deplîng soarta regelui Duyü închinîndu-i ode, poeme, versuri. În altă variantă a acestei legende se spune că regele se numea Duyuan și că era un cîrmuitor drept și bun, iar după moarte întrupîndu-se în cuc a continuat să vegheze la binele poporului, vestindu-i anotimpurile. Tot acestui rege i se atribuie și calendarul agricol.

Zeița țesătoare

Unele legende spun că Zeița țesătoare ar fi fost nepoata Marelui împărat al cerului, iar altele, că ar fi fost nepoata Reginei mamă dinspre soare-apune. Dar cine i-ar fi fost părinții asta nu s-a aflat.

Se zice că Zeița țesătoare viețuia pe malul dinspre răsărit al Rîului argintiu, și că era măiastră în a țese — că de aici îi și rămase numele — cu fel și fel de nemaipomenite fire, straturi peste straturi de nori minunați ce își schimbau după vreme, culorile; iar țesăturile ei se chemau „straiele cerului". Pare-se că cerul avea și el nevoie de straie. Cu toate că dacă ne gîndim bine, el poate fi tot atît de frumos și gol-goluț și de o singură culoare, așa cum îl știm.

Dar să ne întoarcem la legendă. Veșmintele cerului erau măiestrite nu numai de Zeița țesătoare, ci de încă șase zeițe, ajutoarele și surorile ei mai mici. Cea mai frumoasă, mai harnică și mai iscusită era însă — ați ghicit — meștera, Zeița țesătoare.

Dincoace de Rîul argintiu, ce-l vedem noi pe cer, și căruia îi spunem Calea laptelui, era așezată lumea muritorilor, și-acolo trăia un copilandru. Rămas orfan de mic, fratele lui mare și cumnata, nu-l prea vedeau cu ochi buni, ba îl mai și chinuiau în fel și chip. În cele din urmă, îl izgoniră și din casă, dîndu-i din tot ce a fost lăsat de părinți, doar o vacă bătrînă, vai de ea. Așa, că flăcăiașul trebui să-și cîștige orezul cel de toate zilele, cu amară trudă.

Ajutat de vaca cea bătrînă, munci el flăcăul din zi și pînă-n noapte, în cîmpia pustie unde se așezase, deștelenind pămîntul și însămînțîndu-l. După cîțiva ani, cînd îi venise vremea de însurătoare, izbuti cu chiu cu vai să-și înfiripe, cît de cît, o gospodărie. Numai că, vedeți dumneavoastră, neavînd pe nimeni în casă, o ducea destul de greu.

Cu vaca din bătătură n-avea cum se înțelege, că biata de ea era doar o vacă. Da-ntr-o bună zi prinse grai omenesc și așa-i zise :

— Să știi că Zeița țesătoare, dimpreună cu surorile ei, or să vină să se scalde în Rîul argintiu. Ascultă-mă și bagă bine de seamă, de-i vei lua hainele, ea soață are să-ți fie !

Mirat din cale-afară că vaca lui știe atîtea lucruri, ba mai și grăiește, îi urmă sfatul și se duse să se ascundă în stufărișul de la marginea Rîului argintiu. Așteptarea-i fu scurtă și iată numa' că Zeița țesătoare și surorile ei apărură pe mal. Erau așa de frumoase, că la soare te puteai uita, da' la ele ba ! Zînele s-au dezbrăcat, și-au pus straiele din mătăsurile cele mai scumpe pe iarba măruntă ca un lăicer moale, și au intrat în apa limpede precum cleștarul, și deodată au răsărit parcă, mîndre flori de lotus...

Tînărul ieși repede din stufăriș și cu o crenguță trase spre el straiele Zînei țesătoare. Celelalte, speriate, și-au pus în grabă veșmintele și au fugit care încotro. În rîu rămase numai sortita lui. Aplecîndu-se spre dînsa, tainic îi vorbi :

— Dacă-mi făgăduiești că-i primi soață să-mi fii, îți dau straiele înapoi.

Frumoasa, gingașa și sfioasa, acoperindu-și pieptul cu pletele-i bogate, abia de mai putu să dea din cap a încuviințare. Îi plăcuse și ei tînărul îndrăzneț, cu toată necuviința lui.

Și așa se împreunară făptura cerească cu cea pămînteană.

Și după unirea lor, tînărul își văzu mai departe de munca sa pe ogor, iar Zeița țesătoare, se înțelege, țesea ca mai înainte la război. Și tare se mai iubeau și o viață fericită duceau.

După o vreme Zeița țesătoare născu mai întîi un băiat apoi o fetiță. Amîndoi erau frumoși ca razele de soare. Fericiții, socoteau că pînă la adînci bătrînețe or să aibă parte tot de asemenea viață. Da-ntr-o vaca bătrînă prinse din nou grai și numa' ce-i zise stăpînului ei :

— Simt că nu mai am mult de trăit. Dacă m-oi stinge să mă jupoi, și pielea să mi-o pitești bine, într-un loc neștiut de nimeni, ca la nevoie s-o poți pune pe tine. Cu ea de te-i înveli, îi putea urca pînă-n ceruri !

Isprăvind ce-avea de spus, vaca încovoindu-se căzu și nici că s-a mai ridicat. Jelind-o, tînărul făcu întocmai cum îl povățuise.

* * *

Regina-mamă și Marele Împărat al cerului, au fost încunoștiințați de fapta necuviincioasă a Zeiței țesătoare și mîniați rău de tot pe dînsa, trimiseră o poteră de zei s-o aducă în cer, și s-o pedepsească cu asprime pentru fărădelegea săvîrșită. Temîndu-se ca nu cumva zeii să nesocotească porunca Regina-mamă coborî chiar ea să-i supravegheze.

Dar trimișii, de cum ajunseră pe pămînt, o și înșfăcară pe Zeița țesătoare și cu ea, legată fedeleș, o luară înapoi spre Palatul cerului fără să le pese de lacrimile bărbatului și nici de plînsetele copilașilor.

Văcarul, căci așa i se spunea de pe vremea cînd o avea pe vaca cea bătrînă, îndurerat de parcă în inimă ar fi fost săgetat, se gîndi, se tot gîndi, frămîntîndu-și mintea și mîinile, cum să facă, ce să facă? Și dintr-o dată îi răsări gîndul cel bun : luă două corfe, așeză copiii întrînsele petrecîndu-le cu un drug de lemn. Și ca bine să fie cumpănită greutatea, în corfa copilei mai puse și un căuș. Purtîndu-și pruncii pe umeri în cobiliță, plecă în urmărirea poterei care-i furase soața. „După ce-oi trece Rîul argintiu, ajuns în Palatul cerului oi vedea eu cum m-oi descurca“ își zise cu îmbărbătare, amărîtul. Numai că socoteala de-acasă nu se potrivi cu ce avea să pață !

Cînd ajunse la locul acela, la Rîul argintiu, ia-l de unde nu-i ! Ridicîndu-și privirea, văzu că era mutat hăt-departe pe cer ! Asta o săvîrșise Regina-mamă ! Pe bolta albastră Rîul argintiu se arăta tot așa, ca un șuvoi mic și strălucitor de apă. Ei, dar dincolo de el se-ntindea lumea nemuritorilor, așa că era cu neputință să te apropii. „Vai și iar vai !“ îngînă bietul văcar și precum se duse, tot pe atît de amărît și abătut se și întoarse acasă. Nu știa ce avea să se facă de acu' încolo fără draga și mult iubita lui nevastă. Și cum sta el așa, lipsit de vlagă, își aminti de vorbele vacii bătrîne. Îi scoase

dar pielea din ascunzătoare, o puse pe el, copiii pe umeri și repejor o porni iar la drum și cît ai bate din palme, ajunse în lumea cerească. Numai că lumea asta era mare și de necuprins. Cutreieră el cerul printre stele sclipitoare, pînă ce-l durură ochii. Și iată că zări Calea laptelui și dincolo de ea, făptura dulce a Zeiței țesătoare. Copilașii începură a striga :

— Mamă ! Măicuțo ! Venim !

Dar cînd ajunseră la malul Căii laptelui și tocmai vroiau s-o treacă, o mînă uriașă de femeie, a Reginei-mamă, care pîndea, ghicindu-le gîndurile, scoase din păru-i încîlcit un ac și trase cu el de-a latul Căii laptelui. Pe dată Rîul argintiu se preschimbă într-o apă mare, învolburată, cu valuri nimicitoare.

În fața ăstei piedici rămaseră tustrei fără puteri și lacrimile iar îi podidiră.

— Tăicuță, se iți fetișoara, ștergîndu-și ochii cu mîneca — hai să secăm apa asta mare, cu căușul !

— Bine, fetița tatii, s-o secăm ! Apăsînd pe vorbe, luă în mînă căușul și începu truda care n-avea să aibă sfîrșit. Cînd tatăl ostenea, ca vremea să n-o piardă, treaba o făcea băiețelul și fetița.

*
* *

Asemenea iubire curată și de neînvins, a înduioșat inimile de piatră ale Marelui Împărat al cerului și a Reginei-mamă, așa că după ce se sfătuiră, îngăduiră Zeiței țesătoare să se întîlnească cu bărbatul și copilașii ei, o dată pe an, în seara zilei de șapte iulie. De atunci și pînă azi, toate coțofenele din lume se adună acolo, la Calea laptelui și înalță cu trupurile lor, un pod pentru cei patru. De aceea din bătrîni se zise : „În ziua a șaptea a lunii lui cuptor, n-ai cum zări vreo coțofană".

Toate-s adunate acolo !

La acele întîlniri, de bună seamă că au multe a-și zice nevasta, bărbatul și pruncii. Biata mamă, cît de zînă o fi ea, tot femeie rămîne, și amarnic mai plînge la despărțire. „Așa se face", spun bătrînele, „că în fiece an după ziua aceea burnițează". Și împărtășindu-i tristețea, rostesc cu jale : „Biata zeiță, iaca, iar a plîns !"

* * *

De atunci, văcarul și copiii săi, au rămas în lumea cerească, despărțiți însă de Zeița țesătoare, printr-o fîșie de apă, tot cerească. Bieții de ei, veți spune dumneavoastră, întrebîndu-vă totodată : da' dorul cum și-l alină ? Ei, dragii noștri, au născocit un șiretlic bine ticluit cu care-și trimit veștile încărcate de dragoste.

De veți privi bolta cerească o să vedeți două stele mari, așezate de-o parte și de alta a Căii laptelui. Ele în fapt, sînt cei doi soți. Alături de una, legate de ea prin drugul cobiliței, se văd două stele mai mici, care sînt copilașii, iar mai departe de ele, nu foarte departe, se mai pot vedea patru steluțe care întruchipează suveica aruncată de Zeița țesătoare bărbatului ei. Și să vă deslușim încă niște rosturi: în apropierea stelei, ce-i Zeița țesătoare, se mai află trei steluțe, care alcătuiesc zice-se, jugul vacii celei bătrîne și bune, ce slujește schimbului de răvașe.

Vrem să vă mai destăinuim, că scrisorile le vîră în suveică, iar jugul vacii o trage încolo ori încoace, ca epistolele-n care-și împărtășesc dorul fierbinte să ajungă de-o parte și de cealaltă ! Și legenda se încheie astfel: Pămîntenii pot vedea cu ochii lor, privind spre cer, pilduitoarea iubire care dăinuie de-a lungul veacurilor și va dăinui în vecii vecilor !

Mei Jianchi

De mult, de mult, în statul Chu[1] trăia un vestit făurar de paloșe, pe nume Gan Jiang, iar pe femeia lui, nevastă de ispravă, o chema Mo Xie. Se aveau bine și toate ar fi fost bune, iar viața le-ar fi fost frumoasă și tihnită dacă nu se întîmpla ce avea să se întîmple.

Într-o zi Gan Jiang fu chemat la palat de însuși regele, care dîndu-i două bucăți de fier îi porunci să-i bată din ele două paloșe cum altele nu s-au mai văzut. Și tot de la rege află că acele bucăți de fier au fost scoase din burțile celor doi iepuri, ce-și făcuseră culcușul în locul unde se păstrau armele, și că mare prăpăd au făcut.

Așa ceva, ca iepurii să roadă armele, nu se mai pomenise, iar bietul Gan Jiang rămase și el năuc de cele auzite. Întors acasă, bucuros că are să facă o treabă pe măsura cinstei și faimei sale, aprinse degrabă focul în cuptorul său mult încercat, și puse fieroșagurile la topit.

Făurarul ajutat de femeia lui, lucrară necontenit vreme de trei luni, pînă ce izbutiră să bată împărăteștile paloșe. Cînd le scoaseră din cuptorul încins și le răciră, paloșele arătau ca două șuvoaie de apă țîșnite din izvorul de munte, ce toamna pare și mai limpede și mai sclipitor. Dacă s-ar fi potrivit să vă aflați acolo, și v-ați fi încumetat să atingeți un fir de păr de tăișul lor, apoi acela pe loc ar fi fost retezat. Da' ce să mai lungim vorba, erau două

---

[1] În perioada 475—221 î.e.n. cunoscută în istorie sub denumirea de Perioada statelor combatante, China era divizată în șapte state ducale. Chu, era unul dintre aceste state ducale și era situat în raza provinciilor Hunan și Hubei, de astăzi. Aceste state au fost unificate în anul 221 î.e.n. de Ying Zheng, cunoscut în posteritate, ca prim împărat al dinastiei Qin sau Shihuangdi — cum este denumită.

paloșe, cum în lumea întreagă nu se mai văzuseră. Poate erau chiar fermecate? Că erau, că nu erau, destul că ele fură numite Gan Jiang după numele făurarului și Mo Xie, după numele nevestei sale. Paloșul bărbătesc era Gan Jiang, iar cel femeiesc se-nțelege, Mo Xie.

Regele statului Chu, pentru care erau făurite, aflînd că sînt gata și curînd au să ajungă în mîna lui, se simți cuprins de mare bucurie, dar și de îngrijorare. Pe de-o parte se bucura că avea să le aibă, și că prin urmare are să-i poată supune pe toți ceilalți regi, potrivnicii lui, iar pe de altă parte, se temea ca nu care cumva, mituit de ei, Gan Jiang să le facă și lor asemenea arme, și atunci, ce s-ar alege de visul lui de a-i stăpîni pe toți și lumea-ntreagă? S-ar spulbera în patru vînturi și praful s-ar alege de el! Așa că, plin de cruzime, despotul rege hotărî să-i curme lui Gan Jiang, viața, atunci cînd avea să vină cu paloșele.

Ei, numai că meșterul făurar își avea presimțirile sale și acelea erau dintre cele mai rele cu putință și nu știa cum să i le împărtășească nevestei care tocmai rămăsese grea. În cele din urmă, trebuind să se gate de drum, îi spuse:

— Femeie credincioasă ce mi-ai fost dăruită, tu cea care porți în pîntec rodul bunei noastre înțelegeri, să știi că plec la curte cu sufletul tare îndoit. Regele, după cum aflat-ai și tu, este un cîrmuitor lipsit de omenie și tare mă tem că vrea să mă piarză ca nu cumva să fiu ispitit de alții și să le fac asemenea paloșe, sau încă și mai măiestrite! Gîndul ăsta mă frămîntă și de-aceea ți-l împărtășii, că s-ar putea să nu ne mai vedem. Acu' nu plînge, ci fii cu băgare de seamă și ascultă mai departe. Am să duc regelui, numa' paloșul femeiesc! Cel bărbătesc l-oi ascunde. De-ar fi să naști o fetiță trăiască-n pace; da de-i naște un băiat, atunci, cînd o crește mare și viteaz și eu n-oi mai fi, așa să-i spui:

Cînd pe ușă voi ieși
O iau înspre miazăzi
Și-unde soarele străluce
Într-acolo mă voi duce,
Și-n calea mea o apare
Un brad pe-o piatră mare
Și cel paloș măiestrit
Drept acolo e dosit.

Stihurile astea să ți le-ntipărești bine, ca să i le poți spune întocmai, căci de are să le urmeze, paloșul bărbătesc al lui va fi ! Și să-i mai zici băiatului nostru, că am lăsat cu limbă de moarte, să mă răzbune !

Și cum isprăvi ce-avea de spus, cu inima grea, se despărți de nevasta lui, care plîngea cu mare jale. Și o porni spre palatul regelui. Acesta de cum îl văzu venind numa' cu un paloș, începu a-l mustra cu asprime :

— De ce-ai venit cu unul, ți-am poruncit două să-mi bați !

— Măria ta, din cele două bucăți de fier nu mi-a ieșit decît ăst paloș.

Regele nu-i dădu crezare și chemă degrabă o slugă pricepută care să certeze paloșul cu luare-aminte. După ce-l suci și răsuci supusul grăi :

— Înălțimea Ta, două au ieșit, căci ăsta-i paloșul femeiesc ! Cel bărbătesc, unde s-o afla ?

Foc de supărare și înveninat peste măsură, regele porunci unuia dintre călăi să-i reteze lui Gan Jiang capul. Apoi trimise și oșteni la casa făurarului, să caute cel paloș, și-n mare grabă să-l aducă.

Dar degeaba răscoliră casa văduvei că paloșul tot nu-l găsiră !

*
* *

Trecură cîteva luni de cînd Gan Jiang a fost ucis și Mo Xie ajunsă la soroc născu pruncul. Și avînd el sprîncenele îndepărtate, cum nu s-a mai văzut, moașele îi puseră numele Mei Jianchi[2].

Copilul crescu cum crescu, dar ori de cîte ori se juca cu alți copii de prin vecini, aceștia mereu îl batjocoreau, strigîndu-l : „Bitangu, Bitangu !"

Băiatul se întrista și tot de atîtea ori se gîndi s-o întrebe pe mama lui ce avea să însemne aste vorbe de ocară, da' mereu amîna. Într-o bună zi, nemaiputînd îndura i se plînse :

— Mamă, copiii zic că eu n-am tată. Adevărat să fie ? Rogu-te, spune-mi !

Mama stăpînindu-și cu greu durerea de care era cuprinsă, nu de-acu' ci de atunci de cînd îl văzu pe

---

[2] Mei Jianchi în limba chineză înseamnă distanța de un chi (0,33 m) între sprîncene.

bărbatul ei plecînd fără întoarcere, prinse a-i răspunde astfel :

— Dragul meu, dacă n-aveai tată, atunci cum ai fi venit pe lume ? Nu da ascultare vorbelor nătînge, tatăl tău e plecat departe și nu s-a întors încă!

*

* *

Au mai trecut vreo cîțiva ani și Mei Jianchi ajunse să fie flăcăiandru, da' de ocara celor ajunși de-o seamă cu el, tot nu scăpă. Întristat peste măsură, porni iar cu întrebările la maică-sa :

— Da' unde-i plecat tata de zăbovește atît și nu mai vine ?

Nemaiputîndu-l alina și nemaigăsind vorbe în mintea ei plină de obidă, mama îi destăinui adevărul :

— Dragul meu, ascultă bine la ce-ți spun : tatăl tău a fost un vestit făurar. Și o dată, primi poruncă de la rege să-i meșterească două paloșe. Trei ani trudi la ele l-am ajutat și eu pînă ce le dădurăm gata. Ei, da' regele mișel, temîndu-se ca nu cumva tatăl tău să mai făurească asemenea paloșe și altor cîrmuitori, îl omorî. Și vezit tu, fătul meu, așa rămaserăm noi singuri, și tu crescuși fără tată.

Mei Jianchi îngenunche în fața măicuței sale și ștergîndu-i lacrimile ce-i curgeau șuvoaie, cu vorbe blînde, dar neabătute, astfel îi grăi :

— Mamă bună, sărut dreapta, pentru ce-mi spuseși și pentru durerea ce-o porți în tine. D'apoi fii pe pace, o asemenea samavolnicie nu poate să rămînă neosîndită. Tata muri nevinovat, numa' și numa' din pricina ăstui rege netrebnic, fără milă și omenie. Da să știi că de mîna mea are să piară că m-oi duce să răzbun nedreapta moarte a tatălui meu !

În vreme ce vorbea, Mei Jianchi se înflăcără și chipul lui era aidoma părintelui său dispărut.

„Iaca, își zise cu mîndrie Mo Xie, l-a moștenit în dîrzenie pe tatăl lui !" Și o mare mîngîiere se așternu în sufletul ei încercat. Oftînd însă, se gîndi că vremea răzbunării nu venise încă, și de aceea, astfel își sfătui copilul :

— Mai așteaptă ! Ești încă prea crud. Cînd ți-i mări, te-oi lăsa neîndoios, căci datoria noastră asta-i, să-l răzbunăm.

— Ba, oi merge chiar acu măicuță ! răspunse cu hotărîre Mei Jianchi.

Văzîndu-și fiul neclintit în hotărîrea lui, Mo Xie, îi spuse stihurile ce i le-a încredințat Gan Jiang, înainte de-a pleca la moarte. Băiatul le ascultă cu mare pătrundere, și de-ndată ce ieși din casă își îndreptă privirea spre soare. Dar nici un munte nu văzu. Întorcîndu-și capul zări însă stîlpii de brad ce străjuiau casa lor. Și băgă de seamă că toți erau așezați pe cîte un bolovan de piatră. „Aici să fie ?" se întrebă Mei Jianchi. „...Și-n calea mea apare, / Un brad pe-o piatră mare", îi sunară mai apăsat în urechi, stihurile lăsate cu limbă de moarte de tatăl său. Hotărît, luă un topor și se apropie de stîlpul din fața lui și fără să mai pregete, îl izbi cu putere. În urma ăstei lovituri stîlpul se căscă și paloșul se arătă lui Mei Jianchi care-l prinse cu smerenie și-o porni la drum să-și împlinească datoria.

*
* *

În preziua cînd tînărul ajunse în cetate, regele avu un vis tare urît. Se făcea că un băiat cu sprîncenele îndepărtate, purtînd în mînă un paloș, se repezi la el și urlînd că-și răzbună tatăl, îl păli drept în moalele capului. Regele, lac de sudoare, se trezi strigînd după ajutor. „Vis a fost. Da, da, vis, da' dacă visu' ăsta se împlinește ?" se întreba cu mare înfricoșare mîrșavul rege. Porunci dar să se lipească peste tot, pe toate zidurile, chipul acelui băiat, așa cum i se înfățișă lui în vis, cu slovele : „Cel care-l va prinde și la curte îl va aduce, răsplătit fi-va cu o mie de galbeni !"

Mei Jianchi văzîndu-și chipul lipit pe unde nici nu te așteptai, părăsi cetatea și se ascunse în munți. „Avea dreptate mama cînd îmi spunea că-s încă prea crud", își zise el cu amărăciune. Și-n vreme ce-și plîngea neputința, numai iată că-i apăru un bărbat înveșmîntat în negru :

— Măi băiete, ce-ai pățit de plîngi așa, de unul singur ? Aș putea oare să te ajut cu ceva? întrebă străinul.

— Sînt fiul lui Gan Jiang și Mo Xie. Poate ai auzit de ei. Regele îl omorî pe tata, și eu vreau să-l răzbun, răspunse printre suspine Mei Jianchi.

— D'apoi auzit-am eu de părinții tăi ; cine ar fi putut să-l uite pe vestitul făurar Gan Jiang? Cît despre ăst rege, întreg norodul îi năpăstuit de cruzimea lui. Așa că ura ta e îndreptățită. Și eu am gînd de răzbunare... Dar n-apucă străinul a-și isprăvi vorbele că Mei Jianchi, cu lacrimile curgîndu-i șiroaie, îl întrerupse :

— Cere-mi orice, cu dragă inimă ți-oi da. Prea multe n-am, ce-i drept, doar ăst paloș și viața mea! Da' dacă-i nevoie, îmi dau şi viața, numa' să-l ştiu pe tata răzbunat !

— Zisele tale tinere, sînt vrednice de toată lauda! Acum ascultă ce-ți spun : după cum știi, regele dete sfoară-n țară că dă o mie de galbeni aceluia care are să-i aducă și să-l pună la picioare capul tău.

— Da, știu, rosti cu seninătate Mei Jianchi.

— Ei, aici am vrut să ajung. Așadar, de-mi vei da capul și paloșul, l-oi răzbuna pe tatăl tău și mulțimea năpăstuită.

Mei Jianchi uitîndu-se în ochii bărbatului îmbrăcat în straie negre, și părîndu-i-se a fi om de mare încredere, fără să mai stea pe gînduri, scoase arma din teacă și drept ca stîlpul de-acasă pe care-l despicase în căutarea paloșului măiastru, își reteză capul. Și ținîndu-l în mîini, mai apucă să-l întindă străinului, dăruindu-i tot ce avea : viața și paloșul ! Apoi căzu pe spate, tot drept ca un brad lovit de trăsnet.

Străinul își strivi lacrimile și îngropă cu inima sfîșiată de durere, trupul tînărului ce s-a jertfit. Apoi ridică paloșul și-l ascunse în haină și cu dăruitul cap al lui Mei Jianchi în mînă, coborî spre cetate și i se înfățișă regelui. Acesta îl primi în marea și neînchipuit de frumoasă sală a tronului. Capul lui Mei Jianchi așezat la picioarele regelui arăta atît de senin și de împăcat cu sine, de parcă ar fi dormit, legănat ca altădată la sînul bunei sale mame. Aplecîndu-se să-l vadă mai bine, și mai bine să-l cerceteze, găsi că era leit capul băiatului ce i se arătase în vis. Bucuros peste fire, că de-acu nime' n-are să-i mai tulbure visele, și că trăind fără

frica morții are să poată să-i înjuge și mai aprig pe supușii săi, porunci slugilor să îngroape capul flăcăului în pustiu.

Bărbatul în haine cernite păși înainte, oprindu-l :

— Măria Ta, de vreme ce copilul ăsta, a îndrăznit să-ți stea în cale, se cheamă că a fost un voinic. Te-aș sfătui să poruncești să fie adusă o căldare din cea mare, plină cu apă și să se încingă un foc, ca apa să clocotească, și astă căpățînă acolo să fiarbă, altfel s-ar putea ca duhul tînărului să vă mai pricinuiască nu numai vise urîte ci și alte ponoase...

Regele căzu pe gînduri și după ce chibzui în adîncul lui cel plin de cîinoșenie, îi dădu străinului dreptate, și-mpărți poruncile...

Dar nimeni n-avea de unde ști, că trei zile și trei nopți în șir avea să stea de priveghi în jurul căldării, și că acel cap al lui Mei Jianchi n-avea să se descărneze. Și chiar așa se petrecură de veghe zilele și nopțile. Ba mai mult, capul sări din căldare de cîteva ori și se rostogoli spre tron, pironindu-l cu ochii larg deschiși pe ucigașul rege. Acesta începu a se neliniști, din cale-afară ! Tremurînd de spaimă, bîlbîindu-se, îl întrebă pe străin cum s-ar putea tălmăci astă nemaivăzută încîlceală și cînd s-o săvîrși fierberea acelui cap ? !

— Măria ta, se vede treaba că duhul mai zăbovește prin preajmă. Da' dacă Înălțimea Ta ar vrea să se apropie de ceaun și să privească năstrușnicul cap, atunci de bună seamă l-ar pune pe fugă și ar fierbe pe dată.

— Păi, cugetă cu glas tare regele nehotărît, mîngîindu-și barba mare cu frică. Cum să fac ?

Nu îndrăznea nici măcar să se apropie de ceaun necum să se aplece deasupra lui și să mai și privească.

— Mda, mai mormăi el, da dacă mă arăt slab mă fac de rîsul lumii, al sfetnicilor și oștenilor, ba pot chiar să-mi pierd și scaunul.

Și cu sufletul la gură, strîngînd din fălci, se îndreptă cu pașii tîrșiți spre căldare. Da' cînd să se aplece, se auzi un „harșt" și apoi un „pleosc". Capul regelui fu retezat și căzu în ceaun. Fapta o săvîrși cu sînge rege bărbatul în straie negre. Înainte ca

întreaga curte să se dezmeticească, străinul slobozi un hohot de rîs, și cu mare iuțeală își tăie și el capul. Se mai auzi doar un „harșt“ și încă un „pleosc“ și capul acestuia căzu și el în ceaun. Cele trei capete se descărnară pe dată...

În sală, începu forfota, toți erau cuprinși de groază. În cele din urmă, mai mult de nevoie decît de voie, stinseră focul și scoaseră tigvele. Dar cum toate erau la fel, nu se mai știu care era a regelui, care a străinului și care a flăcăiașului? Așa că le puseră pe fiecare în cîte un pocal mare de lut ars, și le îngropară în același loc.

Cei cinci voinici și șarpele

„În statul Shu [1] a fost odată, demult, tare demult, de parcă nici n-ar fi fost, un om sărac care avea cinci copii. Crescură ei, băieții și se făcură mari, toți ca unul, bine legați, voinici în puteri, nu glumă, și cu suflete curate !

Regele din țara Shu, auzind de ei, că le mersese vestea i-a chemat la curte, zicîndu-și, că de asemenea slujitori are el nevoie. Băieții, lipsiți acasă de ce li s-ar fi cuvenit, ce aveau să facă decît să se închine poruncilor regești. Așa că se duseră la curte și mult au mai trudit acolo, ba cu unele, ba cu altele și treburile grele nu se mai sfîrșeau. Îi puteai vedea cărînd cu spinările trunchiuri și bolovani pentru ridicarea altor, mereu altor palate, a lăcașelor de închinăciune, ori mormîntului regesc, da' nimeni nu știa care le era numele ? Poate nici n-avuseseră vreodată, că amărîtul lor de tată, numa' la găsirea unor nume nu i-o fi stat capul. Așa că toată lumea îi numea Cei cinci voinici.

Pe vremea aceea, înspre miazănoapte se afla o altă țară, numită Qin, unde domnea regele Huiwang. Acesta, viclean din fire, visa — nici mai mult, nici mai puțin — să cotropească țara vecină, Shu. Numai că visele se-mplinesc și nu se-mplinesc, iar dacă se-mplinesc, apoi greu se-mplinesc ! Așa și cu cele ale lui Qiuhuiwang. De ce credeți că tot amîna el de pe o zi pe alta rîvnita cotropire ? Vă spunem noi : pentru că țara Shu era din toate părțile înconjurată de lanțuri muntoase. Asta era pricina ! Să te pui cu munții nu-i ușor și nici la îndemînă. Și de-aia se folosi de un șiretlic. Dete ucaz către toți meșterii pietrari din țară, să se adune și să

---

[1] Stat ducal din Perioada statelor combatante (475—212 î.e.n) situat în raza provinciei Sichuan de astăzi — din partea de Sud-Vest a Chinei.

cioplească cinci boi de piatră, pe care să-i așeze apoi la granița dintre țările Qin și Shu. Treaba se făcu. Ei, da' vicleanul rege mai născoci o năzdrăvănie : trimitea în fiece zi oșteni, care aveau misia să pună sub coada fiecărui bou de piatră, cîte o grămadă de galbeni. Păi da, țărînă în ochii proștilor, ca să creadă că boii erau pe dinăuntru cu totu' și cu totu' de aur, și că în urma lor galbeni lasă...

Vestea năstrușnică ajunse la urechile regelui din Shu, care lacom de înavuțire și slab la minte, trimise o solie în țara vecină, să-l roage — cu sosele și momele — pe regele Huiwang să-i dea lui acești boi, că are să știe a-l răsplăti, și solia îl mai ademeni și cu alte dulci vorbe.

Regele Huiwang, din Qin șiretul, nu fu mirat de fel, ba chiar se aștepta la o asemenea cerere, da' la început se prefăcu a nu vroi, ca în cele din urmă, după îndelungată cugetare să se învoiască. Solia își vesti regele asupra încuviințării. Întrebarea era, cum aveau să fie aduși boii ? Hrăpărețul rege porunci ca în fruntea mulțimii de plugari, cei cinci voinici, să purceadă pe dată la deschiderea unui drum printre munții aceia înalți și plini de primejdii, care le încercuiau țara ca niște străjeri, veghind la granița cu vecinii din Qin.

Cu silnicie se lucră drumul, tăind cale deschisă boilor celor de aur, cărați cu destulă trudă apoi în cetatea de scaun a țării Shu.

Ei, dar de cum fură aduși acolo, boii nu mai lăsară galbeni și atunci neavînd ce face cu ei, regele, prost ca noaptea, îi trimise înapoi. Dar prin făurirea ăstui drum al boilor de aur, vicleanul cîrmuitor al statului Qin își văzu o parte din vis împlinit.

Avea să și-l împlinească pe de-a-ntregul, numa' că piedica acu' se afla în Cei cinci voinici ! Trebuia ori să-i păcălească, ori să-i piarză într-un fel ! Așa că știindu-l pe regele din Shu, stricat pînă în măduva oaselor, nu numai cu pofte de înavuțire ci și cu slăbiciune pentru femei, îi întinse o altă cursă; de astă dată trimise un sol care să-l înștiințeze că în statul Qin trăiau cinci fete de o neasemuită frumusețe — de la soare te puteai uita da' la ele ba — și că regele Huiwang, în marea sa bunătate și prietenie vrea să i le dăruiască, dacă Măria Sa le dorește. Numai că trebuie să trimită după ele, și doar Cei

cinci voinici ar fi vrednici să meargă și să le însoțească pe drumul de întoarcere.

Dînd uitării pățania cu boii de aur, regele, pofticios, frecîndu-și mîinile de bucurie, porunci de îndată ca Cei cinci voinici să plece după mîndrețele de fete. Aceștia însă, cu mintea limpede, nu-l iertară pe regele Huiwang, pentru păcăleala cu boii de aur, ba îl și urau de-a dreptul, așa că nu prea se lăsau îndemnați — cu una cu două — s-o pornească într-acolo; da' nici n-avea cum se împotrivi poruncii regelui lor, pe care, între noi rămînă vorba, îl judecau cu asprime, ca pe unul căruia nu-i șade bine capul pe umeri. Și se mai și întrebau bieții voinici, cum de ajunse țara să fie cîrmuită de asemenea pacoste de om? Da' degeaba se văicăreau ei între ei, că drumul trebuia făcut, altminteri de osîndă n-ar fi scăpat. Așa că plecară mai mult de nevoie decît de bunăvoie, după cele cinci fete, care ce-i drept — recunoscură și voinicii — erau frumoase ca niște zeițe. La întoarcere, tocmai cînd ajunseră cu caleștile prin ținutul Zitong[2], Cei cinci voinici zăriră intrînd într-o peșteră un șarpe nemaivăzut de mare, unul din Cei cinci voinici se repezi să-l prindă de coadă, să-l scoată afară și să-l omoare, ca nu care cumva dihania să pricinuiască cine știe ce rele localnicilor. Șarpele însă era așa uriaș că singur nu-l putu scoate. Îi săriră în ajutor ceilalți patru frați și-ncepură să tragă de șarpe și încet-încet îl văzură afară. Cei cinci voinici se bucurară, dar scurtă le-a fost bucuria și o plătiră cu viața, căci taman cînd socotiră ei că șarpele-i a' lor, se auzi o bubuitură asurzitoare și muntele se prăbuși, înghițindu-i cu șarpe cu tot.

Muntele, din ce fusese munte, în cinci coline se preschimbă, amintind parcă de Cei cinci voinici.

Fetele, cinci la număr și ele, cu slujnicele, care stătură mai la o parte, și priveau la osteneala voinicilor de-a trage șarpele, speriate de o asemenea neașteptată schimbare a firii, rămaseră înțepenite și de spaimă se prefăcură în stînci ; la fel și caii și caleștile. Și astăzi se mai pot vedea acolo, uitîndu-se parcă cu groază spre cele cinci coline.

---

[2] Localitate în județul cu același nume, din partea de nord a provinciei Sichuan de astăzi.

În astă vreme, aflînd întîmplarea, păcătosul de rege al țării Shu se jelea. Nu din pricină că Cei cinci voinici falnici își pierduseră tinerețele, ci pentru că rămăsese fără cele cinci fete neasemuite altora din lume de frumoase ce erau. Nătîngul de el, cu cît se văicărea, cu atît oastea lui Huiwang înainta cu putere pe drumul boilor de aur ! Și în ăst fel visul regelui din statul Qin, de-a cotropi țara vecină se împlini. Da' cu ce preț, cu prețul unor vieți nevinovate și datorită prostiei fără de margini a regelui din Shu.

Tian Zhang

Cică trăia undeva, cîndva, un plugar pe nume Tian Kun. Da' sărac lipit pămîntului cum era, geaba ajunsese la vîrsta însurătoarei, că nimeni nu se uita la el, măcar că era chipeș flăcău.

Casa lui de lut se afla lîngă un iaz. Și avea iazul o apă limpede ca de cleștar.

Într-una din zile Tian Kun se duse pe cîmp să-și îngrijească orezul și atunci zări scăldîndu-se acolo, trei fete neasemuit de frumoase. Nu-i venea să creadă. Se frecă și iar se frecă la ochi, da' fetele tot acolo! „Măi să fie!" își zise Tian Kun și, curios, vru să se uite la ele mai de-aproape. Dar înainte de a face un pas, cele trei fete se preschimbară în trei cocostîrci albi, și se repeziră spre malul cu iarba grasă și mătăsoasă. Două dintre păsări își luară din zbor straiele lăsate acolo și se-nălțară cu ele în văzduh. Cea de-a treia vroia să facă la fel, dar Tian Kun izbuti să pună mîna pe straie și le ascunse la piept. Neavînd încotro, pasărea se întoarse în iaz și iar se preschimbă într-o fată de-o rară frumusețe. Tot ferindu-și trupul și acoperindu-l cu spuma apei, îl rugă cu sfiiciune pe tînărul îndrăzneț, să-i dea înapoi veșmîntul.

— Ai vrea tu, da' mai întîi să-mi spui cine ești?

— Sînt fiica cea mică a Împăratului cerului și mai am două surori. Tata ne-a dăruit straiele și cu ajutorul lor ori de cîte ori vrem, putem coborî pe pămînt, sau urca spre cer. Ne-ai văzut și uite ce-am pățit! Fii bun, ajută-mă.

— Știu eu cum vrei să te ajut. Să-ți dau veșmîntul îndărăt ca să te'nalți iar, și eu tot singur să rămîn.

— Fie-ți milă de mine!

— Ba! Că asta nu înseamnă să-mi fie milă...

Tian Kun privind-o galeș pe fată, nu mai știu ce să zică. Auzindu-i vorbele dulci, era gata să-i

înapoieze straiele, da' se răzgîndi pe dată. Atunci fata prinse a grăi din nou :

— De-mi vei înapoia straiele, îți făgăduiesc să te iau de bărbat.

— N-aș crede să cadă pe mine asemenea noroc, gîndi cu glas tare Tian Kun.

— Ba da, ba da, crede-mă ! căută să-l înduplece fata.

— Drept să-ți spun, ți le-aș da, dar teama că te voi pierde mă împiedică. Da' ca să-ți piară stinghereala îți dau haina mea. O vrei ?

Fata se fîstîci, da' gîndindu-se că ar putea fi văzută goală și de alți ochi necuviincioși, consimți. Și acoperită cu haina flăcăului o porni alături de acesta spre casa lui.

Maică-sa văzîndu-l cu o asemenea minunăție, de uimire își puse mîinile la gură. Aflînd apoi de la fiul ei, că fata avea să-i fie mireasă, și mai tare se miră, și tot pe atîta se și bucură. Le făcu degrabă nunta, pregătind un ospăț după puterile ei, la care pofti toți vecinii și toate neamurile.

Tinerii se iubeau și trăiau fericiți și-n bună înțelegere, încît fata de împărat, nu lăsă loc de îndoială. La capătul anului, spre bucuria celor ce-l zămisliră, și a bătrînei, se ivi un prunc de toată frumusețea, ce primi numele de Tian Zhang.

Dar la scurtă vreme după nașterea copilului, Tian Kun fu chemat la arme, departe de tot, tocmai la graniță. Înainte de-a pleca, Tian Kun scoase straiele cele cerești și dîndu-i-le mamei, astfel îi zise :

— Măicuță dragă, păstrează-le ca ochii din cap. Nu care cumva stăpîna inimii mele să le vadă. Că de le-ar zări, numa' ce-ar pune mîna pe ele și atunci ar fi vai și amar de noi, de mine și de copil. Înveșmîntată în ele ar putea să-și ia zborul și nici că s-ar mai întoarce vreodată.

Mama lui Tian Kun îl ascultă cu luare aminte, dar și cu îngrijorare.

— Da' unde să le ascund, dragul mamei drag ?

Avea dreptate cînd întrebă, căci în casa lor cea mică, acoperită cu paie, era greu să găsești o ascunzătoare. Așa gîndea și Tian Kun. După ce cugetă și iar cugetă, hotărî în cele din urmă, să sape într-ascuns sub patul mamei sale o tainiță. Acolo așeză straiele fermecate și bătuci apoi bine de tot pămîntul, ca nicicînd nimeni să nu le găsească.

Despărţirea nu fu defel uşoară. Dar Tian Kun trebuia să-şi facă datoria către ţară.

*

* *

Trei ani trecură de cînd Tian Kun plecă şi nici o veste de la el n-ajunsese pînă acasă. Băieţelul, îngrijit de mamă şi bunică, creştea frumos. Numai că trebuia să vină şi ziua aceea cînd fetei de împărat i se făcu tare dor de ai săi. Cît n-ar fi dat să se poată întoarce în Palatul părintesc, da' fără straiele cereşti, n-avea cum. Începu dar a-şi iscodi soacra în fel şi chip, bătrîna însă nu se lăsă cu una cu două pradă şiretlicurilor.

— Maică bună, prinse tînăra a-i spune cu dezmierdare, tare aş vrea să ştiu m-or mai cuprinde oare straiele mele de fecioară, că vezi şi mata, în anii ăştia mă mai împlinii...

Şi tot aşa cu legănate vorbe, încercă s-o amăgească pe bătrînă, o dată, de două ori, de trei ori, pînă ce aceasta cuprinsă de milă şi nevrînd s-o ştie pe nora ei îndurerată pentru atîta lucru, scoase cele straie din tainiţa lor, şi i le dete. Tînăra, ca să-şi ascundă bucuria, mai întîi le privi îndelung apoi le potrivi pe lîngă trupul ei de femeie ce născuse, şi-abia într-un tîrziu le îmbrăcă! Cît ai clipi din ochi minunea se săvîrşi! Zbură pe fereastra deschisă şi se înălţă. Bătrîna rămase înmărmurită. Apoi ieşi în tindă şi de-acolo în ogradă, tot cu ochii după făptura ce pînă acu' fusese lîngă ea, şi iat-o hăt în văzduh. Şi o petrecu cu privirea pînă ce nu se mai văzu. Rămasă singură, de jale, dar şi de teama fiului, ce rău ar dojeni-o, începu a plînge în hohote, smulgîndu-şi părul de durere. Nici de mîncare nu-i trebuia, nici apă să bea nu-i venea, fără numa' tot plîngea. Micuţul Tian Zhang, văzîndu-şi bunica aşa de îndurerată, şi tot aşteptîndu-şi mama să se întoarcă, începu şi el a hohoti, aşa că plîngeau două glasuri — că de i-aţi fi auzit, credem că şi dumneavoastră aţi fi lăcrimat de mila lor.

*

* *

În aşezarea aceea trăia, potrivit legendei, un învăţat care se chema Dong Zhong şi căruia îi plăcea mult să se preumble printre lanuri şi cîmpii, şi cum

printre lanuri se afla, numa' ce-l văzu pitit acolo pe Tian Zhang plîngînd amarnic. Auzise de el și cunoștea viața mamei sale. Da' înțeleptul Dong Zhong mai știa el ce știa! Știa cu tăria fierului, că fata Împăratului Ceresc chiar de s-a încumetat să zboare înapoi în ceruri, întîi și întîi mamă era, și de bună-seamă, că mai curînd ori mai tîrziu dorul de vlăstarul ei are s-o biruie, și va pogorî iar pe pămînt. De aceea nici nu pregetă să-i spună lui Tian Zhang:

— Nu mai plînge. Știu, ți-e greu fără măicuța ta, și doru' te potopește, dar dacă vrei s-o vezi de-adevăratelea, nu doar cu ochii dorului ce-n sufletu-ți sălășluiește, du-te mîine la iaz cînd soarele ți-a fi deasupra capului și nemișcat să rămîi! Acolo îi zări trei femei înveșmîntate în alb. Două dintre ele s-or uita la tine, cea de-a treia cu capul plecat are să se facă că nici nu te bagă în seamă. Dar aceea, să știi că-i mama ta!

Auzind aste sfaturi neașteptate, băiețelul se potoli și plecă spre casă cu gîndul la ziua de mîine.

Veți vrea să aflați ce noutăți mai sînt prin Palatul Ceresc? Vi le spunem, că mai știm și noi cîte ceva, chiar de n-am ajuns să dobîndim pe de-antregul, pînă acum, toată știința înțeleptului Dong Zhong.

S-o luăm așadar de unde am rămas: din ziua cînd fata Împăratului Cerului întoarsă la palat, se bucură mult întîlnindu-și surorile și părinții. Dar abia băgă de seamă că dorul de mamă e mai presus și mai puternic decît oricare altul dintre simțăminte. Și nemaiputîndu-și înfrînge durerea din suflet, începu a plînge pînă ce o auziră surorile ei, care se apucară s-o ocărască, zicîndu-i că asemenea purtare nu stă bine unei zeițe ce este! Și cîte alte vorbe grele nu i-au spus, dar văzîndu-și mezina din zi în zi mai încărcată de amărăciune s-au înduioșat și-au început s-o mîngîie și ca să-i aline dorul i-au făgăduit că o vor lua cu dînsele chiar mîine să-și vadă copilul.

* * *

În următoarea zi, cînd soarele ajunse la amiază, Tian Zhang, ascultînd de sfatul luminatului Dong Zhang, ieși pe furiș din casă, și pînă la iaz nici că

se opri. Inimioara îi ticăia năvalnic, de credeai că acuș-acuș îi sare din coșul pieptului. Din depărtare zări trei femei înveșmîntate în alb ; erau potrivit vorbelor de ieri ale dascălului Dong. Cele două surori mai mari îl văzură pe Tian Zhang apropiindu-se și îmboldindu-și mezina îi spuseră cu veselie :

— Uite-l ! Fiul tău a venit ! E aici !

— Mamă ! strigă copilul cu brațele deschise.

„Cum de-am fost în stare să-l părăsesc ?“ se întreba zeița-mamă plină de remușcări și cu toate că se prefăcea că nu-l bagă în seamă pe micuț, lacrimile o podidiră și-i cădeau în apa iazului ca niște mărgăritare. Copilul, văzînd-o astfel, se porni s-o strige mai sfîșietor : „Mămico ! ! !“ și repezindu-se de pe mal vroia s-o cuprindă cu mînuțele-i firave. Mama, la toate aste dovezi, nu s-a mai putut stăpîni și, luîndu-l la piept, l-a îmbrățișat, l-a mîngîiat și lacrimile lor se împleteau șirag... Cele două surori, înțelegîndu-le chinul, grăiră deodată :

— Hai, nu mai plîngeți. Surioară, l-om lua tustrele pe fiul tău cu noi !

Și legîndu-și poalele îl cuibăriră pe Tian Zhang între ele și-și luară zborul în tării.

Împăratul cerului văzînd ce copilaș drăgălaș îi aduseră fetele, în inima lui de bunic se cuibări un simțămînt necunoscut pînă atunci. „Din băiețelul ăsta are să iasă ceva nemaipomenit“ — își zise Mai marele Cerului. Și se porni să-l învețe pe Tian Zhang fel de fel de lucruri. Băiatul dădea dovadă de o minte ageră și într-o clipă își însușea ce alții abia în zece ani ar fi învățat. Și nu trecură mai mult de patru-cinci zile, că izbuti să le știe pe toate ca pe apă. Și atunci bunicul hotărî să-l trimită printre pămînteni, că aceia aveau să aibă mare nevoie de un asemenea atoateștiutor. Înainte de a-l slobozi, îi dete lui Tian Zhang opt ceasloave din cele cerești și cu blîndețe, dar apăsînd cuvintele, astfel îi grăi :

— Băiete, ia cu tine aste opt cărți, pătrunde-le cu sîrg, căci de mare folos ți-or fi în viață. Da' ia aminte la ce-ți spun : de vei ajunge om de vază, la curte de-i ajunge, potolit să rămîi, și nicicînd să nu te umfli în pene. Altminteri ai s-o pățești rău și eu nu te-oi scoate din bucluc !

Primind ceasloavele, băiatul își luă rămas bun de la mamă și de la bunic și lin-linișor se pomeni iar pe pămînt. De-abia se scurseră patru-cinci ori șase zile, că mai mult n-a stat el acolo sus, pe

pămînt în lumea cea omenească, cincisprezece ani se împliniră în ăst' scurt răstimp. Tian Zhang luă înfățișarea unui flăcău chipeș cu purtări alese și cu o înțelepciune nemaiauzită. Faima lui se răspîndi în toată împărăția pînă hăt dincolo de hotare. Împăratul auzind că are un asemenea supus, trimise după el. Tînărul i se înfățișă Luminăției sale și din două vorbe acestuia îi plăcu, și-l puse pe dată printre sfetnicii săi, ca mare logofăt. Tian Zhang bizuindu-se pe dreptatea care era de partea lui, pe mintea-i ageră și adînc cugetătoare, uită sfatul bunicului ceresc, și ajunse cu știința lui să-l mînie pe împărat. Așa că se trezi dat afară din divan și aruncat unde-a-nțărcat mutu' iapa... la granița dinspre soare-apune.

*

* *

Ce se-ntîmpla la curte ? Mari pregătiri de vînătoare. Împăratul avea chef să vîneze în afara Cetății de scaun. Și cum se făcu vreme frumoasă o și porni cu întreg alaiul. Caii nechezau, hăitașii alergau, oștenii chiuiau, veselia era mare și împăratul bucuros. Cînd deodată, ochind, Înălțimea sa dobori cu o săgeată un cocostîrc alb. Ziua se arăta bună. La întoarcere, Măria sa porunci bucătarului de la palat să-i gătească pentru masă, cocostîrcul. Da' să vedeți ciudățenie ! Bucătarul abia ce despică pasărea că din gușa ei sări afară un omuleț nu mai înalt de trei cun și doi feni. Omulețul purta coif pe cap, și pe trup un pieptar de zale. Da' să mai vedeți comedie, mai și țopăia furios pe masa bucătarului, și tot arătîndu-l cu degetul se oțăra la el. La așa ocară nu se aștepta bucătarul cel iscusit și prețuit de împărat, așa că se duse să i se plîngă.

Se-nțelege că ascultîndu-l, Măritul porunci să i se aducă pe dată scîrnăvia aceea de omuleț. Și de cum i-l aduseră, Prealuminatul îi puse pe toți cei de față să-l cerceteze și să spună cine este, de unde vine și ce caută printre ei, năpîrstocu' ? Da' în afară de bîzîitul unei muște, altceva n-auziră urechile împărătești, căci nimeni nu știu să dea vreun răspuns.

Trecu și ziua aceea, urmară altele, și într-una din ele, împăratul plecă la vînătoare. Cînd să se întoarcă în cetate, careva din alai găsi pe cîmp un dinte ce

părea a fi nu de om, da' cine putea şti ? Era lung de trei cun şi doi fen. Dintele fu adus la palat, pus pe foc şi bătut cu ciocanul. Credeţi cumva, dragii noştri, că s-a fărîmat ? Nu ! Întreg rămase. Divanul fu întrunit şi împăratul întrebă, de ştie careva să-i spună ce-i cu dintele ăsta şi al cui a fost ?

Toţi clătinară din cap, neputînd răspunde. Amărît că are atîţia neştiutori în preajmă-i, scrise un zapis prin care le aduse la cunoştinţă tuturor oamenilor din împărăţie că vrea să afle dacă pe lume trăieşte un omuleţ de trei cun şi doi feni, înzăuat şi cu coif pe cap ? Şi dacă, de asemenea trăieşte pe lume undeva vreun uriaş ? Se mai adaugă la zapis că acela care are să poată desluşi întrebările, va avea să primească drept răsplată o mie de jini[1] în aur, zece mii de gospodării şi încuviinţarea de a-şi alege orice rang la curte, în sfatul ţării chiar !

Multă vreme trecu de cînd zapisul acela sta lipit pe toate zidurile în împărăţie, da' nimeni nu se înfăţişă să desluşească cele cuprinse în el. Şi cum împăratul tot mai mult se înnegura, sfetnicii săi îndrăzniră a-i spune, că fără îndoială avea să ştie Tian Zhang, cel nu de mult osîndit ! Împăratul nerăbdător să afle odată adevărul din cele două întîmplări, uită de supărare şi trimise sol să-l aducă de grabă la curte pe Tian Zhang. Şi iată-l ajuns din nou în faţa stăpînului, care-l primi cu bucurie şi se porni cu întrebările, una după alta, însetat să afle, ce nimeni nu ştiuse să-i dezvăluie.

— Spune-mi, înţeleptule, trăieşte pe lumea noastră vreun uriaş ?

— A trăit ! răspunse Tian Zhang.

— Cine era ?

— Era chiar fiul unui împărat şi se numea Qin Guyan. Într-una din bătălii, căci multe a purtat la viaţa lui, şi-a pierdut un dinte. Dintele se spune că avea o lungime de trei cun şi doi feni, dar nu se ştie unde a dispărut, că de s-ar găsi, s-ar dovedi că vorbele mele nu-s de şagă. După umila mea părere, Qin Guyan cel ce-a avut asemenea dinţi poate fi socotit un adevărat uriaş !

— Atunci, trăit-a cumva pe lume şi un pitic ?

— Da ! răspunse scurt Tian Zhang.

— Şi cine era el ?

[1] Jin, unitate de măsură pentru greutate = 0,5 kg.

— Se numea Li Ziao. Avea o înălțime nu mai mare de trei cun și doi feni, altfel spus, era cît dintele uriașului ! Și lui Li Ziao îi plăcea să umble cu coif pe cap și-un pieptar de zale pe trunchi. Treaba lui, da' mergînd pe ogoare, că-i plăcea să fie văzut, chiar a fost văzut de un cocostîrc ; pasărea l-a prins în cioc și l-a înghițit. Trebuie să-i fi gîdilat rău gușa ! Dacă cineva ar vîna acel cocostîrc, s-ar putea dovedi adevărul spuselor mele că s-ar găsi piticul !

Tot mai bucuros de răspunsurile primite, împăratul mai întrebă :

— Da' care-i sunetul cel mai puternic din lume, știi ?

— Da !

— Atunci, spune-mi-l !

— Tunetul ! Pentru că poate fi auzit la o depărtare de șapte sute de li.

— Da' care-i sunetul cel mai stins ?

— Răspunsul ăsta-i mai lung, așa că vă rog să m-ascultați : să zicem că trei oameni merg alături pe același drum. Deodată unuia dintre ei îi țiuie o ureche, dar sunetul acela nu poate fi auzit de ceilalți doi drumeți. Acesta dar' e cel mai stins sunet de pe lume.

— Să trecem la păsări. Spune-mi care-i cea mai mare dintre zburătoare ?

— Kunpeng [2], care o dată dînd din aripi străbate în zbor nouăsprezece mii de li și abia după ce a străbătut atîta cale se oprește să mănînce și să bea. Așa că vedeți Măria voastră, Kunpeng e cea mai mare pasăre din lume.

— Atunci pe lume trebuie să viețuiască și cea mai mică dintre păsări ?

— Întocmai !

— Aștept să-mi spui care este.

— Această pasăre, mititică de tot, de nici n-o poți zări își face cuib în acul țînțarului. Acolo crește șapte pui și tot acolo îi învață să și zboare. Și „locul" acela i se pare neînchipuit de întins și de pustiu. Nu este dar această pasăre, cea mai mică din lume, Înălțimea Voastră ?

---

[2] Kunpeng — o ființă mitologică cu înfățișare fie de pește (Kun) fie de pasăre (peng). E considerată a fi și Zeul mării și, potrivit legendelor, se putea preschimba și în Zeul vîntului.

Împăratul neașteptîndu-se să găsească în Tian Zhang un așa cunoscător, că abia ce-i pui întrebarea, fără să clipească el pe dată îți și dă răspunsul, și cîte și mai cîte știe, ca nimeni altu', nu-și mai găsi locul de bucurie și-l numi mai marele peste întreg divanul, altfel spus, mîna lui dreaptă. Da' ce vorbim noi, că la urma urmei fără mîna lui dreaptă împăratul ar mai fi putut trăi, da' fără Tian Zhang, ba !

Mai apoi, aflară toți, pînă și ultimul dintre locuitorii împărăției, că acest mare înțelept, Tian Zhang, era fiul unei zeițe ce sălășluia în cer și al unui pămîntean sărac, pe nume Tian Kun, care și-a dat viața pentru țara lui.

Locul unde dragonul și-a întors capul

Pe malul rîului Minjiang[1] trăia o bătrînă tare sărmană. Moșul murise de mult, iar femeia rămase în viață de dragul singurului lor copil ce abia împlinise cincisprezece ani. Băietanul ajunsese pe lume mai tîrziu decît ar fi dorit-o părinții. Și atîta erau de săraci că nici n-aveau după ce bea apă. Biata mamă gospodărea prin casă cum putea, iar feciorul cosea iarba, o căra la tîrg și o vindea ca nutreț. Da cu banii astfel cîștigați abia de-și puteau cumpăra orezul cel de toate zilele să nu moară de foame.

Într-un an, pămîntul lor a fost rău bîntuit de secetă. Semănăturile megieșilor se pîrjoliseră. Cît despre iarbă verde, bună de nutreț, nici pomeneală. Dar într-o dimineață, băiatul își luă coșul în spinare și plecă de-acasă, încrezător că avea să găsească iarba mult rîvnită. A cutreierat el deal după deal, dar iarbă crudă nicăieri ! Amărît ca vai de el, coborî, și ce-i fu dat să vadă ? În vale, pe malul unui pîrîiaș, numa' ierburi ! Erau verzi și strălucitoare, de-i luară ochii, nu alta. Bucuros, nevoie-mare, băietanul începu să le cosească și să-și umple repede coșul, apoi merse în tîrg, le vîndu și cumpără un ge[2] și jumătate de orez.

Maica pregăti orezul, îl amestecă cu frunze de ulm și coji de dud, tăiate mărunțel, și așa își mai potoliră foamea.

A doua zi, băiatul s-a dus întins, tot spre valea aceea, după iarbă. Ajuns acolo văzu cu uimire că pe unde cosise cu o zi înainte, alte ierburi grase răsăriră. Fără a mai sta pe gînduri, le cosi și-apoi iar plecă în tîrg, le vîndu și mai cumpără un ge și jumătate de orez.

---

[1] Rîu în provincia Sichuan, considerat a fi al treilea ca mărime.

[2] Veche unitate de măsură în China, aproximativ a zecea parte dintr-un litru.

Feciorașul se simțea în al nouălea cer de bucurie că a găsit acel loc binecuvîntat, numai că, din păcate, era cam prea departe de casă, și pierdea mai bine de o jumătate de zi cu drumul.

În noaptea aceea, cum sta culcat pe pat, în loc să doarmă, îl tot frămîntau gîndurile, și deodată își zise : „Păi dacă ierburile astea cresc așa de repede, ca prin farmec, ce-ar fi să le răsădesc în apropierea casei ?"

Așteptă zorile și odată cu ivirea lor o porni într-acolo, hotărît să sape ierburile cu rădăcini cu tot, să le-aducă lîngă casă. Da' abia ce-a început să sape, că dădu de o perlă mare, roșie, ce strălucea neînchipuit de tare. Amețit de frumusețea ei, o luă cu grijă și bucuros nevoie-mare, o vîrî în buzunar și o porni nerăbdător să-i arate mamei nestemata. Se-nțelege că la așa ceva nu se aștepta bătrîna. Uluiți își priveau comoara, dar vedeți dumneavoastră, cu toate că perla era fără de asemănare, ea nu le astîmpăra foamea, așa că lihniții de ei, o aruncară în oala unde păstrau orezul. Numai că acum, oala era aproape goală, cîteva boabe avea, nici pe-o măsea să-ajungă.

— Las-o-ncolo de perlă și hai să vedem cum așezăm ierburile în pămîntul nostru, zise maica cu înțelepciune, și porniră amîndoi la treabă.

Au muncit ei cît patru, și pînă la apusul soarelui au și isprăvit.

A doua zi, de cum se deșteptă, băiatul sări la ușă și o deschise să vadă cît de minunat crescură ierburile la care trudiră.

— Mai bine nu mă trezeam, zise el cu glas stins.

Ierburile verzi, răsădite ieri, se îngălbeniseră și se ofiliseră toate. Și nu-i venea bietului băiat să creadă, că de munca lui și a maică-si s-a ales praful. Degeaba se tot scărpina la ceafă, că tot nu pricepea cum și de ce se prăpădiseră ierburile cele sănătoase și grase. Deodată își aminti de perlă și pe loc mintea i se limpezi.

„Perla să fi ocrotit ierburile ?" se întrebă el, și întorcîndu-se pe călcîie o tuli înapoi în odaie.

Se opri în dreptul oalei în care azvîrlise perla cu o zi înainte. Dete ușurel capacul la o parte, și iar avu' de ce se mira : oala era plină cu orez !

— Mamă, vino repede ! Să vezi și să nu crezi ! strigă băiatul plin de voioșie.

Bătrînei chiar că nu-i venea să-și creadă ochilor. Oala mai ieri goală acu era vîrfuită cu orez.

— Auzi copile, să nu sufli nimănui vreo vorbă. Nu care cumva să dăm de bucluc cu minunea ce s-a petrecut în casa noastră! rosti cu temere mama.

Nemaiștiind bieții de ei pe ce lume se află și de frică să nu fi fost amăgiți de o bucurie trecătoare, deșertară vasul, lăsînd înăuntru cu bună știință numărate boabe de orez și perla.

A doua zi oala se umpluse iar! De-acu se-ncredințară că perla era fermecată. Și așa, începură a o muta ba în ulciorul de ulei, ba în lădița de păstrat banii. Și găseau și ulciorul plin cu ulei, și lădița plină de bani.

Și iac' așa, nu numai că scăpară de grija zilei de mîine, dar se și căpătuiră peste noapte.

Dar vorba din bătrîni „de ai galbeni și arginți în casă, la vecini negreșit se găsește un cîntar" nu-i vorbă-n vînt.

„Cum se poate și de unde să aibe ei de toate, așa deodată, și încă în ăst' an secetos?" începură consătenii să se-ntrebe cu mirare. Unii s-au dus la ei să-i iscodească vrînd să afle cum de s-au îmbogățit? Mama și băiatul, cinstiți din fire, cu toate că la început făcură legămînt ca să nu destăinuie nimănui, la stăruința gospodarilor, au povestit în cele din urmă, de-a fira-păr, de unde le venea bunăstarea. Și cinstea lor nu s-a mărginit numai la a spune adevărul, ci au început să-i ajute cu dărnicie pe cei săraci, îndestulîndu-i cu hrană, straie și bani. Azi așa, mîine așa, pînă ce minunea cu perla, trecînd din gură-n-gură, ajunse și la urechile unui mare boier. Acela, hapsîn și cu inima neagră, de rău ce era, de cum auzi vestea, trimise numaidecît argații la cei doi, cerîndu-le chipurile, perla cu împrumut „să-și bucure și boierul ochii cu ea".

Mama și băiatul au presimțit că aceștia n-au venit cu gînduri curate, dar nici să le țină piept n-au putut, așa că au fost nevoiți să le arate nestemata, și precum era de așteptat, au înșfăcat-o, și dusă a fost. Primind-o, netrebnicul de boier nu se mai sătura s-o privească. Băiatul, care s-a ținut după argați, văzîndu-i ochii hulpavi ca de lup, nu i-a mirosit a bine, și chemîndu-și îndrăzneala într-ajutor, smulse perla din palma ticălosului, și-ntr-o clipită o vîrî în gură.

— Ce vrei să faci? întrebă furios mîrșavul.

— Ce-ți pasă! răspunse printre dinți băiatul.

Boierul aruncă o privire poruncitoare slujitorilor, care îl și apucară pe flăcău de gît.

— Dă-o afară ! strigară ei.

Băiatul, smucindu-se și dînd din picioare, încerca să scape din strînsoare, iar biata maică-sa ajunsă și ea la curte, cu ochii învăluiți de lacrimi și de mînie, urla ca din gură de șarpe :

— Pungașilor, n-o să vă ierte cel de sus ! Cum de v-ați pus pe jaf, ziua-n amiaza mare ?

Boierul a îmbrîncit-o cît colo pe biata bătrînă, iar băiatului îi arse o palmă zdravănă, socotind că în felul acesta, văitîndu-se de durere, perla are să-i scape din gît. Nu s-a așteptat însă, ca flăcul s-o înghită. Văzînd una ca asta, și mai tare se înfurie, scornind că perla era a lui, și că i-a fost furată de băiat, și că dacă nu i-o va da înapoi, zile multe n-are să mai aibe nici el, nici mumă-sa !

Ajunși acasă, cu straiele rupte și fețele însîngerate, tînărul nu-și mai găsi hodina tot gîndindu-se la nedreptatea ce le-a fost făcută lui și bietei sale mame. Și cum un rău aduce după sine un alt rău, numai ce simți că perla înghițită, începe să-i frigă gîtlejul și pieptul, de parcă ardea într-însul ca para focului. Chinuit de sete, luă un blid în care turnă ceai, și bău la rînd, unul după altul, dar setea tot nu și-o putu astîmpăra. Atunci ridică oala cea mare de lut, plină cu ceai, și o dădu toată pe gît. Degeaba, setea nu-l slăbea. Începu dară a scoate apa din căldarea cea mare de piatră, și bău vreo douăzeci-treizeci de ulcele. Setea, tot aia de la început.

— Mor de sete ! Mor de sete ! începu el a se căina și fugi din casă la fîntînă, și pînă nu bău toată apa dintr-însa, nu se opri.

— Mor de sete ! Mor de sete ! striga el îndreptîndu-se mai încolo, spre baltă, și tot așa făcu : bău pînă o secătui.

Și pe măsură ce bea, setea mai mult îl chinuia. Ce avea să se facă ? De însetare își smulse părul din cap și alergă, alergă, pînă la malul rîului Mingjiang.

Biata lui mamă, înspăimîntată, se ținea după el, cu toate că simțea că mult n-or mai ajuta-o puterile. Îl ajunse din urmă și-și văzu copilul culcat pe burtă, sorbind de zor apa din rîu. De teamă să n-o pățească rău băiatul, îi cuprinse picioarele, tînguindu-se :

— Dragul mamei, cîtă apă vrei să bei ?

Abia rostită întrebarea plină de îngrijorare, că și văzu cum dintr-o singură sorbitură a fiului, apa rîului scăzu cu cîțiva cun. Mama rămase uluită! Și cum sta așa, iată că un vînt năprasnic se dezlănțui și adună toți norii plumburii, din care izbucniră tunete și fulgere, de ziceai că-i prăpădul lumii. Groaza din sufletul mamei crescu, atunci cînd băgă de seamă, că o dată cu întreaga fire, se schimbă și înfățișarea băiatului.

Trupul i se tot lungea și se lățea, acoperindu-se cu solzi din cei mari, iar de sub tîmple îi ieșiră două coarne. „Acesta nu e oare un dragon?" se întrebă tot mai îngrozită, bătrîna.

Cu adevărat, fiul ei, din om ce era, s-a preschimbat într-un dragon cu ochii încărcați de mînie și dinții ascuțiți, gata parcă de luptă. Scufundat în învolburarea apei, bătea valurile cu labele, ca și cînd ar fi vrut să plece înot.

Mama, cuprinsă rău de spaimă, îl ținea strîns de picior. Unul îi scăpase din mîini, dar vai, încă două îi crescură băiatului [3].

Cu inima încărcată de ură și mînat de dorința răzbunării, băiatul preschimbat în dragon, vroia să adune oastea din Împărăția apei, ca stîrnind valurile pustiitoare să prăpădească această lume nedreaptă și crudă, dar mai întîi de toate, moșia ticălosului de boier ce răpise fericirea lui și a mamei sale, de care acum trebuia să se despartă. Numai că bătrîna îl tot ținea de picior, nevrînd să-i dea drumul. Nu-i vorbă, că nici flăcăului-dragon nu-i era mai ușor, și cu greu se îndura să-și părăsească mama. Deodată, un fulger a despicat întunecimea, apoi un tunet zgudui cerul și-ncepu să plouă cu găleata. Și-atunci tînărul dragon înțelese că venise ceasul îndepărtării. Strîngîndu-și dinții, se smulse cu putere din încleștarea mamei, care căzu, nemaiștiind de sine.

Fiul, după cum vă spuneam mai înainte, rămas cu un picior de om, sări în vîrtejul rîului și tăindu-și cale printre valuri, o luă în susul apei.

---

[3] Legenda spune, că datorită dragostei materne, care nu vroia să se despartă de fiul ei, dragonul a rămas cu piciorul stîng din spate, în forma celui cunoscut la om.

Cînd bătrîna își veni în fire, ridicîndu-se cu chiu cu vai în picioare, începu a se boci : „Dragul mamei ! Dragul mamei !"

Dar nimeni n-o alina, doar ploaia îi spăla părul albit.

Auzind vaietele și plînsul mamei sale, fiului i se strînse inima de durere. Îi părea rău că a lăsat-o nemîngîiată și-și tot întorcea capul s-o mai vadă. Și de cîte ori și-a întors capul greu de dragon, tot de atîtea ori din albia rîului se ridica o grămadă uriașă de nisip. De douăzeci și patru de ori și-a rotit el capul, și douăzeci și patru de movile s-au înălțat. Oamenii acelor locuri le-au numit Wangniang[4] și pînă în zilele noastre tot așa li se spune.

---

[4] Bancurile de nisip din rîul Mingjiang.

Fuxi[1]

Trăia odată, demult, tare demult, un bărbat care avea doi copii : un băiat și o fată.

Într-o zi de vară, pe la amiază, pe cînd omul muncea în fața casei, iar copiii se jucau zburdînd prin zăvoi, ce să vedeți ? Cerul s-a întunecat, și se iscă o furtună cu tunete și trăsnete așa de înfricoșătoare că bieții copilași fugiră îngroziți spre casă. Gospodarul, cunoscînd rosturile firii, știa că mult n-or ține bubuiturile, și se apucă degrabă în preîntîmpinarea ploii, să astupe cu mușchi găurile ivite în acoperiș. Mușchiul îl culesese de cu dimineață din albia rîului. Și bine făcu. Că nici n-apucă să isprăvească treaba și ploaia începu a răpăi. La adăpostul odăii cu copiii lîngă el, toți trei priveau pe fereastra bine închisă cum toarnă afară. Stihiile se dezlănțuiră năprasnic. Ploaia se întețea tot mai mult, furtuna bătea tot mai puternic, iar tunetele păreau tot mai asurzitoare. Pesemne că tare se mîniase Zeul trăsnetului și a pus gînd rău pămîntenilor, altminteri n-ar fi prăvălit asemenea urgie.

Presimțind că n-are să fie a bună, stăpînul casei scoase dintr-un ungher al încăperii o cușcă de fier și o aduse repede afară punînd-o sub streașină. Lăsă cușca deschisă și luînd în mînă o furcă — din cele ce foloseau la vînătoare — cu bărbăție se proțăpi acolo în așteptare. Și deodată, cu un fulger orbitor și un bubuit zguduitor coborî de undeva de sus, de pe acoperiș parcă, Zeul trăsnetului, cel înaripat cu fața verzuie și ochi scînteietori. Puhava arătare ținea o secure în mînă, dar tot degeaba, că viteazul, de cum îl văzu, îi trase cu furca o împunsătură între coaste și-l împinse în cușca pe care a zăvorî bine, și apoi o vîrî în casă.

— Iacă te-am prins, zise omul cu mulțumire. Acu' să te văd ce-ai să mai poți face ? Zeul trăsnetului ferecat cum era, tăcu mîlc.

---

[1] Alături de *Nüwa*, legenda Fuxi e considerată o altă variantă a genezei.

A doua zi dimineață, gospodarul plecă la tîrg după mirodenii. Avea de gînd să ucidă arătarea, iar carnea să i-o pună la saramură.

Dar înainte de plecare porunci copiilor să fie cu ochii în patru, ca să-l păzească bine pe cel prins, și nu care cumva să se milostivească a-i da apă, de le-o cere.

La început micuților le-a fost frică de pocitanie, însă încetul cu încetul, se obișnuiră cu ea. Rămași singuri, prinsul începu a se preface că plînge. Copiii îl întrebară de ce se vaită și oftează întruna.

— Cum să nu mă vait cînd mă doare locul unde tatăl vostru m-a înjunghiat? Și mi-e sete, mi-e tare sete. Dați-mi vă rog un căuș de apă.

Băiatul, care era mai mărișor decît fetița, îi răspunse:

— Asta nu se poate! La plecare, tata ne-a poruncit să nu-ți dăm apă de băut.

Zeul trăsnetului stărui:

— Dacă nu-mi puteți da un căuș, atunci mi-ți aduce măcar în pumn un strop de apă.

— Nici atîta nu-ți putem da, că de-ar afla tata, rău ne-ar dojeni! zise băiatul.

— Păreți a fi niște copii miloși și nu-mi vine a crede că n-ați vrea să-mi faceți un bine. Aduceți-mi barem apa rămasă de la spălatul oalelor. Mă mulțumesc cu cîteva picături. Altminteri mor de sete.

Și Zeul trăsnetului își închise ochii, și gura și-o deschise ca și cînd acuș, acuș, avea să-și dea duhul. Fetița văzîndu-l pe cel zăvorît cît de mult suferea, i s-a făcut milă de el, și-i spuse fratelui:

— Hai să-i dăm cîteva picături de apă, că uite moare.

Băiatul, zicîndu-și că un strop-două de apă, n-o fi mare lucru, încuviință și dimpreună cu surioara lui plecară la bucătărie, de unde se întoarseră cu o măturică înmuiată în apa cerută, și o scuturară în gura zeului. Acesta după ce le mulțumi copiilor pentru binefacere, astfel le grăi:

— Acum dragii mei, plecați din casă, că eu am de gînd să ies.

Speriați, copilașii o zbughiră în curte, și de îndată se auzi o bubuitură. Zeul trăsnetului, scăpînd din cușcă zbură afară. Ajuns în dreptul copiilor își smulse un dinte și întinzîndu-l micuților le spuse:

— Luați-l și semănați-l în pămînt. De s-o abate vreun necaz asupra voastră, ascundeți-vă în rodul dat de ăst dinte al meu.

Zeul trăsnetului se înălță apoi în zbor, și cît ai clipi din ochi dispăru printre nori, lăsînd copiii buimăciți.

Curînd se întoarse și tatăl lor, care de îndată ce văzu cușca goală, foarte tare s-a mirat. Băiatul și fetița i-au povestit de-a fir-a-păr tot ce se întîmplase în lipsa lui. Părintele presimțind ce urgie îi paște, nici n-avu cînd să-i mustre, că în grabă începu să meșterească o luntre de fier.

Mai de frică, mai în joacă, copiii semănară dintele dăruit de Zeul trăsnetului. Da' nu mică le-a fost uimirea, văzînd cum din pămînt ieși un vlăstar, care creștea, creștea întruna, și pînă seara se făcu un pom uriaș, ce dădu în floare, și pînă la căderea nopții, în loc de roade, dete o tigvă mare de tot. Fratele ajutat de surioară se opintiră și o tăiară pe mijloc cu un fierăstrău. Înăuntru văzură o grămadă de dinți. Scoțîndu-i fără sfială, îi aruncară afară, și minunîndu-se, intrară în tigvă. „Ce adăpost, făcut parcă pentru noi!" ziseră copiii și ieșind din tigvă o pitiră într-un loc numai de ei știut. În cea de a treia zi, abia ce tatăl lor isprăvi de bătut luntrea, vremea se schimbă deodată, și o furtună năprasnică se dezlănțui. Puhoaie de apă acoperiră cu învolburări ogoarele, pădurile, pînă și dealurile și munții. Cît puteai cuprinde cu ochii, totul zăcea sub noianul de apă.

— Copiii mei, vai de noi, Zeul trăsnetului se răzbună! strigă tatăl înspăimîntat, și se urcă în luntre.

Micuții intrară în tigvă. Apele creșteau necontenit, vrînd parcă să ajungă în tării. Și luntrea mînuită cu strășnicie de viteazul bărbat, nimeri chiar la poarta palatului ceresc în care începu să bată cu pumnii; bubuiturile răsunară pînă în cel de-al nouălea cer.

— Deschideți poarta și lăsați-mă să intru! strigă nerăbdător omul, bătînd tot mai tare.

Căpitanul oștii cerești care stătea de strajă, neștiind cine este, porunci Zeului apei să oprească șuvoaiele. Ca prin minune, puhoaiele se retraseră cu o mie de zhang și pămîntul se arătă iar! Dar apa scăzînd cu atîta repeziciune, îi pecetlui soarta. Luntrea în care se afla căzu din înălțimea cerului pe pămînt, și țăndări se făcu. Se înțelege că viteazul care a cutezat să-l înfrunte pe Zeul trăsne-

tului, ba să-l și închidă, s-a sfîrșit din viață pe loc. Tigva în care erau pitiți cei doi copii, după ce căzu și ea, a mai sărit de cîteva ori, dar nu s-a fărîmat. Așa că fratele și surioara scăpară, ieșind teferi și nevătămați.

Apele înghițiră pe toți pămîntenii, în afară de cei doi copii. Aceștia rămaseră așadar singurii viețuitori. Și cum n-aveau nume, și viața le-o datorau acelei fermecate tigve, și-au zis unul altuia Fu Xi, — ceea ce în limba chineză veche, înseamnă tigvă — căci fermecatei tigve îi datorau viața.

Pe vremea aceea, depărtarea dintre cer și pămînt nu era atît de mare ca astăzi, și fratele cu sora urcau deseori pînă sus în palatul ceresc unde le plăcea să se plimbe, ba chiar să se joace de-a v-ați ascunselea. Dar veni și ziua, în trecerea anilor, cînd cei doi copii de altădată se făcură oameni în toată firea. Și atunci, fratele-și ceru sora de nevastă. Aceasta încremeni la cele auzite, și-i spuse :

— Cum se poate să te gîndești la așa ceva? Sîntem doar frate și soră de sînge !

Dar la stăruința fratelui, după un bob de gîndire, îi zise :

— Dacă mi-i prinde, am să fiu a ta ! și începu a fugi înconjurînd un copac uriaș, și se roteau așa unul după altul de le scăpărau călcîiele.

Neizbutind s-o ajungă, tînărului îi trecu prin minte să se oprească și să se întoarcă în loc. Asta și făcu. Neașteptîndu-se la așa ceva, fata nimeri drept în brațele fratelui, și astfel cei doi s-au însoțit.

După o vreme, tînăra născu un ghemotoc. Mirați peste fire, l-au sucit, l-au învîrtit și văzînd ei, că nu-i nimic altceva fără doar un cocoloș cărnos, îl tăiară bucățele, și le înfășară într-o frunză. Se hotărîră apoi, să se ducă iar în palatul ceresc, că de mult nu mai fuseseră acolo. Dar abia ce urcară scara pe jumătate, un vînt puternic se iscă deodată, și frunza ce o aveau cu ei le scăpă. Bucățele de carne se împrăștiară în toate părțile, căzînd pe pămînt și... minune ! Toate se prefăcură în oameni. Și fiecare și-a luat numele după locul unde a nimerit. Bunăoară : Ye [2], Mu [3], și așa, pămîntul prinse iar viață.

---

[2] Ye — frunză (trad. din lb. chineză).
[3] Mu — copac (trad. din lb. chineză).

Lupta dintre Li Bing și șarpele - dragon

Li Bing a fost primul dregător al ținutului Shu [1], ținut bîntuit de viituri ce aduceau mari pagube și nemaipomenite suferințe bieților locuitori. Aste urgii le erau trimise pămîntenilor, de Zeul apei mari [2], care avea înfățișarea unui șarpe-dragon. În fiecare an, își alegea drept mirese două dintre cele mai frumoase fete de pe acele meleaguri. Iar dacă localnicii cutezau să se împotrivească, zeul pe dată stîrnea puhoiele cele pustiitoare. Oamenii erau tare necăjiți, și an de an erau nevoiți să adune bani pentru nuntă, și mai cu seamă să-i trimită mîndrețele de fete. Vă puteți închipui ce năpastă cădea pe capul acelor părinți, cărora le venea rîndul să-și dea copilele.

Auzind de fărădelegile zeului, Li Bing îi spuse judelui : „Să nu mai stringi bani de nuntă. În ăst an mi-oi trimite eu fetele șarpelui-dragon".

Zis și făcut. În ziua sorocită, Li Bing își îndemnă fiicele să se gătească în straie de mirese, ca să fie cît mai pe placul celui din adîncuri. Malul apei a fost împodobit sărbătorește. La porunca dregătorului se ridicase un altar împrejmuit cu flori, lumînări și bețigașe înmiresmate. Nu lipseau nici lăutarii ce cîntau zeloși, ca la ospăț. Li Bing cu un pocal de vin în mînă, înaintînd spre altar, grăi astfel :

— Este o fericire și o cinste pentru mine să mă pot înrudi cu Zeul apei mari. Binevoiește a-ți arăta chipul, Înălțimea Ta, și a bea din acest vin, pe care ți-l închin.

Lumea adunată rămase în așteptare, dar nici o mișcare nu se văzu. Atunci Li Bing grăi iar :

— Dacă nu vrei a bea singur, atunci să bem împreună !

---

[1] Denumire veche a provinciei Sichuan de astăzi situată în vestul Chinei.

[2] Este vorba de fluviul Mingjiang, care se varsă în fluviul Iantzî

Şi aşezînd pocalul pe altar, Li Bing luă altul plin, şi-l dădu pe gît. Văzînd însă că nici acum nu se face auzit, nemaiputîndu-se stăpîni, rosti :

— De vreme ce nu vrei să te arăţi, şi nici din vinul închinat nu vrei să bei, înseamnă că mă dispreţuieşti, şi o asemenea umilinţă nu îndur ! Hai, dară, să ne luptăm !

Li Bing îşi scoase paloşul de la brîu, şi cît ai clipi din ochi se făcu nevăzut. Cei de faţă rămaseră uluiţi. Muzicanţii încetară să mai cînte, şi o linişte apăsătoare se aşternu. Deodată apa prinse a se învolbura, şi în vîrtejurile ei se zări încleştarea dintre un bivol cenuşiu şi un şarpe-dragon. Maică, şi ce se mai băteau ! Lupta a fost crîncenă. Într-un tîrziu, nici bivolul, nici şarpele-dragon, nu se mai văzură. Uluiţi de cele petrecute oamenii rămaseră pe loc şi iată numai că Li Bing, gîfîind, apăru printre ei !

— Sînt tare ostenit. Rogu-vă daţi-mi o mînă de ajutor să pot înfrînge dihania asta ! ceru el supuşilor şi cît ai bate din palme alese cîteva sute de oşteni dintre cei mai viteji, cărora le-a dat arcuri şi săgeţi, şi înţelegîndu-se cu căpitanul lor, spuse :

— Adineaori mă preschimbasem într-un bivol. Prevăd că şarpele-dragon se va preschimba şi el într-un bivol să nu-i pot veni de hac. Dar am eu ac de cojocul lui ! Mă voi încinge cu o panglică de mătase albă, şi aşa, m-oi însemna. Cînd om ieşi la suprafaţă, porunceşti vitejilor să tragă în bivolul cel fără semn.

Şi rînduind toate astea, Li Bing se şi aruncă în apă. Nori grei întunecară marea, tunetele se porniră asurzitor, vîntul urla înspăimîntător, de parcă toată bolta cerului avea să se surpe acuş-acuş, făcîndu-se una cu pămîntul. Dar nu s-a întîmplat aşa. Şi cînd vîntul se mai potoli, oamenii văzură cum într-adevăr doi bivoli ieşind la suprafaţa apei, se încăierau pe viaţă şi pe moarte. Unul din ei avea o panglică albă ! Şi-atunci, la poruncă, toţi arcaşii îşi sloboziră săgeţile asupra celuilalt bivol. Ţintit, Zeul apei mari înroşi cu sîngele său undele apei. Se mai zbătu el ce se mai zbătu şi cînd puterile-i slăbiră, îşi luă iar înfăţişarea dinainte. Mai plutind, mai scufundîndu-se, se căznea să se îndepărteze. Dar Li Bing temîndu-se că dihania avea să mai pricinuiască urgii, n-a lăsat-o slobodă. A ajuns-o din urmă, a prins-o şi a legat-o cu un lanţ gros de fier, priponind-o în

lacul de sub colina Lidui. Lacul acela nu îngheța niciodată, chiar de-ar fi troznit pietrele de ger. Și de atunci, de cînd Li Bing ferecă acolo pustiitoarea fiară, oamenii îi ziseră : Lacul dragonului îmblînzit.

După ce Li Bing mîntui ținutul Shu de năpastă, îi învăță pe localnici să stăpînească viiturile și să ridice stăvilare. Tot el i-a povățuit să folosească apa mai bine și să-și ferească pămînturile de secetă, ca ogoarele lor să dea mereu recolte bogate. Așadar, nu-i de mirare, că oamenii de pe acele meleaguri i-au rămas pînă în zilele noastre îndatorați lui Li Bing[3] preaslăvindu-i înțelepciunea.

---

[3] Li Bing hidrolog din Perioada statelor combatante. Între 256—251 î.e.n. Li Bing a fost numit de către Zhaowang, regele statului Qin, în funcția de prefect al ținutului Shu (Sichuan de astăzi). Este socotit inițiatorul sistemului de irigație Dujiangyan de renume mondial, care de peste două mii de ani irigă peste 200.000 de hectare din cîmpia vestică a provinciei Sichuan.

Meng Jiangnü

Se spune că cel dintîi împărat al dinastiei Qin, Qinshihuang sau Shihuangdi cum se mai chema, ar fi trimis un sfetnic, pe nume Lu Do, în Marea dinspre soare-răsare, cu împuternicirea să caute un zeu anume pe care să-l întrebe cum ar putea el, împăratul, să-și întărească stăpînirea. La întoarcere, după vreo jumătate de an, Lu Do aduse cu sine o carte zeiască. Paginile ăstei cărți nemaivăzute erau pline de semne, de niciunul din capii divanului nu se descurcă în ele.

După îndelungi cercetări abia-abia, ce mai mult ghiciră decît desluşiră cîteva semne, le tălmăciră cam așa : „Hu va duce de rîpă neamul Qin !“.

Împăratul Qinshihuang fu cuprins de groază : „Împărăția mea să fie cotropită ? Neîntîrziat trebuie să mă pregătesc să țin piept !“ Da' nu-și închipui că Hu, cel pomenit în carte, nu era altu' decît fiul său Hu Hai, care mai tîrziu, uns împărat, duse de-adevăratelea țara de rîpă și grăbi prăbușirea celor din stirpea Qin, dovedindu-se un mare ticălos.

Numa' că astea aveau să se întîmple peste ani și ani, așa că noi, cu voia dumneavoastră, ne-om întoarce de unde am rămas, la împăratul Qinshihuang cel înspăimîntat că tronul i-ar fi în primejdie. Așadar, fără să mai pregete, hotărî a da ucaz, prin care să cheme o sută de mii de oameni, să dureze în acea parte de hotar de la miazănoapte, un zid de apărare lung de zece mii de li. Socotiți și dumneavoastră, de cîte pietre era nevoie pentru o asemenea anevoioasă treabă ? Se spune că împăratul și-ar fi făcut rost de un bici fermecat nu se știe de unde, și cu el în mînă s-ar fi proțăpit în vîrf de munte, și de acolo de sus, cînd pocnea o dată, bolovanii se prăvăleau și se adunau în valea unde

avea să înceapă zidul. Şi cum treaba cu găsitul pietrelor fu încheiată, cumplita trudă se putea începe.

După credinţa oamenilor de-atunci, pentru ca zidul să dăinuie și să nu se surpe, oameni vii trebuiau zidiţi. Bunăoară pentru o lungime de un li, se cerea un om să-ngropi de viu. Cutremurătoare treabă ! Zidul cel lung, avea să înghită, nici mai mult nici mai puţin, ca să nu mai tărăgănăm vorbele cele pline de obidă, zece mii de oameni !

Răspîndindu-se cumplita veste, toţi locuitorii, cu mic cu mare, intrară rău în sperieţi ; temîndu-se ca nu cumva el să fie cel zidit. Întreaga suflare fu cuprinsă de spaimă. Şi se iscă o forfotă care lesne poate fi înţeleasă. Văzînd o asemenea stare, pînă și stăpînirea se nelinişti. Da' taman atunci ca din cer pică un zvon și din om în om se auzi că la Suzhou[1] ar trăi numitul Wan Xiliang, care cu preţul vieţii lui, ar mîntui de la moarte pe cei zece mii de osîndiţi. Zvonul ajunse și la urechile dregătorilor. Aceştia își ziseră că mai nimerit ar fi să jertfească viaţa acelui Wan Xiliang, decît să umble cu arcanul după zece mii de osîndiţi. Şi trimiseră în grabă oşteni la Suzhou, ca de-acolo, ferecat în lanţuri să-l aducă la curte pe Wan Xiliang.

Numai că vorba „Unde nu arde, nu iese fum", nu-i prea dreaptă. Că se mai întîmplă să se vadă fum și de unde focul lipsește cu desăvîrşire ! Aşa și cu ăst zvon născocit. Ce-i drept, în Suzhou vieţuia un om pe nume Wan Xiliang, dar acela era dascăl.

Zvonul, ca zvonul, fără cai, fără picioare ajunse la cel căutat mai iute ca oştenii trimiși. Nevinovatul Wan Xiliang se sperie rău de tot ; luîndu-și cîteva lucruri de trebuinţă, părăsi în mare grabă casa, cu gîndul să se adăpostească prin alte locuri. Merse ce merse pînă ce ajunse pe meleagurile Songjiang[2], da' și acolo se vorbea despre el, aşa că oştenii neizbutind să-l prindă la Suzhou, căutau mai departe oameni, în locul celor ce fugiră de frică, şi „că-i mare păcat, că pentru unu' singur, să piară mii de suflete". Cum astă veste îi pătrunse pînă-n măduva oaselor, ba pe deasupra mai zări în depărtare ridicîndu-se un colb cît dealu', de ziceai că o poteră mare vine călare, și acu' acu îl prinde,

[1] Oraş cu acelaşi nume din provincia Jiangsu de astăzi a Chinei.

Wan Xiliang îşi căuta cu înfrigurare un ascunziş. Norocul lui că în drum văzu o curte împrejmuită, aşa că se căţără pînă în coama zidului şi de-acolo sări drept într-o grădină cu flori.

Casa era a unui bogătaş numit Meng. Acest Meng şi doamna lui fiind înaintaţi în vîrstă, n-aveau decît o urmaşă, nu de sînge, dar o iubeau ca pe lumina ochilor. Fata se numea Meng Jiangnü. Şi aveţi să aflaţi de-ndată şi dumneavoastră cum de ajunse ea fiica soţilor Meng.

Într-un an argatul bogătaşilor însămînţă un dovleac. Nimic rău într-asta. Ei, da'vreju' bată-l vina, se întinse pînă pe acoperişul casei vecine, a babei Jiangpo. Acolo legă rod şi crescu un dovleac aşa de mare, că nici că s-a mai văzut vreodată unul la fel. De-aici porni harţa. Argatul zicea că dovleacul era al lui, că doar el îl însămînţase, baba socotea că de vreme ce se afla pe acoperişul casei sale, ei i se cuvine de drept. Se certară furcă. În cele din urmă căzură la învoială : să taie dovleacul în două şi fiecare să-şi ia cîte o jumătate. Învoiala fu bună, da' să vedeţi comedie ! Cînd argatul vroi a despica dovleacul, dinlăuntru se auzi un scîncet de copil. Argatul şi baba se deteră la o parte şi se uitară cu teamă spre dovleac.

— Aici nu-i lucru curat !

— Mai taci, babo ! o îndemnă argatul cu glas frînt.

— Ce ne facem, ce ne facem ? îndrugă iar baba.

— Ce să ne facem ? L-oi cresta binişor şi-om vedea. Şi chiar aşa şi făcu argatul, cu mîna-i tremurînd. Cînd colo, în dovleac găsiră o fetiţă micămică şi drăgălaşă. Şi de cum o văzură o îndrăgiră. Şi gîlceava iar se porni. Dar zicala din bătrîni : „Cînd doi se ceartă, al treilea cîştigă !" e chiar bine cugetată. În povestea noastră cîştigă domnul Meng. Apoi da, cui avea să rămînă atîta bogăţie după ce s-o stinge ? Şi cum nevasta lui era stearpă, soţii au gîndit că fetiţa asta le-a fost dăruită ca răsplată pentru răbdarea şi buna înţelegere ce-o avură. Pe argat îl cinstiră după cuviinţă, iar pe babă o luară la dînşii să îngrijească de copiliţă. Şi cum pe bătrînică o chema Jiangpo, se gîndiră să-i pună numele fetiţei în aşa fel ca s-o bucure şi pe babă, şi

---

[2] Sujiang, districtul cu acelaşi nume, se situează astăzi în provincia Zhejiang.

îi ziseră Meng Jiangnü — Meng după numele moșierului, căci dovleacul fu sădit pe pămîntul lui și de argatul dumisale. Așa văzu lumina soarelui Meng Jiangnü, care crescînd mare, frumoasă și plină de haruri, ajunse de-mplini optsprezece ani !

Să vedem acum ce s-a întîmplat cu Wang Xiliang cel ce se ascunsese în grădina cu flori a casei Meng. După ce se încredință că-i în afară de pericol, se pregăti să iasă și să-și cate mai departe de drum. Dar se opri ca trăznit, căci ochii îi văzură ce nu mai văzuseră : o mîndrețe de fată ! Fata avea un evantai rotund în mînă și alerga după o pereche de fluturi galbeni, care, ba se opreau, ba-și luau zborul. Deodată din nebăgare de seamă, tot alergînd așa frumoasa căzu în iazul grădinii. La strigătul ei de ajutor Wan Xiliang fără a sta pe gînduri se repezi după ea și trăgînd-o cu amîndouă mîinile o scoase la mal. Țipătul fetei fu auzit și de părinții ei, care dimpreună cu slugile o porniră în mare grabă spre grădină. Cînd, ce să vază ? Pe malul cel mătăsos al apei, fiica lor sta față-n față cu un tînăr, care o ținea de mîini ! Fata de cum îi văzu pe ai săi, se îmbujoră, și prinse a le povesti ce-i fu dat să pățească și că a fost scăpată de la înec de tînărul străin.

Neîndoios că acesta făcu o faptă vrednică de mare laudă, dar potrivit rînduielilor rămase din strămoși „este o lipsă de bună-cuviință și oprit este ca o fată și un băiat să-și dea din mînă unul altuia ceva, necum să-și strîngă mîinile“ [3]. Iată dar' că buna rînduială fu rău de tot încălcată, așa că nu le rămînea altceva de făcut decît să-și mărite fata cu tînărul îndrăzneț, care la urma urmei era și chipeș. Soții Meng își rostiră apoi gîndurile de față cu tinerii. Aceștia, ce să mai vorbim, se învoiră cu bucurie nestăvilită.

Și din porunca stăpînului și a doamnei sale, slugile și argații se porniră să împodobească grădina și casa ca de sărbătoare, cu lampioane și panglici în toate culorile curcubeului și nunta se făcu chiar în seara aceea.

Da' cine s-ar fi așteptat, ca la trei zile de la cununie, urma lui Wan Xiliang să fie descoperită de osteni ?

---

[3] Potrivit moralei confucianiste, acest obicei străvechi constituia un act de bună-cuviință.

În dimineața aceea, cînd tinerii, abia treziți din somnul dulce ca mierea, se găteau să întîmpine cu bucurie mîndrețea vremii de afară, trimișii împăratului năvăliră cu mare zarvă în curte, strigînd că au poruncă să-l prindă pe Wan Xiliang, cel căutat de-atîta vreme.

Bietul de el apucă să se ascundă în șopron, dar fu găsit și pus în lanțuri, și grele cătușe la picioare, la mîini, și la gît, ca și cînd ar fi săvîrșit cine știe ce mîrșăvie, ori noi știm cît de neîntinat era. Wang Xiliang silit să se despartă de tînăra lui soață, și știind că avea să fie zidit de viu, o sfătui cu blîndețe pe Meng Jiangnü să nu-l aștepte, ci să-l uite ca și cînd nici n-ar fi fost și să-și găsească un bărbat c-ar fi păcat să-și irosească tinerețile, și frumusețea văduvind.

Meng Jiangnü însă îi jură că în ruptul capului n-avea să facă așa ceva !

Rămasă fără de el plînse amarnic, de nimeni și nimic nu-i putură ostoi durerea. Se zbuciuma și nu putea pricepe că se pot săvîrși asemenea fapte pline de cruzime, și că pot fi duși la pieire oameni nevinovați, din voia unui împărat lipsit de suflet.

* * *

Se spune că timpul zboară ca săgeata, și bine se spune. Trecu mai mult de jumătate de an de cînd bietul Wang Xiliang fu dus departe...

Vîntul începu să bată dinspre miazănoapte. Trestiile tremurau. Oamenii simțeau cum frigul îi pătrundea pînă la piele, chiar şi prin cele veşminte groase. Într-una din nopțile lungi de toamnă ce se pregătea a lăsa cale slobodă iernii, Meng Jiangnü avu un vis. Se făcea că iubitul ei s-a-ntors, şi că de cum îi călcă pragul odăii, începu a se văita : „Vai de mine, mor de frig !" Meng Jiangnü se trezi cuprinsă de mare jale și începu a se tîngui. Cu gîndul mereu la Wan Xiliang cususe pentru el o haină bumbăcită pe care de-ndată ce-o încheiase ar fi vrut să i-o ducă, numai că se împotriviră părinții. Dar după visul ce-l avu, se rugă iar de ei să-i îngăduie a pleca în căutarea soțului prea iubit.

Doamna și domnul Meng, văzîndu-și copila la capătul puterii, n-avură încotro și, mușcîndu-și durerea, o lăsară să plece.

Meng Jiangnü pregăti în grabă merinde, luă și cîteva lucruri socotite de trebuință, mai mult pentru omul ei, decît pentru sine și, alăturînd haina cea groasă, umplu sacul. Luîndu-și rămas bun de la îndureraţii ei părinţi porni la drum, petrecută de privirile lor încețoșate.

Merse, merse cale lungă pînă ce ajunse pe malul unei ape învolburate, ce părea și tare adîncă. Cum s-o treacă? Se așeză pe o piatră și începu a plînge. Plîngea și tot lovea cu palma malul apei. Într-un tîrziu, printre lacrimile grele ce-i curgeau șiroaie, băgă de seamă, că pe măsură ce lovea malul, apa scădea mereu. Și-atunci începu a bate cu și mai multă îndîrjire. Și bătu, bătu pînă ce apa scăzu de tot, ca înghițită de un nevăzut, și albia rămase uscată. O trecu pe cea parte, și-și văzu iar de drum. Acum să știți că nu o dată vrerea tinerei o ajută, de-a lungul călătoriei presărată cu greutăți. Dar ea nu se lăsă doborîtă de ele și înainta întruna.

Umblă și umblă pînă ce, cu chiu cu vai, ajunse la locul unde se lucra la zid. Da' zidul se întinsese pînă hăt departe. Unde să apuce a întreba de Wang Xiliang? În astă cumpănă, Meng Jiangnü văzu doi pui de cioară cum zboară în preajmă-i, pe care-i întrebă într-o doară:

— Nu cumva venirăți să-mi arătați locu'?

— Crrr, crrr! răspunseră puii de parcă ar fi înțeles-o.

Și tot așa, cu puii de cioară-n față, mai străbătu vreo treizeci de li. Se înseră. Dinspre pădure se ivi un stol de ciori, ce părea tare înfricoșător. Și chiar așa se și dovedi, căci îi încercui pe cei doi puișori.

„Aoleu, nu-i semn bun pentru călăuzele mele" gîndi ea cu spaimă. Da' dumneavoastră n-aveți de ce vă speria, căci cei doi pui de cioară se cuibăriră cuminți printre ramurile mari ale unui dud înalt. Mulțimea de ciori mai cîrîi o vreme prin văzduh, și-apoi se împrăștie, așa că puișorii coborînd spre dînsa, o mai îndreptară o bucată de drum, pînă ce intrară într-un sătuc, și-apoi se făcură nevăzuți.

Meng Jiangnü se opri în fața unei case și bătu cu sfială. Îi deschise un moșneag care o găzdui peste noapte cu bunătate. Din vorbă în vorbă, printre lacrimi, tînăra îi spuse păsul, iar bătrînul căinîndu-o, îi zise că zidul cel lung se afla chiar în apropiere.

Dis-de-dimineață, Meng Jiangnü, mulțumind moșneagului pentru omenie, își luă rămas-bun și o porni iar la drum. În curînd ajunse la poalele zidului. Dacă n-am fi știut cu cîte jertfe se ridicase, ne-am fi minunat cu adevărat de măreția lui. Șerpuia printre munți și văi asemenea unui dragon uriaș, și încă nu se isprăvise. Truditorii cărau pietre și cărămizi, spetindu-se, iar gemetele și strigătele se contopeau într-o larmă „din care cu greu puteai desluși o vorbă bună, da' poate nici n-avea loc în asemenea iad" își zise în sinea ei Meng Jiangnü, privind la fețele schilave, și trupurile numai piele și os. „Da' oare bărbatul meu cum o arăta? Toți seamănă între ei, obijduiții" își urmă ea gîndurile. Căută printre cei ce lucrau în povîrniș, dar de urma omului drag nu dădu. Neavînd încotro se duse să-l întrebe pe mai-marele vătafilor.

— De Wang Xiliang întrebi? Mda! A fost unul cu numele ăsta. Era un ucigaș din Suzhou și mult le-a trebuit poterelor să-l găsească. Cînd îl aduseră aici, numărul celor zidiți de vii trecuse de zece mii, așa că-l siliră să muncească în cătușe, cum fac și ăștialalți, care oricum nu poartă în cîrcă fărădelegi..."

— Vorbești fără să știi adevărul curat! Wan Xiliang nu numai că n-ar fi ucis nici o muscă, doar era bunătatea și cinstea întruchipată — dar era și un om învățat! îl întrerupse Meng Jiangnü pe vătaf. Și în cugetul ei își zise: „De unde să știe ăsta, că adevărul nu se-adună cu minciuna. Da' mai bine să ascult ce-are să-mi zică", și plecîndu-se, îl rugă să-i povestească mai departe.

— Mda, tună îngîmfatul, Wang Xiliang era așa de pricăjit că nu putu face față. La scurtă vreme căzu beteag și nici că se mai sculă. Muri. Și tot în zid fu îngropat.

Auzind sfîrșitul ăstor vorbe, Meng Jiangnü simți cum cerul și pămîntul laolaltă începură să se învîrtă, și ea căzu grămadă. După ce își veni în fire, deschizînd ochii mari, Meng Jiangnü văzu în fața-i zidul lung și rece. Cu gîndul la rămășițele bărbatului ei îngropate aici, începu a plînge iar: „O, cerule! N-am să-l mai pot vedea niciodată! Cum de îngădui asemenea urgii?" Cu ochii îndurerați ai sufletului ei cernit, cuprinse mulțimea de bărbați pe care neîndoios îi jeleau orfanii, nevestele văduve, și mamele. Cei din preajmă, încovoiați sub greutatea poverilor, auzindu-i bocetul, începură și ei să plîngă

de mila ei, da', și de mila lor. Cerul și pămîntul se învăluiră de jale, alăturîndu-se tristeții. Soarele păli, pierzîndu-și strălucirea, norii parcă se lăsau mai jos, și-un vînt năprasnic se iscă zburătăcind cele nisipuri galbene. Deodată se auzi o bubuitură îngrozitoare. Falnicul zid se prăbuși pe o întindere de patruzeci de li. Un colb greu se ridică și, încet-încet, împrăștiindu-se, lăsă să se vadă printre bolovani și cărămizi, oase.

„Trebuie să fac ceva ! Voi căuta osemintele iubitului meu !" își zise Meng Jiangnü. Da' unde și cum să le găsească ?

„Le-oi gasi !" și mușcîndu-și un deget, stropi cele oase cu sînge.

„Care mi-or primi sîngele sînt ale omului meu" își zise ea rugîndu-se, da' picăturile de sînge se tot prelingeau.

Cîte o fi stropit ? Multe, pînă ce ajunse în fața unora, și cu bruma de putere ce-o mai avea, mușcă încă o dată din deget. Sîngele ei fu primit. Le găsise ! Gemînd, ca și cînd ar fi fost înjunghiată de moarte, luă în brațe osemintele și le spălă cu lacrimile-i fierbinți. Apoi le așeză în desagă cu gîndul să le ducă acasă pe malul iazului, în grădina cu flori și acolo să le-ngroape, ca alăturea să fie mereu. Dar iată că se auzi o muzică, ce tot mai mult se apropia. Meng Jiangnü crezu că o înșală auzul. Da' nu era așa, căci oamenii începură a șușoti : „A venit împăratul ! A venit împăratul ! Vai de noi, cînd o vedea prăpădul !" Și de-adevăratelea zări un măreț alai, venea chiar împăratul Qinshihuang ! Venea în caleașca-i aurie acoperită de-un baldachin de mătase galbenă. Da' de cum sosi, văzînd mare parte din zid prăbușit, se înfurie aprig.

— Cum de s-a putut întîmpla așa ceva ? întrebă el fulgerîndu-și supușii.

Aceștia, codindu-se se, bîlbîiră.

— Vreau adevărul — urlă împăratul — că de nu mi-l spuneți veți pieri cu toții !

Cei mai înspăimîntați erau vătafii. Le venise și lor rîndul să tremure. Luîndu-și inima-n dinți unul din ei se aruncă la picioarele împăratului, și zise cu glas stins :

— Măria Ta, zidul s-a surpat din pricina plînsetelor unei femei venită să-și caute bărbatul.

Împăratul nu putu crede astă poveste, și porunci ca acea femeie să fie adusă degrabă.

Mai mult tîrîtă și împinsă Meng Jiangnü ajunse în fața împăratului, care de cum o văzu, păli apoi se-nvioră. Asemenea frumusețe nu mai văzuse. „Degeaba-s palatele mele pline de neveste și țiitoare, ca asta nici una nu-i !“ își zise el ca vrăjit, neluîndu-și ochii de la Meng Jiangnü. Supărarea de mai înainte a împăratului se spulberă ca și cînd n-ar fi fost. Sta și o privea, și-o tot privea, de nu se mai sătura. În cele din urmă, se gîndi că trebuia să-i grăiască, și potrivindu-și mai bine straiele cele scumpe, o întrebă :

— Să se fi prăbușit zidul din pricina plînsetelor tale, precum se spune ?

— Drept îi ! răspunse cu mîndrie Meng Jiangnü.

— Da' știi că prin aceasta ai săvîrșit o fărădelege ?

— Eu ?! Ba tu ai săvîrșit-o, împărat întunecat la minte și lipsit de inimă ce ești ! Tu, numai tu ești cel fără de lege ! Oare știi cîți oameni nevinovați și-au pierdut viețile ridicînd ăst zid al tău ? Știi prea bine, da nu ți-a ajuns. Ai poruncit să fie zidite pînă și trupurile neînsuflețite, ca să nu mai vorbesc despre cei mulți cît iarba, pe care tot din porunca ta nelegiuită, slujbașii, nevrednici ca și tine, îi zidiră de vii ! Astea sînt fărădelegi, și de neiertat or rămîne în vecii vecilor !

„Atîta cutezanță, îngemănată cu atîta frumusețe !“ îngînă pentru sine Împăratul, uimit din ce în ce mai mult, și-apoi glăsui :

— Văd că frumusețea ta este pe măsura harului cu care știi a vorbi, și n-oi ține seama de ocările ce mi le aduci, da răspunde-mi la ce te-oi întreba : Ai primi să-mi fii țiitoare și să trăiești în Palatul Shaoyang ? Spune-mi, vrei ori ba ?

Auzindu-l cum îi vorbește, Meng Jiangnü începu să-l urască de moarte. „În opt l-aș tăia pe nemernicul ăsta de-aș putea“ își zise ea plină de furie. Cu obrajii în flăcări cugetă o clipă și chemîndu-și înțelepciunea într-ajutor, astfel ticlui : „L-oi lăsa să creadă ce-a vrea, și-apoi îmi fac seama ca lui Wang Xiliang al meu curată pe lumea cealaltă să mă înfățișez !“ Așa că stăpînindu-se, ba încercînd chiar a zîmbi, răspunse :

— De-mi făgăduiești trei lucruri, primesc ce mi-ai cerut.

Împăratul, gata-gata să-și iasă din piele de bucurie, se grăbi să-i zică :

— Spune repede, care-s cele trei lucruri dorite de tine. Că de-ar fi, nu trei, ci treizeci şi trei, sau cîte-ai vrea, pe toate ţi le făgăduiesc!

Lasîndu-l să fiarbă de nerăbdare, Meng Jiangnü grăi într-un tîrziu:

— Întîi: să-mi ridici de la capătul zidului[4] tău, pînă dincolo de apa Yalujiang[5], un pod lung şi frumos ca un curcubeu!

— Bine. Am să-ţi fac! zise împăratul fremătînd din nări.

— Al doilea: vreau la marginea acelui pod un mormînt lung de zece Li şi tot pe atîta de lat, în care să îngrop osemintele bărbatului meu.

„Al dracului de mare vrea să fie mormîntul ăsta" gîndi împăratul, dar răspunse aşa:

— Bine, îţi făgăduiesc!

— Al treilea: vreau ca tu, în straie de jale, să te închini la mormîntul bărbatului meu, căci din pricina ta a murit. Şi mai vreau ca toţi conducătorii de oşti şi toţi sfetnicii tăi, curtea întreagă, la fel să facă!

La cererea asta, împăratul amuţi. „Cine a mai văzut ca un împărat să îngenuncheze la mormîntul unui supus de rînd. Ei, dar de n-oi face precum vrea, atunci... La urma urmei ce-o să fie dacă m-oi duce la mormîntul ălui prăpădit. M-oi închina, şi-oi face tot ce-mi cere, numai s-o ştiu odată a mea!" îşi încheie împăratul socotelile cu sine, şi-apoi spuse:

— Cele trei dorinţe ţi le-oi îndeplini pe toate, după voia ta.

Şi porunci alaiului să se întoarcă spre cetatea de scaun.

În mai puţin de trei luni, gătară şi podul şi mormîntul. Şi împăratul, însoţit de curteni după vrerea mîndrei Meng Jiangnü, se înveşmîntară în straie din pînză albă de cînepă, se încinseră la brîu cu o sfoară şi cu capetele acoperite de căciuli albe, îngenunchează în faţa măreţului mormînt. Mai aflaţi, că mormîntul pe nedrept osînditului Wang Xiliang era înconjurat de brazi falnici, şi că prin preajmă, din

---

[4] Este vorba de Zidul chinezesc care începe la est de trecătoarea Shaihaiuan şi se termină la vest de trecătoarea Jiayuguan. Legenda de faţă se referă la capătul de est al Zidului.

[5] Yalujiang este fluviul de graniţă dintre R. P. Chineză şi R. P. D. Coreeană, situat în Nord-Estul Chinei.

porunca împăratului, se zidiseră lăcașuri de jertfă și de rugăciune, ca toate să-i fie pe plac rîvnitei sale. Netrebnicului Qinshihuang nici prin minte nu i-ar fi trecut că tînăra care-l vrăjise n-avea să fie a lui niciodată. Meng Jiangnü cu gîndul mereu la iubitul Wang Xiliang era împăcată că osemintele lui, se odihneau acum într-un mormînt pe măsura sufletului și purtării sale alese din viața curmată prea devreme.

Despre pod, ce să vă spunem ? De departe arăta ca un curcubeu. Era cu totul și cu totul din marmură strălucitoare și părea din povești... că nu știai dacă apa se oglindește în pod sau podul în apă.

— Meng Jiangnü, mi-am ținut făgăduielile și toate cele trei dorințe pe care mi le-ai cerut, ți le-am îndeplinit. Acu', hai să ne întoarcem la palat și să începem ospățul cel mare pentru unirea noastră ! glăsui Qinshihuang.

Fără a scoate un cuvînt, Meng Jiangnü se răsuci pe călcîie, și se îndreptă spre locul de veșnică hodină a bărbatului.

— Unde te duci ? întrebă cu neliniște Qinshihuang.

Dar nu primi nici un răspuns.

Meng Jiangnü fugi, fugi, și dintr-o singură răsuflare ajunse la capătul podului, unde se opri. De acolo strigă cît putu de tare :

— Împărate, împărate, întunecat ce ești, credeai că de dragul huzurului aș fi fost în stare să-mi încalc legămîntul față de bărbat ? Te-ai înșelat amarnic ! O astfel de josnicie putea fi săvîrșită numai de dobitoace înveșmîntate, ca tine ! Zidul cel lung ai poruncit să se înalțe din mîrșava-ți trufie și nicidecum spre a fi stavilă în calea dușmanilor. Ura celor zidiți într-însul, împreunată cu ura celor rămași, este mai puternică decît tronul tău care se va prăbuși peste noapte !

Și acoperindu-și fața cu mînecile largi, se aruncă în apa care parcă se învolburase și ea, ținînd ison vorbelor rostite cu mînie de Meng Jiangnü.

Bulboana stîrnită se potoli și apa începu a curge ca mai înainte...

Împăratul Qinshihuang rămase locului ca împietrit. Venindu-și apoi iute în fire porunci tuturor înotătorilor s-o caute, și să i-o aducă pe Meng Jiangnü ! Oamenii se scufundară nu o dată ci de

mai multe ori în apa cea mare, dar n-o găsiră, și Qinshihuang se-ntoarse la palatul său fără Meng Jiangnü.

*

* *

Legenda nu se încheie aici. Se spune că Meng Jiangnü nu s-ar fi înecat, ci purtată de valuri a ajuns la Palatul dragonului. Regele dragon a primit-o cu mare cinste și a însoțit-o apoi în ceruri, unde a fost preschimbată în zeiță.

CARTEA A DOUA

Întîmplări din viaţa dascălilor

Lao Zi [1]

Se chema Li Er sau Li Dan după numele satului în care s-a născut, sat ce se afla în ţinutul Ku din ţara Chu [2]. A fost cel dintîi mare învăţător, gînditor şi cărturar al Chinei din vremurile îndepărtate şi tot el a fost cel ce a întemeiat şcoala taoistă [3].

Legenda spune că maică-sa l-a purtat în pîntec vreme de şaptezeci şi doi de ani, după care doftorul i-a despicat subţioara stîngă şi astfel de acolo deja îmbătrînit, cu părul şi barba încărunţite veni el pe lume. Iată pentru ce oamenii i-au spus Lao Zi [4].

Într-o altă legendă, se zice că s-ar fi născut pe cîmp, lîngă un prun, şi de îndată ce a ieşit la lumină, Lao Zi, care ştia deja să vorbească, o rugă pe măicuţa lui să-i pună numele de Li [5].

Despre Lao Zi se mai spune că avea urechi neobişnuit de mari, lungi de şapte cun, ba chiar de şapte chi, ceea ce ar fi de necrezut, dar oricum de aici i s-a tras şi numele de Er [6].

---

[1] Lao Zi (Li Er, Li Dan) — s-a născut în jurul anului 571 î.e.n., data morţii sale rămînînd neprecizată. (Se ştie doar că era cu douăzeci de ani mai în vîrstă decît Kong Zi). Lao Zi, renumit gînditor, filosof şi cărturar, este socotit drept cel dintîi învăţat al Chinei antice.

[2] Astăzi partea de est a judeţului Luyi, provincia Henan.

[3] Taoism (daoism) una dintre direcţiile principale ale filosofiei antice chineze, inaugurată de filozoful materialist Lao Zi (sec. VI î.e.n.) şi bazată pe noţiunea de dao (drum, cale) în sensul de ordine universală proprie fenomenelor naturii, vieţii sociale şi gîndirii oamenilor. Mistificînd ideile filosofice materialiste ale lui Lao Zi, care a fost divinizat în anul 166 e.n., religia taoistă a transformat noţiunea de dao într-un principiu divin, care ar fi accesibil oamenilor numai prin extaz mistic.

[4] Lao Zi — copilul cel bătrîn (trad. din lb. chineză).

[5] Li — prun (lb. chineză).

[6] Er — ureche (lb. chineză).

Cît de întemeiate sau nu pot fi aceste povestiri legendare, n-avem de unde ști, dar oricum, Lao Zi a fost socotit de oamenii acelor vremuri de demult, ca și de cei ce-i urmară, un adevărat zeu. Despre anii ce-i avea, părerile au fost și ele împărțite. Bunăoară, unii spuneau că în ziua cînd l-a primit pe Kong Zi (care bătuse cale lungă împreună cu discipolii săi, pînă la dînsul), ar fi numărat peste o sută șaizeci de ani, alții socoteau că ar fi avut mai mult de două sute !

*
* *

Pe seama zeului Lao Zi, s-au răspîndit nenumărate istorisiri. Într-una se povestește că ar fi trăit cîndva un bărbat, căruia i se spunea domnul Fu, și că de baștină era din statul Wu. Și se mai povestește că acesta încă din fragedă pruncie ar fi îmbrățișat taoismul. Ajuns flăcău s-a retras în munții Jiaoshan[7] unde a dus o viață de sihastru, și vreme de șapte ani se dărui întru totul curățeniei sufletului și trupului. Dar cu toată stăruința n-a ajuns la desăvîrșire, iar năzuința lui de a intra în rîndurile nemuritorilor nu și-o mai vedea atinsă. Lao Zi, auzind de strădaniile domnului Fu, s-a dus la el și, dîndu-i un burghiu de lemn, i-a cerut să găurească o piatră de moară, groasă de cinci chi, zicîndu-i :

— Dacă vei izbuti să străpungi piatra de moară cu această unealtă, înseamnă că ai har și că ți se cuvine a intra în lumea nemuritorilor.

Vă puteți închipui cît de anevoioasă treabă i se cerea ? Nu-i ușor nici cu un sfredel de fier să găurești o piatră de moară, darămite cu unul de lemn ! Izbînda nu-i legată de putere, ci de iscusință ! De vrei să găurești piatra cu un burghiu de lemn, primul lucru de care trebuie să ții seama, este să nu strici unealta, căutînd totuși să-ți împlinești țelul. Așa că domnul Fu, luînd burghiul dăruit de Lao Zi, s-a pus pe treabă. Lucra încet, cu mare răbdare și migală, muncindu-și ochii și brațele. Înainte de a face o mișcare, se frămînta și chibzuia cu înțelepciune și astfel a trudit el cu trupul și cu mintea zi de zi, vreme de patruzeci de ani. Din tînărul de altădată, domnul Fu ajunsese un moșneag cu barba colilie. Dar pînă la urmă s-a dovedit că munca nu

[7] Astăzi în suburbia orașului Zhengjiang, provincia Jiangsu.

i-a fost zadarnică și piatra a fost străpunsă. Cît privește burghiul de lemn, dăruit de Lao Zi, n-a mai rămas din el decît o așchie mică cît o unghie de copil. Nici nu-i de mirare, ne-am îngădui noi să zicem. Iar legenda spune că după această încercare, domnul Fu a ajuns într-adevăr nemuritor.

* * *

Dintre istorisirile privitoare la viața lui Lao Zi cele mai multe ne vorbesc de întîlnirea avută cu Kong Zi cît și despre hotărîrea sa de a lua drumul sihăstriei.

Se spune că Lao Zi, abia după plecarea lui Kong Zi ar fi aflat că la curtea împărătească desfrîul e în floare, iar războaiele nu mai contenesc și că întreaga țară era pradă frămîntărilor. Îndurerat peste măsură de cele auzite, Lao Zi nu se simțea în stare să pună lucrurile în orînduială dar nici nu putea să privească nepăsător la toate cîte se întîmplau. Așa că s-a hotărît să se retragă în pustietatea dinspre soare-apune. A luat cu sine o pereche de desagi și urcînd într-un car tras de un bivol negru o porni la drum spre trecătoarea Hangu [8].

Căpitanul străjerilor care păzeau trecătoarea se numea Guan Yinxi. Acesta împărtășea cu înflăcărare taoismul, și năzuința lui fierbinte era să ajungă în rîndul zeilor. Poate că de aceea, înainte ca Lao Zi să ajungă în dreptul trecătorii Hangu, presimțise că avea să vină pe acolo un om cu însușiri neobișnuite, ba văzuse chiar un nor purpuriu plutind spre el și tot mai mult apropiindu-se. La ceasul amiezii din ziua aceea, cînd Guan Yinxi se afla în turnul cetății, a zărit cum s-a oprit la poartă un car tras de un bivol negru, și în car, ațipit parcă, un moș cu ochii mijiți. „Bătrînul acesta trebuie să fie cel așteptat de mine !“ își zise căpitanul, și în grabă adună oștenii spre a-i face lui Lao Zi, căci el era bătrînul, o primire sărbătorească. Apoi îl pofti pe învățat să-i fie oaspete. Lao Zi a încuviințat, bucurîndu-și ochii cu minunatele priveliști ce se deschideau de-o parte și de alta a trecătorii. Dar Guan Yinxi nu s-a mulțumit numai cu atîta, ci l-a rugat

[8] Trecătoarea Hangu se află la nord-est de orașul Linbao, provincia Henan de astăzi.

cu stăruință ca înainte de a pleca, să-i lase spre amintire cîteva scrieri. Lao Zi i-a împlinit dorința și vreme de zece zile încheiate a scrijelit pe foi de bambus[9] vestita sa lucrare : „Dao de Jing“[10]. După ce a isprăvit-o, cărturarul i-a mulțumit lui Guan Yinxi pentru găzduire și înainte de a-și urma drumul către apus, i-a spus la despărțire : „Cercetează cu sîrg taoismul și, după ce vor trece o mie de zile, caută-mă la ceainăria Qinyangsi din Chengdu !“

În ziua sorocită Guan Yinxi s-a dus la Chengdu și de cum ajunse îl și văzu pe Lao Zi coborînd lin din înaltul cerului, călare pe un berbec negru.

Se povestește că preaînțeleptul Lao Zi l-ar fi luat chiar atunci cu el, ducîndu-l drept în lumea zeilor.

După o vreme, în locul acela, oamenii au durat un templu, numindu-l Templul berbecului negru, care stă mărturie și astăzi[11].

---

[9] Cu sens de gravare cu pensule-cuțit pe plăci de bambus.

[10] În românește : Cartea despre morală.

[11] În suburbia vestică a capitalei provinciei Sichuan.

Confucius [1]

În vremea denumită de chinezi Primăvara și Toamna [2], China era împărțită în mai multe țărișoare. Într-una din zilele acelea, țara Lu [3], în înțelegere cu alte cîteva țări, a trimis oșteni mulțime să atace țărișoara Biyang [4]. Locuitorii ei, știindu-se neiscusiți în mînuirea armelor, dar iubitori ai pămîntului lor, s-au pornit în mare grabă să ridice o puternică cetate de apărare. Și cînd oastea dușmanilor a ajuns la hotarul biyangez, mare le-a fost uimirea căpeteniilor străine, văzînd în fața lor o cetate cît muntele de mare. La una ca asta nu se așteptaseră ei, dar cum porunca era dată, începură atacul. Numai că vedeți dumneavoastră, gîndul lor de încălcare începu a se cam clătina și n-avea să le fie deloc ușor.

Într-o zi apărătorii din Biyang au deschis poarta cetății. Pasămite voiau să sfîrșească hărțuiala și-n luptă dreaptă să se măsoare cu cotropitorii. Aceștia, crezînd că a sunat ceasul izbînzii, îmbărbătați și de bubuitul tobelor, își zăngăniră armele gata de asalt. Dar în clipa aceea, din cetate ieșiră rînduri-rînduri oșteni — călare — înarmați pînă-n dinți și le zădărniciră vrăjmașilor dorința de cucerire. Ce-i drept, pentru scurtă vreme, căci după cîteva schimburi de lovituri, călăreții începură a se retrage. Oștile cele mari atîta au așteptat, că se și porniră în urmărire. O parte din soldați au și pătruns în cetate, socotindu-se biruitori. Dar deodată, au tresărit de spaimă.

---

[1] Kong Qiu (Zhong Ni, Kong Fuzi, Kong Zi) — recunoscut sub toate aceste nume, în China, supranumit de adepții lui și „sfînt", cunoscut în Europa sub numele latinizat de Confucius, a trăit între anii 551—479 î.e.n. și este considerat cel mai mare filosof al antichității chineze.

[2] Perioadă cuprinsă între anii 722 î.e.n. și 481 î.e.n.

[3] Se situează în raza provinciei Shandong de astăzi (Estul Chinei).

[4] Localitate din partea de sud a județului Yixian astăzi provincia Shandong.

Scîrţîituri prelungi se auziră, şi o poartă uriaşă, mînuită din turn de apărători, se lăsa gata-gata să-i zăvorească în cetate pe cei ce îndrăzniră să-i încalce. Şi, din mulţimea descumpănită ieşi un voinic, înalt de vreo zece chi, care s-a repezit spre poartă, şi ridicîndu-şi amîndouă braţele, susţinu stavila, oprind-o în văzduh. Trupul bărbatului cu mîinile întinse spre înălţimi arăta ca un stîlp de fier. Oştenii ce apucaseră să pătrundă în cetate au scăpat fugind afară. Bărbatul cel voinic, pe nume Kong Qi, de baştină din ţinutul Zou[5], ţara Lu, nu era un oarecare ci chiar tatăl lui Confucius. Ţărişoara Biyang, a fost în cele din urmă îngenuncheată de oştile unite, iar Kong Qi, ridicat la rang de mare boier pentru faptele sale fără de asemuire.

Confucius s-a născut cu o înfăţişare destul de ciudată. În creştetul capului avea o bulbucătură asemănătoare colinei Kunhsen Niqiu din ţara Lu, aşa că pe lîngă numele tatălui de Kong, i s-a adăugat şi numele de Qin[6], dar i se mai spunea şi Zhong Ni, precum şi Kong Zi. De dragostea părintească n-a avut parte, rămînînd orfan de mic. Crescînd, localnicii ziceau că aduce tot mai mult cu tatăl său, iar cînd ajunse flăcău îl poreclirä Lunganu'.

Se spune că într-o zi Kong Zi a făcut o călătorie în ţara Cai[7]. Prinzîndu-l noaptea pe drum, a poposit la un han, unde taman atunci se aciuise un hoţ, care nici una, nici alta, îi fură o sandală de lemn. Dar cum n-avea ce face cu una singură, o dete unui alt borfaş, şi de cum o văzu cît de mare este, acesta o şi măsură şi nu mică îi fu uimirea aflînd că avea lungimea de un chi şi patru cuni. Însă Kong Zi nu era numai voinic şi înalt, ci avea, ca şi tatăl său, o putere neobişnuită. Şi asemenea părintelui era în stare să susţină cu braţele poartastavilă a cetăţii, iar la nevoie să doboare dintr-o singură lovitură de picior un tigru!

Kong Zi mai era priceput şi în mînuirea arcului şi a carelor de război. Cu toate acestea nu s-a lăudat niciodată cu priceperea şi măiestria lui ci era modest şi cumpătat. Ba lumea mai spunea despre el că este şi din cale afară de prevăzător. Bunăoară,

---

[5] Situat în partea de Sud-Est a districtului Qufeng, astăzi provincia Shangdong.

[6] Qin — colină (lb. chineză).

[7] Ducat din Perioada primăverii şi toamnei situat în Sud-vestul judeţului Shanxai, astăzi provincia Henan.

Kong Zi se grăbea ori de cîte ori trecea pe sub poarta veche a cetăţii Lu. Ceilalţi nici n-o băgau în seamă. O ştiau din vechime cu bolta surpată și de aceea văzîndu-l pe Kong Zi trecînd cu spatele încovoiat şi în fugă pe sub ea, rîzînd îi ziceau: „Nu te teme, poarta cetăţii de mult e aşa". Iar voinicul le răspundea: „Tocmai de aceea trebuie să ne ferim!".

În sufletul lui Kong Zi sălăşluiau și simţăminte alese. Se spune că-i plăceau drumețiile, și că odată, ajungînd în aşezarea Shongmu[8], deşi pe înserate n-a vrut să înnopteze acolo, din pricina acestei denumiri. Sau, altă dată, deşi era însetat n-ar fi băut apă pentru nimic în lume dintr-o fîntînă care se chema Fîntîna hoţilor.

Pe regele Zhou Wenwang[9] îl venera, socotindu-l plin de înțelepciune şi ar fi făcut orice de dragul lui. De pildă aflînd că regelui iubit, îi plăcea să mănînce peltea din trestie urît mirositoare, Kong Zi și-a zis că s-ar cuveni și el să mănînce dintr-o asemenea peltea, cu toate că nu era deloc gustoasă. Săptămîni și luni întregi i-au trebuit lui Kong Zi să se silească cu nările lipite, să guste din pelteaua aceea, şi abia după trei ani a putut mînca din ea fără să-i mai fie greață. Ei, dar regelui Zhou Wenwang îi plăcea să și bea zdravăn, da' de îmbătat nu se îmbăta nici chiar după o mie de pocale cu vin. Kong Zi s-a străduit şi el să bea. La început cîte un pic, cîte un pic, pînă ce ajunse la mai mult, ce-i drept nu la o mie de pocale, dar o sută izbuti să le dea pe gît, fără ca mintea să i se tulbure.

Kong Zi îndrăgea și sunetele frumoase. Și auzind de faima lui Shi Xiangzi, cunoscut muzicant din statul Lu, s-a dus într-o zi la dînsul și-l rugă să-l învețe a cînta la qin[10]. Acesta îi arătă cu dragă inimă, lui Kong Zi cum să ciupească corzile cînd vrea să cînte acea baladă veche, atît de veche că nu i se mai știa nici numele. După zece zile, vă-

---

[8] Shongmu — mai presus decît mama (lb. chineză).

[9] Zhou Wenwang, căpetenia clanului Zhou de la sfîrșitul dinastiei Shang (sec. XVII î.e.n.), ducele de Xibo, tatăl lui Zhou Wenwang, a fost ales ca prim împărat al dinastiei Zhou (sec. XI î.e.n. — anul 256 î.e.n.).

[10] Qin, instrument muzical chinezesc, de ciupit, cu şapte corzi, asemănător ţiterei.

zîndu-l pe Kong Zi cît de sîrguincios este, Shi îi spuse :

— Văd că te descurci, melodia aceasta o cînți bine, așa că putem trece la alt cîntec.

— Nu, zise Kong Zi, vi se pare că mă descurc bine, da' nu uitați că n-am pătruns încă în miezul muzicii.

După puțină vreme Shi Xuangzi spuse iar :

— Ei, Kong Zi, bag de seamă că și miezul muzicii l-ai pătruns așa că poți începe să înveți alt cîntec.

Dar Kong Zi răspunse :

— Nu, pentru că n-am pătruns încă și în adîncimea sufletului celui ce ne-o dărui.

Shi Xiangzi l-a mai lăsat cît l-a mai lăsat să repete, și apoi îl întrebă din nou :

— Ai ajuns în cele din urmă să găsești ceea ce căutai ?

— Ceva poate că am găsit, dar încă nu mi-l pot închipui pe cel ce a izvodit balada.

Shi Xiangzi l-a lăsat atunci să-și ducă truda mai departe, pînă într-o zi, cînd după îndelungi stăruințe, Kong Zi cîntă balada în așa fel, de-l fermecă pe dascălul ce nu se mai sătura să-l asculte.

— E minunat ! Abia acum îi înțeleg și eu tîlcul. Parcă aș sta pe un munte înalt de unde pot scruta zările, umplîndu-mi inima de frumuseți, îl lăuda acesta dînd din cap.

Oprindu-se din cîntat, Kong Zi rămase cu mîinile pe qin și privind în depărtare murmură ca pentru sine :

— Da, da, parcă-l am în față pe însuși izvoditorul. E înalt, cu umeri lați, puțin negricios, cu ochii mijiți, minte ascuțită și semeție de mare împărat.

— Cel pe care l-ai descris, nu e cumva Zhou Wenwang ?

— Cine altul ar fi putut scrie o muzică atît de plină de vrajă ?

— Bine zici ! Acum îmi aduc aminte că atunci cînd dascălul m-a învățat acest cîntec, mi-a zis că se cheamă : *Balada lui Wenwang.*

Lunile se depănau, timpul trecea și Kong Zi ajunse să împlinească treizeci de ani. Tocmai atunci cîțiva principi și mari dregători în dorința lor de stăpînire, porniră războaie unii împotriva altora. Țara ajunse de plîns, iar Kong Zi se arătă

tare nemulţumit de nesăbuinţa acelora. Dar nu se simţea în stare să scape ţara de vrajbă, aşa că porni în bejanie spre ţara Qi [11].

Ajuns în cetatea de scaun Kong Zi văzu un copil frumuşel cu un ulcior în mînă, ce mergea pe lîngă o căruţă. Băieţelul părea şi isteţ. Vînturînd ulciorul, începu să ţopăie deodată, apoi se potoli şi porni cu paşi apăsaţi privind înainte de parcă ar fi fost atras de ceva. Kong Zi era curios să ştie ce se întîmplase, dar imediat şi-a dat seama că de departe se auzea o muzică. Asta era! Băieţelul asculta cu mare atenţie. Kong Zi simţi atunci cum inima i se umplu de bucurie. Luă copilul în braţe şi se urcă în căruţă spunîndu-i vizitiului: „Mînă mai repede, că se cîntă Shao [12]!". Muzica Shao a fost lăsată moştenire de regele Yao şi era de o neasemuită frumuseţe. Se spune că odată, în vremea domniei sale, în timp ce se cînta această muzică, chiar şi păsările fenix au coborît pe pămînt şi au fost vrăjite, începînd să dănţuiască perechi, perechi, în curtea împărătească. Kong Zi ajuns în templul strămoşesc al ţării Qi, avu prilejul să asculte minunata muzică Shao. Şi a fost şi el cuprins de o asemenea vrajă, încît trei luni de zile mai tîrziu, sunetele acelea încă îi mai stăruiau în urechi, că nici de mîncare nu i-a trebuit în acel răstimp.

*
* *

Kong Zi era cunoscut drept un mare cărturar şi oricine avea vreo nelămurire, la el găsea deslușire.

Odată un principe din statul Lu, anume Ji Huanzi, a poruncit slugilor să-i sape un puţ. Acestea au scos din pămînt o oală mare, în care se afla un animal ciudat ce semăna cu un berbec. Ji Huanzi, uimit de astă arătare, vroia să afle cum se cheamă şi atunci un sfetnic de-al său i-a spus că de bună seamă Kong Zi, atoateştiutor, trebuie să ştie ce fel de vieţuitoare este:

---

[11] Ducat situat în partea de nord a provinciei Shangdond de astăzi.

[12] Shao — gen muzical tradiţional din sudul Chinei.

— Mai înainte însă de a-l întreba, n-ar strica să-l păcălim puţin pe învăţat, zise sfetnicul, iar principele se învoi, şi trimise un supus la Kong Zi, cu vorbele:

— La curte am săpat un puţ şi din pămînt am scos un cîine. Am dori să vă întrebăm ce fel de cîine o fi acela?

— După cîte ştiu eu, răspunse domol Kong Zi, acela nu poate să fie cîine, ci berbec. Aflat-am din hrisoave că duhul lemnelor şi al pietrelor se chema Kui, şi semăna cu un bou, numai că avea un singur picior; duhul apelor avea înfăţişarea unui dragon, iar cel al pămîntului aducea cu un berbec. Aşa că ce aţi scos voi din pămînt, berbec trebuie să fie şi nu cîine!

Trimisul s-a mirat foarte, şi întorcîndu-se repede îi povesti principelui cele auzite. Ji Huanzi rămase şi el uimit:

— Kong Zi este atoateştiutor cu adevărat!

În vremea aceea, ţara Lu se învecina la miazăzi cu ţara Wu [13], care era destul de puternică. Oastea sa în frunte cu regele Chai Fu [14] a năvălit asupra ţărişoarei Yuo [15] şi în munţii Huiji l-a încercuit pe Gou Jian, regele acelei ţări. După cîteva atacuri cetatea a fost înfrîntă şi însuşi regele Gou Jian a fost îngenuncheat. Învingătorii au găsit sub dărîmături un os nemaivăzut, nu părea a fi de om, dar nici de altă vietate. Era aşa de mare că numai într-o căruţă putea fi dus. Plin de uimire, regele statului Wu trimise în grabă un om de încredere pînă la Kong Zi, să-l întrebe ce fel de os poate fi acela?

Înţeleptul dădu pe loc răspunsul:

— Am auzit, că în vremurile de demult, pe cînd Yu se pregătea să ţină piept puhoaielor, i-a

---

[13] Ducat din antichitatea Chinei (care se întindea în raza provinciei Jiangou, Anhui, Zhejiang de astăzi), a fost cucerit pînă la urmă de către statul Yuo în anul 473 î.e.n.

[14] Chai Fu a domnit între anii 496—473 î.e.n.

[15] Stat ducal din antichitate, avînd capitala în munţii Huiji, provincia Zhojiang de astăzi. În anul 494 î.e.n. a fost cotropit de statul Wu. Regele Gou Jian a nutrit dorinţa de răzbunare şi timp de douăzeci de ani a făcut temeinice pregătiri reuşind în cele din urmă să înfrîngă statul Wu în anul 473 î.e.n. Legenda spune că în acel răstimp, regele, ca să nu uite de ruşinea înrobirii, înghiţea zilnic, o măsură de fiere, iar noaptea se culca pe un pat aşternut cu mărăcini.

chemat pe toţi zeii, în munţii Huiji la sfat. Unul însă, şi anume căpetenia neamului Fang Feng a întîrziat şi atunci Yu supărat peste fire l-a ucis şi l-a îngropat chiar acolo, în munţii Huiji. Acel Fang Feng era însă un uriaş, şi un singur braţ de-al lui abia de-ar fi încăput într-o căruţă. De aceea socotesc, că osul găsit de voi, al lui trebuie să fie.

Ceea ce a aflat solul regelui de la Kong Zi, se potrivea întocmai cu ceea ce găsiseră în statul Wu, aşa că plecă să-şi înştiinţeze regele cum că tot Kong Zi a fost cel ce a lămurit învălmăşeala întrebărilor ce-i munciră.

Mai trecu o vreme, nu prea lungă, şi o întîmplare şi mai ciudată se petrecu în statul Qi.

Într-o zi o pasăre hidoasă coborî din văzduh în curtea palatului regelui. Şi de cum ajunse pe pămînt, începu să joace, rotindu-se într-un picior, că numai unul avea, stîrnind şi hazul şi spaima totodată.

Regele Jing Gong, neştiind ce fel de pasăre este, şi ce poate ea prevesti cu ţopăitul ei, de bine sau de rău, la fel ca şi celălalt rege al statului Wu, trimise şi el un sol să facă întrebare atotştiutorului Kong Zi. Acesta, astfel îi grăi trimisului:

— Pasărea se numeşte Shangyang şi este însuşi necuratul din adîncul apelor! Cu ani în urmă mi-a fost dat să văd nişte copii care îndoindu-şi un picior, pe celălalt săreau cîntînd:

„Ploaie, ploaie,
Pasărea se-ndoaie
O să vină ploaie
Că Shangyang se-nfoaie!“

Dacă o astfel de pasăre a apărut în ţinutul vostru, mă tem că vor începe să cadă vijelios ploile. Aşa că du-te repede înapoi, şi spune oamenilor să sape şanţuri şi zăgazuri ca să se apere de puhoaiele ce-or să vină.

După întoarcerea solului în ţară, la puţin timp au şi început ploile năprasnice dinspre miazănoapte. Şi ţinură zile şi nopţi în şir, aducînd mari stricăciuni şi nenorociri bieţilor locuitori de pe multe meleaguri. Plouase straşnic şi în ţara Qi, dar oamenii de-aici, potrivit sfaturilor lui Kong Zi, s-au pregătit din vreme aşa că pagubele la ei au fost

neînsemnate. După ce ploaia încetă, regele Jing Gong, preamărindu-l pe Kong Zi, rosti :

— Sfînt este ! căci grăit-a cu înţelepciune ca din carte. S-a adeverit şi de astă dată !

*

* *

Kong Zi, după cum v-am spus, era un om modest. Dacă se-ntîmpla să nu ştie vreun lucru nu se sfia să-i întrebe pe alţii, oricine ar fi fost aceştia. „Cînd pornesc la drum cu trei oameni, nu se poate să nu aflu poveţe de la unul din ei", spunea el.

Aşa că e lesne de înţeles cum de-a ajuns o carte vie.

Şi totuşi, oricît v-ar fi cu mirare, acest om atoateştiutor în faţa copiilor a trecut nu o dată ca neştiutor. Bunăoară, într-o zi pe cînd făcea o călătorie în partea de răsărit a ţării, Kong Zi întîlni pe marginea drumului doi copii vorbind tare aprins, pasămite despre un lucru însemnat. Întrebîndu-i ce-i frămîntă, unul dintre ei îi spuse :

— Eu socotesc, că soarele cînd e la răsărit e mai aproape de noi, iar cînd se află în creştetul bolţii e mai departe !

— Ba nu ! se iţi celălalt băiat. Cînd se ridică e mai departe, şi cînd ajunge deasupra noastră e mai aproape.

— Nu se poate ! zise iar primul copil. Cînd soarele abia răsare seamănă cu roata unei căruţe, pe cînd la amiază îi cît o tipsie. Atunci nu înseamnă că e mai mare cînd e aproape de noi şi mic cînd e departe ?

— Nu-i adevărat, i-o reteză celălalt. Cînd abia se înalţă, soarele e rece, şi cînd ajunge deasupra capului nostru frige, nu alta. Aşa că e rece cînd se află departe şi cald cînd îi aproape.

Dar aflînd că-l au în faţă chiar pe Kong Zi, micuţii i-au cerut să le spună care dintre ei e cu dreptatea. Kong s-a gîndit, s-a tot gîndit, dar pînă la urmă nu le-a răspuns. Atunci cei doi copii rîzînd de el i-au zis :

— Cine o fi născocit că le ştiţi pe toate, dacă nici un fleac ca ăsta nu-l puteţi lămuri ? !

* * *

Altă dată pe cînd Kong Zi se afla într-o nouă călătorie, nu pe jos, ci în căruță, a întîlnit din nou copii. Cîrd erau și se jucau de-a bătălia.

Un țînc, nu mai mare de șase-șapte ani, dolofan la chip dar slăbuț la trup, stătea de-o parte, nepăsător. Văzîndu-l, Kong Zi s-a mirat și de aceea îi grăi :

— Măi băiete, tu de ce nu te joci cu ceilalți ?

— Nu-mi place. În joaca de-a bătălia oamenii mari se ucid unii pe alții, iar copiii se rănesc. Și-apoi la ce te poate ajuta jocul, dacă umbli în zdrențe și ești cu burta goală ? Decît să bat pietre în bîtă cu alții, mai bine mă întorc acasă și aleg pleava din boabele de orez.

Da' pînă la urmă copilul tot copil, cu toate că se lăudase că nu-i place jocul, și rostise chiar înțelepțește vorbele, nu se duse acasă, ci după niște bolovani și bulgări de pămînt, din care ridică o cetate, și așezîndu-se apoi în mijlocul ei, făcu pe generalul.

Kong Zi îl întrebă :

— Hei, băiete, ia spune-mi de ce nu se ferește cetatea ta din calea căruței mele ?

Copilul strîmbînd din nas îi răspunse :

— Văd că purtați haine scumpe, oți fi om învățat, și atunci cum de nu știți că nu s-a pomenit niciciînd vreo lege care să silească cetatea să se ferească din calea căruței.

Kong Zi n-avu încotro și mînă căruța în așa fel, că ocoli cetatea zidită de prichindel, și găsindu-l isteț, nu s-a putut stăpîni :

— Ești tu mic, dar la vorbe te pricepi !

Băiețașul răspunse :

— Am auzit că la trei zile după naștere peștele știe să înoate, iepurele să alerge, dragonul să-și arate colții, iar pruncul să-și recunoască părinții. Toate aceste însușiri sînt înzestrări de fire date, așa că nu poate fi vorba de pricepere.

Auzind cele spuse, Kong Zi se dădu jos din căruță, se îndreptă spre copil și-l întrebă :

— Ia spune-mi unde locuiești și care ți-e numele ?

Cu ochii scînteind, copilul răspunse :

— Locuiesc într-un sat prăpădit și necunoscut de lume. Numele meu este Tuo. Alt nume n-am.

— Aș vrea să-ți mai pun cîteva întrebări, zise Kong, vei ști oare să-mi răspunzi la ele ? Iaca : În ce munți nu sînt pietre ? În ce fel de apă nu trăiesc pești și raci ? Ce fel de ușă n-are zăvoare ? Ce fel de căruță n-are roți ? Ce fel de vacă nu fată ? Ce fel de iapă nu face mînz ? Ce fel de foc nu scoate fum ? Ce fel de femei nu au bărbați și ce fel de bărbați n-au neveste ? Care sînt zilele cu ceasuri mai puține și care dintre ele au ceasuri de prisos ? Ce fel de arbore nu are crengi ? Și ce fel de oraș n-are tîrg ?

Copilul nu stătu pe gînduri, și pe dată îi ieșiră din gură răspunsurile :

— În munții de lut, nu sînt pietre. În apa din fîntînă nu trăiesc nici pești, nici raci. Ușa care nu trebuie încuiată, e cea fără zăvoare. Lectica e căruța fără roți. Vaca de argilă nu fată. Iapa cioplită în lemn nu face mînz. Focul licuricilor nu face fum. Zeii nu au neveste, zînele n-au bărbați. Zilele de iarnă au ceasuri mai puține, iar cele de vară au ceasuri de prisos. Butucul n-are crengi. Orașul pustiu n-are tîrg.

— Bun, bun, acum să te văd dacă mai știi și altele. Ce brazi cresc pe acoperiș ? Ce trestii cresc deasupra pragului ? Ce papură crește pe pat ? De ce latră cîinele la stăpîn ? De ce nora își pune soacra să muncească în locul ei ? De ce se prefac păsările de curte în păsări sălbatice ? De ce cîinele se preface în lup ?

Copilul pe dată răspunse și la aceste întrebări :

— Grinzile sînt brazii de pe acoperiș. Perdelele din bambus sînt trestiile ce cresc deasupra pragului. Rogojina este papura ce crește pe pat. Cîinele latră la stăpîn atunci cînd acesta este însoțit de un străin. Nora își pune soacra la muncă cînd îi cere să-i rupă o floare ca să și-o pună în păr. Păsările de curte se fac sălbatice cînd sînt izgonite în mlaștini, iar cîinele alungat în pădure se face lup.

Kong Zi mai întrebă :

— Da' știi cît de înalt este cerul ? Dar cît de mare pămîntul ? Cîte grinzi are bolta cerească și pe cîți sîlpi se sprijină pămîntul ? De unde bate vîntul, și ploaia de unde vine ? Bruma unde se naște, și roua unde apare ?

— Copilul răspunse iar :

— Știu că între cer și pămînt e o cale lungă, de o sută de milioane nouă mii nouă sute nouăzeci și nouă de li, iar pămîntul îi tot pe atîta de mare. Bolta cerului n-are grinzi și nici pămîntul stîlpi, cerul și pămîntul se sprijină de văzduhul și norii din cele patru zări. Vîntul se stîrnește din lacuri și mări, ploaia vine din munți. Bruma pică de sus, iar roua apare pe frunze și ierburi.

Kong Zi uimit că nu l-a putut pune pe copil în încurcătură, căzu pe gînduri, iar copilul găsi cu cale să-i zică :

— Dumneavoastră mi-ați pus atîtea întrebări, am și eu cîteva nedeslușite. Bunăoară, gîștele și rațele cum de pot să-noate ? Cocorii cum de pot să țipe ? Brazii și chiparoșii cum de rămîn mereu verzi ?

— Gîștele și rațele pot să înoate fiindcă au labe pătrate ; cocorii pot să țipe fiindcă au gîturi lungi, iar brazii și chiparoșii rămîn veșnic verzi fiindcă sînt puternici.

— Nu-i adevărat, nu-i adevărat ! îl înfruntă copilul, clătinînd din cap. Și broaștele-țestoase înoată și n-au labe pătrate. Și broaștele de baltă țipă și n-au gîturi lungi ! Bambușii rămîn și ei mereu verzi, și nu sînt atît de puternici.

Kong Zi nu mai știu ce să spună, dar copilul întrebă iar :

— Știți cumva pe întinsa boltă cerească, cîte stele răsar ?

— Adineauri am vorbit despre lucrurile de pe pămînt, de ce pomenești acum de cele de pe cer ?

Copilul rîse :

— Bine ! Nu mai vorbim de cele din cer. Dar poate știți cîte case sînt pe pămîntul acesta nemărginit ?

Kong Zi fu nevoit și de astă dată s-o întoarcă :

— Mai înainte am vorbit despre lucrurile pe care le avem în fața ochilor. Ce-ți veni acum să mă întrebi ba de stelele de pe cer, ba de nemărginirea pămîntului ?

Copilul rîse iar, dar se învoi :

— Bine, să nu mai vorbim nici de cer, nici de pămînt, ci numai de cele dinaintea ochilor. Cîte fire numără părul, sprîncenele și barba dumneavoastră ?

Kong Zi rămase cu ochii pironiţi în gol şi nu putu să răspundă. În cele din urmă oftă adînc şi zise :

— Vai, vai, degeaba am trăit atîţia ani şi multe am văzut la viaţa mea, dar abia acum îmi dau seama, că cei ce vin după noi, sînt de temut !

Şi după această întîmplare, vestitului Kong Zi nu i-a mai ars de călătorie. S-a întors în grabă acasă şi a început cu şi mai mare sîrguinţă să înveţe, să tot înveţe. Şi tot aşa aflarăm şi noi, că acel copil de şapte ani, pe nume Tuo, a fost — fără ca el s-o ştie, dascălul lui Kong Zi.

* * *

Ajungînd la vîrsta de cincizeci şi unu de ani Kong Zi socotea că încă nu şi-a însuşit pe de-antregul adevărul pe care-l căuta cu atîta sete şi credinţă, şi auzind că în statul Chu de la miazăzi trăia un mare învăţat, pe nume Li Dan [16], hotărî ca împreună cu învăţăceii săi să se ducă la dînsul după sfaturi. Cînd a ajuns în statul Chu prima grijă a lui Kong Zi a fost de a-i trimite în dar prea înţeleptului un cocor pe care-l vînase. Abia după aceea i se înfăţişă cu toată smerenia. Lao Zi a fost tare bucuros să-l primească pe Kong Zi, despre care aflase că este un vestit învăţat de la miazănoapte. După ce îşi pofti oaspetele să se aşeze, potrivit bunei cuviinţe, Lao Zi îl cinsti cu vorbele :

— Bine ai venit în casa mea. Am auzit despre înaltele dumitale însuşiri, dar te întreb, găsit-ai adevărul ?

— Spre ruşinea mea, încă nu. De aceea mă aflu aici să vă cer sprijinul.

Lao Zi începu să-i tălmăcească o seamă de precepte şi taine legate de bolta cerească. „Cît de mult

---

[16] Li Dan, sau Li Er, adică Lao Zi (571 — î.e.n.) renumit gînditor, filosof şi cărturar din dinastia Zhou, e socotit a fi cel dintîi învăţat al Chinei antice. După o legendă consemnată de Sima Qian în *Însemnări istorice*, Lao Zi ar fi avut parte de o viaţă lungă, trăind aproximativ 160—200 de ani. Întemeietor al şcolii Daojia (taoism), el fondează învăţătura Tao (principiul ordinii necesare de urmat) în mijlocul discipolilor săi. Tîrziu după moartea înţeleptului, pe baza acestei învăţături discipolii au creat *Cartea despre morală*.

se deosebesc ele de învățăturile mele despre lumea pămînteană", își zise Kong Zi.

Însă cum Lao Zi vorbea în graiul Chu, fiind și la o vîrstă venerabilă, cu părere de rău Kong Zi n-a putut înțelege toată bogăția cuvintelor. De cîteva ori a vrut să-l întrerupă, pentru lămuriri, dar Lao Zi îi dădea înainte cu înflăcărare :

— ...Cînd gîscanul și femeiușca lui se privesc țintă în ochi, apoi să știi că își doresc pui ; la gîze, cînd el zumzăie în susul norilor, iar ea în josul pădurii, să știi că atunci vor să se împerecheze ; cu spiritul Lei[17] lucrurile stau altminteri, el își poartă singur povara, pînă la soroc. Legea cerească, vreau să-ți spun, nu poate fi încălcată de nimeni și nici înlocuită cu nimic. Soarta nu se schimbă, norocul omului nu poate fi nici chemat, nici reținut la vrere, iar adevărul este de nestăvilit. Dacă-l stăpînești, ai trecere oriunde și oricînd. Fără el însă, nu poți face nici măcar un pas...

Kong Zi abia a așteptat ca Lao Zi să-și hodinească glasul ca să grăiască și el. Apucă să-i pună cîteva întrebări și Lao Zi îi răspunse la toate. După aceea Kong Zi nu-l mai tulbură și rămase tăcut, cugetînd adînc la cele spuse de Lao Zi. Acesta se simțea ostenit după atîta vorbă, așa că tăcu și el.

Învățăceii lui Kong Zi care așteptau afară erau curioși să afle ce s-a întîmplat înăuntru de nu se mai auzea nimic. Uitîndu-se pe fereastră, îi văzură pe cei doi dascăli șezînd față în față ca și cum ar fi fost dăltuiți în lemn.

Lao Zi stînd cu ochii întredeschiși, zărind ucenicii lui Kong Zi, îl întrebă :

— Ei sînt învățăceii dumitale ? Poftește-i în casă.

— Veniți, băieți, înfățișați-vă prea luminatului, îi chemă Kong Zi.

Unul după altul, discipolii intrară cu sfială.

— Cine este tînărul acesta din față ? întrebă Lao Zi.

— El este Zi Lu, demn de toată lauda pentru curajul său. Lui îi urmează Zi Gong, înzestrat cu arta vorbirii. Cel de-al treilea este piosul Zong Shen, apoi Yan Hui, propovăduitorul omeniei. Iar cel din urmă este Zi Zhang care îndrăgește armele

---

[17] Lei — tunet (lb. chineză).

cu gînd bun de apărare a gliei strămoșești — îi făcu cunoscuți pe toți Kong Zi.

După cuvenitele plecăciuni ucenicii se așezară în liniște în spatele dascălului lor.

Lao Zi îi cercetă de-a rîndul, și apoi zise oftînd :

— Este bine. Este prea bine că ai urmași destoinici. Știi ce am auzit ? Că la miazăzi trăiește o pasăre numită Fenix. În locul unde și-a făcut ea cuibul, este o pustietate de zece mii de li în care nu se văd decît stînci. Și totuși cerul i-a dăruit un arbore Qiongzhi, care are o înălțime de sute de zhang. Roadele sale sînt jadul, smaraldul, agatul și alte pietre prețioase cu care pasărea Fenix se hrănește. Dar cerul îi hărăzi păsării și o ființă ciudată pe nume Zhu, pentru a păzi arborele. Cu cele trei capete ce le are, poate face pe rînd de strajă. Cît despre pasărea Fenix, ea nu numai că are pene de o frumusețe strălucitoare, dar poartă și patru inscripții : „sfințenie" pe cap, „omenie" pe piept, „înțelepciune" pe aripa dreaptă, „bunăcuviință" pe cea stîngă. Oare însemnele acestei păsări nu se regăsesc și în însușirile ce le ai dumneata și învățăceii dumitale, în năzuințele voastre ? De aceea te-aș întreba : De ce alergi fără preget de colo pînă colo, într-o lume supusă frămîntărilor ? Gîndește-te că adevărul nu se cunoaște încă îndeajuns și de aceea nici nu poate fi stăpînul lumii. Dar dacă lumea ar dori să-l pătrundă, s-ar îmbuna și atunci adevărul le-ar aduce oamenilor fericire și pace.

După ce Kong Zi își luă rămas bun de la Lao Zi, plecă însoțit de urmașii săi întru înțelepciune. Pe drum n-a mai scos nici un cuvînt și tot așa cîteva zile la rînd. Neliniștiți, învățăceii îl întrebară :

— Ce gîndiți despre domnul Li Dan după această întîlnire ?

— Mi-e foarte greu să răspund, zise Kong Zi cu tristețe și îngîndurare. Știu că pasărea zboară, că peștele înoată, că animalul merge. Și știu că pe cel ce merge îl pot prinde cu plasa, pe cel ce înoată îl pot prinde cu undița, iar pe cel ce zboară îl pot doborî cu săgeata. Dar mai este o ființă uriașă, dragonul, ce aduce ba cu norii de pe cer, ba cu scrierile nemuritoare. El se poate cînd micșora, cînd mări. Apare sau se face nevăzut, după bunul lui plac. Purtat și susținut de Yin și Yang, dragonul poate să se înalțe pînă în cel de-al nouălea cer. De l-ar vedea, oamenii ar rămîne muți de uimire. Părerea

pe care mi-am făcut-o întîlnindu-l pe Li Dan, este că nimeni din lume nu se poate asemăna cu domnia sa decît dragonul !

*

* *

Kong Zi n-a ascultat de povața lui Lao Zi și, mînat de arzătoarea dorință de-a așeza lucrurile după rînduială, călătorea mai departe, cutreierînd lumea cu învățăceii săi. Nădăjduia că are să găsească vreun cîrmuitor care să-i prețuiască învățătura, pe care el, Kong Zi, dorea s-o pună în slujba și în folosul oamenilor. Dar degeaba a tot căutat, că un asemenea cap luminat nu i-a fost dat să găsească. „Da, da, zidurile cetăților sînt prea înalte, iar curțile împărătești prea întunecate", își zicea cu amărăciune Kong Zi.

Într-unul din drumurile sale avu și peripeții — ce-i drept nu erau nici cele dintîi, nici cele din urmă. Să vă povestim una din ele, care s-a întîmplat taman în ziua cînd părăsea țărișoara Wei[18] și se îndrepta spre Chen[19]. Dar să vedeți ! Trecînd prin ținutul Song[20], a ajuns la Kuangyi[21], unde fu luat drept altcineva.

Chipul lui Kong Zi semăna așa de mult cu cel al lui Yang Hu, că puteai jura că e însuși Yang Hu, trimisul de altădată al regelui din Lu, care în fruntea oștirii, s-a năpustit asupra locuitorilor din Kuangyi. Dascălul și învățăceii săi tocmai se aflau în fața cetății cu pricina, cînd Yan Yuan, unul din ucenicii care mîna carul, arătînd cu biciul zise : „Uitați-vă la borta din zid, a rămas de-atunci, de cînd oastea condusă de Yang Hu a năvălit în cetate". Sărmanul n-avea cum să știe cu ce urmări se lăsa. Și nu-și sfîrși bine vorbele că un localnic care-l auzi se și repezi la ai săi, vestind : „A venit Yang Hu să ne cotropească iar !" Atunci căpitanul cetății porunci pe dată străjerilor să-i încercuiască.

---

[18] Se întinde între partea sudică a provinciei Hebei și partea nordică a provinciei Henan de astăzi.

[19] Stătuleț situat în raza județului Huaiyang, astăzi tot în provincia Henan.

[20] În timpul dinastiei Zhou, acest stat se întindea pe raza actualului județ Shangyiu din provincia Henan.

[21] Partea de vest a județului Suian, din actuala provincie Henan.

Şi aşa dascălul cu ucenicii săi au rămas ţintuiţi vreme de mai multe zile, fără apă şi hrană. „Ce ruşinos îmi pare ca tocmai un cărturar să cadă pradă unei neînţelegeri !“, se tînguia Kong Zi. Auzindu-l, Zi Lu tare se mînie şi tunînd îşi scoase paloşul, gata, gata să se ia la bătaie cu cei care-i năpăstuiau. Însă Kong Zi îl opri, spunîndu-i : „După cum prea bine ştii, eu propovăduiesc omenia, şi atunci cum de îndrăzneşti a te bate cu semenul tău ? O nelegiuire ca asta m-ar omorî cu zile. Mai degrabă ia aminte, şi-i vedea cum am să-i înduplec eu pe străjeri, înduioşîndu-i pînă la lacrimi cu cîntecele mele“. Zis şi făcut. Kong Zi începu a ciupi corzile qinului, iar învăţăceii îi ţineau isonul. Cîntecele erau sfîşietor de triste, şi numai ce isprăvira de cîntat, că din senin se iscă o furtună puternică. Vîntul şuiera cu atîta furie că oştenii nici nu se mai puteau ţine pe picioare. Se tîrau în patru labe. Groaza le pătrunse pînă în măduva oaselor, şi de-abia atunci îşi deteră ei seama că cel pe care-l încercuiseră era Kong Zi cel sfînt, şi nicidecum uzurpatorul Yan Hu. Încărcaţi de ruşine îl slobozira pe dascăl şi pe învăţăcei însoţindu-i plini de umilinţă pînă în afara cetăţii.

*

* *

Kong Zi, ajuns în ţara Wei, stătu acolo o vreme, dar cum nu izbuti să găsească înţelegere din partea regelui Wei Linggong, se hotărî să se întoarcă în Chen. Dar pînă acolo, trebuia să străbată ţara Song, şi-i mai căzu un ponos pe cap.

Această ţară era cîrmuită de regele Song Jinggong care avea un sfetnic ce se chema Huan Tui. Cînd află de sosirea lui Kong Zi şi a învăţăceilor lui, Huan Tui, temîndu-se ca nu cumva să fie înlăturat din pricina unor şiretlicuri, puse un om de încredere să-i urmărească pe noii veniţi. Iscoada se întoarse în grabă vestindu-l pe sfetnic că dascălul, înconjurat de oamenii săi, stă sub un falnic chiparos şi tot îndrugă nişte porunci ce urmează a le încredinţa Măriei Sale, Song Jinggong. Atunci Huan Tui în semn de zădărnicire, trimise slujitori să taie copacul acela, dar nu s-a aşteptat ca înţeleptului Kong Zi să nu-i pese de astă neobrăzare şi nici teamă să-i fie ci numai să spună cu glas domol :

„Cel de sus m-a hărăzit cu răbdare, și nu m-oi umili în fața unui netrebnic de teapa lui Huan Tui".

Gong Liangru, un învățăcel cu puteri uriașe, văzînd că oamenii sfetnicului au tăiat copacul, supărat foc s-a repezit la butucul ce rămăsese, și prinzîndu-l cu amîndouă brațele îl smulse cu rădăcini cu tot. Apoi a ridicat copacul doborît și l-a pus înapoi, îndesîndu-l bine cu pămînt. Chiparosul arăta ca și cum n-ar fi fost mișcat din loc, doar că era un pic mai scund.

Isprăvile lui Gong Liangru i-au băgat în sperieți pe credincioșii lui Huan Tui, care și-au dat seama că înțeleptul și ucenicii lui nu erau niște învățați oarecare, ci adevărați cărturari, și pe deasupra viteji fără seamăn cu care nu te poți juca. Așa că l-au lăsat pe Kong Zi și pe ai lui în pace, rupînd-o la fugă.

A doua zi, un localnic curios din fire merse să vadă ce s-a ales de copacul sădit fără rădăcini. Ajuns la locul cu pricina a rămas cu ochii holbați și gura căscată. Copacul nu numai că prinsese rădăcini, dar crengile și frunzele lui se unduiau, scînteind ca nestematele.

*

* *

Cea mai mare încercare prin care i-a fost dat lui Kong Zi să treacă în viață a fost foamea îndurată la Chenzhou.

Tot alergînd el dintr-o parte în alta n-a găsit nici un cîrmuitor care să fi vrut să-i primească învățătura atît de folositoare pentru mai binele obștii, așa că a fost nevoit să poposească la granița dintre Chen și Cai [22] unde chiar atunci apăru un sol al țării Chu [23] să-l poftească în ospeție. Bucuros, nevoie mare, Kong Zi dimpreună cu ucenicii săi porni într-acolo. Boierii cei mari din Chen și Cai au fost cuprinși de mare neliniște aflînd această veste. În grabă se adunară la sfat și toți, ca unul, ziseră : „Kong Zi este un om vestit și plin de haruri, recunoaștem, dar și țările noastre sînt de prețuit. Dar

---

[22] Se află în partea de sud-vest a provinciei Henan de astăzi.

[23] Se întinde în provincia Hebei, precum și în partea de nord a provinciei Henan de astăzi.

dacă ar ajunge pe o treaptă însemnată, n-am avea de pătimit ?". Așa că boierii celor două țări trimiseră cîțiva oșteni, poruncindu-le să-l încercuiască pe Kong Zi și pe învățăceii lui, și să-i oprească din drum fără să-i ferece și nici să-i omore, doar să-i flămînzească. Neghiobii de ei, gîndeau că lihniți de foame aceștia în cele din urmă tot vor muri.

Kong Zi și ai săi au fost țintuiți șapte zile în șir într-un loc din apropierea Cetății de scaun a țării Chen. În răstimpul acesta aproape că n-au pus nimic în gură, în afară de o zeamă de păpădie, apă chioară. Ajunseseră cu fețele supte și trupurile fără de vlagă.

Într-o seară învățăceii, după ce primiră cîte o jumătate de blid cu astă zeamă, stăteau care în picioare, care lungiți pe rogojină. Numai dascălul cînta la qin, de alean pesemne, pentru a-i liniști pe ai lui și pentru a-și domoli și el sufletul. Taman atunci în curte intră un străin cu o înfățișare ciudată. Era înalt de vreo nouă chi, purta o căciulă țuguiată și straie de mătase strălucitoare. Și de cum intră începu să strige.

Zi Gong aruncă pe umeri o haină și ieșind în grabă îl întrebă :

— Cine ești ?

Drumețul nu răspunse, ci se uită la el cu ochi spălăciți. După cîteva clipe a scos un urlet îngrozitor și întinzînd două brațe aspre, l-a cuprins pe Zi Gong, ridicîndu-l deasupra capului. După ce l-a învîrtit de cîteva ori prin văzduh, l-a luat la subsuoară, și, întorcîndu-se, era cît pe-aci s-o ia din loc. La strigătul lui Zi Gong după ajutor, Zi Lu a înșfăcat un paloș și o zbughi afară, prinzîndu-se într-o luptă crîncenă cu străinul. Apoi, ca să-l apere pe Zi Gong, aruncă paloșul și se încăieră cu arătarea. Deși puternic, Zi Lu nu-l birui pe străin, și cu greu izbuti să-l smulgă pe Zi Gong din încleștarea vrăjmașă. În acest timp Kong Zi cu ceilalți învățăcei au ieșit și ei în curte. Dascălul văzu cu uimire cum cele două subsuori ale drumețului ciudat se deschideau și se închideau, și apoi iar se deschideau și iar se închideau. Kong Zi, dîndu-și seama despre ce e vorba, strigă către Zi Lu :

— Apucă-l de subsuori !

Zi Lu, ascultînd de povață, îl prinse pe potrivnic și-i sfărîmă coastele. Namila căzu la pămînt în nesimțire și atunci văzură că în fapt nu era om, ci

un crap mare argintiu, lung de vreo nouă chi. Peștele se mai zbătu de cîteva ori și muri.

Învățăceii lui Kong Zi rămaseră năuciți de ceea ce le-a fost dat să vadă, dascălul însă, după ce cugetă asupra întîmplării, zise cu glasu-i măsurat :

— Se spune că unele vietăți pot fi preschimbate de necuratul în fel de fel de duhuri rele. Acest crap argintiu o fi din tagma acelora. Și după ce că sîntem prinși, ne-a mai căzut și namila asta pe cap, pricinuindu-ne greutăți și mai mari. Dar de vreme ce l-am răpus, mîine o să-l gătim și o să vă potoliți foamea. Kong Zi se întoarse apoi în cocioabă și începu din nou a cînta la qin.

A doua zi, dis-de-dimineață, învățăceii sfîrtecară peștele argintiu, îl fierseră și-apoi se ospătară. Carnea a fost gustoasă și nici unul n-a pățit nimic mîncînd din acest crap. Ba mai mult, cei sleiți de foame și-au recăpătat puterea, iar cei bolnavi s-au vindecat. Întremați au început iar să cînte cu însuflețire și să-și arate iscusința în mînuirea paloșului, de parcă n-ar fi fost prinși, ci mai degrabă veniți acolo la o petrecere.

Oștile din Chen și Cai adunate laolaltă, văzînd că după atîtea zile Kong Zi și învățăceii lui nu numai că n-au pierit de foame, dar au ajuns și mai puternici, au născocit o altă uneltire, trimițînd dascălului precum și oamenilor săi o perlă strălucitoare, neobișnuit de mare. Perla era străpunsă de o gaură șerpuitoare cu nouă crestături. Solul i-a spus lui Kong Zi : „Dacă vreunul dintre voi va putea să treacă un fir de ață prin gaura aceasta, vi se va da drumul la toți. De nu, aici veți rămîne pînă la cea din urmă suflare". Kong Zi a primit perla, a privit-o îndelung împreună cu discipolii, și de nenumărate ori a încercat să treacă prin ea firul de ață, dar cu nici un chip nu i-a fost cu putință. Ostenit, Kong Zi nu mai știa cum să facă și deodată întorcîndu-se spre ai săi le spuse :

— Cum de-am uitat ? Venind dinspre Wei încoace, ne-am întîlnit pe drum cu o fată. Culegea frunze de dud, vă amintiți ? Glumind i-am zis :

— Crengile dinspre miazăzi sînt mlădioase, pe cînd cele dinspre miazănoapte, tari și vînjoase.

Fata de sus din copac mi-a răspuns :

— Oameni învățați, băgați de seamă că la Chen o să fiți înfometați, iar cînd nu veți izbuti să treceți

firul de ață prin ciudata perlă vă veți întoarce să mă întrebați cum să faceți ca să scăpați cu viață.

Credeam atunci că vorbele fetei erau de șagă și de aceea nu le-am băgat în seamă. Acum însă îmi sunară în ureche, și iată că s-au adeverit! Va trebui să plece careva s-o caute și să-i ceară sfatul.

Yan Hui și Zi Gong grăiră într-un glas :

— Ne încumetăm să plecăm noi la drum.

Kong Zi s-a învoit. Cei doi discipoli scăpînd din încercuirea dușmanilor, doar ei știu cum, au ajuns pînă la hotarul țării Chen și acolo au găsit-o pe fată. Tinerii intrară în curtea casei și cu bună-cuviință bătură la ușă. Cineva deschise, spunîndu-le că fata nu este acasă, dar că pentru osteneala drumului le dăruie un pepene verde. Și fără alte vorbe închise ușa.

— Ce-o fi însemnînd asta? se miră nedumerit Yan Hui, pipăind pepenele.

Zi Gong mai ager la minte zise :

— Dacă ne-a dăruit un pepene întreg, se cheamă că stăpîna este acasă.

Așa că cei doi se întoarseră și bătură iar la ușă. De astă dată le deschise însăși fata. Era oacheșă și veselă. După ce Zi Gong și Yan Hui îi povestiră pățania, gazda glăsui :

— Să strecori un fir printr-o perlă e cît se poate de ușor, numai că firul trebuie să fie de mătase, și uns. Și mai trebuie ceva, legați firul de piciorul unei furnici și vîrîți-o în gaură. Dacă furnica se împotrivește, afumați-o din spate, și atunci negreșit va intra înăuntru.

Mulțumind fetei, Zi Gong și Yan Hui s-au înapoiat la ai lor, și urmînd întocmai sfaturile primite, le-a fost cu adevărat ușor să treacă firul de mătase prin perlă, iar oștenii din Chen și Cai s-au retras potrivit înțelegerii, lăsîndu-i slobozi pe Kong Zi și pe învățăcei să plece în voie.

* * *

În lungile sale peregrinări Kong Zi n-a găsit nici un cîrmuitor care să-i prețuiască înțelepciunea și să dorească a-i îmbrățișa perceptele. Și astfel, cu trecerea timpului, învățatul și-a dat seama că sorții de a-și vedea visul împlinit, din ce în ce i se împuținau, așa că la bătrînețe s-a retras la locul de

obîrșie, în țara Lu. Kong Zi și-a închinat ultima parte a vieții pătrunderii unor scrieri alese, ca de pildă : *Cartea schimburilor*[24], *Cartea edictelor*[25], *Cartea cîntecelor*[26], *Memorial de rituri*[27], precum și scrierii unei cărți pe care a numit-o : *Primăvara și toamna țării Lu.* Și încă multe alte lucruri de folos a făcut el pentru propășirea gîndirii chineze.

Legenda spune că într-o zi, simțindu-și sfîrșitul pe aproape, s-a sculat dis-de-dimineață și luîndu-și toiagul ieși cîntînd :

„Nu cumva Taishan[28] *se va dărîma?*
Nu cumva grinda cea mare va cădea?
Nu cumva cel înțelept va pleca?"

Întors acasă căzu bolnav și după șapte zile s-a stins. Împlinise șaptezeci și doi de ani.

Rămășițele pămîntești ale lui Kong Zi au fost înmormîntate cu pioșenie de către învățăceii săi, într-un loc frumos, un loc cu verdeață, în afara cetății de scaun, pe malul rîului Sishui. Cînd mii și mii de locuitori din Lu au venit să-l petreacă pe ultimul său drum, pe acest sfînt cărturar, se spune că pînă și apa rîului Sishui a încetat să curgă. Înghețase ! A fost și ea cuprinsă de durere.

---

[24] *Cartea schimbărilor* cu privire la (sec. 11—7 î.e.n.) un important monument al gîndirii chineze antice, cel mai vechi din cele cinci canoane. Miezul acestei scrieri redactate cu 24 107 hieroglife, este încercarea de a stabili relații între faptele umane și fenomenele din natură.

[25] *Cartea edictelor* privind (sec. 11—7 î.e.n.) unul din cele cinci canoane considerată cel dintîi monument de proză istorică a Chinei. Conține discursuri, declarații politice oficiale, tratate, documente, jurăminte, scrieri etc., datînd din dinastia Zhou.

[26] *Cartea cîntecelor* cu referire la (sec. 11—6 î.e.n.) unul din cele cinci canoane și este prima antologie de poezie chineză. Cuprinde 305 cîntece anonime, datînd din dinastia Zhou de Apus, perioada Primăvara—Toamna țărilor dezbinate.

[27] *Memorial de rituri* (referitor la sec. 5—4 î.e.n.) unul din cele cinci canoane și cel mai important pentru cunoașterea datinilor dinastiei Zhou. Tratat de educație civică, scrierea cuprinde principii juridice și legislative, descrieri ale normelor morale și sociale obligatorii la Curte, în administrație și în obștea cetățenească.

[28] Taishan, unul din cei cinci munți celebri din antichitate, după opinia chinezilor. Se înalță la 1 524 metri deasupra nivelului mării în raza provinciei Shandong de astăzi, renumit punct turistic.

După mulți ani de la moartea lui Kong Zi, în Lu, s-a răspîndit o poveste încărcată de minuni. Zice-se că într-o zi, un negustor din această țară s-a dus să-și vîndă marfa dincolo de mare. Și pe cînd plutea cu luntrea pe întinsul apei, nu se știe cum, s-a rătăcit, și-a ajuns pe malul unui ostrov. Acolo a întîlnit niște pescari, pe care i-a întrebat în ce loc se află. I s-a spus că se găsește în Yingzhou, unul din lăcașurile zeilor. Desfătîndu-și ochii cu fermecătoarele priveliști, deodată îl văzu pe Kong Zi. Se plimba agale, urmat de cei șaptezeci și doi de învățăcei[29]. Negutătorul voi să se apropie ca să-i salute, dar Kong Zi i-a și apărut în față, întrebîndu-l cu mirare: „Cum de ai venit aici? Nu știi că patria e în primejdie?" Și dîndu-i toiagul său, i-a zis: „Ia-l, închide-ți ochii, și du-te în grabă înapoi acasă și spune-i regelui să întărească zidurile cetății, stăvilind astfel încercarea dușmanilor de a încălca hotarul".

Omul rămase nedumerit, dar nu cuteză a nesocoti porunca dată de Kong Zi, așa că ajuns cu bine pe malul mării, închise ochii și încălecă pe toiag. Deodată a auzit un vuiet de vînt puternic și rostogoliri de valuri, iar toiagul de sub el îl simți preschimbat într-un dragon. Ar fi vrut negustorul să-l privească, că era curios din fire, dar de teamă să nu i se întîmple vreo necurată, nu îndrăzni. După vreun ceas, vîntul se opri și valurile se potoliră. Ajunsese pe uscat. Și-abia atunci cuteză el să-și deschidă ochii. Într-adevăr, era pe țărmul patriei. Privi toiagul și văzu că tot toiag rămase. Socotind că nu-i mai era de folos, îl aruncă în mare și... minune! În clipa aceea un răget puternic se auzi, talazurile s-au ridicat mari cît munții, iar toiagul s-a preschimbat într-un dragon uriaș, acoperit pe de-a-ntregul cu solzi aurii, care se-ndrepta înotînd, spre soare-răsare. „Da, murmură negutătorul, acum cred că preaînțeleptul Kong Zi și învățăceii săi, sînt de-adevăratelea zei!" și iuțindu-și pașii, merse la curte să-i împărtășească regelui întîmplarea. Dar

---

[29] Kong Zi a început munca de pedagog în jurul vîrstei de treizeci ani. Cărturarul s-a dedicat cu toată pasiunea educației tinerilor. Se spune că ar fi avut trei mii cinci sute de discipoli, dintre care 72 erau deosebit de înzestrați.

acela, ascultîndu-l, îl crezu smintit. Și pe dată... o altă minune! Mii și zeci de mii de rîndunele zburau spre cetate purtînd în cioc lut ars, tocmai bun de întărit zidurile. Mișcat de strădania păsărilor, regele își adună fără zăbavă supușii, apucîndu-se cu toții de treabă. Și abia ce-au isprăvit, că oastea din Qi se și văzu venind. Dar degeaba bătu ea drumul pînă aici cu gînd vrăjmaș, că precum veni, tot așa se și întoarse. Întărita cetate n-a putut-o îngenunchea. „De aici se vede, după cum spune legenda, că nici dincolo de hotarele vieții Kong Zi nu și-a uitat patria pe care a iubit-o cu înflăcărare!".

Istorisiri despre învățăceii lui Confucius

Yan Hui

Cel mai îndrăgit învățăcel al lui Kong Zi a fost mult înzestratul Yan Hui. Acesta se mai numea și Yan Yuan. Se născuse într-o casă de oameni sărmani și încă de mic se arătase peste măsură de sîrguincios. Zile în șir stătea cu cartea în mînă mulțumindu-se doar cu un blid de orez și o cană cu apă. Dascălul ținea mult la Yan Hui, nu doar pentru vrednicia lui, cît mai cu seamă pentru agerimea minții și vitejia de care dădea dovadă.

Se pare că odată, pe cînd lui Kong Zi nu-i mergeau prea bine treburile, îl trimise pe învățăcelul Zi Gong în statul Qi să le rînduiască. Dar cum Zi Gong întîrzia, tot așteptîndu-l îngrijorat, dascălul deschise *Cartea schimbărilor* în căutarea unui răspuns la această întîrziere. Și a descoperit că semnul *ding*[1] are picioarele rupte. Atunci Kong Zi le-a spus învățăceilor :

— Dacă picioarele de la *ding* sînt rupte, se cheamă că Zi Gong nu se mai întoarce.

Toți învățăceii au primit de bun tîlcul, în afară de Yan Hui care tăcea zîmbind.

Kong Zi îl întrebă :

— De ce taci și de ce zîmbești ?

— Pentru că eu cred că Zi Gong se va întoarce curînd.

— De unde știi ?

— Un *ding* fără picioare nu seamănă oare cu o joncă ? Așa că s-ar putea ca Zi Gong să se înapoieze chiar pe o joncă.

Și într-adevăr, nu după multă vreme Zi Gong s-a întors pe o joncă și atunci învățăceii au recunoscut că Yan Hui i-a întrecut pe toți cu înțelepciunea.

---

[1] Vas de bronz folosit în antichitate la ritualuri.

Legat de vitejia acestuia, se povestește că într-una din peregrinările lor au poposit pe înserate la un han. Și în vreme ce Yan Hui tocmai stătea la taifas pe treptele de la intrare cu Zi Lu, apăru o arătare ciudată, care le-a spus că vrea să-l vadă și să-i vorbească lui Kong Zi. Cei doi privind cu luare aminte la cel venit, văzură că nu seamănă nici a ființă omenească nici a nălucă. Avea o înfățișare fioroasă, trup înalt și mătăhălos, cap mic, cu fața lunguiață și ochi înspăimîntători. Lui Zi Lu, cu toate că era îndrăzneț de felul lui, cînd văzu făptura, dinții începură a-i clănțăni. În schimb Yan Hui, ridicîndu-se, scoase sabia de la brîu și se repezi asupra străinului. Dihania nu se așteptase la asta așa că o rupse la fugă. Dar Yan Hui mai iute de picior o ajunse din urmă și o înșfăcă. Atunci arătarea se preschimbă într-un șarpe uriaș, înfricoșător pe care Yan Hui îl tăie în bucăți. Kong Zi prinzînd de veste alergă la fața locului și găsi șarpele sfîrtecat.

— Da, da, zise el, am auzit că un adevărat viteaz nu se teme de nimic, iar un înțelept nu se lasă niciodată supus. Yan Hui este un astfel de viteaz și un astfel de înțelept.

Yan Hui mai avea și darul vorbirii. Într-o zi pe cînd treceau printr-o livadă de duzi, au văzut o femeie care culegea frunze pentru viermii de mătase. Tînăra avea un păr frumos, bogat, prins cu un pieptene de fildeș. Dascălul vrînd să-i încerce pe ucenici, le zise :

— Care dintre voi se încumetă să-i ceară femeii pieptenele ?

Nemaiașteptînd ca ceilalți să i-o ia înainte, Yan Hui glăsui :

— Eu. Apoi se duse în fața femeii și făcînd o plecăciune, astfel îi grăi :

— Am o colină, unde cresc mii de copaci, fără crengi și fără frunze, în care se ascund jivine. V-aș ruga, doamnă, să-mi împrumutați o împletitură cu care să le pot prinde.

Fără să stea pe gînduri tînăra își smulse pieptenele din păr și i-l dădu lui Yan Hui. Acesta după ce-l primi îi spuse :

— Doamnă, mi se pare curios să-mi dați un pieptene de fildeș fără să-mi cereți mai multe lămuriri.

— Mi-e limpede. Ați spus că aveți o colină pe care trăiesc mii de copaci, fără crengi și fără frunze.

Prin urmare colina rotundă este capul dumneavoastră, iar copacii sînt firele de păr. Ați mai spus că niște jivine se ascund în această pădure și că ați vrea să vă împrumut o împletitură ca să le prindeți. Jivinele sînt păduchii, iar împletitura, pieptenele. De aceea vi l-am și dat. Socotiți că ar fi trebuit să vă mai cer și alte lămuriri ?

Auzindu-i, Kong Zi își spuse : „Harul vorbirii învățăcelului meu este vrednic de laudă, dar înțelepciunea femeii nu-i mai prejos !".

Yan Hui era un om tare mintos și se pare că din astă pricină avea fruntea boltită, încît chipul său arăta ca o jumătate de lună. Nesocotind hrana, trupul i se vlăguise ; la douăzeci și nouă de ani îi albise tot părul, iar la treizeci și doi de ani din nefericire muri. Cauza morții lui Yan Hui — spune legenda — s-ar datora unei întreceri făcute cu dascălul său.

Era într-o toamnă. Yan Hui se afla împreună cu Kong Zi în munții Taishan. În fața lor se întindea o priveliște minunată. Și stînd ei așa, Kong Zi numai ce-l întrebă pe Yan Hui :

— Vezi poarta Chan din Cetatea de scaun a statului Wu ?

— Da, o văd ! răspunse ucenicul.

— Dar în afară de poartă, ce mai vezi ?

Scrutînd depărtarea cu ochii mijiți, Yan Hui abia după un răgaz dădu răspunsul, și acela cu îndoială :

— Parcă ar fi o panglică de mătase albă, iar mai încolo, o bucată de pînză albastră.

— Nu, nu, n-ai văzut bine, zise Kong Zi.

Yan Hui ar fi vrut să încerce să deslușească ce era acolo, dar dascălul mîngîindu-l de cîteva ori pe obraz, îi spuse :

— Lasă, lasă, nu te mai frămînta ! Hai să coborîm !

La întoarcere, Yan Hui simți cum îl apucă o amețeală cumplită și cum îl lasă puterile. Îngîndurat îl întrebă pe Kong Zi :

— Ce ați văzut acolo, în fața porții Chan ?

— Un cal alb, iar mai încolo un snop de trestii, răspunse Kong Zi.

Tînărul nu se arătă prea încredințat și atunci amîndoi au însemnat ziua și ceasul în care priviseră în depărtare, și au trimis un sol pe un cal iute de picior, să cerceteze ce era la fața locului, și să aducă răspunsul în grabă. După cîteva zile, solul

s-a întors, vestindu-i că în ziua aceea, la ceasul numit, acolo se aflau într-adevăr un cal alb şi un snop de trestii.

Yan Hui recunoscu încă o dată, că dascălul său este un sfînt, iar ochii lui zăresc atît de departe că niciodată n-are să se poată lua la întrecere cu el.

Dar la drept vorbind, dacă Yan Hui a izbutit să vadă de pe muntele Taishan, la o depărtare de peste o mie de li, o pată albă și una albastră, se cheamă că nici vederea lui nu era mai prejos.

Zi Lu

După Yan Hui, mult drag i-a fost lui Kong Zi învățăcelul Zi Lu. Acesta cînd intră ucenic la marele dascăl, nu era decît un biet oștean. Avea o căciulă împodobită cu pene de turturea, și la brîu un paloș lung, cu mînerul învelit în piele de mistreț. Purtarea lui nu aducea a om învățat. Cînd unii citeau din cărți cu glas tare, Zi Lu făcea la fel, numai că anapoda, fără nici un înțeles. Ceilalți nu-l vedeau cu ochi buni, ba însuși Kong Zi îl mustra adesea pentru apucăturile sale nesocotite. Se spune că Zi Lu se născuse așa din pricină că maică-sa a fost stăpînită de duhul trăsnetului, și că de aceea sortit i-a fost să ducă o viață aspră de oștean. În legendă se povestește că la cea dintîi întîlnire pe care Zi Lu a avut-o cu Kong Zi, cărturarul l-ar fi întrebat : „Ce-ți place mai mult ?" Iar Zi Lu ar fi răspuns fără să clipească : „Paloșul".

Oricum în hrisoave s-au găsit însemnări ce pomenesc despre ieșirile nestăpînite pe care Zi Lu le-ar fi avut la început și abia mai tîrziu, crescut cu răbdare de marele învățat, s-a îndreptat, luînd calea cea bună. De aceea socotim să vă facem și dumneavoastră cunoscute cîteva scurte întîmplări din viața lui Zi Lu.

Odată, pe cînd Kong Zi se afla într-o călătorie, făcîndu-i-se pe drum sete, îl trimise pe Zi Lu să-i aducă apă dintr-un izvor ce se afla în adîncul codrului. Acesta găsi izvorul și tocmai cînd vru să umple ulciorul, îi apăru în față un tigru fioros. Cuprins de groază, văzînd că n-are scăpare, s-a prins în luptă cu dihania și după ce se încăierară o vreme, izbuti să se agațe de coada tigrului pe care înfășurînd-o în jurul brațului o smulse cu putere. Coada tigrului s-a rupt pe loc. Nemaiputînd de durere, fiara a luat-o la fugă, iar Zi Lu se întoarse la Kong

Zi cu ulciorul în mînă și coada tigrului în sîn. Mulțumit în sinea lui, Zi Lu îl întrebă pe dascăl :

— Spuneți-mi, vă rog, cum ar putea un viteaz cu faimă, omorî un tigru ?

— Dîndu-i în cap.

— Dar un viteaz mai puțin vestit ?

— Smulgîndu-i urechile.

— Dar un viteaz oarecare ?

— Un viteaz oarecare l-ar apuca de coadă.

Rușinîndu-se, Zi Lu nu mai putu să rostească nici o vorbă. Așa că scoase coada tigrului din sîn, o aruncă, și înciudat își zise : „Dascălu' știa de la bun început că lîngă izvorul acela era un tigru. Oare nu m-a trimis înadins după apă, vrînd să mă piardă ? N-am ce zice, nemilos dascăl am !" Și fără să cugete, luă o piatră, o ascunse tot în sîn cu gînd să-l omoare pe Kong Zi, și înfățișîndu-i-se îl întrebă iar :

— Spuneți-mi, vă rog, dar cum poate un viteaz cu faimă omorî un om ?

— Cu pensula, răspunse liniștit Kong Zi.

— Dar un viteaz mai puțin vestit ?

— Cu vorba !

— Dar un viteaz oarecare ?

— Ei, dacă un viteaz oarecare vrea să omoare un om, spuse Kong Zi, el o face cu piatra ascunsă în sîn.

Zi Lu văzînd că dascălul l-a ghicit iarăși, nu mai avu ce face și scoțînd pe furiș piatra din sîn, o aruncă. Din ziua aceea ucenicul a început să-și prețuiască dascălul și-i rămase credincios pentru totdeauna. Iar Kong Zi nu pregeta să se laude cu el spunînd : „De cînd îl am pe Zi Lu învățăcel nu mai îndrăznește nimeni să mă împroaște cu ocări".

Iar peste ani cînd mulți ucenici l-au părăsit și multe supărări s-au abătut asupra lui, Kong Zi a rostit plin de mîhnire : „Dacă învățătura mea n-are căutare în China am să propovăduiesc în altă parte. Și de-oi pleca cu pluta peste mări, numai Zi Lu mă va însoți, urmîndu-mă fără tăgadă !"

Zi Gong

Un alt discipol al lui Kong Zi a fost Zi Gong cel ager la minte și mult iscusit, care ajunse să pătrundă pînă și tainele vorbirii măiastre. Pe deasupra era și frumos la trup, iar mustăcioara tare îi mai stătea bine tînărului. Dar cu toate însușirile ce le avea, Kong Zi îl dojenea uneori, pentru felul nefiresc cu care privea lucrurile, și totuși, de multe ori folosind acest fel cu dibăcie în vorbire, Zi Gong scăpa cu ușurință din unele încurcături, ba izbutea chiar să afle răspuns la cîte o nelămurire.

Se povestește că odată, Zi Gong dimpreună cu Zi Lu treceau pe lîngă altarul unde locuitorii statului Zheng își făceau după rînduială închinăciunile și aduceau ofrande zeilor. Nu departe de acest altar creștea un arbore uriaș, cu crengi întortocheate și bogat în frunze. În arborele acela bătrîn, bătrîn de o mie de ani, își avea cuibul o pasăre măiastră, înzestrată cu puteri nemaivăzute. Ea putea să ia felurite înfățișări, și după voia ei să aducă oamenilor fericire, ori mîhnire. Zi Lu, neghiob din naștere, se sui în copac cu gînd s-o prindă. Supărată, nevoie mare, pasărea fermecată nu numai că nu s-a lăsat prinsă, dar a făcut ca Zi Lu să rămînă agățat de o creangă, așa că prostănacul n-a mai putut nici să urce, nici să coboare. Zi Gong văzîndu-și fîrtatul atîrnat, pe dată își dădu seama că acesta fusese pedepsit de acea pasăre și atunci începu s-o roage de iertare, spunînd că Zi Lu n-a vrut cu dinadinsul s-o tulbure. Și astfel, datorită vorbelor meșteșugite ale lui Zi Gong, pasărea s-a lăsat înduplecată și i-a dat drumul lui Zi Lu.

Altă dată, cînd se îndrepta spre Chu [1], trecînd printr-o vale numită Agu, Kong Zi și ucenicii au văzut pe malul unui pîrîu o fată ce spăla rufe.

[1] Provincia Hebei de astăzi.

Tînăra era de o rară frumusețe, ca și cerceii de smarald ce-i purta în urechi. Soarele de amiază dogorea nu alta. Călătorilor li se făcu sete. Vizitiul, opri căruța la poruncă, și Kong Zi scoțînd din desagă o ulcică i-o dădu lui Zi Gong spunîndu-i :

— Du-te și cere-i fetei să o umple cu apă. Văd că e frumoasă la chip, pare și cuminte, dar nu știu ce sălășluiește în inima ei. Ia încearcă să o descoși cu vorbe alese așa cum știi tu.

Zi Gong se apropie de fată și dîndu-i cuvenitele binețe, îi zise :

— Sînt un biet drumeț venit din munții de la miazănoapte, și vreau să ajung în statul Chu de la miazăzi. Da' cu zăpușeala asta mare, mi s-a făcut sete. Te-aș ruga, fii bună, umple-mi cana cu apă !

Tînăra, zîmbind, își furișă o privire spre Zi Gong și zise :

— Apa din valea noastră fie pe arșiță, fie pe frig, curge deopotrivă pentru toți. N-are rost să mă agrăiești pentru atîta treabă. Oricui îi e îngăduit să bea cît poftește.

Dar după cele rostite fata luă totuși ulcica din mîinile străinului și o potrivi pe calea șuvoiului pînă ce o umplu. Apoi udă pămîntul și, umplînd-o la loc, o așeză, la picioarele lui Zi Gong, căruia îi spuse :

— Vă rog să mă iertați. Nu v-o pot da în mînă [2]. Mă oprește buna cuviință.

Zi Gong s-a întors la dascăl cu pași măsurați și ulcica plină ochi, și-i povesti totul de-a fir-a-păr. Clătinînd din cap, Kong Zi murmură : „Mda, da". Apoi luă qinul și-l dădu lui Zi Gong spunîndu-i :

— Du-l frumoasei, și vezi ce are să-ți mai spună !

Așa că Zi Gong se înfățișă iarăși la fată, cu ticluite vorbe :

— Rostirile tale de adineaori mi-au învăluit inima asemenea unor adieri de primăvară. Uite, am la mine un qin [3]. Poți oare, fără unealta de trebuință, să-i întinzi corzile ca el să sune frumos ?

Auzindu-l, fata se îmbujoră-n obraji, și îi răspunse :

---

[2] După preceptele lui Kong Zi, dacă un bărbat și o femeie își ating mîinile, înseamnă că între cei doi sînt legături care încalcă buna-cuviință.

[3] Aici este un joc de cuvinte. În limba chineză „qin" după pronunție are și sensul de dragoste. „A acorda un qin", înseamnă a face o declarație de dragoste, a face curte.

— Trăiesc ca vai de lume ! De învățătură n-avui parte. Nu știu nici o iotă despre „cele cinci note“ [4], nici măcar nu știu prea bine ce-s alea. Cum aș putea dar să fac ceea ce-mi ceri ? !

Înapoindu-se la dascăl, Zi Gong i-a făcut cunoscute cele auzite.

Kong Zi a clătinat iarăși din cap, și a spus : „Am înțeles“. Și scoțînd din căruță cinci liang [5] de cînepă, i le dădu lui Zi Gong, cerîndu-i să le ducă fetei, și să încerce a mai schimba cîteva vorbe cu ea. Tare mult vroia să știe cum avea să-l primească de astă dată.

Zi Gong făcu întocmai.

— Am venit din pustietatea de la miazănoapte și mă duc în statul Chu, după cum spusei mai înainte. Îți rămîn recunoscător pentru toate gîndurile bune, și iată, în semn de mulțumire, vreau să-ți dăruiesc cinci liang de cînepă. Dar cum nu îndrăznesc să ți le dau în mînă, le pun aici, pe malul apei lîngă tine.

Auzindu-l fata ridică sprîncenele și cu fața înroșită de supărare se răsti :

— Dacă dumneata ești un om cinstit și cu suflet ales, vezi-ți de drum ! Ce tot vii și te legi de mine ? Și-acum de ce cauți să mă îmbii cu lucruri de preț ? Sînt o fată tînără, cum aș putea primi fără vreun temei darul tău ? Pleacă ! Și de nu pleci de îndată, să știi că s-o găsi cineva să-ți vină de hac !

Zi Gong pricepu el prea bine că acel cineva de care pomeni fata, n-ar putea fi decît făgăduitul ei. Și cum încercarea fusese atinsă, învățăcelul isteț, nevrînd să cadă în bucluc, înșfăcă degrabă firele de cînepă și tot bolborosind cuvinte de iertare, se întoarse la Kong Zi. Acesta, de cum îl văzu, zise îngîndurat :

— Da, da... adevărat grăiește cîntecul : „În sud, chiar arbori uriași de vezi / La umbra lor hodină n-oi găsi ce crezi / Iar pe Hanshui [6] de vei zări mîndrețe / L-ademenite vorbe nu vei primi binețe.“ Fata aceasta din valea Agu, este asemenea celor din cîntec !

---

[4] În muzica din antichitatea Chinei se folosea gama pentatonică formată din cinci trepte, și anume : do, re, mi, sol, la.

[5] Un liang = a zecea parte dintr-un Jin.

[6] Rîul Hanshui curge în partea centrală a Chinei și se varsă în fluviul Iantzi.

Dar să vă povestim și o altă întîmplare.

Într-una din cutreierările lor, osteniți, Kong Zi și învățăceii au oprit căruța la marginea drumului. Deodată, unul din cai, scăpînd din ham, a intrat în semănăturile din apropiere, păgubindu-le. Cîțiva plugari, aflați la muncă pe ogor, au prins calul și l-au priponit. Zi Gong, știind că stăpînește darul vorbirii, se hotărî să ceară el calul înapoi. Ajuns în fața oamenilor, începu a le grăi cu meșteșug, pomenindu-le pînă și de hrisoavele cele din vechime pe care cu sîrg le cercetase de-a lungul vremii. Dar plugarii degeaba căscară larg ochii și urechile, că tot nimic nu pricepură din ce le înșira el. Și nemaiputînd răbda atîta vorbărie, își suflecară mînecile, gata parcă să-l cotonogească. Văzînd una ca asta, amărît tare, Zi Gong făcu calea-întoarsă. Ucenicii, toți, rămaseră descumpăniți. Și cum nici unuia nu-i trecea prin minte în ce fel s-ar putea dezlega mai bine și mai repede încurcătura, vizitiul, care de puțină vreme era în slujba cărturarului, îl rugă să-i îngăduie a merge și el să-și încerce norocul.

Negăsindu-se nici un altul pentru astă treabă, Kong Zi se învoi.

Căruțașul, de cum a ajuns în fața plugarilor, prinse a le grăi :

— Ce-am să vă zic e cît se poate de limpede. Cîtă vreme voi lucrați pămîntul dincolo de Marea dinspre soare-răsare, iar noi arăm dincoace de Marea dinspre soare-apune, vă întreb, ar putea oare un cal de-al nostru să ajungă în semănăturile voastre ?

Auzind cele spuse, oamenii se uitară unii la alții, mai întîi cu mirare, apoi pricepînd tîlcul rostirii, foarte bucuroși ziseră într-un glas :

— Vorba dumitale e cu dreptate, și a mers la inima noastră. Cel ce veni mai înainte ne-a îndrugat verzi și uscate că n-am putut nimic a pricepe.

Și împăcați, plugarii dezlegară calul ce stătea priponit de un dud bătrîn și îl dădură înapoi căruțașului.

Vedeți dar, prea cinstiți prieteni, că nu întotdeauna un vorbitor cu faimă, izbutește să se facă înțeles de toată lumea. Bunăoară, în această întîmplare, Zi Gong s-a dovedit a fi mai prejos decît un biet căruțaș.

Zeng Shen

Printre discipolii lui Kong Zi, se număra și Zeng Shen, care era cunoscut ca un tînăr cu purtări alese și totodată un fiu ce-și iubea mama din tot sufletul. Legenda spune că, într-o zi, pe cînd Zeng Shen era plecat în munți după lemne de foc, acasă îi veni un prieten. Negăsindu-l, a vrut să plece, dar mama lui Zeng Shen îl opri :

— Mai stai, te rog, fiul meu se va întoarce degrabă.

Și spunînd așa, bătrîna își ciupi cu putere brațul stîng. Oricît v-ați mira, Zeng Shen, de acolo de pe creste, simți atunci în brațul stîng o străfulgerare puternică, așa că își lăsă lucrul și se întoarse acasă. Văzînd-o pe maică-sa în poartă, îi zise :

— Mamă, nu știu de ce mă doare așa de tare brațul stîng.

Bătrîna îi răspunse :

— Nu te speria, iaca ți-a venit un oaspete, și cum nu te-a găsit, vroia să plece și ca să te aduc acasă, mi-am ciupit brațul stîng.

Această poveste arată cît de pătruns de dragoste și respect era Zeng Shen față de maică-sa, încît i-a putut prinde vestea prin tăria gîndului. Brațul mamei era ca și al lui, și de cîte ori ea și-l ciupea, fiul simțea și el durerea. Dar se mai știe o altă poveste, prin care se arată cît de mult credea bătrîna mamă în sufletul neîntinat al fiului.

Pe cînd Zeng Shen trăia dimpreună cu părinții săi în așezarea Feidi, din țara Lu [1], se potrivi ca și un alt localnic să aibă numele de Zeng Shen. Acela, luîndu-se la harță cu niște derbedei îl bătu pe unul din ei așa de tare, că-l lăsă în nesimțire pe uliță.

---

[1] După cum am mai arătat, se află în provincia Shandong de astăzi.

În vremea aceea, mama lui Zheng Shen al nostru, țesea la război, și numai ce se trezi cu un vecin care îi zise :

— Știi că Zeng Shen a omorît un om ?

Bătrîna zîmbind spuse doar atît :

— Nu-i cu putință ca fiul meu să fie ucigaș ! și-și văzu mai departe de țesut.

Nu trecu mult și un alt megieș veni să-i spună :

— Zeng Shen a omorît un om !

Maica tot nu dădu crezare spuselor, cu toate că își simțea inima răscolită. Se stăpîni și fără să spună nimic își văzu mai departe de lucru. Ei, dar veni și al treilea și-i spuse același lucru. De astă dată, bătrîna nemaiputînd răbda aruncă suveica și ieși pe poartă afară. Umblă ea cît umblă și, în cele din urmă află că era vorba de o potrivire de nume. De aici se vede că legătura dintre mamă și fiu prin puterea gîndului își avea totuși și marginile ei.

Zeng Shen dovedea o smerenie fără de asemănare și față de tatăl său. Odată, pe cînd se afla pe ogor alături de părintele lui, și răreau împreună răsadurile de dovleac, Zeng Shen rupse unul, din nebăgare de seamă. Bătrînul s-a supărat foc pentru o asemenea neîndemînare și înșfăcînd un ciomag îl croi pe spinare. Supus, Zeng Shen nici nu s-a gîndit să se ferească din calea loviturii, așa că nimerit, căzu lat. După ce își veni în fire, cu toate că spinarea îl durea, silindu-se a zîmbi, spuse :

— Tată dragă, știu că am greșit și pedeapsa mi se cuvenea ; m-am temut însă că, ostenindu-te prea mult să nu-ți scrîntești mîna !

Apoi Zeng Shen a intrat în odaia lui, și liniștit începu să cînte la qin, de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat. În următoarea zi, Zeng Shen porni spre casa dascălului, la Kong Zi, care auzind cele întîmplate, ce nu-i căzură pe plac, le-a spus ucenicilor să nu-l primească. Amărît, Zeng Shen făcu cale-ntoarsă, simțindu-se peste măsură de obidit. „N-am făcut nici un rău, atunci de ce o fi poruncit oare dascălul să mi se trîntească ușa în nas ?“ Bietul de el n-a putut înțelege — nici în ruptul capului — de ce-a fost pedepsit. Așa că rugă pe cineva să-l

înștiințeze pe Kong Zi de amărăciunea lui. Cărturarul răspunse trimisului :

— Cum de-a cutezat Zeng Shen să spună că n-a greșit ? N-a auzit oare de purtarea strămoșului nostru Shun[2] ? Cînd tatăl său, orbul, vroia să-l bată cu o nuia, el se lăsa, dar cînd bătrînul nevăzător ținea în mînă o bîtă groasă, Shun o lua la fugă. De ce făcea astfel ? Pentru că vroia să se ferească de mînia aceea nedreaptă și oarbă. Pe cînd Zeng Shen, cînd a văzut că asupra lui vine ditamai ciomagul, nu s-a gîndit să fugă, și asta ce dovedește ? Lipsă de înțelepciune ! Un mintos și-ar lăsa trupul, pradă unei mînii nedrepte ? Și dacă ar fi murit dintr-o asemenea lovitură, nu-l făcea de ocară pe tatăl său ?

Împuternicitul, întorcîndu-se la Zeng Shen, făcu acestuia cunoscute cele spuse de Kong Zi și abia atunci își dădu tînărul seama cît adevăr și cîte învățăminte închid în ele vorbele marelui său dascăl.

Zeng Shen era peste măsură de supus în fața părintelui său — după cum aflarăți — îndeplinindu-și fără cîrtire îndatoririle de fiu iubitor, dar atunci cînd ajunse și el tată, dovedi în creșterea propriilor săi urmași o mai bună cunoaștere, vrednică de toată lauda.

Intr-o zi femeia lui Zeng Shen tocmai se pregătea să plece la tîrg după cumpărături, cînd cel mai mic dintre copiii lor începu să plîngă, ținînd morțiș să meargă și el cu dînsa. Mama, nemaiștiind cum să-și liniștească pruncul, îi spuse :

— Stai acasă, dragul mamei și fii cuminte, că după ce m-oi întoarce de la tîrg am să tai porcul și ți-oi da carne friptă.

Copilul se liniști ca prin farmec și intră în casă.

Zeng Shen, de cum își văzu nevasta intrînd în curte, se repezi să taie godacul.

Femeia sări să-l oprească :

— Ce faci, bărbate, te pui la mintea celui mic ? Cînd am plecat i-am spus așa doar ca să-l potolesc, și tu o luași de-adevăratelea ?

Zeng Shen îi răspunse apăsat :

---

[2] Vezi legenda : *Xiang cel înduioșat de fratele său Shun.*

— Nu-i îngăduit să amăgești un copil! El e neștiutor, și datoria părinților este să-l învețe cum să se poarte. Dacă îl înșeli, înseamnă că îl înveți să înșele și el la rîndul lui pe alții. Dacă o mamă își înșală copilul, acesta nicicînd n-are s-o mai creadă. Și-atunci cum să-l mai poată crește după cerințele bunei cuviințe?

Așa că Zeng Shen — taie purcelul.

E limpede pentru toată lumea, că felul cum gîndea Zeng Shen să-și crească copiii era cel drept, și nu calea bîtei pe care în trecut tatăl său o folosea fără să cugete.

Gong Zhichang

Vrednic de laudă în rîndul învățăceilor lui Kong Zi, era și Gong Zhichang. Acesta avea un dar nemaiauzit : cunoștea graiul păsărilor.

Într-una din zile cînd o porni din țara Wei, vrînd să se întoarcă în Lu, a trecut printr-o așezare numită Erjie. Acolo, într-o dumbravă, auzi ciripind de zor un stol de păsări. Ascultîndu-le cu luare aminte, Gong Zhichang pricepu că păsările se cheamă între ele : „Repede, repede, să zburăm pe malul rîului că avem astăzi din ce ne înfrupta !" Zichang se miră tare de ce-i auziră urechile, dar își văzu mai departe de drum. Și nu merse mult, că întîlni o babă ce stătea pe marginea drumului și se tînguia amarnic. Cu blîndețe o întrebă ce necazuri o frămîntă ?

— Vai, vai... Fiul meu, bietul de el, a plecat de-acasă, și de trei zile nu s-a mai întors. Îl tot caut și nu-l găsesc. Să-l fi omorît cineva ? Atunci de ce nu dau de urma leșului său ?

— Îmi pare rău, mătușico. Mai adineauri în dumbrava prin care trecui, am auzit niște păsări care se chemau spre malul rîului. Ia-te după zborul lor și vezi de nu-i fiul tău acolo.

— Vai, vai ! Dar dumneata cine ești și cum de știi ce-au vorbit păsările ?

— Mă cheamă Gong Zhichang și pricep graiul zburătoarelor.

Îngrijorată, bătrîna o porni fără zăbavă într-acolo, și pe malul rîului găsi trupul fără de viață al fiului. De cum îl văzu, începu a boci, de s-a întunecat și cerul de durerea ei. Apoi, tot căinîndu-se, se tîrî la dregătorie ca să aducă la cunoștință necazul mare care-i zdrobise sufletul.

Dregătorul o întrebă :

— Și cum de l-ai găsit pe fiul tău ?

— M-am întîlnit pe drum cu unul, de zicea că-l cheamă Gong Zichang, și el mi-a spus unde să-l caut.

— Atunci Zichang ăsta nu e străin de cele întîmplate. Altminteri de unde avea să știe încotro să te îndrume ? ! Și încheindu-și vorbele, mai marele trimise o poteră să-l prindă degrabă pe Gong Zichang. Străjerii n-au zăbovit mult că l-au și adus pe împricinat în fața dregătorului.

— De ce ai săvîrșit omorul ? l-a întrebat acesta.

— N-am omorît pe nimeni. Dar pricep graiul păsărilor.

Și începu a povesti cele auzite pe cînd trecea prin dumbravă.

Judecătorul n-a prea dat crezare spuselor, și după o scurtă chibzuială, zise :

— Stai și așteaptă pîn-om găsi un prilej să te punem la încercare. De te vei dovedi cu-adevărat știutor al graiului păsărilor, ți-om da drumul, de nu, e limpede că tu ești făptașul.

Gong Zichang a stat ferecat vreme de șaizeci de zile, dar în apropierea temniței nu s-a zărit nici urmă de pasăre. În cele din urmă niște păsărele s-au oprit într-o bună zi pe gratii și-au început să ciripească de-ți mutau urechile, nu alta. Gong Zichang le privea zîmbind. Omul de strajă băgînd de seamă îndată s-a dus să-l vestească pe dregător. Acesta veni și-l întrebă pe întemnițat :

— Ei, ia spune ce grăit-au păsările de zîmbești așa ?

— Grăit-au că pe malul cel încărcat de nuferi albi al rîului, s-a răsturnat o căruță cu grîne. Bivolului i s-a rupt un corn, iar grînele s-au împrăștiat pe jos. Păsările se tot sfătuiesc cum să-și cheme suratele, să se poată înfrupta și ele din grăunțe.

Judecătorul nu se lăsă ademenit de spusele lui Gong Zichang așa că trimise un slujbaș să cerceteze locul. Acela s-a întors curînd, și l-a vestit că lucrurile stau întocmai. Și-abia atunci dregătorul s-a lăsat încredințat, și, socotindu-l fără de păcat pe Gong Zichang, îi dete drumul.

Dar șirul pățaniilor se ținea lanț de bietul învățăcel și asta din pricina harului său de a cunoaște graiul păsărilor.

Să vă mai povestim una :

Într-o zi, pe cînd Gong Zichang era acasă, se trezi cu o pasăre care ciripi așa : „Gong Zichang, Gong Zichang, la muntele dinspre miazăzi e un tigru ce-a încolțit un berbec și apoi l-a azvîrlit cît colo. Repede-te du, și de-l aduci aici, l-om împărți frățește. Tu ți-i lua carnea, iar eu rărunchii.

Gong Zichang urcă muntele dinspre miazăzi, găsi berbecul ucis, îl aduse acasă și-l împărți după vrerea păsării. Numai că să vedeți bucluctul ! Un gospodar păgubos, căutîndu-și berbecul cel pierdut, ajunse și la casa lui Gong Zichang. Văzînd el coarnele atîrnate pe perete, și recunoscîndu-le, s-a dus ață la curte, să-l pîrască regelui pe Zichang. Măria Sa și-a trimis oamenii să-l ridice pe făptaș spre a-l pedepsi pentru fapta săvîrșită. Acesta, dezvinovățindu-se, povesti cum a găsit berbecul. Regele n-a putut nici el crede că pe lume poate fi vreun om care să cunoască ăst grai. Așa că-l socoti neobrăzat și-l aruncă în temniță.

Vestea că bietul Gong Zichang îi din nou ferecat, ajunse la Kong Zi. Dascălul știa că învățăcelul său pe lîngă harul ce-l avea — și care-l băgase în încurcătură — era în fapt un tînăr cinstit și curat ca lacrima. Cum avea dar să înfăptuiască o asemenea ticăloșie ? Așadar se duse să pună chezășie, rugîndu-l pe rege să-l scoată pe Gong Zichang din temniță. Dar regele socoti că de vreme ce furtul a fost dovedit, făptașul în nici un chip nu poate fi iertat. Ca urmare bietul învățăcel rămase mai departe întemnițat. Numai că adevărul iese la iveală ca uleiul deasupra apei — și iată că o păsărică veni în zbor, și oprindu-se în fața temniței începu a ciripi : „Gong Zichang, Gong Zichang, vrăjmașii din Qi vor să ne încalce țara. Fugi degrabă spre munții Fengshan, și oprește-i !"

Gong Zichang îl înștiință pe temnicer de cele aflate, iar acesta aduse la cunoștință regelui. Cu toate că Înălțimea Sa n-a vrut nici de astă dată să-l creadă, vestea era prea tulburătoare ca să rămînă nepăsător, așa că porunci unei cete de oșteni să se îndrepte iute spre munți. Cercetașii plecară în grabă și tot așa se și întoarseră, dînd de veste

că vrăjmașii-s la hotare. Regele, încărcat de griji, trimise atunci oastea întreagă întru apărare. Urmă o bătălie crîncenă din care biruitori ieșiră vitejii țării Lu, iar regele nu s-a mai îndoit de harul lui Gong Zichang. Și ca să-l răsplătească, nu numai că l-a scos din temniță, dar i-a și dat rang de mare boier, răsplătindu-i credința față de glia străbună. Gong Zichang, mulțumind frumos, nu primi această mărire, și se întoarse precum plecase, tot învățăcel.

Dascălul Kong Zi care îi prețuia zestrea sufletească, și mai mult și l-a apropiat, încredințîndu-i fiica de soție.

Zhantai Ziyu

În alegerea ucenicilor Kong Zi a fost întotdeauna aspru, dar drept, și rareori se întîmpla să judece greșit pe vreunul. Totuși, cu toată înțelepciunea lui, greșeli se mai strecurau și la el. Era doar pămîntean ! Așa s-a întîmplat și cu Zhantai Ziyu, cunoscut și sub numele de Zhantai Mieming, care nu era doar învățat ci și viteaz, iar pe deasupra avea și un suflet ales. Numai că înfățișarea-i nu-i era pe potrivă, fiind tare urît. Poate din astă pricină cînd își începu ucenicia la Kong Zi, dascălul nu-l prea băgă în seamă. Abia mai pe urmă, recunoscîndu-i frumoasele trăsături lăuntrice, Kong Zi a mărturisit nu fără căință : „Luîndu-mă după înfățișare am greșit, nepreţuindu-l pe Ziyu."

Zhantai Ziyu nu numai că era urît la chip, dar și mîinile arătau ciudat. Degetele porneau de la încheietură, și palme nu avea. Cu toate astea, bărbăția lui era neasemuită.

Odată, pe cînd Zhantai Ziyu căra cu luntrea o bucată mare de jad alb, ajungînd la Yanjin[1], în mijlocul Fluviului galben din senin s-a iscat un vînt puternic, ridicînd talazuri după talazuri. Se vede treaba că zeul Fluviului galben He Bo, aflînd că Zhantai Ziyu ducea cu el o bucată de jad ce preţuia o mie de galbeni, l-a trimis pe Zeul valurilor — Yang Hou, însoțit de doi dragoni, să stîrnească acele talazuri, să răstoarne luntrea și astfel să-și poată însuși el comoara !

Yang Hou fusese în vechime un principe ce făptuise multe fărădelegi. Avînd sufletul plin de pă-

---

[1] Partea de nord a județului Yanze, provincia Henan de astăzi.

cate, în cele din urmă și-a făcut seama, aruncîndu-se în Fluviul galben. Ajuns pe celălalt tărîm, a fost ridicat la rang de Zeu al valurilor, fiindu-i supus lui He Bo. Așa că de astă-dată, la porunca stăpînului său, umflă apele, stîrnind talazurile de care v-am pomenit mai înainte. Totodată, i-a îndemnat pe cei doi dragoni să răstoarne luntrea în care se aflau Zhantai Ziyu și fîrtații săi. Furtuna s-a dezlănțuit în toată legea de s-au întunecat și cerul și pămîntul. Valurile, cît munții de mari, se rostogoleau năvalnic. De o parte și de alta a luntrii, fioroșii dragoni își arătau amenințător colții. Și cum era de așteptat, luntrea a început a se legăna, băgînd groaza în toți cei aflați într-însa. Numai Zhantai Ziyu, care a înțeles despre ce e vorba, stătea neclintit spunînd cu glas tare: „Încetați odată cu mîrșăvia asta! Cine vrea să dobîndească nestemata, să vină să mă roage cinstit. Dacă încearcă să mă înspăimînte, oricine ar fi, să știe că rău are s-o pățească!" Pe cînd rostea vorbele acestea, ținea în mîna stîngă jadul, iar în cea dreaptă paloșul. Lupta cu dragonii începu, și în cîteva clipe viteazul îi răpuse. În urma lor rămase doar o pată mare, sîngerie.

Yang Hou, pierzîndu-și ajutoarele, a oprit vîntul și și-a luat tălpășița. Astfel Zhantai Ziyu a trecut cu bine Fluviul galben. Însă de cum ajunse pe malul celălalt, azvîrli jadul în apă, și spuse în silă: „Na', dacă pe ăsta îl vrei, ia-ți-l!"

Dar să vedeți minune! Jadul se învîrteji în apă și de-acolo se ridică și căzu la picioarele lui Zhantai Ziyu. Și, de trei ori l-a tot aruncat în apă, și tot de atîtea ori jadul s-a întors la el. Se pare că He Bo — Zeul Fluviului galben, n-avu totuși îndrăzneala să primească din partea învingătorului ceea ce nu i se cuvenea. Văzînd una ca asta, Zhantai Ziyu furios peste măsură, a izbit jadul de stînca de pe mal, făcîndu-l zob. Apoi și-a văzut liniștit de drum, arătînd că el nu s-a luptat pentru comoară, ci pentru onoare și dreptate!

Cu toate că la începuturile uceniciei sale, după cum vă povesteam, dascălul îl ocolea cu privirea pe Zhantai Ziyu, încet, încet datorită sîrguinței de care a dat dovadă, acesta i-a cîștigat prețuirea. Așa se face că dascălul Kong Zi l-a ajutat să deschidă în partea de miazăzi a țării școli, și la rîndul lui, Zhantai Ziyu ajunse să aibă peste trei sute de ucenici.

Cu trecerea vremii, dovedindu-se un mare învățat, a fost recunoscut nu numai în țara sa, ci și în alte părți ale lumii — lucru la care nici Kong Zi nu s-a așteptat.

POSTFAȚĂ

Omul — punctul de plecare al proiectării și apoteozării mitice

Orice analiză a vîrstelor apuse ale antichității, ale căror nuclee iradiante conțin încă ideea de „ordo" pentru timpul prezent, trebuie să introducă în discuție, înaintea tuturor stăpînilor universului, omul real, ca punct de plecare al proiectării și apoteozării mitice.

Obiceiurile din cultura orientală — cele chineze întăresc regula — plasează creativitatea primordială, cu tot semantismul imaginii ei de „precedent" și de „exemplu", mereu mai aproape de concretul realismului cotidian remitologizîndu-l, făcînd din itinerarul asiat pre-tradițional și tradițional un imens, încă activ, spațiu fabulos pentru ochiul și mintea noastră. Lumea cauzelor prime și a finalităților, ce concentrează esențe perene strînse într-o veșnicie întreagă, n-a fost desprinsă, în ceea ce-i privește pe chinezi, aproape niciodată din sfera totalității ei, pentru a fi supusă, detaliu cu detaliu, sub spectrul reconsiderării. Spațiu geo-cultural eminamente autarhic, China și-a făurit propriile-i motive și forme de cunoaștere, înnoite și reînnoite mai multe milenii la rînd, pentru a fi raportate la stadiile ei de dezvoltare, oferind astfel analizei un tip special de experiență spirituală capabilă să-i fixeze originalitatea. Dacă istoria unei țări poate „sări" peste anumite etape, în nici un caz istoria nu se poate desprinde de propriile-i începuturi. De aceea, etapa mitologică a literaturii chineze a existat ca o fază istorică necesară ce a izvorît, ca orice literatură, din acea „religie naturală", cînd omul gentilic încerca să se identifice cu natura, cum știm, abia dacă modificată de mersul istoriei.

În stadiile foarte vechi ale cunoașterii chineze, cînd, potrivit unei viziuni animiste, mișcarea universului — confuz și disparat — este percepută ca avînd cauza în „duhul" propriu lucrului sau fenomenului — omul însuși fiind

sălășluit de un „duh" — se petrece o primă lărgire a perimetrului cunoașterii prin extinderea umanului asupra naturalului, comportarea individului față de fenomenul ce-i lovește simțurile luînd forma adorației. Fetișismul, magia, totemismul, ca variante primare fundamentale de reprezentare a raportului omului cu mediul natural și social, sînt fertile în spațiul chinez, care dezvolta în văile Fluviului galben o civilizație agrară (similară cu a egiptenilor în valea Nilului sau cu a indienilor în a Gangelui), cultul soarelui și al cosmosului întreg ducînd la armonizarea stării interioare cu legile firii. În ciuda confuziei totale dintre regnuri, e de reținut ideea că oamenii căutau și găseau, potrivit împrejurărilor naturale, un element de care să-și fixeze genealogia. Raportul lor cu natura nu era un raport indiferent, în afara oricărei cauzalități, iar intuirea raportului de cauzalitate, integrarea armonioasă în cosmos, deplasează atenția înspre direcția devenirii, a obîrșiei. Pe măsură ce practica materială oferă omului arhaic conștiința treptată a puterii lui transformatoare în tabloul general al naturii, dorința firească de a o stăpîni va depăși puterea reală de a o realiza și, cum se știe, va începe să „domine" și să modeleze forțele naturii „în imaginație și prin imaginație". Reprezentînd elementele naturii prin elemente umane, omul capătă despre sine conștiința unei forțe ce se obiectivizează ca esență, prelucrînd natura și adaptînd-o nevoilor lui materiale. E vorba de un proces de obiectivizare a esenței umane — transformismul său — deci de o umanizare a naturii însăși. Omul se împrumută pe sine celor din jur — atît elementelor stăpînite, cît și celor pe care dorește să le stăpînească. Fenomenul mitologizării naturii reprezintă o expansiune a umanului, o percepere a universului prin însușiri umane. Totodată, elementele mitice disparate sînt puse în relație genealogică reproducînd în ansamblu, la nivelul intuiției dirijate de experiență, conexiuni fundamentale ale omului cu natura și ale naturii însăși. Fiind încorporări umane, miturile dispun de calitatea esențială artei, anume că arta există prin categoria individualului purtător de semnificații umane. Răspunzînd acestei cerințe fundamentale a artei ca formă specifică de cunoaștere arhaică mitologia apare, dintre toate celelalte forme de cunoaștere, singura capabilă de a constitui ceea ce s-a numit „temelia" începuturilor unei literaturi.

Mitul reprezintă un act de geneză în întîmplările esențializate ale personificării. Natura poetică a mitului rezidă tocmai în acest fapt. La nivelul treptei de dezvoltare la care discutăm, procesul îndelungat al zămislirii miturilor avea un caracter cu totul disparat, ca abia odată cu apariția conștiinței sociale, ca urmare a diviziunii muncii, acest material imagistic preexistent să capete caracter de sistem mitologic. În acest nou stadiu, miturile vor deveni coerente reproducînd în ultimă instanță ierarhia reală a fenomenelor sociale și potrivit lor și a celor naturale.

Sistemul mitologic, în viziunea antropomorfică chineză asupra lumii diferă, de pildă, de cel grec. Mitologia greacă — ordonată de la Hesiod încoace — se organizează pe o succesiune de cercuri concentrice ale Cosmosului — Uranos — Cronos — Fatum — Zeus — Prometeu — care creează, în cele din urmă, omul. Umanul este dedus din coordonatele esențiale ale cosmosului, mitologia greacă putînd fi apreciată ca o mitologie uranică.

Nici o evocare a mitologiei chineze, însă, — prin mitografii săi : Lu Xun, Ren Fang, Shen Yangbing, Gu Zegang, Lin Huixiang, Chen Mengjia, Wen Yiduo, Xu Xusheng, Yuan Ke sau prin sinologi : japonezii Kurayoshi, Konan, Takutsi, Toyohati, Yosihiko, Mikisaburo, Sigheki, francezul Maspero, germanul Erkers, rusul Gheorghievski, sovieticul Konrad, suedezul Karlgren, americanul Bodde etc. — nu tăgăduie că universul uranic și terestru sînt întîmplări ale „primului om" — Pangu — cel ce deține în cunoașterea chineză facultatea demiurgică.

Pe cînd pămîntul nu era despărțit de aer, iar Haosul — Hundun (ființă fără cele șapte orificii vitale) domnea pretutindeni, Pangu viețuia în sfera cosmică, în primordialul ou androgin. Împlinind vîrsta de 18 000 de ani el crescu într-atît, încît sparse oul și ieși, din albuș ivindu-se cerul luminos, și din gălbenuș pămîntul întunecat, Lumina (Yang) și Întunericul (Yin) fiind frați gemeni. Dînd de aer, Pangu muri, dar moartea lui reprezintă nu o stingere, ci o nouă germinație cosmică : capul i se preschimbă în dealuri și munți, corpul în cîmpii nesfîrșite, mîinile și picioarele în cele patru zări, ochii în soare și în lună, palmele în iazuri și în lacuri, sîngele în rîuri, părul în grădini și păduri, dinții în metale și pietre prețioase, sudoarea în ploaie și rouă, iar suflarea în vînt și furtună. Paralelitatea lui Pangu cu Marduk din mitologia babi-

loniană, cu Vișnu și Brahma — din cea indiană adîncește semnificația devenirii materiei, niciodată a pieirii ei. Naşterea şi moartea, cele două ipostaze ale vieții, devin stadii ale puterii de fecundare. Continuitatea panteistă a organicului în anorganic trădează vechimea viziunii, datorată, desigur, unei mentalități animiste.

Se zămisliseră astfel cerul și pămîntul și ce trebuia să fie pe ele se afla acolo. Pămîntul era pustiu și doar Nüwa, de bună seamă o creație divină, hălăduia peste întinderile lui. Qu Yuan (340—278 î.e.n) însă, ca primul poet cult al antichității chineze, în ale sale *Întrebări către cer* deschide misterul permanentizat despre facerea oamenilor şi întreabă: „Nüwa a creat oamenii, dar cine a făcut-o pe Nüwa?" Întrebarea rămîne retorică, divinitatea, cum se știe, se naște pe sine într-o manieră simplă și dramatică, „divinitatea fiindu-și sie suficientă", după cum remarcă Mircea Eliade. Nüwa plăsmuiește primele făpturi din lut galben, mîl provenit din bazinul Fluviului galben; omul peste tot a fost făcut din pămînt şi din noroi, fie că era lut de Nil, din Tigru și Eufrat sau din Gange și Brahmaputhra... Și Dumnezeu l-a făcut pe Adam din pulberea pămîntului... Zeul egiptean creator Chnum plămădeşte întreaga lume pe roata olarului. Dar, unitatea inițială a universului chinez astfel ordonat de părinții primordiali — Pangu pe de-o parte și Nüwa pe de alta — s-a stricat, prin ivirea unui cataclism. Reașezarea bolții cerești surpate și dregerea ei, cade tot în seama zeiței-mame Nüwa, semnificația adorației față de această divinitate feminină în China fiind înțeleasă în legătură cu existența unor însemnate rămășițe ale matriarhatului, în aspecte de bază ale culturii chineze. Adorația nu se limitează doar la invocarea ca suport material a celor două lucrări ale Nüwa-ei — peticirea cerului și plămădirea din lut a oamenilor. Rememorările mitologice o identifică și în perechea divină Fuxi—Nüwa (consemnați de tradiție la anii 2953—2838 î.e.n.) — niște Deucalion și Pirrha chinezi — supraviețuitorii potopului primar, frați întîi și-ntîi, cuplu conjugal apoi, incestul permis de forțele Muntelui Cosmic Kunlun — Olimpul chinezesc — devenind salvator pentru renașterea omenirii pe pămînt. Înregistrînd bi-sexualitatea primordială, mitologia cultivă frecvența cuplurilor divine incestuoase-salvatoare. Petrecîndu-se o translație spre epoci mai tîrzii observăm că for-

marea familiei monogame se reverberează în miturile creației prin apariția adorației față de perechile divine. care, cum bine se știe, sînt „formulări imperfecte“ sau „invenții tardive“ ale androginiei primordiale.

Paradoxal, nașterea exemplară a oamenilor se întîmplă și în afara experienței logice, mai toate mitologiile incluzînd și varianta nașterii din nimic a omului, neprihănirea impunîndu-se ca o condiție. Buddha e născut prin imaculată concepție, mama lui fiind mîngîiată de o rază în cinci culori, așa cum Maria, „Maica Domnului“, fecioară neprihănită, rămîne grea de la „duhul sfînt“. La egipteni, Ra, zeul soarelui, e născut de zeița-fecioară Nut, Isis îl naște pe Horus, cum și Perseu e născut de fecioara Danae. Zeul frigian Attis e fiul neprihănitei Nana, căreia căzîndu-i în sîn un sîmbure de migdală, rămîne însărcinată. Pe Ilmatar o fecundează vîntul și-l naște pe Väinämöinen, pentru nemărginirile nordice, iar tot acolo, Maryatta naște fiindcă-i căzuse un bob de afină din șorț în pîntec. Tot astfel, în spațiul chinezesc fabulos, al ținutului Siyouguo femeile nu se-mpreună cu bărbații, dar nasc dacă sînt privite și chiar dacă se gîndesc, numai unii la alții. Șirul mamelor-fecioare se îmbogățește cu Jiandi, care-nghițind un ou de rîndunică îl naște pe Qi, întemeietorul dinastiei Shang (Yin, 1766 (?) — 1122 (?) î.e.n.), dar și cu Jiangyuan, care ieșind să se plimbe pe cîmp, vede o urmă mare de picior, calcă pe acea urmă și-l naște pe Houji, strămoșul dinastiei Zhou (1122 (?) — 221 î.e.n.). Se pare că această modalitate circumstanțială a procreării este infinit mai tristă decît incestul zeilor, mamele-fecioare suferind persecuții și prigoană, iar pruncii fiind pîndiți de moarte.

Motivul pruncului părăsit circulă în toate mitologiile — Isis își ascunde copilul într-o mlaștină, Perseu e închis într-un cufăr, Isus — ascuns în staulul vitelor, Remus și Romulus, fiii vestalei Rea Silvia (și al zeului Mars) sînt puși într-un coș și dați pe rîul Tibru, iar Houji are parte de și mai multe avataruri — e abandonat pe un rîu înghețat, să degere, e aruncat pe poteci de munte, să fie călcat de vitele ce se întorceau de la păscut... Cu ei încep eroizările și clasificările graduale ale bravurilor ce-aveau să le săvîrșească în folosul semenilor. Lîngă ei înaintează toți cei ce-și asumă atribuții civilizatoare primejduindu-și viața, Houji îi învață pe oameni să adune semințele, să are și să semene ; inițierea în grădinărit, creșterea pomilor și

a viței, îngrijirea viermilor de mătase, ridicarea de adăposturi și de case etc. urmează obținerii focului. Prometeul chinez fiind Suirenshi, care are inspirația să frece două lemne. Exemplaritatea comportamentului eroilor civilizatori devine și cea dintîi „expresie literară" a artei poporului. Demiurgia civilizației, al cărei mobil este sentimentul uman, tinde către instaurarea de norme și reguli, bune la menținerea „ordinei" lumii.

Dinamicii devenirii nu-i sînt străine nici tendințele belicoase, cu răsturnări și spargeri ale echilibrului abia stabilit, viziunea lumii fiind fixată între doi poli — organizarea și dezorganizarea. Galben împărat — Huang Di și Chiyou sînt, pentru lumea chineză, protagonistul și antagonistul de la cele două extreme. Precaritatea vieții, ce impune situațiile limită ca pe o permanență, nu numai că nu-i privează pe eroi de posibilitatea de a-și dovedi plusul de forță fizică și morală. Dimpotrivă, împingînd intelectul uman în direcția sporirii achizițiilor de cunoaștere, realitatea dură face din eroi — supraoameni, titanismul servindu-i în toate actele lor creative. Chinezii mitici Kuafu, Jingwei, Xingtian, Gun, Yu, pătrund progresiv prin muncile lor în gîndirea mitologică universală, unde-și găsesc corespondențe tipologice și unde rămîn încărcați cu datele personale, prin care-și statornicesc pozițiile specifice.

Cosmogonia devine suportul afirmării unor clasificări în ordinea obiectivă, oamenii tinzînd să se considere coborîtori din personaje exemplare, popoarele toate socotindu-se ivite dintr-o zeitate, ideea că strămoșul lor n-ar fi fost un zeu sau o zeiță, fiind cu desăvîrșire respinsă.

Mentalități difuze contopesc, peste tot, miturile cu legendele despre întîmplările eroilor existenți în vechime. Circulația lor simultană, pe o anumită treaptă istorică, duce la o viziune globală, unde determinările nici măcar nu se mai fac, zeii miturilor fiind transformați în oameni, iar oamenii — supuși mitificării.

În protoistoria Chinei (aproximată între începuturile sec. al XXVI-lea și pînă la sfîrșitul sec. al XXII-lea și începutul sec. al XXI-lea î.e.n.), pînă tîrziu în semilegendara dinastie Xia (către sfîrșitul sec. al XXII-lea și începutul sec. al XXI-lea și pînă aproximativ la începutul sec. al XVII-lea î.e.n.) există un timp mitic al celor Cinci împărați și, respectiv un timp legendar al descălecătorilor vechilor dinastii

chineze. Fuxi și Nüwa (cca. 2953 — cca. 2838 î.e.n.) — părinții primordiali, Împăratul Galben — Huang Di (2550 — 2450 î.e.n.), Zhuan Xu (2450 — 2372 î.e.n.), Di Ku (2372 — 2297 î.e.n.), Yao (2341 — 2258 î.e.n.), Shun (2317 — 2208 î.e.n.) — cei cinci împărați mitici, dar și Yu (2298 — 2197 î.e.n.) — întemeietorul dinastiei semilegendare Xia sînt personaje consemnate de istorie, asupra cărora, însă, nu e posibilă cunoașterea integrală, faptele lor istorice și morale sustrăgîndu-se, în cea mai mare parte, determinismului rațional.

Tradiția orală, populară, cantonată mereu în sfera tematicii diluviale, face din marele potop nucleul evenimențial al unor ani de mult scurși, legați, însă, aproape invariabil de domnia lui Yao. Vatra poporului chinez se fixase de la începuturi în bazinul dintre cele două mari ape — Fluviul Albastru-Yangzi (l. de 6 300 km) și Fluviul galben-Huanghe (l. de 4 800 km) ale căror revărsări se produceau curent, datorită ploilor subtropicale neîntrerupte sau a topirii ghețarilor din zonele de izvoare.

Apetența pentru rememorarea revărsărilor de apă lasă impresia că aici a existat o stare de veghe, care a-nregistrat nu doar un singur mare potop — ceea ce ar pune rînduială în fabulația stufoasă existentă — dar și că între toate, cîte vor fi existat, cel stăvilit de Gun și Yu a săpat amintirile cele mai adînci. Similitudinea ivirii potopului, pe toată fața pămîntului, fenomen cu o cazuistică aproape identică, pusă sub semnul pedepsei supreme, în toată gîndirea mitologică universală, pare să fi fost o consecință a uriașelor schimbări climaterice din timpul respectiv, deoarece cumplita lui gravitate scapă oricărei explicații raționale, Gun, nepotul Împăratului Galben-Huang Di, se-nduioșează de oameni și decide să-i salveze. Bufnița înțeleaptă și Țestoasa Ao — care-și oferise un picior să sprijine bolta cerească, să nu se surpe, îl îndeamnă pe Gun să fure de la Marele Zeu Da Di lutul fermecat *xirang*, ce se înmulțea mereu și nu se isprăvea niciodată și cu el să ridice stăvilare în calea viiturilor. Gun face întocmai, dar fapta lui se descoperă și Da Di îl trimite pe Zhurong — Zeul focului — să-l ucidă. Porunca e-mplinită și Gun fu îngropată într-o pădure, sub o lespede. Se mai scurg trei ani pînă cînd cineva trecînd prin pădure se-mpiedică de lespedea sub care zăcea Gun, și de supărare o crăpă-n două cu toporul. De sub lespede

apăru Yu, fiul lui Gun, care se-ntrupă din trupul tatălui său, spre a-i duce mai departe truda. Venerația față de Yu este la chinezi atît de mare, încît se exclamă: „Dacă n-ar fi existat Yu, astăzi am fi fost cu toții pești".

* * *

Începuturile literaturii chineze nu pot fi atestate, ca în literaturile europene, prin opere cum sînt *Iliada* și *Odiseea*, a căror paternitate este atribuită de tradiție simbolicului aed orb Homer. Opera homerică, deși purtătoare a unor înțelesuri ce aparțin începuturilor desprinderii umanității din relațiile și psihologia socială gentilică, se întemeiază pe materialul imaginativ produs de gîndirea epocii arhaice. Ea va constitui pentru poezia tragică a sec. al V-lea î.e.n (Eschil, Sofocle, Euripide), pentru literatura latină (Virgiliu, Horațiu, Ovidiu), cît și pentru clasicii francezi ai sec. al XVII-lea (Racine, mai ales) sursa primordială a motivelor și temelor de natură mitologică și legendară.

Literatura chineză nu deține o astfel de sursă primordială, grație căreia să putem descrie cu ușurință sistemul gîndirii mitologice, așa cum face Hesiod în *Theogonia*. Operele literare care rețin elemente de circulație orală ale mitologiei chineze sînt tîrzii, față de apariția scrisului, iar descrierile — fragmentare. Tabloul complet al miturilor, al faptelor și întîmplărilor personajelor mitologice, se realizează printr-o colaționare succesivă a surselor literare, care reușesc asemenea unor piese de mozaic să se completeze într-o înlănțuire al cărei rezultat este desenul unei *Theogonii* oriental-chineze. Aceste „refaceri" tîrzii nu pot conduce în nici un caz la ideea că literatura chineză nu a cunoscut, la începuturile ei, etapa unei literaturi mitologice.

„Cartea munților și mărilor" *(Shan hai jing*, cca. 2190 î.e.n.), una din operele anonime cele mai importante ale antichității chineze, izvorul miturilor și legendelor naționale, rămîne un unic reper al identificării miturilor. Originalul ilustrat deteriorîndu-se și pierzîndu-se, cartea există într-o formă continuu adăugită, secțiunile ce o compun — *Cartea celor cinci munți ascunși (Wu can shan jing), Misterele dinlăuntrul și din afara mărilor (Hai nei wai jing), Cartea pustiurilor (Huang jing)* — fiind presu-

puse a data din epoci tîrzii, redactările continuînd pînă către secolele II, III. Numită de Lu Xun (1981—1936) „o carte a descîntecelor și vrăjitoriilor", *Cartea munților și mărilor* adună informații referitoare la peste 450 de zeități, duhuri bune și rele, unele înzestrate cu forțe supranaturale și înfățișare stranie: centauri, dragoni cu capete de pasăre, iepuri și șerpi cu chip de om, ființe fantastice cu trup de bivol și cap de pasăre sau cu corp de vulpe și coadă de șopîrlă, monștri cu trei capete și șase brațe, care, cînd apar fac ca cerul să se înroșească sau să se stîrnească taifunurile. Sînt și însemnări despre pești, păsări, fiare, insecte, ierburi și copaci fabuloși, se povestește despre locuri în care trăiesc oameni cu trei capete, oameni cu un singur braț, oameni fără intestine, pitici și uriași.

Marile cărți de învățătură folosite de Confucius (551—479 î.e.n.), denumite de tradiție *Cinci canoane (Wu jing)* — *Cartea cîntecelor (Shi jing,* sec. XI—VI î.e.n.), Cartea *schimbărilor* (Yi jing, sec. XI—VII î.e.n.), *Cartea edictelor (Shu jing,* sec. XI—VII î.e.n.), *Memorial de rituri (Li ji,* sec. V—IV î.e.n.) și *Primăvara-Toamna Țării Lu (Lu guo Chun Qiu,* sec. V î.e.n.) — texte de căpătîi în sistemul educațional chinez din toate timpurile, conțin și ele mituri, dar mai mult ca metamorfoze subiective ale unor structuri originare, Confucius și emulii săi ajustîndu-le conform preceptelor filozofice pe care le enunțau cu scopuri practice despre calea desăvîrșirii moralei individuale, organizarea familiei și conducerea statului, dezaprobînd discuțiile despre o lume supranaturală.

Din vremuri predinastice datează *Cărțile de bambus (Zhu shu,* cca. 1989—1978 î.e.n.), cronică a împăraților mitici Shun și Yu, încrustată pe plăcuțe de bambus. În cel de-al doilea an de domnie a împăratului Jin, Wu Di (265—290), jefuitorul de odoare din necropole, Bu Zhun, scoate dintr-un mormînt princiar „zece care de plăcuțe de bambus", identificate ca fiind 75 de capitole ale *Cărților de bambus*. Fragmentele descifrate se referă la faptele istorice din vremea descălecătorilor dinastiei semilegendare Xia, pînă către sfîrșitul dinastiei Zhou, ceea ce explică forma ei continuu adăugită.

În fine, deși de dată foarte tîrzie, *Călătoria regelui Mu (Mu Tianzi zhuan,* 281), rămîne singura sursă literară de sorginte mitologică, fiindcă, din cîte ne putem da seama, mitologia chineză se configurează în primul rînd cantita-

tiv, marile cărţi anonime ale chinezilor fiind depozitarele patrimoniului mitic tezaurizat şi nu plasticizat. Posterioară, deci, *Cărţii munţilor şi mărilor*, *Călătoria Regelui Mu* relatează călătoria imaginară a împăratului Zhou, Mu Wang (1001 — 947 î.e.n.), fiul lui Zhou, Wen Wang (1154 — 1122 î.e.n.), întemeietorul dinastiei. Povestea spune că într-o zi, pe cînd se afla în jilţul său, pe Mu Wang l-ar fi vizitat un călător venit dintr-o îndepărtată ţară de la soare-apune. După obiceiul locului, drumeţul a fost ospătat cu cele mai alese bucate, i s-au dat să bea vinurile cele mai parfumate, să admire pietrele preţioase cele mai strălucitoare şi să petreacă în preajma celor mai frumoase femei, aflate sub acoperămîntul palatului împărătesc. Dar, călătorul, pesemne un vrăjitor, se arătă tare nemulţumit de felul cum fusese primit şi i se plînse Regelui Mu, spunîndu-i că i se puseră pe mese cele mai nesuferite mîncăruri şi cele mai proaste băuturi, că pietrele cu care se mîndrea împăratul n-aveau nici un preţ, iar femeile erau tot mai slute. Nici locul unde trăia Mu Wang n-avea nici un farmec, aşa că magul călător îl pofti pe împărat la plimbare în ţara sa, unde totul era din cale-afară de frumos. Învoindu-se, Mu porni către sud-vest, tocmai în Muntele cosmic-Kunluun, la poalele căruia trăia Regina-Mamă a Vestului, stăpînă peste Iazul nestematelor şi peste Grădina nemuririi... Acolo totul i se păru lui Mu altfel decît în ţara lui : deşi nu zărea nici soarele şi nici luna şi pe cer n-apăreau deloc stelele, lumina era atît de orbitoare că n-o putea suporta ; muzica şi sunetele ce se-auzeau peste tot, deşi nu ştia dincotro veneau, îi pătrundeau în auz tulburîndu-l. Mare îi fu mirarea cînd îşi dădu seama că deasupra capului său pluteau cohorte de nori uriaşi, iar dedesubt, alte straturi de nori îl despărţeau de împărăţia lui, unde mările păreau picături de apă, fluviile — firişoare şerpuitoare, iar munţii — bicisnice muşuroaie de pămînt. O grijă nespusă îl cuprinse pe Mu Wang şi îl imploră pe vrăjitor să-l ducă înapoi. Acesta îi dădu un brînci şi Mu avu senzaţia că se desprinde de tot şi cade în gol. Cînd se dezmetici, se bucură recunoscîndu-i pe servitorii săi credincioşi, ce-i stăteau în preajmă şi-l îmbinau să guste din bucatele şi băuturile sale preferate. Şi, se mai povesteşte că, din ziua aceea, sfetnicii începură să-şi surprindă suveranul stînd mereu pe gînduri, abătut şi nemişcat şi fără poftă de domnie.

Tocmai lipsa unei culegeri de mituri întocmită în antichitate, cît și practica inserției lor în cărțile clasice de filosofie, morală, etică, de însemnări istorice, geografice și topografice au drept consecință pentru acest moment de cultură spirituală deteriorarea, în bună măsură, a structurilor originare și deplasarea temeiului pe care se dezvoltă viziunile istorice ori istorizate. După părerea noastră, acesta este într-adevăr un argument de valabilitate pentru explicarea pierderilor cantitative și calitative de mituri. Că oamenii din bazinul Fluviului galben n-ar fi fost niște „imaginativi", cum se pronunță Lu Xun în al său *Compendiu al prozei narative chineze (Zhongguo xiaoshuoshi lüe)*, pretextînd „viața lor grea" ni se pare o aserțiune greu de susținut, chiar dacă motivația se face apreciind doar inventarul redus de mituri rămase, cu motivele și structurile recognoscibile. Poezia chineză clasică și din stadiile mai apropiate în care s-a prelungit, ca revelatoare a miturilor, prin relația lirică pe care o stabilește cu acestea, constituie pentru noi un indiscutabil indiciu al puterii de imaginație, ca atribut al chinezului din toate timpurile, vizavi de fluxul neîntrerupt de date cu care Universul l-a copleșit. Valoarea mitului chinez, ca dat ontologic, după părerea noastră, e comparabilă cu cea a mitului grecesc ori nordic etc. Căci, deși aceste popoare s-au aflat la mari distanțe unele față de altele, în zone geo-culturale diferite și în epoci de timp diferite, creațiile lor mitologice se aseamănă, scala arhetipală e identică, similitudinile mergînd pînă-ntr-acolo, că și croiala eroilor e aceeași. Evident, natura comună a chinezilor și a grecilor, de exemplu, hotărăște, în ultimă instanță, ivirea apropierilor, de context situațional, relevante în absolut toate cazurile, ilustrația propusă de noi, însă, oprindu-se la Heracle și Houyi. Cum se știe, Heracle săvîrșește douăsprezece isprăvi: 1) uciderea leului din Nemeea; 2) uciderea hidrei din Lerna; 3) prinderea mistrețului de pe muntele Erymanthus; 4) prinderea căprioarei cu coarne de aur; 5) curățarea grajdurilor din Augias; 6) distrugerea păsărilor stinfalide; 7) prinderea taurului din Creta; 8) îmblînzirea iepelor din Diomedes; 9) dobîndirea cingătoarei purtate de Hippolyte; 10) aducerea boilor din Geryon; 11) culegerea merelor din grădina Hesperidelor; 12) aducerea lui Cerberus. Muncile arcașului divin Houyi sînt tot douăsprezece: 1) săgetează nouă sori, din cei zece apăruți pe boltă; 2) ucide monstrul *qiegua*, care avea trup de bou, față de

om, picioare de cal şi glas asemănător cu plînsul copilului nou-născut ; 3) răpune monstrul *zhaochi*, un vegetarian ce aducea stricăciuni culturilor ; 4) distruge pasărea *dafeng*, care în zborul ei stîrnea uragane, ce pustiau totul în cale ; 5) ucide monstrul *jiuyin*, o fiară cu nouă capete, ce arunca pe gură apă clocotită şi foc ; 6) doboară balaurul *xiushe* din lacul Dongting, care răsturna bărcile şi-i înghiţea pe pescari ; 7) ucide mistreţul *fengxi*, care strica semănăturile, ataca oamenii şi sfîşia animalele ; 8) scapă oamenii de *yayu*, sălbăticiune cu cap de dragon şi gheare de tigru ; 9) ucide şarpele uriaş ce provoca secetă secînd toate apele ; 10) trece vulcanii în flăcări, de pe Muntele Focului Yanshan, o piedică în faţa muritorilor către Muntele cosmic-Kunlun, lăcaşul zeilor ; 11) străbate Rîul moale-Ruanshui, peste care nu putea să plutească decît pana uşoară a păsării fenics, reuşind s-ajungă pînă la Peştera de jad de lîngă lacul cu jaspi, unde trăia Xiwangmu — Regina-Mamă a vestului, deţinătoarea elixirului vieţii veşnice ; 12) îl săgetează pe *Hebo*, duhul Fluviului galben, care cerea să i se dea mirese din rîndul celor mai frumoase fete, altfel, se supăra şi stîrnea revărsările de apă. Scoţîndu-i un ochi, Houyi îl obligă pe *Hebo* să renunţe la însurătoarea cu tinerele fete.

Desigur, vorbim de similitudini în cazul miturilor ca produs al creaţiei inconştient artistice a unei colectivităţi, ce se exprimă prin ceea ce are ea mai general uman şi, nu ni se pare deloc forţat să alăturăm imaginii lui Houyi, pe cea a lui Făt-Frumos, din basmele noastre, sau de acelea ale unor Perseu, care ucide gorgona Meduza, Theseu — cu taurul de la Marathon şi minotaurul din Creta, Apollo — cu şarpele Pithon, Melkart, ce ucide balaurul cu nouă capete, Ghilgameş, ce-l ucide pe Huwawa din pădurea cerbilor etc.

Deşi împărtăşim punctul de vedere referitor la relaţiile de similitudine, vizavi de creaţiile lumii vechi, ni se pare extrem de interesantă şi ideea avansată, în jurul anilor '70, de istoricul german Hubert Daunicht, potrivit căreia raportul emitere-receptare funcţiona şi în epocile timpurii. Rămînînd în această sferă de discuţie, după Daunicht, *Odiseea* ar avea o origine orientală, în speţă chineză... După aproape zece ani de cercetări amănunţite, Daunicht ajunge la concluzia că Homer s-a inspirat, cînd a creat *Odiseea*, din relatările contemporanului şi învăţătorului său, Aris-

teas din Prokonesos, care ar fi făcut o lungă călătorie în Asia Centrală și în China, și că a avut drept model străvechea lucrare *Analele de bambus (Cărțile de bambus, Zhu shu*, cca. 1989—1978 î.e.n.), de pe timpul împăraților mitici Shun și Yu. Astfel, *Analele de bambus* vorbesc de Țara lotofagilor (a mîncătorilor de lotus), în care, cum știm din *Odiseea*, Ulise fusese abătut de furtună. Ea s-ar fi găsit pe locurile unde situăm astăzi Coreea de Sud, aici existînd, într-adevăr, acea „floare dulce" de care pomenește legenda. Tot astfel, insula sirenelor ar fi una și aceeași cu Nu-Shima, de lîngă coasta Hondoului, considerată patria unor femei care ucideau toți bărbații ce se-aventurau în această parte a lumii. Iar vestita strîmtoare dintre Scylla și Charybda, cu vapori fierbinți și valuri clocotitoare, ar fi strîmtoarea Narutu, cunoscută și japonezilor ca „poarta bubuitoare". De asemenea, el localizează în insula japoneză cea mai sudică, Kyushu, întîlnirea cu vestita nimfă Calypso. Dorind să probeze originea chineză a *Odiseei*, Daunicht îl însoțește pe Ulise în delta Fluviuluui galben-Huanghe și de acolo la Luoyang. Folosindu-se de date, cercetătorul demonstrează că Aristeas din Prokonesos n-ar fi mers mai departe de Fluviul galben și de orașul-capitală Luoyang, capitală din neolitic (sec. al XI-lea î.e.n. și pînă în dinastia Han, în primii ani ai e.n.). Mai mult, lăcașul lui Aiolos, „păzitorul vînturilor", este pentru Daunicht, marea insulă japoneză Hondu, unde, conform vechilor legende chineze, aici trăia Yan, „stăpînitorul vînturilor". Cum se știe, după șase zile de vîslire, Ulise ajunge în Telephilos, la listrigoni. Și vechile povestiri fantastice chineze vorbesc despre asemenea ființe care trăiau în regiunea Wonsan, din nordul Coreei. Insula Aiaia, împărăția frumoasei vrăjitoare Circe, după relatările lui Homer, se identifică în demonstrația citată cu insula japoneză Hokkaido, unde sînt multe din detaliile peisajului descris de Homer. Hades-ul, pe care Ulise îl vizitează la îndemnul lui Circe, reprezintă pentru Daunicht tot delta unui fluviu asiat, de sub înrîurirea chineză, China exercitînd în vechime controlul asupra Japoniei și a Peninsulei Coreea. Și detaliile continuă cu situarea „Insulei vitelor cu coarne strîmbe" în insula japoneză Shikoku, unde au trăit cîndva asemenea animale; ciclopii, inclusiv Polifem, trăiau, după Daunicht, în preajma Vladivostokului de astăzi etc.

Din această stăruință a savantului german de a proba originea chineză a *Odiseei*, ca sursă primordială a moti-

velor și temelor de natură mitologică și legendară, nu reținem, însă, decît faptul că distanțele uluitoare, pentru lumea veche, ce despărțeau China de Grecia antică s-ar fi putut să fie străbătute, iar dacă nu, nașterea în două culturi ale lumii a două opere avînd multe puncte de identitate este perfect posibilă. Totuși, cercetătorii chinezi dovedesc faptul că în perioada cuprinsă între sec. XI—VIII î.e.n. tuburile de sticlă din părțile Mediteranei, ajungeau pînă la Shaanxi, iar mătasea chinezească pleca spre Vest.

Cît privește fabricarea mătăsii, este știut că încă înainte de inventarea scrierii, chinezii se îndeletniceau cu creșterea viermilor de mătase (vezi în volumul de față legenda *Calul și zeița mătăsurilor)*, Împăratul Galben Huang Di învățîndu-și oamenii să tragă fire de mătase, să împletească panglici și să facă țesături. Oricum, foarte de timpuriu, chinezii cunoșteau torsul și țesutul, mătăsurile și brocarturile. Și chiar de la descoperirea acestei avuții de către chinezi, popoarele nomade au fost atrase de acest meșteșug și s-au învoit să facă schimburi ; astfel, încă înainte de sec. al V-lea î.e.n. mătasea și brocarturile ajungeau în regiunea Munților Altai, după cum atestă vestigiile, între care o șa străveche îmbrăcată în mătase chinezească tip brocart, cu desene zoomorfe, unele reprezentînd pasărea fenix. Și tot de atunci mătasea chinezească se răspîndește către Europa, China fiind cunoscută, de acum înainte, drept „Patria mătăsii". Europenii nu cunoșteau nimic despre fabricarea mătăsii, ei crezînd că se obținea, pur și simplu, din frunza unui copac miraculos, care se numea dud și pe care ei îl botezaseră „arborele de aur", ce creștea exclusiv în China, la capătul pămîntului. În timpul romanilor era mătasea așa de scumpă, încît, se spune că, la sosirea caravanelor cu „sericum" din Asia, un funt de mătase se plătea cu un funt de aur. De-abia foarte tîrziu, în sec. IV e.n., se răspîndește în Asia centrală tehnica creșterii viermilor de mătase și a confecționării țesăturii, iar de aici, prin sec. al VI-lea știința trece și în Grecia. Și cronicile noastre numesc China — „Sireca, ce-i zic acum Cataio..." sau „...dinspre răsăritu au împărăția cea puternică a Hinaei..." (Grigore Ureche, *Letopisețul Țării Moldovei)* sericicultura fiind definitiv legată de numele Chinei : „Industria mătăsii este un izvor de înavuțire și fericire pentru toate popoarele

ce se îndeletnicesc cu ea, zice Herikart de Turi în Analele sericale. Din toate popoarele pămîntului, se vede că xinezii au știut a se folosi mai bine de acest ram de industrie, cultivîndu-l cu sîrguință și propășire cu 700 de ani înaintea lui Abraaham și aproape 2700 ani înaintea Mîntuitorului Nostru. Însuși împărații xinezilor îndemnau și încurajau poporul la meșteșugul mătăsii, precum împărăteasa Xi Ling-shi, una din femeile împăratului Xo-ang di. Aceasta, însoțită de damele curții, mergea într-o zi hotărîtă la culegerea frunzei de agud, pentru viermii ce singură creștea". Iar cînd, „doi călugări înturnîndu-se din India la Constantinopol au adus ouă de viermi de mătase, împăratul Justinian le-a primit cu bucurie și s-a silit, prin îngrijirile sale și prin încurajări, a înființa manufacturi în toată imperia, ca pentru un obiect de înavuțire".

Descoperirea, de către chinezi, în timpul Renașterii lor timpurii (sec. al II-lea î.e.n.), a Drumului comercial Transasiatic al mătăsii — Sichou zhi lu — care lega Asia de Europa și Africa, înlesnește contactele dintre chinezi și Imperiul Roman, cunoașterea în ambele sensuri nemaistînd total sub semnul ipoteticului.

*
* *

În plin ev mediu, la un mileniu și jumătate de la expedițiile lui Alexandru cel Mare în ținuturile dintre Dunăre, Nil și Indus, europenii mai credeau că Orientul Extrem era populat de monștri ori de popoare ale lui Satan. Soliile creștine, trimise la curțile împăraților chinezi de Papa Inocențiu al IV-lea (1245) și de Ludovic al IX-lea (1252), apoi misiunea călugărului franciscan Giovanni Plano del Carpini (Jean du Plan Carpin) și a celui flamand Willem van Ruysbaoeck (Guillaume de Rubruquis), finalizate în cărțile *Historia Mongolorum* și, respectiv, *Itinerariul lui Rubruquis în părțile Răsăritului*, cît și călătoria lui Marco Pollo, încheiată cu *Cartea despre varietatea lumii* și *Cartea minunilor lumii* — enciclopedie geografică a Asiei Centrale, Meridionale și Orientale, scrisă în închisoarea din Genova (1296) de Rusticiano de Pisa, după dictarea lui Marco Pollo — impun revizuirea acestei concepții, stabilind adevărul că la marginile extreme ale Asiei trăiau popoare civilizate, precum chinezii, comparabile din foarte multe puncte de vedere cu cele europene, — fiindu-le chiar superioare.

Europa descoperă drumuri lesnicioase către China și cultivă schimburile comerciale, ținta lor mai îndepărtată, însă, rămînînd învățarea limbii chineze și cunoașterea directă a modului de viață, a datinilor, cu specificul tradițional, în scopul asimilării gîndirii lor credinței catolic-creștine. Iezuiții, mai ales, urmărind măsura în care păgînii chinezi se vor putea converti la religia lor catolică, și-au făcut din studierea moralei daoiste a lui Lao Zi (cca. 571 î.e.n — ? î.e.n.) și a cultului pentru Confucius (551—479 î.e.n.) o profesie de credință. Martirajul la care s-au supus de bunăvoie, a însemnat ani îndelungi, zeci de ani, cumulați laolaltă, de trudă în descifrarea preceptelor celui care modelase sufletul țării sale — „Confucius, sinarum philosophus". Rodul ostenelii acestor oameni s-a concretizat în impresionante studii de doxologie, în care autorii triumfători propagau sus și tare că nimic nu putea fi mai lesne decît asimilarea ateilor imensului continent chinez la lumea creştină. Zelul lor se manifestă atît în interpretarea dogmelor lui Confucius, cît și în propagarea numelui său în Europa. Matteo Ricci (1552-m. 1610 în China) îi latinizează numele în Confucius — de la Kong Fuzi — „Învățătorul Kong", iar, după cum reiese din *Enciclopedia Italiană*, Prosppero Inocentta consacră, încă din 1666, forma Confucius, „Maestro Confucius".

Cum știm, descifrările în filozofia orientului antic — egipteană, babiloniană, indiană, chineză — au fost anevoioase și sumare, datorită depărtărilor și deosebirilor de mediu, totuși, s-a intuit dintru început că alăturarea numelui lui Confucius de cele ale unor Heraclit din Efes, Democrit, Socrate e posibilă, obiectul lor de studiu rămînînd în permanență omul. Filozof de tip special, Confucius dovedește o angajare socială manifestă (hotărîtă de nevoia redresării statului feudal dezechilibrat de prea multele seisme politice) avînd ca finalitate o morală practică imediată, ca instrument al armonizării, al împlinirii lumii chineze. Miezul acestei morale — conceptul despre „omul înțelept". În filozofia lui Confucius există o noblețe conferită de Cer ; cei ce o posedă se gîndesc la practicarea virtuții și au posibilitatea să atingă o liniște interioară care înlătură nesiguranța și teama. Căci, înțelepciunea te eliberează de îndoială, virtutea de suferință și hotărîrea — de frică. Calea desăvîrșirii individuale este educația și autoeducația prin învățătură. Autoperfecționarea — baza

progresului uman — presupune perfecta cunoaştere a trecutului istoric, respectarea tradiţiei, simţul datoriei, sentimente filiale, onestitate şi cumpătare. „Omul înţelept", omul elevat se formează, după Confucius, prin voinţă, respectînd cu stricteţe principiul adevărului întruchipat în marele „dao" — ordinea universală. Procesul formării „omului înţelept" e determinat de însuşirea unui volum cît mai mare de cunoştinţe, reluarea şi adîncirea celor învăţate ducînd la elaborarea raţionamentelor şi integrarea lor într-un sistem de gîndire ; se preconiza descoperirea adevărului mergînd pe căile cele mai sigure şi care nu necesitau mult timp. Se spune că un discipol de-al său, pe nume She Wenjia, cerceta lucrurile de trei ori şi numai după aceea acţiona. Auzind aceasta, Confucius ar fi spus că de două ori era deajuns. Pierderea de timp, reflectează Confucius, este la fel de dăunătoare spiritului uman, ca şi superficialitatea, care face ca oamenii să nesocotească principiile şi să acţioneze haotic. Se mai spune că, pe Zi Xia, un alt discipol de-al său, îl iubea, fiindcă era atît de inteligent, încît auzea un lucru, şi deducea două, iar pe Yan Hui îl venera, deoarece Yan Hui auzea un lucru şi deducea zece...

Tocmai în umanismul gîndirii confuciene, cu universalitatea conceptului despre „omul înţelept", ce accentuează pe energetismul individului ca entitate socială, stă secretul preţuirii de care s-a bucurat Confucius în afara Chinei, Schopenhauer calificîndu-l drept „cel mai cu minte dintre oamenii ce au trăit pe faţa pămîntului".

Deşi Confucius n-a fost decît un simplu om din popor, „singurul conducător de suflete care n-a avut vedenii şi care nu s-a proclamat trimisul vreunei puteri divine", după cum spune Wells, doctrina lui despre om a dus, în Europa, la crearea unei uriaşe literaturi romano-catolice, susţinîndu-se şi astăzi că preceptele sale ar avea un puternic conţinut creştin. Că istoricul chinez Sima Qian (145—86 î.e.n.) mărturiseşte, după un pelerinaj la mormîntul lui Confucius, „am rămas pătruns de veneraţie şi de-abia am mai putut să mă desprind de acel loc" — e de înţeles, dar că europenii, un Paul Claudel, de pildă, să accepte că dacă ar mai fi stat, încă, în China, nu se ştie ce s-ar fi ales de catolicismul său, este într-adevăr fenomenal !

* * *

Miturile și legendele Chinei antice fecundează neîntrerupt daoismul și confucianismul, ca două atitudini fundamentale de viață ale chinezului, cărora le corespund în planul exprimării plastice romantismul și, respectiv, clasicismul, ca disponibilități ale creației.

Articulația interioară a gîndirii daoiste, bazate pe elemente din vechea filozofie a lui Lao Zi (supusă mistificării), asimilează viziuni de mitologie generînd efluviile romantice, în timp ce, universul legendar trăibil, prin funcția lui ordonatoare, vizavi de acte palpabile, se subsumează cunoașterii confucianiste, de tip clasicist; amestecuri existente în planul creației primordiale mitice și legendare reverberează ulterior în scrisul artist chinez împletind caracterul complex — daoist (romantic), confucianist (clasicist) — al acestuia.

ILEANA HOGEA-VELIȘCU

CUPRINS

Alte anale scrise pe bambus 5

CARTEA ÎNTÎI

Legendele începuturilor

PANGU 8
NÜWA 10
CUM A DRES NÜWA CERUL SURPAT . . . 12
MUNȚII ZEILOR 15
PASĂREA JINGWEI 18
KUAFU CARE A VRUT SĂ PRINDĂ SOARELE . 20
YUGONG CARE A MUTAT MUNȚII 22
XING TIAN CEL RĂMAS FĂRĂ DE CAP . . . 24
RĂZBOIUL DINTRE ÎMPĂRATUL GALBEN ȘI CHI YOU 26
COPILUL LEPĂDAT PE GHEAȚĂ 33
XIANG CEL ÎNDUIOȘAT DE FRATELE SĂU SHUN 36
ARCAȘUL YI CEL ISCUSIT ȘI ZEIȚA CHANG'E . 46
CUM AU ÎMBLÎNZIT PUHOAIELE GUN ȘI YU. . 59
PANG HU 71
CALUL ȘI ZEIȚA MĂTĂSURILOR 76
CUCUL 79
ZEIȚA ȚESĂTOARE 82
MEI JIANCHI 87
CEI CINCI VOINICI ȘI ȘARPELE 95
TIAN ZHANG 99
LOCUL UNDE DRAGONUL ȘI-A ÎNTORS CAPUL 108
FUXI 114
LUPTA DINTRE LI BING ȘI ȘARPELE-DRAGON 118
MENG JIANGNÜ. 121

CARTEA A DOUA

Întîmplări din viața dascălilor

LAO ZÎ 134
CONFUCIUS 138

Istorisiri despre învățăceii lui Confucius

YAN HUI 161
ZI LU 165
ZI GONG 167
ZENG SHEN 171
GONG ZHICHANG 175
ZHANTAI ZIYU 179

Postfață. 183

Lector : OLGA JORA
Tehnoredactor : ELENA DINULESCU

Bun de tipar : 15.XI.1988
Coli de tipar : 8,5

Tipărit sub cd. nr. 196 la
Întreprinderea poligrafică IAȘI
str. 7 Noiembrie nr. 49
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

Lei 11